

פרשת בשלח

א) ויהי בשלח פרעה את העם ולא נחם אלהים דרך ארץ פלשתים וגו'. רבי שמעון פתח, א תפלה לחבקוק הנביא על שגיונות. האי קרא קשיא, ואית לאסתכלא ביה, מ"ש תפלה לחבקוק הנביא, יתיר מכל שאר נביאי עלמא, דלא כתיב בהו תפלה לישעיה הנביא, או לירמיה, או ליחזקאל, או להושע, או לשאר נביאי עלמא.

ב) אלא הכי תנינן, אלישע זכה בהאי עלמא מה דלא זכה נביאה אחרא, בר ממושה. ב תא חזי, מאי כתיב, א ויהי היום ויעבור אלישע אל שונם ושם אשה גדולה. מאי אשה גדולה. אלא גדולה בעובדהא, דכל בני ג ביתא, ד משתבחין בה, והיא עקרא דביתא, ובגין דבעלה לא הוה שכיח בביתא, למהוי עקרא, לא הוה אדכר הוא, אלא היא.

ג) ותו, ושם אשה גדולה: גדולה על כל שאר נשי עלמא, דהא שאר נשי עלמא, כד חמאן אושפיזא ו בביתא, ד מצטערין ביה, ודחקן ביה כל שכן לאפקא עליה ממונא, ה והיא חדת ביה באושפיזא, ולאפקא עליה ממונא, ט כל שכן כיון דחמת ליה לאלישע חדת ביה. לחדא. ועל דא, שבחא דכלא דאתתא היא, דהא אושפיזא דביתא דאתתא היא. ובגין כך ושם אשה גדולה, גדולה על שאר נשין.

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

א) לך ג' צ"ג. ב) (חבקוק ג'). ג) (מ"ב ד') ח"ג רלא. א) מוסיף ממושה ועכ"ד לא בעא לאטרחא למריה. ב) ל"ג ת"ת. ג) דרא. ד) משבחין אותה. ה) מדבר. ו) ל"ג בביתא. ז) מצערין. ח) והאי. ט) ל"ג כל שכן. י) ל"ג לחדא.

ויעבור אלישע אל שונם

הסולם

מאמר

גדולה. מהו אשה גדולה. אלא היא גדולה במעשים, שכל בני הבית משתבחים בה, והיא עקרת הבית. ומשום שבעלה לא היה נמצא בבית שיהיה עיקר הבית, לא היה נזכר הוא אלא היא. ג) ותו, ושם אשה גדולה: ועוד יש לפרש, ושם אשה גדולה, שהיא גדולה על כל שאר נשים שבעולם. כי שאר נשי העולם כשרואים אורח בבית, מצטערות עליו ודוחקות אותו ומכל שכן להוציא עליו כסף, וזו, שמחה באורח, ומוציאה עליו כסף. כל שכן, כיון שראתה את אלישע, שמחה בו מאד. ועל כן, כל השבח

א) ויהי בשלח פרעה וגו': ר"ש פתח תפלה לחבקוק הנביא על שגיונות. מקרא זה קשה, ויש להסתכל בו, מהו השינוי, שכתוב, תפלה לחבקוק הנביא יותר מכל שאר נביאי העולם, שלא כתוב בהם, תפלה לישעיהו הנביא, או לירמיה או ליחזקאל או להושע או לשאר נביאי העולם.

ב) אלא הכי תנינן וכו': ומשיב. אלא כך למדנו. אלישע זכה בעולם הזה מה שלא זכה נביא אחר, חוץ ממושה. בוא וראה, מה כתוב, ויהי היום ויעבור אלישע אל שונם ושם אשה (דפו"י דף מ"ד ע"א)

(ד) ותאמר אל אישה הנה נא ידעתי כי איש אלהים קדוש הוא, במה ידעה. אלא הא אוקמוה חבריא, [ר] דשושיפא חוורא זריקת ליה בערסיה, ולא חמת ביה קרי מעולם, ולא אעבר זבובא בפתוריה.

(ה) הני מילי קשיין, אי תימא דלא חמת ביה קרי, הא סגיאינ אינון בני נשא הכי בעלמא, מה שנויא הכא. ואי תימא דלא כ עבר זבובא בפתוריה. אמאי כתיב, הנה נא ידעתי, וכי היא ידעת, ולא אחרא, והא כל אינון דחמו ליה אכיל בפתוריה הו ז ידעי.

(ו) אלא שפיר קאמרת, אבל הנה נא ידעתי, היא ידעה, ולא אחרא, בגין דהיא מתקנת ערסיה, בשעתא דשכיב בליליא, ובשעתא דקאים בצפרא. והאי דקאמרי דשושיפא חוורא זריקת ליה בערסיה, הכי הוה, ובה ידעה, דארחא דעלמא, כיון דקאים בר נש מערסיה, סליק שושיפא דנאים מ בה, ריחא מנוולא. והאי, בשעתא דסלקת ההוא שושיפא מערסיה, הוה סליק ריחין, כריחין דגנתא דעדן. אמרה אי לאו דקדישא הוא, וקדושה דמריה עליה, לא סליק ריחא קדישא הכי.

(ז) בגיני כך, בעי לאתפרשא מן ביתא, נ דלא אזדהר בר נש כל כך בביתא. אבל ס אמרת, (ד) נעשה נא עליית קיר קטנה ונשים לו שם מטה ושלחן וכסא ומנורה, ארבע אלין למה. אלא בגין דאינון תקונא דכנסת ישראל, ע דאתקריאת עליית קיר, והכי פ אתקריא, צ כמה דכתיב (ה) ויסב חזקיה פניו אל הקיר.

מסרת הוזהר

חלופי גרסאות

(ד) (מ"ב ד') ח"ב קלג. ה) (ישעיה ל"ח) הקסה"ז קמ"ד כ אעבר. ל חמאן. מ ביה. נ ולא. ס אמר. ע ל"ג דאתקריאת ועליית קיר. פ אתקרי צ ל"ג מן כמה עד צ"א.

דרך אמה [ר] סדין לבו.

מאמר

הסולם

ויעבור אלישע אל שונם

השבח היא לאשה, כי אורח הבית, של האשה הוא, ומשום זה כתוב, ושם אשה גדולה. שהיא גדולה על שאר הנשים.

(ד) ותאמר אל אישה הנה נא ידעתי וגו': שואל. במה ידעה שהוא איש קדוש. ומשיב. אלא בארו החברים, שסדין לבן הטילה במטתו ולא ראתה בו קרי מעולם. גם לא עבר זבוב על שלחנו.

(ה) הני מילי קשיין וכו': שואל. דברים אלו קשים. אם תאמר שלא ראתה בו קרי, הרי רבים הם האנשים בעולם כן, שאינם רואים קרי, ומהו השינוי שבכאן. ואם תאמר שלא עבר זבוב על שלחנו, למה כתוב, הנה נא ידעתי, וכי היא ידעה ולא אחר, הרי כל אלו שראו איתו אוכל על שלחנו היו יודעים כמוהו. (ו) אלא שפיר קאמרת וכו': ומשיב. אלא יפה אמרה, אבל הנה נא ידעתי, היא ידעה

(דפו"י דף מ"ד ע"א)

מטה

(ח) מטה ושלחן וכסא ומנורה, לאו אינון כתיקון ק דשמושא, דהא כסא קא בעי בקדמיתא, ולבתר שלחן, לבתר מנורה, לבתר מטה, אמאי אקדימת מטה. בגין דהיא חביבה עליה ר יתיר מכלא, ואקדים בר נש מה דחביב עליה.

(ט) ויהי היום ויבוא שמה. ויהי היום, מאן הוא יומא דא. אלא כמה דאוקמוה. ות"ח, ההוא יומא, יומא טבא דראש השנה הוה, דאתפקדו ביה עקרות דעלמא, ואתפקדן ביה בני עלמא. ג קרא לשונמית ואמר, הנה חרדת אלינו את כל החרדה הזאת. בגיני כך, אצטריכנא לעיינא יומא דא בדיני דעלמא, דקודשא בריך הוא דאין ביומא דא * לעלמא, ובגין דאתפרשנא בלחוד באתר דא, אצטריכנא לאסתכלא ברגיזו דעלמא.

(י) ומה לעשות לך היש לדבר לך אל המלך או אל שר הצבא. וכי מלה דא למה אצטריכא לגבי אתתא, דלא נפקת ולא אזלת ולא עאלת בהיכלא דמלכא. אלא, יומא דא הוה גרים, דכל בני עלמא ו יתבין בדינא, ת ובההוא יומא אקרי קודשא בריך הוא מלך. המלך המשפט. אמר לה, אי א את אצטריך לך לגבי מלכא עלאה, על עובדין די בידך.

(יא) ותאמר בתוך עמי אנכי יושבת. מאי קאמרת. אלא ב בשעתא דדינא תליא בעלמא, לא יתפרש בר נש בלחודוי, ולא יתרשים לעילא, ולא ישתמודעון ביה בלחודוי, דהא ג בזמנא דדינא תליא בעלמא, אינון דאשתמודעון ורשימין בלחודייהו, אע"ג דזכאין אינון, אינון אתפסן בקדמיתא. ועל דא, לא לבעי ד ליה לאיניש, לאתפרשא מבין עמא ה לעלם, דבכל זמנא רחמי דקודשא בריך הוא על

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

(ו) (מ"ב ד') נס ע"ט צ"א. ז) (מ"ב ד'). ק דשמושא. ר ל"ג יתיר. ש קיימין. ת ובההוא. א ל"ג את. ב בזמנא. ג מוסיף בזמנא אחרא. ד ל"ג ליה. ה ל"ג לעלם. ב] תרומה קל"ג ע"א. ג] בא ל"ג ע"ב.

ויעבור אלישע אל שונם

הסולם

מאמר

בדיני העולם. דהיינו כמו שאומר להלן, שמי שנפרד לבדו ביום הדין, אע"פ שהוא זכאי הוא נתפס מתחילה. (י) ומה לעשות לך וגו': שואל. וכי דבר זה נצרך אל אשה שאינה יוצאת ואינה הולכת בהיכל המלך. ומשיב. אלא יום זה היה גורם שכל בני העולם יושבים בדין, וביום ההוא נקרא הקב"ה מלך: המלך המשפט. אמר לה, אם את צריכה למלך העליון, שיכפר לך על המעשים שבידך, אדבר ואבקש בעדך. (יא) ותאמר בתוך עמי אנכי יושבת: שואל. מה אומרת. ומשיב. אלא בשעה שהדין תולה על העולם, לא יפרד אדם, מן הכלל, בלבדו, ולא יצוין למעלה, ולא ידעו אותו בלבדו, כי בשעה שהדין תולה על העולם אלו שנודעו ונרשמו בלבדם, אע"פ שצדיקים הם, הם נתפסים מתחילה

(ח) מטה ושלחן וכסא ומנורה: שואל. סדר הכתוב אינו כסדר השמוש, שהרי כסא צריכים מתחילה, ואח"כ שלחן, ואח"כ מנורה ואח"כ מטה, למה הקדימה מטה. ומשיב. משום שמטה חביבה עליה יותר מכל, ואדם מקדים מה שחביב עליו. כי במטה ראתה קדושה עליונה יותר מבכולם. (כמ"ש להלן אות י"ג). (ט) ויהי היום ויבא שמה: שואל. ויהי היום, מי הוא יום זה. ומשיב, אלא כמו שבארוה, ובוא וראה, יום ההוא, יום טוב של ראש השנה היה, שנפקדו בו עקרות העולם ונפקדו בו בני העולם. קרא לשונמית ואמר, הנה חרדת אלינו את כל החרדה הזאת, בשביל זה אני צריך לעיין ביום הזה בדיני העולם, משום שהקב"ה דן ביום הזה את העולם, ובשביל שנפרשתי לבדי במקום הזה, בעלית קיר שעשיתי לי, אני צריך להסתכל

(דפו"י דף מ"ד ע"א °) דף מ"ד ע"ב)

עמא כלהו ו כחד. ובגיני כך אמרה, בתוך עמי אנכי יושבת, ולא בעינא לאתפרשא מנייהו, כמה דעבדנא עד יומא דין.

יב) ויאמר גחזי אבל בן אין לה וגו'. אמר ו לה אלישע. הא ודאי שעתא קיימא, דהא יומא גרים. ויאמר למועד הזה כעת חיה את חובקת בן. ותהר האשה ותלד בן למועד הזה כעת חיה אשר דבר אליה אלישע. למועד ודאי. לבתר מית. מאי טעמא מית. אלא בגין דאתייהב לה, ולא לבעלה. ומאתר דנוקבא אתקשר, ומאן דאתקשר בנוקבא, מותא אודמנת קמיה. ^ח מנא לן דלה אתייהב, דכתיב את חובקת בן.

יג) תא חזי, באברהם כתיב ^ח שוב אשוב אליך, ולא אליה, אליך ודאי, כך אתקשר, ולא כ בנוקבא. מאן דאתי ל מסטרא דנוקבא, מותא ^ח אקדים לרגלוי. ותעל ותשכיבהו על מטת איש האלהים, בגין דתמן כ חמת קדושה עלאה מכלא.

יד) ויאמר לה השלום לך השלום לאישך השלום לילד. מכאן, דהיא עקרא דביתא, ולא עוד אלא דאיהי אזלת אבתריה, ולא בעלה. ויגש גחזי להדפה הא אוקמוה.

טו) ויאמר איש האלהים הרפה לה. מאי שנא הכא דאמר איש האלהים, וכד הוה במתא אלישע. אלא הכא ודאי איש האלהים, דהכא ^ו הוא דוכתיה, ולא במתא, ^ט ולא בשעתא דהו בני נביאי קמיה.

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

י (בראשית י"ח) וירא מ"ג צ"ב. ו מוסיף כחד ולא ליבעי ליה לאיגש לאתפרשא מן עמא לעלם. ז ל"ג לה. ח ל"ג מנא לן, ט אתייהבת. י ל"ג ולא אליה. כ מוסיף בנוקבא אליך ולא אליה. ל מסטר נוקבא. מ אקרי. נ מוסיף הות חמת. ס חזא. ע אלא.

מאמר

הסולם

ויעבור אלישע אל שונם

מתחילה. וע"כ, אין אדם צריך לפרוש מן העם לעולם, כי רחמי הקב"ה נמצאים תמיד על העם כולו ביחד. ומשום זה אמרה, בתוך עמי אנכי יושבת, ואיני רוצה להפרד מהם, כמו שעשיתי עד היום הזה.

יב) ויאמר גחזי אבל בן אין לה וגו' : אמר לה אלישע, הרי ודאי השעה עומדת לך להושע בבן, כי היום גורם. כי בראש השנה נפקדו עקרות כנ"ל. ויאמר למועד הזה וגו' ותהר האשה ותלד בן וגו', ואחר כך מת. שואל, מה הטעם שמת. ומשיב, אלא משום שהבן ניתן לה ולא לבעלה, וממקום הנקבה נקשר, ומי שנקשר בנקבה, מיתה נועדת לו. ומאין לנו שהוא ניתן לה, כי כתוב, את חובקת בן.

יג) תא חזי באברהם וכו' : בוא וראה,

(דפו"י דף מ"ד ע"ב)

וה'

(טז) וי' העלים ממני וגו', כמה דאת אמר (ט) וי' המטיר על סדום ועל עמורה, דא בי פ דינא דלתתא. ולא הגיד לי, מאי טעמא לא ידע אלישע. אלא אמר קודשא בריך הוא, ומה אנא קטיל להאי, אי אימא ליה, לא ימות, דהא ז נבזבזא דיליה הוא. ודאי אית ליה למימת, דהא אתמר, דכתיב את חובקת בן, ומאתר דנוקבא גרים מותא, ובגיני כך ג לא אמר ליה.

(יז) ויאמר לגחזי חגור מתניך וקח משענתי בידך ולך. והא אוקמוה ואסתלק ניסא מניה. חי י' וחי נפשך אם אעזבך, אמאי כיון דגיחזי הוה אזיל. אלא היא ידעת ארחוי דההוא רשע דגיחזי, דלאו איהו כדאי דישתכח ניסא על ידי.

(יח) וישם פיו על פיו ועיניו על עיניו וגו'. אמאי, אלא ט דאשגח אלישע וידע ת דאתרא דא הוא דגרים, דאתקשר ביה השתא. וישם פיו על פיו ועיניו על עיניו, לקשרא ליה באתרא אחרא עלאה, אתר דחיין אשתכחו ביה.

(יט) ולא יכיל לאעקרא ליה מאתר דאתקשר א ביה בקדמיתא, אלא אתער רוחא חדא מלעילא, ואתקשר בהאי אתר, ואתיב ליה נפשיה. דאי לאו הכי לא הוה קאים לעלמין. ויזורר הנער עד שבע פעמים, ולא סליק יתיר, כמה דאת אמר ימי שנותינו בהם שבעים שנה.

(כ) ודא הוא חבקוק נביאה, כמה דאת אמר את חובקת בן. אי הכי חבוק מבעי ליה, אמאי חבקוק תרי. אלא, חד * דאמיה, וחד דאלישע, דאתחבק עמיה.

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

(ט) (בראשית י"ט) נח מ' צ"א ו"ח ד' ט"ד שלי"ב. כ"א ט"ד שכ"ז. (י) (תהלים צ') חיי שרה י"ג צ"א. פ דינא ז נבואה. ק והא ר ל"ג לא. ש אשגח. ת דאתא ול"ג דא. א ל"ג ביה : ביה בדיניו.

ויעבור אלישע אל שונם

הסולם

מאמר

שגרם לו למות, וע"כ וישם פיו על פיו ועיניו על עיניו כדי לקשר אותו במקום אחר עליון דהיינו במקום הזכר, מקום ששם נמצאים חיים.

(יט) ולא יכיל לאעקרא וכו' : ולא היה יכול לעקור אותו ממקום הנקבה שנקשר בו מתחילה, עד שהעיר רוח אחד מלמעלה, ונקשר במקום זה העליון, והשיב לו נפשו. ואם לא עשה כן לא היה קם לתחיה לעולם. ויזורר הנער עד שבע פעמים. ולא עלה יותר משבע, שהוא כנגד שבעים שנות חייו. כמש"א. ימי שנותינו בהם שבעים שנה.

(כ) ודא הוא חבקוק וכו' : וזה הוא חבקוק הנביא. כש"א את חובקת בן. וחבקוק הוא מלשון חיבוק, ושואל, אם כן חבוק היה צריך להקרא, ולמה נקרא חבקוק, שהמשמעות שני חיבוקים. ומשיב. אלא חיבוק אחד הוא דאמו, וחיבוק אחד של אלישע שנתבק עמו בשעה שהחיה אותו. פירוש אחר. שני חבוקים היה לו. בין מצד זה של אמו ובין מצד זה של הנביא. חבוק אחד, ממקום ההוא שהיה תלוי בו מתחילה, דהיינו

(טז) וה' העלים ממני וגו' : הוא כמש"א וה' המטיר על סדום וגו', אשר וה' פירושו, הוא ובית דינו, וזה בית דין שלמטה, דהיינו המלכות. ולא הגיד לי, שואל, מה הטעם שלא ידע אלישע. ומשיב, אלא אמר הקב"ה, ואיך אני הורג את זה, אם אומר לו, לא ימות, כי מתנה שלו הוא, ויחפול עליו, ולא יתנו שימות. ויש לו למות ודאי, כי למדנו שכתוב, את חובקת בן ונקשר במקום הנקבה, וממקום הנקבה נגרם המות. ומשום זה לא אמר לו.

(יז) ויאמר לגחזי חגור מתניך וגו' : ובארוה, שנסתלק ממנו מעשה הנס, שלא היה כדאי לזה. חי ה' וחי נפשך אם אעזבך. שואל, למה הפצירה בו כל כך שילך בעצמו כיון שגחזי היה הולך. ומשיב, אלא היא ידעה דרכיו של אותו רשע גחזי, שאינו כדאי שיהיה נעשה נס על ידו.

(יח) וישם פיו על פיו וגו' : שואל למה עשה כך. ומשיב, אלא שהסתכל אלישע וידע שמקום זה, של הנקבה, שנקשר בו עתה, הוא (דפו"י דף מ"ד ע"ב *) דף מ"ה ע"א

ב ד"א [ת] תרי חבוקין הוו ביה, בין להאי סטרא בין להאי סטרא. חבוקא חדא, ההוא ג אתר דהוה תלי ביה בקדמיתא. חבוקא אחרינא דסליק ליה לדרגין עלאין יתיר, ובג"כ חבוקק תרי.

כא) תפלה לחבוקק הנביא, מאי תפלה. אלא דא הוא אתר, דהוה קשיר ביה בקדמיתא, ודא הוא תפלה של יד. על שגיונות. דההוא יומא דאתקשר ביה, שגיונות דעלמא הוה תליין קמי קב"ה, ד וגבורה הוה שליט, וע"ד אתקשר ה ביה האי תפלה.

כב) ד"א תפלה לחבוקק הנביא, תפלה לחבוקק: בגין חבוקק, דאיהו עביד בגיניה. י"י שמעתי שמעך יראתי וגו', ת"ח, כד הוה אתער עליה רוחא דנבואה על אתר דא דהוא תפלה, הוה אתי והוה דחיל ומזדעזע. מתלא אמרי, מאן דנשיך ו מכלבא, מקליה אזדעזע.

כג) י"י פעלך בקרב שנים חייהו, מאן פעלך. אלא, עליה קאמר, דאיהו פעל דיליה. בקרב שנים חייהו. הב ליה חיין להאי פעלך, בקרב שנים עלאין. ד ד"א, חייהו דלא ימות ה כד בקדמיתא.

כד) על שגיונות, מאי על שגיונות, על שגיאנות מבעי ליה. כד"א ג) שגיאנות מי יבין. ט אלא שגיונות, כד"א ה) שגיון לדוד. זיני תושבחן הוה קמייהו דנביאי, למישרי עלייהו רוח נבואה, כד"א ו) ופגעת חבל נביאים יורדים מהבמה ולפניהם

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

כ) (חבוקק ג') לעיל אות א' צ"ב. ז) (תהלים י"ט) ב ל"ג ד"א. ג ל"ג אתר. ד ונוקבא. ה בהאי יל"ג ביה. ו כלבא. ז ל"ג דא. ח כדבקדמיתא. ט מוסיף אלא כלא הוא אבל שגיונות; אלא כלא הוא כד"א. דרך אמת [ד] הקדמת בראשית ז' ע"ב.

הסולם

ויעבור אלישע אל שונם

מאמר

החיבוק שלו, על מקום זה, על רוח הנקבה, שהוא תפלה, שהיה לו מחיבוק של אמו, היה בא ומתירא ומזדעזע, שלא יחורו עליו דינין של הנוקבא, וע"כ אמר ה' שמעתי שמעך יראתי. משל אמרו. שהמנושך מכלב מזדעזע מקולו.

כג) ה' פעלך בקרב שנים חייהו: שואל, מי הוא, פעלך. ומשיב, אלא על עצמו אמר שהוא פעל שלו. בקרב שנים חייהו. פירושו, תן לו חיים לפעלך בקרב שנים העליונים, שהם הספירות. פירוש אחר, חייהו שלא ימות כבתחילה.

כד) על שגיונות: שואל, מהו על שגיונות, על שגיאנות היה צריך לומר. כמש"א, שגיאנות מי יבין, ומשיב, אלא שגיונות פירושו, כש"א שגיון לדוד, שהוא זמר ושבח, כי מיני תשבחות היו לפני הנביאים להשרות עליהם רוח הנבואה. כמש"א, ופגעת חבל נביאים יורדים מהבמה ולפניהם תוף וחליל וגו'. וכתוב, ועתה קחו לי מנגן וגו' וכל שכן חבוקק, שהיה צריך יותר

דהיינו מקום הנקבה כנ"ל. חבוק אחר, שהעלה אותו יותר למדרגות העליונות. דהיינו למקום הזכר כנ"ל. ובי' חבוקים אלו נכללים בחבוק אמו, וכן בחבוק הנביא. ועל כן נקרא חבוקק שמשמעותו שני חבוקים.

כא) תפלה לחבוקק וגו': שואל, מהו תפלה שאומר כאן. ומשיב, אלא זהו המקום שהיה נקשר בו תחילה. מצד אמו, וזה הוא תפלה של יד דהיינו הנוקבא ד"א, שנקראת תפלה. על שגיונות. פירושו, כי יום ההוא שנקשר בו שגיונות העולם היו תלויים לפני הקב"ה, שהיה ראש השנה כנ"ל, וגבורה שהיא הנוקבא היתה שולטת, ועל כן נקשר בו תפלה הזו. שהיא הנוקבא.

כב) ד"א תפלה לחבוקק וגו': פירוש אחר, תפלה לחבוקק הנביא. תפלה לחבוקק, פירושו, בשביל חבוקק, דהיינו בשביל ב' החיבוקים, שהוא הנביא עשה בשבילו. ה' שמעתי שמעך יראתי וגו'. בוא וראה. כשנתעורר עליו רוח הנביא, שהוא זכר, בשעת (דפו"י דף מ"ה ע"א)

גבל ותוף וגו', וכתוב (ט) ועתה קחו לי מנגן וגו'. וכל שכן חבקוק, דאצטריך ליה יתיר מכלהון, לניחא דרוחא, כ ולבסמא להווא אתר, לאמשכא עליה רוח נבואה. וכן כלהו נביאי כהאי גוונא, בר ממשוה דסליק על כל שאר נביאי ז דעלמא, זכאה חולקיה.

(כה) ת"ח, כד נפקו ישראל ממצרים, רוחיהון הוה תביר בגווייהו, והו שמעין אינון תושבחן, ולא יכלין למחדי, ובשעתא דכלהו אוכלסין ורתיכין נפקו בשכינתא, כלהו ארימו תושבחן ושירין קמי קב"ה, ואתער קודשא בריך הוא רוחיהון דישראל, והו שמעין אינון תושבחן, וקאים רוחיהון בגווייהו דלא פרחן.

(כו) בר נש כד איהו שביק פולחנא, כדין ידע תבירו דגרמוי, תבירו דרוחיה. כך ישראל, כד נפקו ממצרים, כדין טעימו טעמא דמותא, וקב"ה אסי לון, דכתיב (ז) וי"י הולך לפניהם יומם וגו'. וכל אורחין, הו סלקין ריחין דאסותא, ועאלין מ לגופייהו ואתסיין, וקל תושבחן דהו שמעין, הו חדאן וניחין ברוחיהון.

(ז) ופרעה וכל אינון אוכלוסין דיליה, הו אזלי בתרייהו, לאופא לון, עד דנפקו מארעא דמצרים. וכן כל אינון רברבין ז דממנן עליהו, ועל שאר עמין, אוזיפו לה לשכינתא ולישראל כלהו, עד דשאר באיתם בקצה המדבר, הה"ד, ויהי בשלח פרעה את העם וגו'. כי קרוב הוא, כי קרוב הוא. הוא אומא דאומי אבימלך לאבהו, על ההוא טיבו דעבדו פלשתים לאבהו, דכתיב (ח) כחסד אשר עשיתי עמך תעשה עמדי ועם הארץ אשר גרת בה.

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

(ט) (מ"ב ג') וישב ט' צ"ב. (ז) (שמות י"ג) נח אות ש"פ. וישלה ס"ז צ"ב. ז"ח ל"ב ט"ד שבי"א, שבי"ח, ע"ב ט"א שלי"ו. (פ) (בראשית כ"א).

י' ל"ג יכתיב. כ מוסיף ולבסמא ליה. ז עלמא. מ לגבייהו. נ דיממנן.

מאבר

הסולם

ויעבור אלישע אל שונם

יותר מכולם לנחת רוח, ולהמתיק אותו מקום שהיא הנקבא, שהיה מקושר בה תחילה, כדי להמשיך עליו רוח הנבואה. וכן כעין זה כל הנביאים, חוץ ממשוה, שעלה על כל נביאי העולם, אשרי חלקו.

(כה) ת"ח, כד נפקו וכו' : בוא וראה, כשיצאו ישראל ממצרים, רוחם היה נשבר בקרבם והיו שומעים התשבחות, של המלאכים, ולא יכלו לשמות. ובשעה שכל מחנות המלאכים והמרכבות יצאו עם השכינה, כולם הרימו קולות בתשבחות ושירים לפני הקב"ה, והעיר הקב"ה רוחם של ישראל והיו שומעים התשבחות, של המלאכים. ועמד רוחם בתוכם, שלא פרח מהם. (כו) בר נש כד איהו וכו' : אדם אחר שעזב את עבודתו או יודע ומרגיש שבירת עצמותיו ושבירת רוחו. כך ישראל, כשיצאו

(ז) ופרעה וכל אינון וכו' : ופרעה וכל האנשים שלו היו הולכים אחרי ישראל ללות אותם עד שיצאו מארץ מצרים. וכן כל השרים העליונים, הממונים עליהם ועל שאר העמים, לוו את השכינה וישראל כולם עד שחנו באיתם בקצה המדבר. ז"ש, ויהי בשלח פרעה את העם וגו'. כי קרוב הוא, פירושו, כי קרוב היא אותה השבועה שהשביע אבימלך את האבות, בשביל טוב ההוא שעשו הפלשתים אל האבות, שכתוב, כחסד אשר עשיתי עמך תעשה עמדי ועם הארץ אשר גרת בה.

ויהי

(דפו"י דף מ"ה ע"א)

כח) ויהי בשלח פרעה את העם, מה כתיב לעילא, ויקם פרעה לילה הוא וכל עבדיו. תא חזי, נוקמא עלאה דעבד קוב"ה במצרים. תלת מותני הוו. חד, דעבדו בוכרין במצרים, דקטילו כל אינון דאשכחו. וחד, דקטל קוב"ה בפלגות ליליא. וחד, כד חמא פרעה מותנא בביתיה בבנוי ובעבדוי, קם וזריו גרמיה, וקטיל אפרכין וסרכין, וכל דאמליכו ליה ע לסרבא בעמא עד דאורייתא אסהידת עליה דאיהו קם בליליא ממש. כמה פ דליליא ז קטל בוכרין ועבד נוקמין, הכי קם פרעה בארעא דמצרים, וקטל ועבד נוקמין ה בסרכוי, ואפרכוי, ואמרכלוי, ובכל אינון רברבין * הה"ד ז) ויקם פרעה ק לילה, ר דקם לקטלא ולשיצאה.

כט) אורחוי דכלבא, ט כד מחיין ליה באבנא, איהו אתי ת ונשיך לחבריה, כך פרעה, לבתר איהו א הוה אזיל בשוקי, והוה ב מכריו ואמר, קומו צאו מתוך עמי, אתון קטלתון לכל בני מתא, אתון קטלתון ג סרכי ואפרכי וכל בני ביתי, הה"ד ויקרא למשה ולאהרן לילה. כיון דבידכון הוה כלא, וברכתם גם אותי, דלא תקטלון לי. ולבתר איהו בגרמיה אוזיף לון, ואפיק לון מארעא, הה"ד ויהי בשלח פרעה את העם וגו'.

ל) ויסב אלהים את העם דרך המדבר ים סוף, לתקנא ארחא ד לאתריה. ר' יהודה אמר, מאי שנא כד הוו ישראל במצרים, ה דכתיב, ו) שלח את עמי, ט) כי

חלופי גרסאות

ט בגבורין. ע לסרבא. פ דקב"ה בפלגות ליליא. ז קטלא ועבדא ולי"ג בוכרין. ק מוסיף לילה לילה ממש. ר ל"ג דקם. ש דמחיין ולי"ג כד. ת ונשיך ליה; פוסיף ונשיך ליה (ד"א). א ל"ג הוה; הוה. ב אכריו. ג סרכוי ואפרכוי. ד לאתסאה. ה כתיב.

מסרת הזהר

ז) (שמות י"ב) בא את קכ"ו. ק) ח"ב מו. ח"ג קח; קכה. ר) (שמות ה') ח"ג שד. ט) (שם ט').

דרך אמת

ה) כלם מיני שרים ופקידים.

תלת מותני הוו

והיה מכריו ואמר, קומו צאו מתוך עמי. אתם הרגתם לכל בני העיר, אתם הרגתם המושלים והשרים וכל בני ביתי. ז"ש, ויקרא למשה ואהרן לילה. כיון שעל ידכם היה הכל. וברכתם גם אותי, שלא תהרגו אותי. ואח"כ הוא בעצמו ליווה אותם והוציאם מארץ. ז"ש, ויהי בשלח פרעה וגו'.

מאמר ויסב — את העם

ל) ויסב אלקים את העם דרך המדבר וגו'; היינו לתקן את הדרך אל מקומו. כלומר, כדי לעשות קריעת ים סוף. שאם לא כן. היה מספיק לנחותם דרך המדבר לבד, ולא דרך ים סוף.

רבי יהודה אמר וכו'; שואל, מה השינוי, כשהיו ישראל במצרים, כתוב, שלח את עמי. כי אם מאן אתה לשלח את עמי. בני בכרי ישראל, אע"פ שבעת ההוא לא היו נמולים ולא נקשרו בו, בהקב"ה, כראוי, וכאן שהיו נמולים

הסולם

כח) ויהי בשלח פרעה את העם; מה כתוב למעלה, ויקם פרעה לילה וגו'. בוא וראה נקמה העליונה שעשה הקב"ה במצרים. ג' מיתות היו. אחד, שעשו הבכורים במצרים, שהרגו כל אלו שמצאו. ואחד, שהרג הקב"ה בחצות לילה. ואחד, כשראה פרעה את המות בביתו ובבניו ובעבדיו, קם וזירז עצמו והרג את השרים והמושלים, וכל שיעצו לו למאן לשלוח את העם, עד שהתורה העידה עליו, שהוא קם כלילה ממש. דהיינו בדיני הנוקבא הנקראת לילה. כמו שהלילה, שהוא הנוקבא, הרג בכורות ועשה נקמות, כך קם פרעה בארץ מצרים והרג ועשה נקמות בשליטיו ושריו ופקידיו ובכל מיני השרים. ז"ש ויקם פרעה לילה, שקם להרוג ולהשחית.

כט) אורחוי דכלבא וכו'; מדרך הכלב, כשמכים אותו באבן, הוא בא ונושך את חבריו. כך עשה פרעה. אחר כך היה הולך בשוקים

(דפו"י דף מ"ה ע"א * דף מ"ה ע"ב)

אם מאן אתה לשלח את עמי, (ח) בני בכורי ישראל, ובהוא זמנא לא הוּו גזירין, ולא אתקשרו ביה כדקא יאות. והכא דהוּו גזירין, ועבדו פסחא, ואתקשרו ביה, קרי לון את העם.

(א) אלא בגין ההוא ערב רב, דאתדבקו בהו, ואתערבו בהדיהו, קרי לון את העם סתם. ויגוף יי את העם על אשר עשו את העגל. ויקהל העם על אהרן. וירא העם כי בשש משה. וכן כלהו.

(ב) ר' יצחק ור' יהודה הוּו אזלי ז מאושא ללוד, והוּו עמהון יוסי טייעא, [ב] בקטירא דגמלי [ז] ט עטופירא בכתפייהו. עד דהוּו אזלי, אשכח ההוא יוסי טייעא אנתו חדא דשאר עמין, [ח] ט דקטיר בירוקי. חקלא, אשתמיט מנייהו ואתקיף בה, ואתא עלה. תוּוהו ר' יצחק ור' יהודה, אמרו ניתוב מארחא כ דא, דהא קוב"ה בעא לאחזאה לן, דלא נתחבר בהדיה. תבו מארחא, בדקו בתריה, ואשכחו דבריה דבת אל נכר הוּוה, ואבוה ז פסיל זרעא הוּוה. אמרו, בריך רחמנא דשזיב לן.

(ג) פתח ר' יצחק ואמר [ט] אל תתחר במרעים. מאן אינון מרעים, דלא כתיב חטאים, או רשעים. אלא מרעים, דאבאישינן לגרמייהו, ולהני דמתחברין בהדיהו. ר' יהודה אמר, מרעים: ארחיק גרמך ממרעים דלא תהוון רעים וחברים כחדא, דלא ט יבאישו לך עובדוי, ותתפס בחטאוי.

(ד) ת"ח, אי לא הוּו אינון ערב רב דאתחברו בהון ישראל, לא אתעביד

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

(ח) (שמות ד') לך קמ"ד צ"ד. א) (שמות ל"ב) ח"ב קצג. ו היינו דכתיב. ז לאושא ו"ל"ג ללוד. ח עטפורה. ז"ח כ"א ט"ד של"ט. ב) (תהלים ל"ז) ויחי קצ"ג צ"א. ט סקטינא; דקטירי י דחקלא. כ לג דא. ל פסול זרעיה. מ יבאיש לך בעובדוי.

דרך אמת [ו] בקישור מיני גמלים יחד. [ז] ומשא על כתפיהם. [ח] שהיתה מלקטת עשב השדה ונשמט מהט ואנס הגויה ובא עליה.

ייסב — את העם

הסולם

מאמר

מדרך הוּוה, שהרי הקב"ה רצה להראות לנו, שלא נתחבר עמו. שבו מן הדרך. בדקו אחריו, ומצאו שהוא בנה של בת אל נכר, ואביו זרע פסול היה. אמרו ברוך הרחמן שהציל אותנו. (ג) פתח ר' יצחק וכו': פר"י ואמר, אל תתחר במרעים. שואל. מי המה מרעים, שלא כתוב, חטאים או רשעים. ומשיב, אלא מרעים הם שמריעים לעצמם ולאותם שמתחברים עמהם. ר' יהודה אמר, אל תתחר במרעים פירושו, הרחק עצמך ממרעים, שלא תהיו חברים ורעים עמהם יחד, שלא יזיקו לך מעשיו ולא תתפוש בחטאיו.

(ד) ת"ח אי לא וכו': בוא וראה, אם לא היו אלו ערב רב שנתחברו בישראל, לא היה נעשה אותו המעשה, של העגל, ולא מתו מישראל אלו שמתו, ולא גרמו לישראל כל מה שגרמו.

ובוא

נמולים, ועשו הפסח, ונקשרו בו, קורא אותם את העם, ולא עמי.

(א) אלא בגין ההוא וכו': ומשיב, אלא משום ערב רב ההוא שנדבקו בהם ונתערבו עמהם, קורא אותם את העם סתם. ולא עמי. כמו שאתה אומר, ויגוף ה' את העם וגו'. ויקהל העם על אהרן. וירא העם כי בשש משה. וכן כולם, בעת שישראל היו במצב גרוע, קורא אותם עם סתם, ולא עמי.

(ב) ר' יצחק ור' יהודה וכו': ר"י ור"י היו הולכים מאושא ללוד, והיה עמהם יוסי הסוחר, עם גמלים מקושרים זה בזה בשורה, ומשא על כתפיהם. בעוד שהיו הולכים, מצא יוסי הסוחר אשה אהת של שאר העמים, שהיתה מלקטת בעשבי השדה, פנה מהם ואנס אותה ובא עליה. תמהו ר' יצחק ור' יהודה, אמרו, נשוב

(דפו"י דף מ"ה ע"ב)

ההוא עובדא, ולא מיתו מישראל, כל אינון דמיתו, ולא גרים לון לישראל כל מה דגרים. ות"ח, ההוא עובדא, וההוא חובה ממש, גרים גלותהון דישראל.
 (לה) דתנינן, בעא קודשא בריך הוא, דישתכחון ישראל בההוא שעתא כמלאכי עלאי, ולמעבד להון חירין מכלא, חירין ממותא, ולמהוי חירין מן נ שעבודא דשאר עמין, כמד"א, א חרות על הלוחות, אל תקרי חרות, אלא חירות. (לו) כיון דאתעביד ההוא עובדא, גרימו כלא. גרימו מותא, גרימו שעבוד מלכוון, גרימו דאתברו אינון לוחי קדמאי, גרימו דמיתו מישראל, כמה אלפין מנייהו. וכ"ל דא, בגין אתחברותא דאינון ערב רב, דאתחברו בהו.
 (לז) אוף הכא, בגיניהון, לא אתקרון ב בני ישראל, ולא ישראל, ולא עמי, אלא העם סתם. ואי תימא וחמושים עלו בני ישראל. כד הו סלקין ממצרים, ולא אתחברו בהדייהו אינון ערב רב, פ קרי לון בני ישראל, כיון דאתחברו בהדייהו, דכתיב וגם ערב רב עלה אתם, קרי לון העם.
 (לח) רבי יוסי אקשי ואמר, כתיב כי אשר ראיתם את מצרים היום לא תוסיפו לראותם עוד עד עולם. אי הכי, כל יומא הו חמאן לההוא ערב רב. אמר רבי יהודה. ערב רב כתיב, ולא מצרים, דהא כמה שאר עמין הו דיירי במצרים. ולא עוד אלא דכלהו אתגזרו, וכיון דאתגזרו, לא אקרון מצריא.
 (לט) ועל פומא דמשה קבילו לון. והיינו מה * דאמר הכתוב, (י) לך רד כי שחת עמך סרו מהר מן הדרך אשר צויתם. צויתם כתיב. וחמושים עלו בני ישראל

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

(ג) (שמות ל"ב) ב"א שמ"ט צא. ד) (שמות ל"ב) ב"א נ מוסיף שעבודא אחרא. ס מוסיף לא בני. ע ל"ג ממצרים. פ ל"ג קרי לון בני ישראל. צ ל"ג מן דכתיב עד קרי. ק מצרים.

ייסב — את העב

הסולם

מאמר

ממצרים ועוד לא נתחבר עמהם הערב רב קורא אותם בני ישראל. כיון שנתחברו עמהם. שכתוב, וגם ערב רב עלה אתם. קורא אותם העם.
 (לח) ר' יוסי אקשי וכו': ר"י הקשה ואמר, כתוב, כי אשר ראיתם את מצרים היום לא תוסיפו לראותם עד עולם. אם כן, הרי בכל יום היו רואים את הערב רב, שהיו מצרים. אמר ר' יהודה ערב רב כתוב, ולא מצרים, כי כמה עמים אחרים היו במצרים, ומהם היו הערב רב. ולא עוד. אלא שכולם נמולו, וכיון שנמולו לא נקראו מצרים.
 (לט) ועל פומא דמשה וכו': ועל פי משה קבלו אותם. והיינו מה שאמר הכתוב, לך רד כי שחת עמך סרו מהר מן הדרך אשר צויתם. צויתם כתוב, דהיינו שמשח ציוה אותם שיקבלו הערב רב. וחמושים עלו בני ישראל מארץ מצרים. פירושו אחד מחמשה היו ישראל. ור' יוסי ואמר, חמשה היו מישראל ואחד מערב

ובוא וראה, מעשה הזה ועון הזה גרם הגלות לישראל.
 (לה) דתנינן בעא וכו': שלמדנו הקב"ה רצה שימצאו ישראל באותה שעה, בקבלת התורה, כמלאכים העליונים ולעשות אותם חירות מכל, חירות ממות, ושיהיו בני חורין משעבוד שאר העמים. כש"א חרות על הלוחות, אל תקרי חרות עם חית קמוצה, אלא חירות עם חי צרויה.
 (לו) כיון דאתעביד וכו': כיון שנעשה אותו המעשה, גרמו הכל, גרמו מות, גרמו שעבוד מלכיות, גרמו שנשברו לוחות הראשונות, גרמו שמתו מישראל כמה אלפים מהם. וכל זה משום התחברות הערב רב שהתחברו בהם.
 (לז) אוף הכא בגיניהון וכו': אף כאן בשביל הערב רב, לא נקראו בני ישראל, ולא ישראל, ולא עמי, אלא העם סתם, ואם תאמר, שכתוב, וחמושים עלו בני ישראל. הוא כשעלו

מארץ מצרים, חד מחמשה הוה. ור' יוסי אומר חמשה מישראל, וחד מנייהו. רבי יהודה אומר, וחמשים: אחד מחמשים.

(מ) אר"ש, בגין דההוא יובלא סליק לון ממצרים, בגין כך וחמשים עלו בני ישראל מארץ מצרים. ואי לאו, לא סליקו, ועל דא אתעכבו חמשין יומין לקבלא אורייתא. ומההוא אתר נפקת אורייתא, ואתיהיבת, ועל דא וחמשים חסר. דבגין דא עלו בני ישראל מארץ מצרים.

(מא) ה ויקח משה את עצמות יוסף וגו'. אמאי סליק גרמוי. אלא, בגין דהוה רישא לנחתא לגלותא. ולא עוד, אלא ר דאיהו סימנא דגאולה הוה ו ליה ואומי להו לישראל על דא, הה"ד כי השבע השביע את בני ישראל, והא אתמר.

(מב) ת זכאה חולקא דמשה, דישראל הוה עסקי למשאל ממונא ממצראי, ומשה הוה עסיק באומאה דיוסף. ואית דאמרי ארונא בנילוס הוה, ובשמא קדישא סליק ליה. ועוד אמר משה, יוסף, הגיע זמן פורקנא דישראל, ואמר עלה שור וסליק. ואית דאמרי, בין מלכי מצראי הוה, ומתמן א סליק. ואית דאמרי, בגין דלא יעבדון ליה ע"ז, שווי בנילוס וסרח בת אשר חויאת ליה למשה.

(מג) וי' הולך לפניו יומם. רבי יוסי פתח, ת למנצח על אילת השחר מזמור לדוד. כמה חביבא אורייתא קמיה דקודשא בריך הוא, דכל מאן דאשתדל

הלופי גרסאות

ר דאיהו הוה סימנא לגאולה דגאולה. ש מוסיף ליה למשה שאמר יוסף ואלקים פקד יפקוד והוא היה סימן שמשו כשאמר פקד פקדתי שהיה אמת. ת ל"ג מן זכאה עד סוף אית מ"ב. א מוסיף סליק ליה.

מסרת הוהר

(ה) ב"א קל"ז צ"ג. ו לעיל אות כ"ה צ"ע. ו (תתלים כ"ב) ח"ב י. ח"ג כא : כה : רמג.

ויסב — את העם

על זה, ז"ש, כי השבע השביע את בני ישראל. והוא נתבאר.

הסולם

(מב) זכאה חולקא דמשה וכו': אשרי חלקו של משה, שישראל היו עוסקים לשאל כסף ממצרים, ומשה היה עסוק בשבועה של יוסף. ויש אומרים, שהארון שלו בנילוס היה ועל ידי שם הקדוש העלה אותו. ועוד אמר משה, יוסף, הגיע הזמן של גאולת ישראל. ואמר עלה שור, ועלה. כי יוסף נקרא שור כמ"ש בכור שורו הדר לו וגו'. ויש שאמרו, בין מלכי מצרים היה, ומשם עלה. ויש אומרים, שכדי שלא יעשוהו עבודה זרה, שמו אותו בנילוס, וסרח בת אשר, שהיתה חיה בשעת המעשה, הראתה למשה מקומו.

מאמר יח' הולך לפניו יומם

(מג) וה' הולך לפניו יומם: ר' יוסי פתח למנצח על אילת השחר מזמור לדוד. כמה אהובה התורה לפני הקב"ה, שכל מי שעוסק בתורה

מאמר

רבי יהודה אומר, וחמשים, אחד מחמשים היו הערב רב.

(מ) אר"ש בגין וכו': אמר ר' שמעון, משום שהיובל, שהוא בינה, העלה אותם מארץ מצרים, משום זה כתוב, וחמשים עלו בני ישראל מארץ מצרים, שהיא בינה הנקראת יובל, שיש בה חמשים שערים, ואם לא היובל לא היו עולים. ועל כן נתעכבו חמשים יום לקבל התורה. וממקום ההוא מיובל יצאה התורה וניתנה. ועל כן, וחמשים חסר. כלומר, אם פירושו מזויניס, היה צריך לומר חמשים עם ו'. אלא יורה על מספר חמשים שה"ס יובל. שבשביל זה עלו בני ישראל ממצרים.

(מא) ויקח משה את עצמות יוסף וגו': שואל. למה העלה משה עצמותיו. ומשיב. אלא משום שהיה הראשון לרדת לגלות. ולא עוד אלא שהיה לו סימן הגאולה, דהיינו פקוד יפקוד, (רש"י שמות ג' י"ח) והשביע לישראל (דפרי"ך דף מ"ו ע"א)

באורייתא, רחים הוא לעילא, רחים הוא לתתא, קב"ה אצית ליה למלולוי, לא שביק ליה בהאי עלמא ולא שביק ליה בעלמא דאתי.

מד) ואורייתא בעי למלעי בה ביממא ובליליא, דכתיב, (ח) והגית בו יומם ולילה. וכתוב (ט) אם לא בריתי יומם ולילה וגו'. תינח ביממא, בליליא אמאי. בגין דיהא שכיח לגבי שמא קדישא שלים. כמה דלית יומם בלא ליליא, ולא איהו שלים, אלא דא עם דא, כך בעי אורייתא, לאשתכחא עמיה דב"נ יומא וליליא, למהוי שלימותא לגבי דב"נ יומם ולילה.

מה) והא אתמר, דעקרא דליליא, מפלגותא ואילך. ואע"ג דפלגו קדמיתא ב בכללא דליליא הוא, אבל בפלגות ג ליליא, קודשא בריך הוא עאל בגנתא דעדן, ראשתעשעא עם צדיקיא, וכדין, בעי ליה לבר נש למיקם, ולמלעי באורייתא.

מו) והא אתמר, דקוב"ה וכל צדיקיא דבגנתא דעדן, כלהו צייתין לקליה, הה"ד י היושבת בגנים חברים מקשיבים לקולך השמיעני, והא אוקמוה, היושבת בגנים: דא כנסת ישראל, דאיהי משבחת ליה לקודשא ב"ה, ד בשבחא דאורייתא, בליליא. זכאה חולקיה, מאן דאשתתף בהדה, לשבחא ליה לקודשא ב"ה, בשבחא דאורייתא.

מז) וכד אתי צפרא, כ"י אתיא ה ומשתעשעא ביה בקב"ה, ואושיט לה לגבה שרביטא דחסד, ולא עלה בלחודהא, אלא עלה, ועל אינון דמשתתפין בהדה, והא אתמר דכתיב, (ו) יומם יצוה יי חסדו ובלילה וגו'. ועל דא אילת השחר אקרי.

מסרת הוהר

חלופי גרסאות

(ח) (יהושע א') הקסה"ז קמ"ה צ"א. ז"ח מ"ז ט"א ש"ז. (י) (ירמיה ל"ג) ב"א קצ"ג צ"ג. (י) (שה"ש ח') לך ז' צ"א. (כ) (תהלים מ"ב) לך ג"ד צ"א

ב ל"ג בכללא. ג מוסיף ליליא אחרא. ד באורייתא ול"ג בשבחא. ה ומשתעי.

מאמר

הסולם

וה' הולך לפניו יומם

בתורה אהוב הוא למעלה, אהוב הוא למטה, והקב"ה מקשיב לדיבוריו, ואינו עוזב אותו בעולם הזה ואינו עוזב אותו לעולם הבא.

מד) **ואורייתא בעי וכו'**: והתורה, צריכים לעסוק בה ביום ובלילה, שכתוב, והגית בו יומם ולילה. וכתוב, אם לא בריתי יומם ולילה, שואל. יצדק ביום, שהוא זמן עבודה לכל, אבל בלילה, שהוא זמן מנוחה, למה צריכים לעסוק בתורה, ומשיב. כדי שיהיה נמצא אצלו שם שלם, כי כמו שאין יום בלי לילה, ואינו שלם אלא זה עם זה, כך צריכה התורה להמצא עם האדם יום ולילה, ויהיה השלמות אצל האדם יום ולילה. פירוש. יום הוא ז"א ולילה הוא הנקבא, וכשעוסק בתורה יום ולילה נמצא מיוחד ז"א ונקבא, שזהו כל השלמות, בסויה ויהי ערב ויהי בקר יום אחד.

מה) **והא אתמר דעקרא וכו'**: והרי למדנו, שעיקר הלילה הוא מחצות ואילך, ואע"פ שחצי לילה הראשונה הוא בכלל הלילה, אבל (דפו"י דף מ"ו ע"א)

אילת

מח) ו ואר"ש, בשעתא דבעי לאתנהרא צפרא, אתחשך ואתקדר נהורא, וקדרותא אשתכת. כדין אתחברת אתתא בבעלה, ז דתנינן, אשה מספרת עם בעלה, למשתעי בהדיה, ועאלת להיכליה.

מט) לבתר כד בעי שמשא למיעל, אתנהיר ואתת ליליא, ונטיל ליה. כדין כל תרעין סתימין, וחמרין נערין, וכלבין נבחין, כד אתפלג ליליא, שארי מלכא ן למיקם, ומטרוניתא לזמרא, ואתי מלכא ואקיש לתרעא דהיכלא, ואמר ז) פתחי לי אחותי רעיתי וגו'. וכדין משתעשע בנשמתהון דצדיקיא.

נ) זכאה חולקיה ט דההוא, דאתער ההוא זמנא במלי דאורייתא, בגין דא, כל אינון דבני היכלא דמטרוניתא, כלוהו בעיין כ למיקם בההוא זמנא, לשבחא למלכא וכלוהו משבחן קמיה, ושבחא דסליק מהאי עלמא, ז דא דאיהו ן רחיק, דא ניחא ליה לקודשא בריך הוא מכלא.

נא) כד אסתליק ליליא, ואתי צפרא, נ ואתקדר, כדין מלכא ומטרוניתא ברזא בחדוה, ויהיב ס לה מתנן, ולכל בני ע היכלה. זכאה חולקיה מאן דאיהו במניינא.

נב) ויי' הולך לפניהם יומם. קודשא בריך הוא, ובית דיניה. * אמר רבי יצחק, היינו דתנינן, שכינתא באבהתא פ נטלא. הולך לפניהם יומם: דא אברהם. בעמוד ענן: דא יצחק. לנחותם הדרך: דא יעקב. דכתיב ביה ן ויעקב הלך לדרכו. ולילה בעמוד אש להאיר להם: דא דוד מלכא.

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

ז) (שה"ש ה') וירא ק"ב צ"ה. מ) (בראשית ל"ב) וירא ו אר"ש. ז ל"ג דתנינן אשה מספרת עם בעלה. ח למקרי ס ההוא. י דכל ול"ג דא. כ ל"ג למיקם בההוא זמנא. ז ל"ג דא. ן מוסיף רחיק יתיר. ו אמר היא ובי"ד תחתון שלה ע"ב סנהדרין ואבהתא נטלא. נ מוסיף ואתחשך ואתקדר. ס ליה. ע היכליה. פ פליג

וה' הולך לפניהם יומם

הסולם

מאמר

משום זה, כל בני היכל המטרוניתא, כולם צריכים לקום בזמן ההוא לשבח את המלך, וכולם משבחים לפניו, והשבח העולה מעולם הזה, שהוא רחוק ממנו, זה מרוצה להקב"ה יותר מכל. נא) כד אסתליק וכו': כשמסתלק הלילה ובא הבוקר, ונשחר, אז המלך והמטרוניתא בסוד החדוה, דהיינו בזווג, ונותן לה מתנות ולכל בני ההיכל. אשרי חלקו של מי שהוא במספר בני ההיכל. נב) וה' הולך לפניהם יומם: וה' פירושו, הקב"ה ובית דינו, שהיא המלכות. כי הו' של והוי"ה מרבה את המלכות. אמר ר' יצחק היינו שלמדנו, שהשכינה נוסעת עם האבות. כי הולך לפניהם יומם, זהו אברהם. בעמוד ענן, זהו יצחק. לנחותם הדרך, זהו יעקב. שכתוב בו, ויעקב הלך לדרכו. ולילה בעמוד אש להאיר להם, זהו דוד המלך.

אילת השחר. דהיינו על שם שמשבחת להקב"ה בלילה בשבח התורה. מח) ואמר ר' שמעון וכו': ואר"ש, בשעה שצריך להאיר הבוקר, נחשך ונשחר האור, והשחורת נמצא. אז מתחברת אשה בבעלה, שלמדנו, משמורה ג' אשה מספרת עם בעלה, דהיינו זו"ג, לספר עמו, ובאה בהיכלו. מט) לבתר כד בעי וכו': אחר כך כשצריך השמש לבא, הלילה מאיר ובא ולקח אותו, ואז כל השערים סתומים, וחמורים נוערים, וכלבים נובחים. וכשנחלק הלילה מתחיל המלך לקום, והמטרוניתא שהיא המלכות, מתחילה לומר, והמלך, שהוא ז"א, בא ודופק על שער ההיכל, ואמר, פתחי לי אחותי רעיתי וגו'. ואז משתעשע עם נשמות הצדיקים. נ) זכאה חולקיה דההוא וכו': אשרי חלקו של ההוא, שהעיר בזמן ההוא בדברי תורה,

ובלהו

(דפו"י דף מ"ו ע"א * דף מ"ו ע"ב)

(נג) וכלהו ^ז רתיכא ^ק עלאה קדישא, למהך ישראל בשלימותא דכלא, ^ר בגין דיחזון אבהן פורקנא ^ט דלהון, דכתיב ^ו ואנכי אעלך גם עלה, עם המרכבה. וכתוב ויי' הולך וגו', ללכת יומם ולילה. וכי אמאי הוּו אזלי יומם ולילה, יהכון ביממא, ולא יהכון בליליא, כבני אנשא דערקין, כיון דקודשא בריך הוא נטיר לון, אמאי אזלין ביממא ובליליא. אלא, לאשתכחא בהו שלימותא דכלא, דלית שלימו אלא יומם ולילה.

(נד) ת א"ר אבא, הכי אוקימנא, ^ט ויי' הולך לפניהם יומם בעמוד ענן: דא אברהם. ולילה בעמוד אש: דא יצחק. ואי הכי יעקב אן הוא. אלא במלה קדמאה אתמר, ותמן שארי, כמה דכתיב ויי'.

(נה) ולילה בעמוד אש, הוה נהיר, בסטרא דא ובדא. בגין דירדפון מצראי בתריהון, לאתייקרא שמא דקודשא ב"ה, ברתיוכי ופרשוי. בגין למיזל יממא וליליא, אספקלריא דנהרא, ודלא נהרא. ותו, ^א בגין לאטעאה למצראי ^ב דימרון מקרה הוא, דכתיב ^ט נואלו שרי צוען, וכתוב ^ט משיב חכמים אחור, וע"ד אזלי ביממא ובליליא.

(נו) רבי אבא אמר, זכאה חולקהון דישראל, דקודשא בריך הוא אפיק לון

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

(ו) (בראשית מ"ו) ויחי ל"ט צ"ב. (ט) (ישעיה (שם מ"ד) ח"ג קצ. י"ט). (ט) מלכות עם ע"ב סנהדרין. דרך אמת

ז רתיכין עלאין קדישין. ק עלמא. ר ל"ג מן בגין עד ללכת. ט דבנייהו; דבנין. ת ל"ג כל אות נ"ד ואות ג"ה; ל"ג אות נ"ד עד בגין דירדפון באות ג"ה. ועיין להלן בח"ג אות ג"ט ציון ט. א בדיל. ב וימרון.

וה' הולך לפניהם יומם

הסולם

מאמר

הוא יעקב, שהוא ת"ת. ומשיב, אלא במלה הראשונה הוא נאמר, ושם הוא שורה, כמו שכתוב, **וה'**, שהוא ת"ת ומלכות, ויעקב הוא ת"ת.

(נה) ולילה בעמוד אש וכו': ולילה בעמוד אש היה מאיר, כדי להאיר בצד זה ביום, בחסד, ובוה, בלילה בגבורה. כדי שירדפו מצרים אחריהם ברכבו ופרשיו, לכבוד שמו של הקב"ה, שיטבעו ולא ישאר מהם עד אחד. ועל זה היה צריך למדת הגבורה. כדי ללכת יומם ולילה, פירושו מראה המאירה, שהוא ז"א שנק' יום. ומראה שאינה מאירה, שהיא המלכות הנקראת לילה. ועוד. כדי להטעות את המצרים, שיאמרו מקרה הוא, ולא ה' הוציאם, כי ע"כ ילכו יום ולילה כמו בורחים, שכתוב נואלו שרי צוען. וכתוב, משיב חכמים אחור. וע"כ הלכו ביום ובלילה.

(נו) ר' אבא אמר וכו': רא"א, אשרי חלקם של ישראל, שהקדוש ברוך הוא הוציאם ממצרים כדי שיהיו חלקו ונחלתו. ובוא וראה,

מצד

(נג) וכלהו רתיכא עלאה וכו': וכולם, הם מרכבה העליונה הקדושה, כי אברהם יצחק יעקב הם חג"ת ג' רגלי הכסא, ודוד המלך הוא רגל רביעי. כדי שילכו ישראל בשלמות הכל, וכדי שיראו האבות הגאולה שלהם, שכתוב, ואנכי אעלך גם עלה, עם המרכבה. וכתוב, וה' הולך וגו' ללכת יומם ולילה, שואל, למה הלכו יומם ולילה, ילכו ביום, ולא ילכו בלילה כאנשים הבורחים, כי כיון שהקב"ה שמר אותם ולא פחדו, למה הלכו ביום ובלילה. כבורחים. ומשיב. אלא שימצא בהם שלימות הכל, כי אין שלמות אלא יומם ולילה, כי יום הוא מדת ז"א ולילה מדת הנוקבא, וכל השלימות הוא בהתחברותם יחד, בסו"ה ויהי ערב ויהי בקר יום אחד כנ"ל (בראשית א' דף ק"ח ד"ה וביאור).

(נד) א"ר אבא הכי וכו': אר"א כך העמדנו, וה' הולך לפניהם יומם בעמוד ענן, זהו אברהם, שהוא חסד. ולילה בעמוד אש, זהו יצחק, שהוא גבורה. ואם כן יש לשאול, איפה (דפו"י דף מ"ו ע"ב)

ממצרים, למהוי חולקיה ואחסנתיה. ות"ח, ג בסטרא דיובלא, אשתכח חירו לישראל. וכן לזמנא דאתי, דכתיב (ז) והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול וגו'. (ז) ובגין ההוא יובלא עלאה, ד אתעכבו חמשין יומין, לקבלא אורייתא, ולמקרב לטורא דסיני. וכיון דאזלי ביממא, אזלי בליליא, למהוי כלא חד יומא, בין יממא וליליא, ולא אשתכח פרישו.

(ח) ולא עוד, אלא דכלהו בנייחא אזלין, לרעותא דנפשייהו, ביומא דקבילו אורייתא, הו חמשין יומין שלמין, ה יומי ולילי כדקא יאות, דלית יום בלא לילה, ולית לילה בלא יום, ולילה ויום אקרי יום אחד. ו וכיון דאזלו חמשין יומין שלמין, כדן ז שארו עלייהו אינון נ' יומין דיובלא, ח ומסטרא דיובלא אתיהיב להו אורייתא, ובג"כ אזלין יומא וליליא.

(ט) ו וא"ר אבא, כתיב (י) ויהי כי זקן יצחק ותכהין עיניו, אמאי. הא אוקימנא, מאן דרחים לחייבא, הכי הוא. ות"ח, ביצחק אתכליל ליליא, ו ליליא לא בהיר, וע"ד ותכהין עיניו, וכלא חד.

(ס) ר' יצחק פתח ואמר, (ק) ויגד למלך מצרים כי ברח העם, ויגד, מאן קאמר ליה. אלא, הא אוקמוה. אבל חכמוי וחרשוי אתכנשו לגביה, ואודעוהו כי ברח העם. ואמאי קאמרו דא. אלא חמו בחכמתא דלהון, דהו אזלי יממא וליליא, אמרו

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

(ז) (שם כ"ז) ויגש ל"ג צ"א. (ז) (בראשית כ"ז) ב"א ג מסטרא. ד אשתכחו. ה יומי. ו לקבל ג' [יום] דיובלא ול"ג מן וכיון עד שארו. ז וכמו דשאר. ל"ו צ"ג. ח"ב מו : ח מסטרא. ט בדפויי גרסו כאן וה' הולך לפניהם יומם אמר ר' חייא הכי אוקימנא וה' הולך לפניהם בעמוד ענן דא אברהם. ולילה בעמוד אש דא יצחק. ואי הכי יעקב אן הוא אלא במלה קדמאה אתמר ותמן שארי כמ"ד וה', ולילה הוה נהיר בסטרא דא ובדא. י ל"ג מן וליליא עד וכלא.

מאמר

הסולם

וה' הולך לפניהם יומם

מצד היובל, שהיא בינה, נמצא החירות לישראל. וכן לעתיד לבא, שכתוב, ביום ההוא יתקע בשופר גדול וגו'.

(ז) ובגין ההוא יובלא וכו' : ומשום יובל ההוא נתעכבו חמשים יום אחר יציאת מצרים כדי לקבל התורה, ולקרב להר סיני. כי יש ביובל חמשים שערים, וכדי להתתקן בהם היו צריכים חמשים יום. וכיון שהלכו ביום הלכו ג"כ בלילה, שיהיה הכל יום אחד, ולא ימצא פירוד בין יום ולילה. שהם ז'.

(ח) ולא עוד אלא וכו' : ולא עוד, אלא שכולם הלכו בנחת לרצון עצמם. כדי ליחד יום ולילה, שהם ז'.

וביום שקבלו התורה היו חמשים יום שלמים יום ולילה, כראוי. כי אין יום בלי לילה ואין לילה בלי יום, שאין שלמות לז"א בלי המלכות, ואין שלמות למלכות בלי ז"א. ולילה ויום נקראים יום אחד. כמש"כ והי

(דפו"י דף מ"ו ע"ב)

שהיו

ודאי ערקין אינון. ולא עוד אלא דחמו דלא הוּו אזלי באורח מישר, כמה דכתיב וישבו ויחנו לפני פי החירות.

סא) ויקח שש מאות וגו'. שש מאות אמאי. א"ר יוסי, לקבל מניינא דישראל, דכתיב כשש מאות אלף רגלי. ב) בחור: לקבל הגברים דאינון עקרא דכל ישראֵל. וכל רכב מצרים: שאר רתיכין, דאינון טפלין ב) לאחורי, לקבל הַטף דכתיב לבד מטף. וכלא עביד בעיטא דחרשוי וחכמוי. ושלישים על כלו, כלא בחכמתא, לקבל דרגין עלאין, תרין וחד. ר' יצחק אמר, כתרגומו, ומרזין. זריזין הוּו בכלא.

סב) ויקח שש מאות רכב בחור. ר' חייא אמר, כתיב ו) יפקוד יי' על צבא המרום במרום ועל מלכי האדמה על האדמה. בזמנא דקב"ה יהיב שלטנותא לרבבוי עמין לעילא, יהיב להו לעמא ב) דלהון לתתא. ובשעתא דנחית לון מדרגיהון דלעילא, נחית לון לעמא לתתא, ויקח שש מאות רכב בחור, הא ממנא דלהון, וואוקמוה, דדבר רתיכין דשאר עמין, וכלהו נפלו במשריתא דסיסרא לבתר והיינו בחור פ) וכל רכב מצרים.

סג) כתיב ה) לססתי ברכבי פרעה דמיתוך רעיתי. ז) תא חזי, כדוגמת סוסיא נוקבא, אתחזי להון לסוסיהון דפרעה, ואוקמוה. אלא לסוסתי ברכבי פרעה,

חלופי גרסאות

כ ל"ג בחור. ל שאר. מ לאחרינין. נ ל"ג הטף.
ס ל"ג דלהון. ע אוקמוה. פ מוסיף ולבתר וכל.
צ ל"ג ת"ח.

מסרת הזוהר

ד) ח"ב נא. נו: ח"ג רסט: ז"ח ע"א ט"ג שכ"א.
ו) (ישעיה כ"ד) נח ע"ה צ"ג. ת) (שה"ש א') ויגש
מ"ג צ"א. ת"ז בהקדמה ג: ז"ח ג"ב ט"ד ש"מ.
ע"א ט"ג ש"יט, ט"ד ש"ו, ש"י. ע"ב ט"ד ש"יח.

ויקח שש מאות רכב בחור

הסולם

מאמר

ר' חייא אמר, כתוב, יפקוד ה' על צבא המרום במרום ועל מלכי האדמה וגו'. בזמן שהקב"ה נותן ממשלה לשרי העמים למעלה, נותן לעמים שלהם למטה, ובשעה שמוריד אותם מדרגתם למעלה, מוריד העמים שלהם למטה. ויקח שש מאות רכב בחור, הוא הממונה שלהם שלקח אותם. והעמדה, שנהג המרכבות של שאר העמים, שאלו שש מאות רכב לא היו ממצרים אלא משאר העמים. וכולם נפלו במחנה של סיסרא. והיינו שש מאות רכב בחור, ואחר כך, וכל רכב מצרים. כי כיון שכתוב, וכל רכב מצרים, א"כ שש מאות רכב בחור מיותר, אלא ודאי שש מאות רכב בחור הוא משאר העמים, וע"כ אומר אח"כ וכל רכב מצרים.

סג) כתיב לסוסתי וגו': כתוב, לסוסתי ברכבי פרעה דמיתוך רעיתי. בוא וראה, כדמיון סוסה נקבה נראה לסוסי פרעה, וע"כ רד"ו אחריה אל היס, ובארוהו. אלא לסוסתי ברכבי פרעה, בוא וראה, פרעה, בשעה שהיה רודף

שהיו ישראל הולכים יום ולילה, אמרו, ודאי שבורחים הם ולא עוד, אלא שראו, שלא היו הולכים בדרך הישר. כמ"ש, וישבו ויחנו לפני פי החירות. והודיעו לו גם זה, וע"כ רדף אחריהם.

מאמר ויקח שש מאות רכב בחור

סא) ויקח שש מאות: שואל. שש מאות למה. אמר ר' יוסי, שהוא כנגד מספר ישראל, שכתוב, כשש מאות אלף רגלי. בחור, כנגד הגברים שבישראל, שהם עיקר כל ישראל. וכל רכב מצרים, הם שאר המרכבות שהם טפלים לאחורי שש מאות הנ"ל, שהם כנגד הטף שבישראל, שאינם בחשבון שש מאות אלף רגלי, אלא טפלים להם, שנאמר, לבד מטף. והכל עשה בעצת מכשפיו וחכמוי. ושלישים על כלו, הכל עשה בחכמה, שהם כנגד מדרגות העליונות, הבאות שתיים, ואחד עליהן. ר' יצחק אמר כתרגומו, ומרזין. כי זריזים היו בכל דבר.

סב) ויקח שש מאות רכב בחור:

(דפו"י דף מ"ו ע"ב)

אחרי

* (ק) תא חזי, פרעה בשעתא דהוה רדיף אבתריהו דישראל, מה עבד, נטל ר סוסון נוקבן, וכפת לון ברתוכי בקדמיתא, וסוסין דוכראי כפת לון לאחוריהון, והוון ש מזינין דוכרי לקבל נוקבי, ונוקבי לא בעאון, ת ואוחן למיזל. א כיון דקריב לגבייהו דישראל, נטל נוקבי ושוי לון לאחורי, וסוסון ב דוכרין לקדמין, ג לאבאשא ד ישראלי, ולאגחא בהו קרבא.

(סד) כגוונא דא, ויי' הילך לפניהם יומם, לבתר ה חזרה שכינתא לאחוריהון דישראל, דכתיב ויסע מלאך האלהים וגו'. בגיני כך דמיתך רעיתי (סה) ו פרעה הקריב, והאי קרא הא אוקמוה. ז דאקריב לכל חילוי ורתוכי, לאגחא קרבא. ותו ופרעה הקריב. רבי יוסי אמר, הא אתמר דקריב לון לתשובה. ופרעה הקריב.

(סו) כתיב ב' בצר פקדוך צקון לחש וגו'. בצר פקדוך : לא פקדין ישראל לקודשא בריך הוא, ח בשעתא דנייחא, אלא בשעתא דעקינ ט להו, ו כדין כלהו פקדין ליה. צקון לחש: וכלהו צלאן בצלותין ובבעותין, ואריקו קמיה צלותין. אימתי. ד מוסרך למו, בשעתא דפקיד לון קודשא בריך ברצועוי. כדין קודשא בריך הוא קאים עלייהו ברחמי, וניחא קמיה ההוא קלא דלהון, בגין לאתפרעא מן שנאיהון, ואתמלי עלייהו כ ברחמי.

חלופי גרסאות

מסרת הזוהר

(א) לך מי' צ"ב. (ב) (ישעיה כ"ו) ב"ב מ"א צ"א. ק ל"ג ת"ח. ר סוסיין. ש מורמי; מזמני ת ואחון. א וכד אדביק. ב ל"ג דוכרין. ג לאתייאשא. (ג) (שם). ד לגבייהו. ה ל"ג מן חזרה עד דכתיב. ו ל"ג ופרעה הקריב. ז ל"ג מן דאקריב עד ופרעה. ח ל"ג בשעתא דנייחא. ט מוסיף להו לישראל. י כדין. כ מוסיף ברחמי כיונה כמה דאוקימנא ול"ג מתל ליונה וכו'.

ויקח שש מאות רכב בחור

הסולם

מאמר

להלחם לבדו עם המצרים ולכלותם שלא ישאר מהם עד אחד.

מאמר ופרעה הקריב

(סה) ופרעה הקריב וגו': מקרא זה כבר העמידוהו, שהקריב כל חילו ורכיבו לעשות מלחמה. ועוד ופרעה הקריב, ר' יוסי אמר, הרי למדנו שהקריבם לתשובה, וע"כ כתוב ופרעה הקריב, ולא ופרעה קרב.

(סו) כתיב, ה' בצר פקדוך צקון לחש: בצר פקדוך, פירושו, אין ישראל פוקדים להקב"ה בשעת נחת, אלא בשעה שצר להם, או כולם פוקדים לו. צקון לחש, שכולם מתפללים בתפלות ובקשות, ושופכים לפניו תפלות. מתי, מוסרך למו, בשעה שפקד אותם הקב"ה ברצועה שלו. או הקב"ה עומד עליהם ברחמים, ורצוי לפניו הקול שלהם, כדי להפרע מאויביהם ומתמלא עליהם רחמים.

כמה

אחרי ישראל, מה עשה, לקח סוסות נקבות ואסר אותן במרכבה תחילה, וסוסים זכרים אסר לאחוריהן, והיו הזכרים מתחממים כנגד הנקבות, והנקבות לא רצו, ומיהרו לרוץ. כיון שקרב לישראל, לקח הנקבות ושם אותם לאחור וסוסים הזכרים מתחילה, כדי להרע לישראל ולעשות בהם מלחמה, כי למלחמה, סוסים הזכרים חזקים מן הנקבות.

(סד) כגוונא דא וה' וגו': כעין זה, וה' הולך לפניהם יומם. ואח"כ חזרה השכינה לאחורי ישראל, שכתוב, ויסע מלאך האלקים וגו'. משום זה דמיתך רעיתי. פירושו, מובא לעיל כי וה' הי"ט ת"ת ומלכות, דהיינו הוא ובית דינו. (כנ"ל אות נ"ב) ואח"כ כתוב ויסע מלאך האלקים וגו', שהוא מלכות, וילך מאחריהם. ונשאר ת"ת הולך לפניהם, כדי להלחם עם המצרים. ועל זה כתוב דמיתך רעיתי, מלשון דממה, כי העמידה מאחורי ישראל כדי

(*) דפו"י דף מ"ו ע"א

(סז) כמה דאוקימנא, ז מתל ליונה עם הנץ וכו', כך ישראל הו קריבין לימא, והו חמאן לימא קמייהו, אזיל מ וסעיר, וגלגלוהי זקפין לעילא, הו דחילין. זקפו עינייהו וחמו לפרעה ולמשיירייתה, ואבני גירין ובלסטראין, כדין ויראו מאד. מה עבדו, ויצעקו בני ישראל מאן גרים האי דקריבו ישראל לגבי אבוהון דלעילא, פרעה. הדא הוא דכתיב ופרעה הקריב והא אתמר.

(סח) ויאמר משה אל העם אל תיראו התיצבו וראו את ישועת יי. אמר רבי שמעון זכאה חולקיהון דישראל, דהא רעיא כמשה אזיל בגווייהו. כתיב (ה) ויזכור ימי עולם משה עמו. ויזכור ימי עולם: דא קודשא בריך הוא. משה עמו: נ שקיל הוה משה ככל ישראל. ואוליפנא מהא, ס כי רעיא דעמא הוא ממש עמא כלהו, אי איהו זכי, עמא כלהו זכאן. ואי איהו לא זכי, עמא כלהו לא זכאן ואתענשו בגיניה, והא אוקמוה.

(סט) התיצבו וראו, לית לכו לאגחא קרבא, דהא קודשא בריך הוא, יגיח קרבא בגיניכון, כמה דאת אמר, יי ילחם לכם ואתם תחרישון. תא חזי, ההוא ליליא, כנש קודשא בריך הוא לפמליא דיליה, ודאין דינייהו דישראל, ואלמלא ע דאקדימו אבהן עלייהו דישראל, לא אשתזיבו מן דינא. רבי יהודה אמר, פ זכותא דיעקב אגין עלייהו דישראל, הה"ד (י) לולי יי שהיה לנו יאמר נא ישראל, ישראל סבא.

(ע) יי ילחם לכם ואתם תחרישון. רבי אבא פתח (י) אם תשיב משבת רגליך עשות חפציק ביום קדשי. זכאין אינון ישראל, דקב"ה אתרעי בהון, לאתדבקא בהו, מכל שאר עמין דעלמא, ומגו רחמותא דלהון, קריב לון לגביה, ויהב לון

חלופי גרסאות

ז ל"ג מתל ליונה עם הנץ וכו'. מ ושאו. נ מוסיף מכאן אוליפנא שקיל. ס ברעיא. ע מוסיף דאקדימו עלייהו. פ מוסיף הא זכותא.

מסרת הזהר

(ד) ח"ב נג: ה (ישעיה ס"ג) גח ס"ו צ"ו. (ו) תהלים קכ"ד. (ז) ח"ב יח: מז: ח (ישעיה נ"ח) הקסה"ז ס"ח צ"ל.

ופרעה הקריב

הסולם

מאמר

כל העם, אם הוא זכה כל העם צדיקים ואם הוא לא זכה כל העם אינם זוכים ונענשים בשבילו. וכבר בארוהו.

(ט) התיצבו וראו: אין לכם לעשות מלחמה, כי הקב"ה יעשה מלחמה בשבילכם. כש"א, ה' ילחם לכם ואתם תחרישון. בוא וראה בלילה ההוא אסף הקב"ה את הפמליא שלו ודן דינם של ישראל, ואם לא הקדימו האבות להתפלל על ישראל, לא היו נצולים מן הדין. ר' יהודה אמר, זכותו של יעקב הגין עליהם, על ישראל, ז"ש לולי ה' שהיה לנו יאמר נא ישראל, הוא ישראל סבא, דהיינו יעקב.

מאמר ה' ילחם לכם ואתם תחרישון: (ע) ה' ילחם לכם ואתם תחרישון: ר' אבא פתח. אם תשיב משבת רגלך עשות חפציק

(סז) כמה דאוקימנא וכו': כמו שבארנו משל ליונה עם הנץ וכו' (מד"ר שה"ש פ"ב) כך ישראל, היו קרבים אל הים, והיו רואים הים לפנייהם הולך וסוער, וגליו זקופים למעלה, היו יראים. נשאו עיניהם וראו את פרעה וחילו ואבני גירין וחצים, אז ויראו מאד. מה עשו, ויצעקו בני ישראל. מי גרם זה שקרבו ישראל לאביהם של מעלה, פרעה. ז"ש ופרעה הקריב. והרי נתבאר.

(סח) ויאמר משה אל העם אל תיראו וגו': אמר ר"ש, אשרי חלקם של ישראל שרועה כמו משה הולך בתוכם. כתוב ויזכור ימי עולם משה עמו. ויזכור ימי עולם זהו הקב"ה. משה עמו, כי שקול היה משה כנגד כל ישראל. ולמדנו מזה, כי רועה העם הוא ממש (דפו"י דף מ"ז ע"א)

ב ש ל ח

ט

אורייתא, ויהב לון שבת, דאיהו קדישא מכל שאר יומין, ונייחא מכלא, וחדוה דכלא, ושקיל שבת, לקבל אורייתא כלא, ומאן דנטיר שבת, כאילו נטיר אורייתא כלא.

עא) וקראת לשבת עונג, ענוגא דכלא, ענוגא דנפשא וגופא ענוגא ז דעלאין ותתאין. וקראת לשבת, מאי וקראת. דיומין ליה. כד"א, ט) מקראי קדש, ק כלומר, זמינין, כמה דמזמין אושפיזא לביתיה. וע"ד וקראת לשבת ענג, ז דיומין ליה, ט) כמה דמזמין אושפיזא, ת בפתורא מתקנא, א בביתא מתקנא כדקא יאות, במיכלא ובמשתיא כדקא יאות, יתיר על שאר יומין. וקראת לשבת מבעוד יום. לקדוש יי" מכובד : דא יום ב כפורים. תרי דאינון חד. וכבדתו מעשות * דרכיך, כמה דאוקימנא.

עב) ממצוא חפצך ודבר דבר, והא אתמר, בגין ג דההיא מלה סלקא, ואתער מלה דחול לעילא. מאן דמזמין אושפיזא, ביה בעי לאשתדלא, ולא באחרא.

עג) תא חזי ההוא מלה ד דנפיק ה מפומיה דבר נש, סלקא ואתער אתערותא לעילא, אי לטב, אי לביש. ומאן דיתיב בענוגא דשבתא, אסיר ליה לאתערא מלה דחול, דהא פגים פגימו ביומא קדישא. מאן דיתיב בהילולא דמלכא, לא יתחזי למשבק למלכא, ויתעסק באחרא.

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

ט) (ויקרא כ"ג) ח"ג צג. קעו : ז דעלמין. ק ל"ג כלומר. ר דתזמין. ש ל"ג כמה דמזמין אושפיזא. ת לפתורא [לפתוריה] מתקנא כדקא יאות. א מוסיף דתזמין [דיומין] ליה לביתא. ב ל"ג כפורים. ג דההוא. ד דאפיק. ה בר נש מפומיה ; ל"ג דבר נש.

ה' ילחם לכם ואתם תחרישון

הסולם

מאמר

חפצך ביום קדשי. אשריהם ישראל, שהקב"ה חפץ בהם להתדבק בהם, מכל שאר אומות העולם. ומתוך האהבה אליהם, קרב אותם אצלו, ונתן להם התורה, ונתן להם השבת שהוא קדוש מכל שאר הימים, ובו מנוחה מכל, ושמחת כל. ושקול שבת כנגד התורה כלה, ומי ששומר שבת, כאילו שמר התורה כלה.

עב) ממצוא חפצך ודבר דבר : והוא נתבאר, שלא יהיה דיבורך של שבת כדיבורך של חול. משום שמלה ההוא של חול שמדברים בשבת, עולה ומעוררת מלה של חול למעלה, ונפגם השבת. מי שמזמין אורה, בו הוא צריך להשתדל, ולא באחר.

עג) תא חזי ההוא וכר' : בוא וראה, מלה ההיא היוצאת מפי האדם, עולה ומעוררת התעוררות של מעלה, אם לטוב אם לרע. ומי שיושב בתענוג שבת אסור לו לעורר מלה של חול. כי פוגם פגם ביום הקדוש. מי שיושב בשמחת המלך אינו ראוי שיעזוב את המלך ויעסוק באחר.

ובכל

עא) וקראת לשבת ענג : היינו ענג כל, ענג של הנפש והגוף, ענג של העליונים והתחתונים. וקראת לשבת, שואל, מהו וקראת. ומשיב, שפירושו, שיזמין אותה. כש"א מקראי קדש, שפירושו מוזמנים מן הקדש, כמו שמוזמנים ארח לביתו. ועל זה, וקראת לשבת ענג, שיזמין אותה כמו שמוזמנים ארח : בשלחן הערוך, בבית מסודר כראוי, באכילה ושתיה כראוי, יותר מכל שאר הימים. וקראת לשבת, היינו מבעוד יום, שיוסיף מחול על (דפו"י דף מ"ו ע"א *) דף מ"ו ע"ב)

(עד) וּבְכַל יוֹמָא בְעֵי לְאַחֲזָא עוּבְדָא, וְלֹאֲתַעְרָא אַתְעָרוּתָא מִמָּה דְאַצְטְרִיךְ. ובשבת, במלי דשמיא, ובקדושה דיומא בעי לאתערא, ולא במלה אחרא. (ע) תא חזי, הכא כד אתקריב פרעה לאגחא קרבא בהו בישראל, בההיא זמנא, לא בעי קודשא בריך הוא, דיתערוך ישראל אתערוותא לתתא כלל, דהא אתערוותא לעילא הוא, דהא אבהן אקדימו ז ואתערו אתערוותא ח דא לעילא, וזכותא דלהון קאים ט קמיה, ולא בעא קודשא ב"ה דישראל יתערוך לתתא כלל. הדא הוא דכתיב י"י ילחם לכם ואתם תחרישון. תחרישון ודאי, ולא תתערוך מלה, דלא אצטריך לכו, והכא אתכליל שמא קדישא באתוון רשימן, והא אתערו ביה חברייא.

(עו) רבי יוסי ורבי יהודה הוו אזלי בארחא. אמר רבי יוסי לרבי יהודה, ודאי תנינא, י"י, בכל אתר רחמי, ואף על גב דאגח קרבא, ועביד דינא, ההוא דינא ברחימותא כ הוא. והכא חמינא, דכתיב י"י ילחם לכם, ולא אתחזי בההוא דינא רחמי כלל, דהא כתיב לא נשאר בהם עד אחד.

(עז) אמר ליה, מלה דא שמענא מרבי שמעון דאמר, דאפילו הכא דינא ברחמי הוה, דחפא עליהון ימא ומיתו, ולבתר אפיק לון ימא, וקודשא בריך הוא בעא ביקריהון, ואתקברו בארעא, ולא בעאת ארעא לקבלא לון, עד דאויטיט לה קודשא בריך הוא ימיניה, וקבילת לון, הה"ד, ט נטית ימינך תבלעמו ארץ. ובגין דא, ז האי דינא ברחמי הוה.

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

וּבְכַל יוֹמָא בְעֵי לְאַחֲזָא. ז ל"ג ואתערו ח ל"ג דא. ט מוסיף קמיה ואתערו אתערוותא דא. מוסיף כלל דהא באתרא לעילא הוה; דהא באחרא הוה. כ הוה. ל הוה. מ ל"ג הוה.

י"ח ב' נו. גט:

ה' ילחם לכם ואתם תחרישון

הסולם

מאמר

והמלחמה הוא דין. וכבר העירו בזה החברים. כמו שאומר לפנינו.

(עו) ר' יוסי ור' יהודה וכו': ר' יוסי ור' יהודה היו הולכים בדרך, א"ר יוסי לר' יהודה ודאי למדנו, שהו"ה, בכל מקום הוא רחמים, ואע"פ שעושה מלחמות ועושה דין, דין ההוא הוא ברחמים, וכאן ראינו, שכתוב, הויה ילחם לכם, ולא נראה בדין ההוא רחמים כלל, שהרי כתוב, לא נשאר מהם עד אחד.

(עז) א"ל מלה דא וכו': אמר לו, דבר זה שמעתי מרבי שמעון, שאמר, שאפילו כאן היה דין ברחמים, כי כסה עליהם הים ומתו, ואח"כ הוציאם הים, והקב"ה רצה בכבודם ונקברו בארץ, ולא רצתה הארץ לקבלם עד שהושיט לה הקב"ה ימינו, וקבלה אותם. ז"ש, נטית ימינך תבלעמו ארץ. ומשום זה, היה דין הזה ברחמים.

וע"ד

(עד) ובכל יומא בעי וכו': ובכל יום, צריכים להראות מעשה ולעורר התעוררות של מטה ממה שצריך לעורר. אבל בשבת, רק בדברי השם ובקדושת היום צריכים להתעורר ולא בדבר אחר. כי בשבת אין צריכים אל התעוררות מלמטה.

(ע) תא חזי הכא וכו': בוא וראה כאן, כשקרב פרעה לעשות מלחמה עם ישראל, בעת ההוא לא רצה הקב"ה שיעוררו ישראל התעוררות מלמטה כלל, כי התעוררות מלמעלה היה, כי האבות הקדימו ועוררו התעוררות זה מלמעלה, וזכותם עמד לפניו, ולא רצה הקב"ה שישראל יתעוררו למטה כלל. ז"ש ה' ילחם לכם ואתם תחרישון. תחרישון ודאי, ולא תעוררו דבר שלא צריך לכם. והטעם מובא להלן (אות ע"ח) וכאן נכלל השם הקדוש באותיות רשומות הו"ה, שהוא רחמים, שנאמר הויה ילחם לכם. ואע"פ שהו"ה הוא רחמים (דפו"י דף מ"ז ע"ב)

ב ש ל ח

כא

עח) ועל דא, לא בעא קודשא בריך הוא דיתערון ישראל מלה בעלמא, דאי יתערון ישראל מלה, לא יתערון שמא דרחמי, ולא יתעביד דינא ברחמי, הדא הוא דכתיב יי' ילחם לכם ואתם תחרישון, דלא תתערון מידי. דהא שמא דרחמי בעי לאתערא עליהו, למעבד דינא ברחמי. ועל דא בעי, דלא תעבדון פגימו, ותתערון מלה אחרא.

עט) אמר ליה, והא כתיב, ויצא יי' ונלחם בגוים ההם. אי הכי דא דינא ברחמי הוה. אמר ליה, הכי נ הוה ודאי, דינא הוא ברחמי, דמותא דלהון לא אשתכח כמותנא דשאר ב בני עלמא, אלא חס עליהו קודשא בריך הוא, דלא יהון כמותנא דשאר בני עלמא, דקטילו לון, אלא בנחת בלא צערא, הא דינא ברחמי איהו.

פ) ובכל אתר, שמא דא, דינא ברחמי איהו, בר אתר חד, דכתיב וי' כגבור יצא וגו'. וכי כגבור ולא גבור. אלא פ ישני לבושוי, וילבש לבושין אחרנין. כאיש מלחמות, ישני זיניה.

פא) ועם כל דא, דינא הוא יתיר, אבל רחמי ביה, כמה דכתיב, כגבור, ולא גבור. כאיש מלחמות, ולא איש מלחמות. דודאי אף על גב דעביד דינא, חס על צ עובדוי, ועל דא, יי' ילחם לכם ודאי ואתם תחרישון. זכאה חולקהון דישראל, דקודשא בריך הוא בריר לון לחולקיה ואחסנתיה, דכתיב ו כי חלק יי' עמו יעקב חבל נחלתו.

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

כ) (זכריה י"ד) וישלח נ"ד צ"ג. ל) (ישעיה מ"ב) וישלח כ"ז צ"ב. תק"ק"ג ט"ב ש"ז. מ) (דברים ל"ב) ב"א קצ"ד צ"ד.

נ הוא. ס עמין. ע ל"ג איהו. פ שני. צ מוסיף עובדוי יתיר.

מאמר

הסולם

ה' ילחם לכם ואתם תחרישון

פ) ובכל אתר שמא וכו' ! ובכל מקום, שם הזה הוא דין ברחמים, חוץ ממקום אחד, שכתוב, הויה כגבור יצא וגו', שואל, וכי כגבור הוא ה' ולא גבור ממש. ואומר, אלא שישנה את לבושיו וילבש לבושים אחרים. דהיינו שישנה מדת הרחמים שלו וילבש לבושי דין. כאיש מלחמות, ישנה כלי זיין שלו. מרחמים לדין. הרי, שבמקום הזה נשתנה הרחמים להיות דין.

פא) ועם כל דא וכו' ! ועם כל זה, רק הדין הוא כאן יותר מרחמים, אבל רחמים יש בו, כמו שכתוב, כגבור, ולא גבור ממש שכולו דין, כאיש מלחמות, ולא איש מלחמות ממש שכולו דין. כי ודאי אע"פ שעושה דין הוא מרחם על מעשיו. וע"כ ה' ילחם לכם ודאי, ואתם תחרישון. כדי שלא תעוררו דין בלבד, כנ"ל. אשרי חלקם של ישראל, שהקב"ה בחר אותם לחלקו ונחלתו, שכתוב, כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו.

ויאמר

עח) וע"ד לא בעא וכו' ! ועל כן, לא רצה הקב"ה שיעוררו ישראל דבר בעולם, מלמטה. כי אם היו מעוררים ישראל דבר מלמטה, לא היה מתעורר שם הרחמים, ולא נעשה הדין ברחמים. ז"ש ה' ילחם לכם ואתם תחרישון. שלא תעוררו כלום, כי השם של רחמים צריך להתעורר עליהם, כדי לעשות הדין ברחמים, וע"כ צריך שלא תעשו פגם ותעוררו דבר אחר. דהיינו דין בלי רחמים. כי התעוררות שלמטה, היה מפעיל רק דין בלבד. עט) א"ל והא כתיב וכו' ! אמר לו והרי כתוב, ויצא הויה ונלחם בגוים ההם, וכי דין הזה ברחמים היה. א"ל כן היה ודאי, הדין הוא ברחמים, כי המיתה שלהם לא היתה כמיתת שאר בני העולם, אלא ריחם עליהם הקב"ה, שלא יהיו כמיתת שאר בני העולם, שהרגו אותם רק בנחת בלי צער. דהיינו המק בשרו והוא עומד על רגליו. (זכריה י"ד) הרי שהדין היה ברחמים.

(דפו"י דף מ"ז ע"ב)

(פב) ויאמר יי אל משה מה תצעק אלי. מלה דא הא אוקמוה בספרא דצניעותא, ותמן הוא רזא דיליה, ויאמר יי אל משה. ר' יהודה פתח ואמר, ויתפלל יונה אל יי אלהיו ממעי הדגה, מה כתיב לעילא, וימן יי דג גדול. וימן: כמד"א (ו) וימן להם המלך דבר יום ביומו. אשר מנה את מאכלכם.

(פג) אבל האי קרא הכי * מבעי ליה, וימן יי את יונה לדג, דהוא מנה הוא דמשדר ליה. אלא ודאי, ההוא דג הוא הוה מנה ליונה, לנטרא ליה מן שאר נוני ימא, ויהוי גניז בגויה. וכיון דאעליה בגויה, חמא יונה במעוי, פותיא דאתר דמעוי כמו היכלא רברבא, ותרין עינוי דההוא נונא, דנהרין כשמשא, ואבן טבא הוה במעוי, דנהיר ליה, והוה חמי כל מה די בימא ובתהומוי.

(פד) ואי תימא, אי הכי, מאי (ו) דכתיב (ז) קראתי מצרה לי, הא לא אתחזי, דכל האי רווחא הוה ליה. אלא ודאי, כיון (ח) דאחמי ליה ההוא נונא, כל מה די בימא ובתהומוי, מית, דלא יכיל תלת יומין למסבל. כדין עקת ליה ליונה.

(פה) דאמר רבי אלעזר, כיון דחמא יונה כל ההוא רווחא, הוה חדי. אמר קודשא בריך הוא, ומה תבעי יתיר, להא אעילנא לך הכא. מה עבד, קטל לההוא נונא ומית, וכל שאר נוני ימא, הו סחרי סחרניה דההוא נונא, דא נשיך ליה מהאי גיסא, ודא נשיך ב ליה מהאי גיסא. כדין חמא יונה גרמוי בעקו, מיד ויתפלל יונה אל יי.

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

(ג) נח ס"ו צ"ח. (ד) יונה ב' ח"ב מח. (ה) דניאל (א) ח"ג רד. (ז) יונה ב' ויחי קס"ד צ"ד. (ז) ויחי ולי"ב אבל. ר ימא. ש כתיב. ת דחמי. א ודא. ב ל"ג ליה.

מאמר

הסולם

מה תצעק אלי

מאמר מה תצעק אלי

אותו הדג היו מאירות כשמש, ואבן טובה היתה במעיו, שהאירה לו, והיה רואה כל מה שיש בים ובתהומות.

(פד) ואי תימא וכו': ואם תאמר, אם כן, מהו שכתוב, קראתי מצרה לי, שלא נראה מזה, שהיה לו שם כל הרוחה הזאת, ומשיב. אלא ודאי, שאחר, שהדג הזה הראה לו כל מה שבים ובתהומות, מת. שלא יכול לסובלו שלשה ימים. ואז נעשה צר ליונה.

(פה) דא"ר אלעזר כיון וכו': שאמר ר"א, כיון שראה יונה את כל הרוחה ההיא, היה שמח. אמר הקב"ה, ומה אתה צריך יותר, וכי לכך הבאתי אותך כאן. מה עשה הקב"ה, הרג את דג ההוא ומת, וכל שאר דגי הים היו מסבבים סביב הדג, זה נשך אותו מצד ההוא וזה נשך אותו מצד ההוא. אז ראה יונה את עצמו בצרה, מיד ויתפלל יונה אל ה'.

(פב) ויאמר ה' אל משה מה תצעק אלי: דבר זה בארוהו בספרא דצניעותא, (תרומה קע"ח ע"ב ד"י) ושם הוא סוד שלו. ויאמר ה' אל משה וגו'. ר' יהודה פתח ואמר. ויתפלל יונה אל ה' אלהיו ממעי הדגה. מה כתוב למעלה וימן ה' דג גדול. וימן, פירושו כמו שאתה אומר וימן להם המלך דבר יום ביומו. וכן אשר מנה את מאכלכם, שהוא לשון נתינת מנה.

(פג) אבל האי קרא וכו': אבל מקרא זה כך היה צריך לומר, וימן ה' את יונה לדג, שהוא המנה ששלח ה' לדג, ומשיב, אלא ודאי, שדג הזה היה מנה ליונה, לשמור אותו מכל שאר דגי הים, ויהיה גנוז בו. וכיון שהביאו ה' בתוכו, ראה יונה במעיו, את הרוחב של מקום מעיו שהוא כמו היכל גדול, ושתי עיניו של

(דפו"י דף מ"ז ע"ב * דף מ"ח ע"א)

בקדמיתא

פז) בקדמיתא דג, והשתא דגה. כד"א, ז) והדגה אשר ביאור מתה. וכדין כתיב, קראתי מצרה לי. ולא כתיב הייתי בצרה, או ישבתי בצרה, אלא קראתי, מההוא עקו דעאקין לי נוני ימא. מבטן שאול שועתי, דהא מית. ולא כתיב מבטן חי, או מבטן דג, אלא דודאי הוה מית.

פז) כיון דצלי צלותיה, קביל ליה קודשא בריך הוא, ואחייה ליה להאי נונא, ואפיק ליה ליבשתא לעיניהון דכלא. ג) דכתיב, ויאמר יי' לדג ויקא את יונה. וחמו + כלהו, עבידתא דקודשא בריך הוא.

פח) מה כתיב, ויתפלל יונה אל יי' אלהיו ממעי הדגה, לאתר דהוה קשיר ביה, משמע דכתיב יי' אלהיו, ולא כתיב ויתפלל אל יי' ולא יתיר, אלא יי' אלהיו. אוף הכא, ויאמר יי' אל משה מה תצעק אלי. אלי דייקא.

פט) דבר אל בני ישראל ויסעו. ה) ויסעו מלאסגאה מלין, לאו עידנא דצלותא השתא. ויסעו, וכי לאן אתר פקד לון דינטלון, דהא על ימא הו שראן. אלא אהדר לעילא, דכתיב מה תצעק אלי, דהא כלהו באתר ו דא קיימי. וע"ד ויסעו, ינטלון מן דא, דלאו עדנא + הוה.

צ) ואתה הרם את מטך וגו'. הרם את מטך, די ביה רשים שמא קדישא, ארכין ידך בסטרא ן דשמא קדישא, וכיון דיחמון מיא שמא קדישא, יערקון

מסרת הוהר

ז) (שמות ז'), ק) ח"ב רעא :

חלופי גרסאות

ג) ל"ג מן דכתיב עד וחמו. ד) ל"ג כלהו. ה) ל"ג ויסעו. ו) חד. ז) מוסיף הוא אלא בעתיקא תליא מלתא. ח) ל"ג דשמא ; חדא ול"ג דשמא קדישא.

מאמר

הסולם

מה תצעק אלי

הוי"ה אל משה מה תצעק אלי, אלי, הוא בדיוק, דהיינו למדתי, שהיא תי"ת. שבה היה זשה קשור. אלא במזל תלוי הדבר. כמ"ש להלן (בספרא דצניעותא, תרומה קע"ח:) כי קריעת ים סוף נמשכה ממזל, שה"ס הדיקנא קדישא, כמ"ש במקומו.

פט) דבר אל בני ישראל ויסעו : היינו, שיסעו מלהרבות דברים, כי אין זמן לתפלה עתה, שואל, ויסעו, לאיזה מקום צוה אותם שיסעו, הרי על הים היו שורים. ומשיב, אלא טובב למעלה, שכתוב, מה תצעק אלי, שפירושו לת"ת כנ"ל, והרי כולם עמדו במקום במקום הזה, בת"ת, שכל ישראל היו קשורים בת"ת, ועל כן אמר ויסעו שישראל יסעו מכאן מת"ת, ויבואו להתקשר במזל, שהיא הדיקנא, כנ"ל. שאין עתה הזמן לת"ת, אלא במזל תלוי הדבר. כנ"ל.

מאמר הרם את מטך

ז) ואתה הרם את מטך וגו' : הרם את מטך, שבו רשום השם הקדוש, ונטה ידך בצד

פז) בקדמיתא דג והשתא וכו' : שואל. מתחילה קראו הכתוב דג ועתה קוראו דגה. ומשיב. שהוא מטעם שכבר מת. כש"א, והדגה אשר ביאור מתה. ואז כתוב, קראתי מצרה לי, ולא כתוב, הייתי בצרה או ישבתי בצרה, אלא קראתי מתוך הצרה שהצירו לי דגי הים. מבטן שאול שועתי, שמת, ולא כתוב מבטן חי, או מבטן דג, אלא ודאי שהיה מת. וע"כ נקרא שאול.

פז) כיון דצלי צלותיה וכו' : כיון שהתפלל תפלתו, קבל אותו הקב"ה, והחיה לאותו הדג, והוציאו ליבשה לעיני כל, שכתוב, ויאמר ה' לדג ויקא את יונה. וראו כולם מעשה הקב"ה.

פח) מה כתיב ויתפלל וגו' : מה כתוב, ויתפלל יונה אל ה' אלקיו וגו', היינו שהתפלל למקום שהיה קשור בו, דהיינו למדת המלכות, זה משמע, משכתוב, ה' אלקיו, ולא כתוב, ויתפלל אל ה' ולא יותר, אלא ה' אלקיו רומז למדה שהיה קשור בה. אף כאן, ויאמר

(דפו"י דף מ"ח ע"א)

ט מניה. ועל דא, ונטה את ידך, לסטרא חדא, דסטרין אחרנין דההוא מטה,
כ אצטריך ל ליה ט למלין אחרנין.

צא) אמר רבי אלעזר, חמינא, דזמנין אתקרי האי מטה, מטה האלהים,
ולזמנין אתקרי מטה דמשה. אמר ר' שמעון נ בספרא דרב המנונא סבא, שפיר
קאמר, ט דכלהו חד, בין ט תימא דקודשא בריך הוא, ובין תימא דמשה, והאי מטה,
לאתערא סטרא דגבורה. ועל דא, ונטה את ידך, ידא דשמאלא, דאיהו בסטרא
דגבורה.

צב) אמר רבי שמעון, ווי לאינון דלא חמאן, פ ולא מסתכלין באורייתא,
צ ואורייתא קארי קמייהו ק בכל יומא, ר ולא משגיחין. תא חזי, בסטרא דגבורה
מתערי מיא בעלמא, ונפקי ט מיא, והשתא בעי קודשא בריך הוא לנגבא מיא,
אמאי ונטה את ידך, דאיהו שמאלא.

צג) אלא הרם את מטך, לנגבא מיא. ונטה את ידך, לאתבא מיא, לאתערא
סטרא דגבורה, ולאתבא מיא על מצרים. ובגין כך, תרין מלין הכא, דכתיב הרם
את מטך, ונטה את ידך על הים ובקעהו.

צד) והא תהומי הוו. אלא קודשא בריך הוא, עבד ניסא ת גו ניסא, כד"א
ה קפאו תהומות בלב ים. והוה אזלין ביבשתא בגו ימא, הה"ד ויבאו בני ישראל
בתוך הים ביבשה.

מסרת הזהר

ה ח"ב נח : ת"ז ת"ע קל.

ט מוסיף מניה ומקמיה ; קמיה. י בסטרא. כ אצטריכו.
ל לך. ט למלין. נ תרי הו והכי אוקימנא ובספרא.
ט דכלא. ע דאזמר הקב"ה ובין דאתמר. פ ולא מסתכלין באורייתא. צ דאורייתא. ק ל"ג בכל יומא.
ר מוסיף ולא ידעין ולא. ש מינה. ת ל"ג גו ניסא.

חלופי גרסאות

הרם את מטך

משגיחים. בוא וראה, מצד הגבורה, מתעוררים
מים בעולם, ויוצאים מים, ועתה רצה הקב"ה
ליבש המים, למה אוה"כ, ונטה את ידך שהוא
יד שמאל, דהיינו גבורה.

צג) אלא הרם וכו' ; ומשיב, אלא הרם
את מטך, הוא ליבש המים. ונטה את ידך, הוא
להשיב המים, לעורר צד הגבורה ולהשיב המים
על המצרים. ועל כן הם שני דברים כאן,
שכתוב, הרם את מטך, ונטה את ידך על הים
ובקעהו. זה ליבש המים, וזה להשיב המים על
המצרים.

צד) והא תהומי הוו וכו' ; שואל. איך
נעשה יבשה בתוך הים, הרי היו שם תהומות.
ומשיב, אלא הקב"ה עשה נס בתוך נס, כש"א
קפאו תהומות בלב ים. והיו הולכים ביבשה תוך
הים, ז"ש ויבואו בני ישראל בתוך הים ביבשה.

ויסר

מאמר

בצד השם הקדוש, וכיון שיראו המים את השם
הקדוש, יברחו ממנו. וע"כ ונטה את ידך לצד
אחד של המטה, כי הצדדים האחרים של המטה,
יהיו נחוצים לך לדברים אחרים. דהיינו להכאת
הסלע.

צא) א"ר אלעזר חמינא וכו' ; אר"א
רואה אני שלפעמים נקרא מטה הזה מטה
האלקים, ולפעמים נקרא מטה משה. אר"ש,
בספרו של רב המנונא סבא, יפה אומר שכולו
אחד, בין שתאמר מטהו של הקב"ה בין שתאמר
מטהו של משה, ומטה הזה הוא לעורר צד
הגבורה, ועל כן אוה"כ, נטה את ידך, שפירושו
יד שמאל, שהוא בצד הגבורה.

צב) אמר ר' שמעון וכו' ; אר"ש, אוי
לאלו שאינם רואים ואינם מסתכלים בתורה,
והתורה קוראה לפניהם בכל יום ואינם
(דפו"י דף מ"ח ע"א)

צה) (* (w) ויסר את אופן מרכבותיו. ר"ש פתח, (n) וארא החיות והנה אופן אחד בארץ אצל החיות. האי קרא אוקמוה ואתמר, אבל ת"ח, קב"ה בכולא אתחזי שלטנותא דיליה, ושלטניה די לא תעדי לעלם ולעלמי עלמין. צו) ועביד שולטנותא באבהן, נטל לאברהם, וקיים ביה עלמא, דכתיב (k) אלה תולדות השמים והארץ בהבראם, ואוקמוה. נטיל יצחק, ושתיל ביה עלמא, דאיהו קיים לעלמין, הה"ד (c) ואת בריתי אקים את יצחק. נטל יעקב, ואותביה קמיה, ואשתעשע בהדיה, ואתפאר ביה, הה"ד (a) ישראל אשר בכך אתפאר. צו) ות"ח, יעקב אחיד באילנא דחיי, דלית ביה מותא לעלמין, דכל חייך בההוא אילנא אשתכללו, ויהב חייך לכל אינון דאחידן ביה. ובג"כ, יעקב לא מית. ואימתי מית, בשעתא דכתיב (t) ויאסוף רגליו אל המטה. המטה. (k) כד"א (n) הנה מטתו שלשלמה, בגין (b) דבהאי מטה כתיב, (i) רגליה יורדות מות, ובג"כ ויאסוף

חלופי גרסאות

מסרת הזהר
 (w) ח"ב מט. ג. (ת) (יחזקאל א') חיי שרה
 מ"ב צ"ב. א) (בראשית ב') הקסה"ז מ"ח צ"ד.
 (ב) (שם י"ז) נח ג"ז צ"א. ג) (ישעיה מ"ט) הקסה"ז קמ"ח צ"ג. ד) (בראשית מ"ט) ויחי רנ"ז צ"א.
 (ה) (שה"ש ג') ב"א שמ"ג צ"א. ו) (משלי ה') ב"א שכ"ח צ"ב.

ויסר את אופן מרכבותיו

נאחו בעץ החיים, שהוא ז"א, לא מת. כי אין מיתה אלא מצד המלכות, כמבואר. ועשה הקב"ה את יעקב לבחיר האבות. זהו שכתוב, יעקב אשר בחרתיך. ביאור הדברים. ותחלה נבאר הכתוב, וארא החיות והנה אופן אחד בארץ אצל החיות, שר"ש פתח בו, שלכאורה תמוה, איזה יחס יש להכתוב הנה עם הכתוב ויסר את אופן מרכבותיו. ולא עוד אלא שר"ש אינו מזכירו עוד בכל המשך המאמר. והענין הוא, כי אחר הכתוב הנ"ל, כתוב, ומראיהם ומעשיהם כאשר יהיה האופן בתוך האופן. והפירוש הוא, כי החיות הם בחג"ת דו"א עד החזה, והאופנים הם מחזה ולמטה בנה"י דו"א, ששם הנוקבא דו"א. ובנוקבא דו"א יש ב' נקודות א' נקודה הממותקת בבינה שהוא רחמים. ב' נקודה דמדת הדין דצמצום א' הבלתי ממותקת. הראשונה נקראת מפתחא, והשניה מנעולא (כנ"ל בהק' סה"ז דף מ"ז ד"ה גו אינון) ע"ש. ומצד הנקודה השניה אין המלכות ראויה לאור עליון כי הצמצום רוכבת עליה. וכל המוחין שמקבלת הוא רק בבחינת הנקודה הראשונה הנקראת מפתחא. כמ"ש שם. ולפיכך נגנזה נקודה השניה בתוך הראשונה, ונקודה השניה היא מגולה, והיא שולטת. וע"י תקון זה המלכות ראויה לקבל מוחין עש"ה.

הראשונה ווסו"ה

מאמר

מאמר ויסר את אופן מרכבותיו
 צה) ויסר את אופן מרכבותיו: ר' שמעון פתח, וארא החיות והנה אופן אחד בארץ אצל החיות. מקרא זה בארוהו, ולמדנו. אבל בוא וראה, הקב"ה מראה בכל דבר את הממשלה שלו, וממשלתו לא תסור לעולם ולעולמי עולמים. צו) ועביד שולטנותא באבהן וכו': ועושה ממשלה בהאבות. לקח את אברהם וקיים בו את העולם, שכתוב, אלה תולדות השמים והארץ בהבראם, ובארוהו, אל תקרי בהבראם אלא באברהם, שבו נתקיימו שמים וארץ. לקח את יצחק ושתל בו את העולם, שיהיה קיים תמיד. ז"ש ואת בריתי אקים את יצחק. לקח את יעקב והושיבו לפניו, והשתעשע עמו, והתפאר בו, ז"ש ישראל אשר בכך אתפאר. צו) ות"ח, יעקב אחיד וכו': ובוא וראה, יעקב אחוז בעץ החיים, שאין בו מות לעולם, שכל החיים נשתכללו באילן הזה, והוא נותן חיים לכל אלו שהם נאחזים בו. ומשום זה, יעקב לא מת. ומתי מת, הוא בשעה שכתוב, ויאסוף רגליו על המטה, המטה, הוא כמו שאתה אומר הנה מטתו שלשלמה, שהיא המלכות, ומשום שבמטה הזו כתוב, רגליה יורדות מות, וע"כ ויאסוף רגליו אל המטה כתוב, ואו ויגוע ויאסוף אל עמיו. אבל כל עוד שהיה

(*) דפ"י דף מ"ח ע"ב)

רגליו אל המטה כתיב, כדין ויגוע ויאסף אל עמיו. ועבד קב"ה ליעקב שלימו דאבהן, הה"ד ז' יעקב אשר בחרתך.

צח) ג' ת"ח, כל משריין דלעילא, וכל אינון רתיכין, כלהו אחידן אלין באלין, דרגין בדרגין, אלין עלאין ואלין תתאין. וחיותא קדישא עלייהו, וכלהו אוכלוסין ומשריין, כלהו נטלין תחות ידהא, על מימרהא נטלין, ועל מימרהא שראן.

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

ג' ל"ג כל אות צ"ח.

ז' (ישעיה מ"א) ויצא י"א צ"א.

דרך אמת י' זהו דרשת ר"ש על פסוק וארא החיות וגו' וכל מה שיש בינתיים אינו מהענין כלל.

הסולם

ויסר את אופן מרכבותיו

מאמר

לא היה אור בבניה (כנ"ל ב"א דף רפ"ז ד"ה תלת).

ועתה מבאר הנוקבא וההפרש בינה לקו אמצעי, שהוא יעקב, וז"ש, יעקב אחיד באלילא דחיי, כי הוא אחוז בבניה ששם החיים, והוא נקרא עץ החיים. ובגין כך יעקב לא מית, שאין אחיזה בו לס"א. לבד כשיתחבר עם הנוקבא, יש אחיזה בו מחמת הנוקבא שנתחברה עמו. וז"ש, ואימתי מית בשעתא דכתיב, ויאסוף רגליו אל המטה, דהיינו שנתחבר עם המטה שהיא המלכות, ואז מת. בגין דבהאי מטה כתיב, רגליה יורדות מות. כי מפרנסת הס"א שהם מות. שכל מה שיש לס"א מקבלים מן המלכות, שהיא הנוקבא דז"א. ונתבאר בזה ד' רגלי המרכבה העליונה, שהיא בינה, שהם חג"ת דז"א, והנוקבא המקבלת מהם. והם נקראים ג"כ ד' חיות. וד' רגלי המרכבה התחתונה שמחזה ולמטה, הם נהי"מ, ונקראים אופנים, מחמת האופן בתוך האופן המתוקן בהם. כי כל החלק שלמטה מחזה דז"א שייכת להנוקבא, המתוקנת באופן.

צח) ת"ח כל משריין דלעילא וכו': בוא וראה, כל המחנות של מעלה, שנמשכות מד' מחנות שכינה, שהם האופנים, וכל המרכבות כולן, אחוזות אלו באלו, מדרגות במדרגות, אלו העליונות ואלו התחתונות, משתלשלות זו מזו ונכללות זו בזו, וחיה קדושה עליהן, שהיא הנוקבא שמחזה ולמעלה דז"א, ששם ד' חיות כנ"ל. והנוקבא היא חיה הד', וכל ההמון והמחנות כולן נוסעות תחת ידה, דהיינו רשותה, על פיה תסענה ועל פיה תחנינה. כי כל המרכבות והחיות והאופנים אין להם אלא מה שמקבלים מחיה העליונה הזו.

ודא.

ווסו"ה והנה אופן אחד בארץ אצל החיות. כלומר שאע"פ שיש ב' נקודות במלכות, כמ"ש להלן ומראיהם ומעשיהם כאשר יהיה האופן בתוך האופן, שאופן דמנעולא גנוזה בתוך אופן דמפתחא. מ"מ אינה משמש בה רק אופן א', שהוא מפתחא ואופן השני אינו ניכר כלל.

וז"ש ר"ש פתח, וארא החיות והנה אופן אחד בארץ, ופתח בזה את המקרא, ויסר את אופן מרכבותיו, שבאיזה אופן אמור, היינו באופן דמפתחא, שבתקונו תלויים כל המוחין דמלכות, ומכ"ש הס"א המקבלת ממנה, וכשרצה לאבד את המצרים, הסיר את תקון הזה. וז"ש ויסר את אופן מרכבותיו, ובזה פירש הכתוב בדרך כלל. ואח"כ הולך ומפרש הדברים בפרטיות.

ותחילה מבאר סוד המרכבה העליונה שהיא שורש כל המרכבות, שהם חג"ת דז"א והמלכות שמחזה ולמעלה דז"א. שה"ס האבות הם המרכבה. וז"ש ועביד שולטנותא באבהן. דהיינו הבינה, עשתה ממשלה בחג"ת דז"א. שהם רגלי המרכבה שלה. וז"ש נטל לאברהם וקיים ביה עלמא. כי אברהם, ה"ס קו ימין, שה"ס החסד דז"א, שבו מתקיים העולם שהוא המלכות, כי כל עוד שהחכמה שבה אנה מתלבשת בחסד דז"א אין לה קיום, כנודע. נטל ליצחק ושתיל ביה עלמא, כי יצחק הוא קו שמאל שה"ס גבורה דז"א שממנו נבנה המלכות, כי המלכות נבנה מקו שמאל דז"א. הרי שיצחק שתל אותה ואברהם רק קיים אותה, שהלבישה בחסדים. נטל יעקב ואותביה קמיה, לפניו באמצע, כי יעקב הוא קו האמצעי, ת"ת דז"א. המכריע בין ב' הקוין ימין ושמאל ומקיים הארת שניהם. וז"ש, ואשתעשע בהדיה ואתפאר ביה. כי לולא קו האמצעי (דפ"י מ"ח ע"ב)

צט) ודא הוא ד חיותא, דכל שאר חיותא, אחידן בה ה ואשתלשלו בגינה
 ו כמה חיון ז לחיון. ח ואתאחדן דרגין בדרגין, זכלהו עלאין ותתאין אזלין ושאטין
 בימא, הה"ד ט זה הים גדול ורחב ידיים שם רמש ואין מספר וגו'.
 ק) וכד סליק ימא גלגלוי, כלהו ארבין סלקין נחתין, וזעפא אשתכת, ורוחא
 תקיפא אזלא עליה בתקיפו. ונוני ימא מתבדרין לכל ט סטר, אלין למזרח, ואלין
 למערב, אלין לצפון, ואלין לדרום. וכל אינון בני עלמא, דחמאן רשימא עליהו,
 נטלין לון, ובלעין לון ב בקפטירי עפרא.
 קא) וכל ארבין לא נטלין מאתרייהו, ולא סלקין ונחתין, בר מההוא שעתא,
 דאתי חד דברא בימא, וידע לאשלמא רוחא דזעפא דימא, כיון דסליק דא כ עליה
 דימא, שכיך מרוגזא, ונייחא אשתכת, וכדין כלהו ארבין אזלין בארע מישר, ולא
 סטאן לימינא ושמאלא, הה"ד ט שם אניות יהלכון לויתן זה יצרת לשחק בו. זה

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

ח (תהלים ק"ד) ב"א ס"ה צ"ד. ב"ב פ"ג צ"ד. ט) ד מוסיף חיותא עלאה קדישא. ה ואשתכללו. ו וכמה.
 ז מוסיף לחיון אלין סלקין ואלין נחתין. ח כלהו דרגין
 בדרגין עלאין ותתאין דאזלין ושאטין בימא הה"ד זה
 הים גדול ורחב ידיים וגו' עלאין ותתאין דאזלין כלהו ושאטין בימא. ט אתר. י זעפא. כ עלה ימא.
 דרך אמת כ] במקום מדרון בעומק הארץ והוא מלשון קטרס.

ויסר את אופן מרכבותיו

הסולם

מאמר

צט) ודא הוא חיותא וכו': וזו היא חיה, שכל שאר החיות נאחזות בה, והשתלשלו ממנה
 כמה חיות לחיות, כלומר שהרבה חיות נשתלשלו
 זה מזה, ונכללו מדרגות במדרגות. וכל העליונים
 והתחתונים הולכים ושטים בימ, שהוא הנוקבא.
 שהעליונים נכללים בה שמשפיעים לה,
 והתחתונים נכללים בה שמקבלים ממנה. ז"ש
 זה הים גדול ורחב ידיים וגו'.
 ק) וכד סליק ימא גלגלוי וכו':
 וכשהים מעלה גליו, שהם הדינין, כל האניות
 עולות ויורדות, דהיינו יעלו שמים ירדו תהומות,
 וסערה נמצאת, ורוח חזק הולך עליו בחזקה.
 ודגי הים מתפזרים לכל צד, אלו למזרח ואלו
 למערב, אלו לצפון ואלו לדרום. וכל בני העולם,
 שדגי הים האלו רואים רשימה עליהם מחמת
 חטאם, לוקחים אותם ובולעים אותם במערות
 העפר.
 פירושו. כשהתחתונים חוטאים מתקלקל
 בשבילם התקון הנ"ל של גניות אופן בתוך
 האופן, ומתגלה המלכות דמדת הדין, שמצדה
 אין המלכות שהיא הים ראויה לקבלת אורות,
 ועל כן האניות שבים, שהם כמו המרכבות
 שביבשה, עולות ויורדות, וחושבות להשבר.
 ודגי הים, שהם המלאכים שבמלכות, שהיו
 מקושרים בד' רוחות, שהם ח"ג תו"מ, כיון
 (דפו"י מ"ח ע"ב)

דייקא. וכל נוני ימא מתכנשין לאתרייהו. וכל אינון חיוון חדאן עלה, וחיוון חקלא עלאה חדאן, הה"ד י וכל חית השדה ישחקו שם.

קב) ת"ח, כגוונא דלעילא, אית לתתא. כגוונא דלתתא, אית בימא. כגוונא דלעילא, אית לעילא בימא עלאה. כגוונא דלעילא אית לתתא. כגוונא דלתתא, אית בימא תתאה.

קג) גופא דההוא ימא, הא אתערנא לחברנא, אורכא ופותיא, רישא ודרעין ו גופא, כלא כמה דאצטריך, וכלא בשמיה אתקרי. וכגוונא דא לתתא לימא דתתא, הכי נמי רישא דימא, ודרועין דימא, וגופא דימא.

קד) כתיב י זבולון לחוף ימים ישכון. והא ימא חד הוה בעדביה י אלא מאי לחוף ימים, ודאי אוקמוה י חברייה ברזא עלאה. וירכתו על צידון, כד"א י יוצאי ירך יעקב. זבולון שוקא דימינא דגופא הוה, וים כנרת הוה בעדביה, ומהכא אשתכח חלזון לתכלתא.

קה) ת"ח, י כמה רתיכין על רתיכין אשתכחו, וגלגלוי דרתיכא רהטין בבהילו, ולא מתעכבי אינון סמכי רתיכא, י לנטלא עליהון. וכן כלהו. ת"ח, רתיכא

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

י (איוב מ') ח"ג ס. כ) (בראשית מט) ויחי ר"ג צ"ג. י מוסיף ושערי גופא; ושערי גופא. מ ל"ג אלא. נ לון לחברייה. ס רתיכא על רתיכא. ע והכא וינהגו בכבודות בבהילו.

מאמר

הסולם

ויסר את אופן מרכבותיו

הים והאניות שבו אינו יכולות לזוז ממקומן. בר מההיא שעתא דאתי דברא דימא, שה"ס קו האמצעי, שמעלה המסך דחירק, או מתגלה תחילה אותו רוח סערה שאו האניות עולות ויורדות, שה"ס מלכות דמדת הדין. ואח"כ ממתיק אותה במדת הרחמים עד שראויה לקבל אור. (כמ"ש לעיל פרשת לך דף י"ג ד"ה ונתבאר) וי"ש וידע לאשלמא רוחא דזעפא. דהיינו שידע להמתיקו במדת הרחמים, ואז מיחד הקוין ימין ושמאל זב"ז, וי"ש, וכד"ן כלהו ארביין אזלין באורח מישר ולא סטאן לימינא ושמאלא, אלא בדרך קו האמצעי.

ההגוף, הכל כמו שצריך, וכולם בשמו נקרא. וכעין זה למטה בים שלמטה, שהוא המלכות, יש גם כן ראש של הים וזרועות של הים והגוף של הים. פירוש, סובב על מ"ש למעלה, כגוונא דלעילא אית בימא עלאה, שפירושו, שכמו שיש בז"א ד' גלגלי המרכבה, שהם חג"ת דו"א והנוקבא, כן הם נכללים בים העליון בבינה, וחג"ת אשר שם, מכונים זרועות, שהם חו"ג, וגופא שהוא ת"ת, והג"ר מכונים ראש. וי"ש גופא דההוא ימא וכו' לימא דתתא הכי נמי רישא דימא וכו'.

קד) כתיב, זבולון וכו' ; כתוב, זבולון לחוף ימים ישכון. שואל. והרי ים אחד היה בנחלתו ולמה אומר לחוף ימים. ומשיב. אלא מהו חוף ימים, ודאי בארוהו החברים בסוד העליון. וירכתו על צדון. הוא כמ"ש יוצאי ירך יעקב, כי זבולון שוק הימין של הגוף היה, שהוא נצח, וע"כ אוה"כ וירכתו. וים כנרת היה בנחלתו, ומכאן נמצא חלזון לתכלת.

קה) ת"ת, כמה רתיכין וכו' ; בוא וראה, כמה מרכבות על מרכבות נמצאים, וגלגלי המרכבה רצים במהירות, וסמכי המרכבה אינם מתעכבים

קב) ת"ח כגוונא דלעילא וכו' ; בוא וראה כעין של מעלה בחג"ת דו"א, יש למטה, בנה"י דו"א. וכעין של מטה יש בים התחתון, שהוא המלכות. (גרסא אחרת) כעין של מעלה בחג"ת דו"א יש בים העליון. שהוא בינה. וכעין של מעלה יש למטה בנה"י דו"א. וכעין של מטה יש בים התחתון, שהוא מלכות.

קג) גופא דההוא ימא וכו' ; הגוף של ים ההוא העליון, שהוא בינה, כבר הערתי לחברים ; האורך והרוחב שלו, הראש והזרועות.

(דפו"י מ"ח ע"ב)

די ממנא על מצראי, 9 אוקמוה, רתיכא שלימתא לא אשתכח, דהא כתיב ויסר את אופן מרכבותיו, כמה רתיכין הוו, דהוו נטלין על חד סמיך גלגלא, דאתפקדו עלייהו, כיון דאתעבר האי משולטנותא דיליה, כלהו רתיכין אתעברו משולטניהון, ולא נטלו. כדין כלהו 3 לתתא אתעברו משולטנותא, דכתיב 10 על מצרים ועל פרעה ועל הבוטחים * בו.

קו) ובההוא זמנא, שלטנותא דמצרים שליט על 11 כל שאר עמין, כיון דאתבר חילא דמצרים, אתבר חילא דשאר עמין. מנלן, דכתיב 12 אז נבהלו אלופי אדום וגו'. וכתיב 13 שמעו עמים ירגזון וגו'. בגין דכלהו הוו אחידן בפולחנא דמצרים, ואחידן במצרים לסיועא דלהון. ובההוא זמנא, כלהו בעאן לסיועא דמצרים, לאתתקפא. ועל דא, כיון דשמעו גבורן דעבד קב"ה במצרים, רפו ידיהון, ולא יכלו למיקם, ואזדעזעו כלהו, 14 ואתברו 15 משולטנתהון.

קז) ת ודאי כד אתבר חילא דלהון לעילא, אתבר חילא דכל אינון דאחידן ביה, כיון דאתבר חילא דכלהו 16 לעילא, כל הני דלתתא אתברו, בגין 17 האי חילא דאתבר בקדמיתא. ובג"כ ויסר את אפן מרכבותיו כתיב. וינהגהו בכבודת, דהא כד דא אתבר, לא הוו אזלין.

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

ח (ירמיה מ"ו). 1 ח"ב סח. קפד. 10 ח"ב סה. סח. 9 איתימא. 3 דלתתא. 11 ק ל"ג כל. 12 ר ל"ג ואתברו. 13 משלטהוניהון; משלטהוניהון. 14 ת ודא. 15 א ל"ג לעילא. 16 ב ההוא.

מאמר

הסולם

ויסר את אופן מרכבותיו

כבר אינם ראויים לקבלת אור, וע"כ הוסרה השליטה שלהם. וע"כ ולא יכלו לנסוע. קו) ובההוא זמנא וכו': ובזמן ההוא, ממשלת מצרים היתה מושלת על כל שאר העמים, כיון שנשבר הכח של המצרים, דהיינו הכח של מלכות הממותקת הנ"ל, שממנה ינקו המצרים כל הכח שלהם. נשבר הכח של שאר העמים, מאין לנו, שכתוב, אז נבהלו אלופי אדום וגו', וכתוב, שמעו עמים ירגזון, משום שכולם היו נאחזים בעבודת מצרים ונאחזים במצרים שיושיעו להם, ובזמן ההוא, בקשו כולם עזרה ממצרים להתחזק, וע"כ כיון ששמעו הגבורות שעשה הקב"ה במצרים, רפו ידיהם, ולא יכלו לעמוד, וכולם הודעזעו ונשברו משליטתם.

קז) ודאי כד אתבר וכו': ודאי, כשנשבר הכח שלהם למעלה, ונשבר הכח של כל אלו הנאחזים בו, כי כיון שנשבר הכח של כולם למעלה, נשברו כל אלו שלמטה, משום הכח ההוא שנשבר תחילה, ומשום זה ויסר את אופן מרכבותיו. דהיינו הכח של מעלה, כח"ש לעיל, וינהגהו בכבודת, כי כשזו נשבר, לא היו הולכים.

הס"א

מתעכבים מנסוע עליהם. וכן כולם. בוא וראה המרכבה של הממונה על מצרים. שבארה, שמרכבה שלמה לא נמצא, כי כתוב, ויסר את אופן מרכבותיו. כמה מרכבות היו שהיו נוסעות על סומך גלגל אחד, שנתמנה עליהם, כיון שזה הוסר משליטתו, כל המרכבות נעברו משליטתם ולא נסעו. אז כולם שלמטה בעולם הזה, נעברו משליטתם. שכתוב, על מצרים ועל פרעה ועל הבוטחים בו.

פירוש. אחר שביאר ר"ש ענין המרכבות והים, והדינים הנוהגים בים, חוזר לבאר הכתוב, ויסר את אופן מרכבותיו עם הפסוק, וארא החיות והנה אופן אחד בארץ. כמו שבארנו לעיל, ועתה מכנה את האופן ההוא בשם, סמיך גלגלא. וז"ש, כמה רתיכין הוו דנטלי על חד סמיך גלגלא, דהיינו על אופן אחד הנ"ל, שהוא נקודת המלכות המתוקנת במדת הרחמים, שזולתה לא היו ראויים לקבלת אור כנ"ל, וז"ש, כיון דאתעבר האי משולטנותא דיליה, כלהו רתיכין אתעברו משולטניהון, ולא נטלו. כי אחר שהוסר התקון של מלכות הממותקת במדת הרחמים,

(דפו"י דף מ"ט ע"א)

קח) תא חזי דהכי הוא, דלא כתיב ויסר את אופני מרכבותיו, או אופן מרכבתו, אלא ויסר את אופן מרכבותיו. בגין האי ג חילא, ד דכלהו הוו מתדבקן ה ביה.

קט) ו ותו, ויסר את אופן מרכבותיו, תא חזי, זכאה חולקהון דישראל, דקודשא בריך הוא אתרעי בהו, לאתדבקא בהו, ולמהוי להו ז חולק, ולמהוי ח אינון חולקיה. הדא הוא דכתיב, ו ובו תדבקון. וכתיב ו ואתם הדבקים ביי אלהיכם, ו ביי ממש. וכתיב ו כי יעקב בחר לו יה. וכתיב ו כי חלק יי עמו יעקב חבל נחלתו. דאפיק לון מזרעא קדישא, למהוי חולקיה, ועל דא יהב לון אורייתא קדישא עלאה, גניזא תרי אלפין שנין, עד לא יתברי עלמא, והא אתמר. ובגין רחימותא די ליה יהבא לישראל, למהך אבתרה, ולא תדבקא בה.

קי) תא חזי, כל משיריין דלעילא, וכל אינון רתיכין, כלהו אחידן אלין באלין, דרגין בדרגין, אלין עלאין, ואלין תתאין, והא אוקמוה, דכתיב ו זה הים גדול. וחיותא קדישא עליה, וכלהו אוכלוסין ומשריין, כלהו נטלין תחות ידה, על מימרה נטלין, ועל כ מימרה שראן. בעדנא דהיא נטלא, כלהו ג נטילין, בגין דכלהו אחידן בה.

קיא) ו ות"ח, בשעתא דבעי קב"ה, לאעברא לאוכלוסין דפרעה לתתא אעבר בקדמיתא לההוא חילא דלהון, כמה דאוקימנא. מה עבד. אעבר וסליק

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

ו (דברים י"ג) ח"ג כ : פ) (שם ד') ב"ב ק"ו צ"א. צ (תהלים קל"ה) נח מ"ז צ"ב. ק (דברים ל"ב) לעיל אות פ"א צ"מ. ר) (תהלים ק"ד) לעיל אות צ"ט צ"ח. ג ל"ג חילא. ד כלהו דהוו ; דהוו ול"ג כלהו. ה מוסיף ביה הכי אקרונן. ו ת"ח. ז ל"ג חולק ולמהוי אינון. ח ל"ג אינון. ט ל"ג בהי ממש ; ל"ג בהי. י ממריה. כ ממריה. ל נטלין. מ אמר ר' יצחק.

מאמר

הסולם

ויסר את אופן מרכבותיו

קח) ת"ח דהכי הוא וכו' : בוא וראה שכן הוא, כי לא כתוב, ויסר את אופני מרכבותיו, או אופן מרכבתו, דהיינו או שניהם בלשון רבים או שניהם בלשון יחיד. אלא כתוב ויסר את אופן מרכבותיו, שאופן הוא בלשון יחיד, ומרכבותיו בלשון רבים, והוא משום שאופן, הוא הכח שכולם היו מתדבקים בו. כמ"ש לעיל, וע"כ נאמר בלשון יחיד.

קט) ותו, ויסר את וגו' : ועוד יש לפרש ויסר את אופן מרכבותיו. בוא וראה, אשרי חלקם של ישראל, שהקב"ה רצה בהם להתדבק בהם, ולהיות להם חלק, והם יהיו חלקו. ז"ש ובו תדבקון, וכתוב, ואתם הדבקים בהי אלקיכם. בהי ממש. וכתוב כי יעקב בחר לו יה. וכתוב, כי חלק הי' עמו יעקב חבל נחלתו, שהוציאם מזרע קודש, להיות חלקו. משא"כ הס"א ואומות העולם, אין להם שום אחיזה בז"א.

(דפו"י דף מ"ט ע"א)

קי) תא חזי, כל וכו' : בוא וראה, כל המחנות של מעלה, וכל המרכבות כולם אחוים זה בזה במדרגות במדרגות, אלו העליונים ואלו התחתונים קשורים יחד. ובארוהו, שכתוב, זה הים גדול. והחיה הקדושה עליהם, שהיא הנוקבא שמחזה ולמעלה, דז"א המקבלת מגי חיות דז"א, והיא חיה הרביעית, שהכל מקבלים ממנה, ואפילו המרכבות דס"א, ואומות העולם. וכל ההמון והמחנות כולם נוסעים תחת ידה על פיה יסעו ועל פיה יחגו. בעת שהיא נוסעת כולם נוסעים. משום שכולם אחוים בה.

קיא) ות"ח, בשעתא דבעי וכו' : ובוא וראה, בשעה שרצה הקב"ה להעביר המוניו של

ההוא אתר קדישא עלאה, דהוה מדבר לכל אינון רתיכין, כיון דהאי אסתליק, הנהו כלהו. משיריין לא יכילו לדברא, כיון דאינון לא יכילו, ההוא ממנא דמצראי אעברו ליה משולטניה, ואעבר בנורא דדליק, וכדין שלטנותא דמצראי נ אתעדי. ו על דא, אנוסה מפני ישראל. מ"ט, בגין דחמו ממנא דמצרים אתוקד בנורא. קיב) ר' יצחק אמר, בשעתא דקריבו ישראל לימא, קרא קב"ה לממנא ברבא דעל ימא, אמר ליה, בשעתא דעבדית אנא עלמא, מניתי לך על ימא, ותנאי אית לי על ימא, די יבזע מימיו מקמי בני. השתא מטא עדנא, דיעברון בני בגו ימא. לבתר מה כתיב, וישב הים לפנות בקר לאיתנו. מאי לאיתנו, לתנאו דהוה ליה בקב"ה כד ברא עלמא.

קיג) והווי ישראל שראן על ימא, והווי ישראל חמאן, גלגלי ימא סלקין ונחתין, זקפו עינייהו, וחמו לפרעה ולאוכלוסין דיליה, דחילו וצעקו. והא אתמר. ה הים ראה, מה חמא ימא. ארונא דיוסף קא חמא, וערק מקמיה. מ"ט, פ בגין דכתיב ט וינס ויצא החוצה. ועל דא הים ראה וינס, וכתיב ויסר את אופן מרכבותיו וגו' אנוסה מפני ישראל. מאי טעמא. בגין דחמו ז ארעא דמצרים, כאלו אתוקד בנורא, כדין אמרו אנוסה מפני ישראל.

קיד) רבי חייא ורבי יוסי, הווי אזלי במדברא, אמר רבי חייא לרבי יוסי, תא ואימא לך, דכד קודשא בריך הוא בעי לאעברא שולטנותא דארעא, לא עביד, עד

חלופי גרסאות

נ אעדיאו ; אתעדיעו. ט ל"ג מן ועיד עד ר' יצחק.
ע ל"ג הים ראה. פ ל"ג ובגין. צ שרו.

מסרת הזהר

ט (בראשית ל"ט) וישב ס"ט צ"ג.

ויסר את אופן מרכבותיו

הסולם

מאמר

לתנאו שהיה לו עם הקב"ה כשברא את העולם. כי לאיתנו הוא אותיות לתנאו. קיג) והווי ישראל שראן וכו' : והווי ישראל שורים על הים, וישראל היו רואים גלי הים עולים ויורדים, נשאו עיניהם, וראו פרעה והמונא, יראו וצעקו. וכבר נתבאר. ה הים ראה, שואל, מה ראה הים, ומשיב, ארונו של יוסף ראה וברח מלפניו. מה הטעם. משום שכתוב ביוסף, וינס ויצא החוצה. ועל כן בזכות הזה הים ראה וינס. וכתוב, ויסר את אופן מרכבותיו וגו' אנוסה מפני ישראל. מה הטעם. הוא משום שראו את ארץ מצרים כאלו היא נשרפת באש, או אמרו, אנוסה מפני בני ישראל.

קיד) רבי חייא ור' יוסי וכו' : ר"ח ור"י היו הולכים במדבר. אמר ר' חייא לר' יוסי, בוא ואומר לך, כאשר הקב"ה רוצה להעביר ממשלה בארץ, אינו עושה עד שמעביר הממשלה שלה ברקיע. ואינו מעביר הממשלה ברקיע, עד שממנה אחר במקומה, מטעם, שלא יחסר השמוש שלהם ברקיע. כדי לקיים מה שכתוב, ולמאן די

יצבא

של פרעה למטה, העביר תחילה אותו הכח שלהם כמו שבארנו למעלה (באות ק"ז). מה עשה העביר והסיר אותו מקום הקדוש העליון דהיינו נקודת המלכות הממוחקת בבניה המתוקן בחיה הקדושה, שהיתה מנהיגה לכל אלו המרכבות של שר מצרים למעלה. כי כל המרכבות ברשותה היא (כנ"ל אות צ"ח) ואפילו דס"א, כיון שזו הסתלקה, כל המחנות והמרכבות לא יכלו לנהג, וכיון שלא יכלו, הוסר הממונה של מצרים מממשלתו, והעבירו אותו באש דולק, ואו הוסר ממשלת מצרים. וע"כ אמרו, אנוסה מפני בני ישראל. מה הטעם, משום שראו את הממונה של מצרים שנשרף באש.

קיב) ר' יצחק אמר וכו' : ר"א, בשעה שקרבו ישראל אל הים, קרא הקב"ה את השר הממונה על הים, אמר לו בשעה שעשיתי את העולם, פקדתי אותך על הים, ויש לי תנאי עם הים, שייבקעו מימיו לפני בני. עתה הגיע הזמן שיעברו בני בתוך הים. ואחר כך מה כתוב, וישב הים לפנות בוקר לאיתנו, מהו לאיתנו,

(דפו"י דף מ"ט ע"א)

דאעבר שלטנותא דלהון ברקיעא, ולא אעבר ק שלטנא דלהון, עד דמני אחרא באתריה, בגין דלא יגרע ר שמושא דלהון * ברקיעא, בגין לקיימא מה דכתיב, (ת) ולמן די יצבא יתנינה. א"ר יוסי, ודאי הכי הוא.

קטו) פתח ר' יוסי ואמר, (א) יי' אדונינו מה אדיר שמך בכל הארץ. יי' אדונינו: כד בעי קודשא ב"ה לתברא חילא ט דעמין עכו"ם, אתקיף דיניה עלייהו, ותבר לון, ואעבר מקמיה שולטנותא דלהון.

קטז) אשר תנה הודך על השמים, אשר נתת מבעי ליה, או תנה הודך, מהו אשר תנה הודך. אלא דא הוא רזא דנהרא עמיקא דכלא, ודוד בעא בעותיה, למנגד מניה על השמים, ודא הוא אשר. כד"א, (ב) אהיה אשר אהיה.

קיז) בשעתא דהאי נהרא עמיקתא דכלא, נגיד ונפיק ת על השמים, כדין כלא בחידו, ומטרוניתא אתעטרת במלכא, וכל עלמין כלהו בחידו, ושלטנותא דעמין עכו"ם, אתעבר מקמי מטרוניתא, וכדין זקפין רישא כל מאן דאחידו בה. קיח) אדהכי חמו חד ב"נ, דהוה אתי, וחד מטולא קמיה. א"ר חייא, נזיל, דלמא האי בר נש עעכו"ם הוא, או עם הארץ הוא, ואסיר לאשתתפא בהדיה בארחא. א"ר יוסי, ניתב הכא, ונחמי, דלמא גברא רבא הוא.

קיט) אדהכי, אעבר קמייהו, א"ל, (ג) בדוקפא דמעברא דקוטיפא דהאי, חברותא אבעי, ואנא ידענא ארחא אחרא, ונסטי מהאי, ואנא בעינא דאימא לכו,

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

(ת) (דניאל ד'), (א) (תהלים ח') הקסתי ב' צ"ב. ב) (שמות ג') ח"ג סה. ז"ח מ"ח ט"א שלי"ה. פיז ט"א שט"ה תק"ח קי ט"א שלי"ט. קיג ט"ד שכ"ד.

דרך אמת (ג) זה האיש שעבר לפניו אמר להסב בדוקפא דמעברא ר"ל בסיבוב המעברא שאנו צריכים לסבב זה הדרך מחמת סכנה כמ"ש בסמוך דקוטיפא דהאי חברותא אבעי ר"ל התדבקו בחברותא זו אני רוצה ומלת בדוקפא כמו בתוקפא ולשון ותקופתו על קצותם וגו' והוא מענין סיבוב וקוטיפא הוא לשון דיבוק וקיסוף והעניינים מבוארים.

ויסר את אופן מרכבותיו

הסולם

מאמר

נמשך ויוצא על השמים, שהוא ז"א, או הכל בשמחה, והמטרוניתא שהיא מלכות, מתעטרת במלך, שהוא ז"א, וכל העולמות כולם הם בשמחה, וממשלת העמים עכו"ם הוסרה מפני המטרוניתא. ואז זוקפים ראשים כל מי שנאחו בה.

קיח) אדהכי חמו חד וכו': בינתים. ראו אדם אחד, בא, ומשא לפניו. א"ר חייא גלך, אולי אדם זה עכו"ם הוא. או עם הארץ הוא ואסור להשתתף עמו בדרך. א"ר יוסי, נשב כאן ונראה אולי אדם גדול הוא.

קיט) אדהכי אעבר קמייהו וכו': בתוך כך עבר לפניו, אמר להם, במקום המעבר הזה של סכנה, אני צריך לחברותא. שאני מפחד ללכת יחידי. ואני יודע דרך אחר, ונסור מדרך הזה

יצבא יתנינה. אמר רבי יוסי, ודאי כן הוא. קטו) פתח ר' יוסי וכו': פר"י ואמר. ה' אדונינו מה אדיר שמך בכל הארץ. ה' אדוננו. היינו, כשרוצה הקב"ה לשבר כח העמים עכו"ם, מגביר דינו עליהם ומשבר אותם, ומעביר מלפניו הממשלה שלהם.

קטז) אשר תנה הודך על השמים: שואל. אשר נתת, היה צריך לומר, או תנה הודך, מהו אשר תנה הודך. ומשיב. אלא זה הוא סוד הנהר העמוק מכל, שהוא בינה, ודוד התפלל תפלתו להמשיך ממנו על השמים, שהוא ז"א. וזהו אשר שהוא שם הבינה, כמש"א, אהיה אשר אהיה.

קיז) בשעתא דהאי נהרא וכו': בשעה שנהר הזה, העמוק מכל, שהוא בינה, (דפי"י דף מ"ט ע"א *) דף מ"ט ע"ב)

ולא אתחייבנא בכו, ולא אעבר על מה דכתיב א ולפני עור לא תתן מכשול, ואתון כסומין בארחא דא, ולא תסתכנו בנפשייכו. א"ר יוסי, בריך רחמנא דאוריכנא הכא, אתחברו בהדיה. אמר לון, לא תשתעו מידי הכא, עד דנעבר בהאי. א סטו בארחא אחרא.

קכ) בתר דנפקו מההוא אתר, אמר לון, בההוא ארחא אחרא, הוּו אזלי זמנא חדא, חד כהן חכם, וחד ב כהן עם הארץ בהדיה, קם ג ההוא ע"ה בההוא אתר עליה וקטליה. מההוא יומא כל מאן דאעבר בההוא אתר, מסתכן בנפשיה. והא ד מתחברין תמן משדדי ה טוריא, ו וקטלין וקפחין לבני נשא, ואינן דידיעי לא עברי תמן, ובעי קב"ה דמא דההוא כהנא כל יומא.

קכא) פתח ואמר, ט עוד היום בנוב לעמוד וגו', הא אוקמוה אינן מארי מתיבתא. אבל אנא לא אמינא לכו הכי, ז אלא דרזא דמלה אוליפנא. עוד היום, מאן יומא דין. אלא, הכי כתיב, ה ויקח אהרן את אלישבע בת עמינדב. ורזא הוא, על כנסת ישראל, דאהרן הוא שושבינא דילה, לתקנא ביתה ו לשמשא לה, ולמייעל לה למלכא לאזדווגא כחדא, מכאן ולהלאה, כל כהן דמשמש במקדשא, כגוונא ט דאהרן.

קכב) אחימלך כהנא רבא עלאה הוה, וכל אינן כהני בהדיה, כללו הוּו שושבינין דמטרוניתא, כיון דאתקטילו, אשתארת מטרוניתא בלחודהא, ואתאביד . שושבינא דילה, ולא אשתכח מאן דמשמש קמה, ויתקן ביתה, ויחדי לה לאזדווגא עם

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

ג (ויקרא י"ט) ח"ב רטו. ח"ג פה. ת"ו תל"ד עו : א סטרא. ב ל"ג כהן. ג ל"ג ההוא ע"ה. ד מתחבין. תס"ט צט. ד (ישעיה י') ח"ב רכו. ה (שמות ו') ה טפי. ו וקטלין לבני נשא ופקחין דידהו לא מעברי תמן. ז ל"ג אלא. ח ולשמשא. ט דא. י ביתא. ח"ג לח : לט.

ויסר את אופן מרכבותיו

הסולם

מאמר

בעלי הישיבה. אבל אני איני אומר לכם כך, אלא סוד הדבר למדתי. עוד היום, מי הוא יום הזה. אלא כך כתוב, ויקח אהרן את אלישבע בת עמינדב, והוא סוד על כנסת ישראל שהיא המלכות, המכונה אלישבע, על שם שבע ספירות שבה, שאהרן הוא השושבין שלה, לתקן ביתה ולשמש אותה, ולהביאה אל המלך, שהוא ז"א, להתחבר יחד. מכאן ולהלאה, כל כהן המשמש במקדש, הוא שושבין של המלכות, כמו אהרן.

הזהר, ואני בקשתי לומר לכם, ולא אחטא בכם, ולא אעבר על מה שכתוב, לפני עור לא תתן מכשול, כי אתם כעורים בדרך הזה, ולא תסתכנו בעצמכם. א"ר יוסי, ברוך הרחמן שחכיננו כאן. התחברו עמו. אמר להם לא תדברו כלום כאן, עד שנעבור מזה. סרו בדרך אחר.

קכ) בתר דנפקו מההוא וכו' : אחר שיצאו ממקום ההוא, אמר להם, בדרך ההוא האחר, המסוכן, היו הולכים פעם אחת, כהן אחד חכם וכהן אחד עם הארץ עמו. קם עליו כהן העם הארץ במקום ההוא והרגו. מיום ההוא והלאה, כל מי שעובר במקום ההוא, מסתכן בעצמו, ומתחברים שם שודדי הרים, והורגים ומקפחים בני אדם. ואלו היודעים מזה אינם עוברים שם, ומבקש הקב"ה את הדם של כהן ההוא בכל יום.

קכב) אחימלך כהנא רבא וכו' : אחימלך, כהן גדול עליון היה, וכל אלו הכהנים שעמו, כולם היו שושבינים של המטרוניתא, שהיא המלכות. כיון שנהרגו, נשארה המטרוניתא לבדה בלי זוג עם ז"א, ונאבד השושבין שלה, ולא נמצא מי שישמש לפניה ויתקן ביתה וישמח אותה להזדווג עם המלך. אז מיום ההוא, עברה לצד שמאל, ועומדת על העולם אורבת על כל, הרג

קכא) פתח ואמר, עוד וכו' : פתח ואמר, עוד היום בנוב לעמוד וגו'. כבר באררהו (דפו"י דף מ"ט ע"ב)

מלכא. כדין מההוא יומא, אתעברא לשמאלא, וקיימא על עלמא; כ כמין על כלא, קטיל לשאול ולבנוי, אתאביד מינייהו ג מלכו, מיתו מישראל כמה אלפין וכמה רבוון. ועד ה כען, ההוא חובה נ הוה תלי, עד דאתא סנחריב, וארגזי כלא. (קכג) ודא הוא עוד היום בנוב, דא הוא יומא עלאה, ומאן איהו. דא כ"י, דאבדת שושבינין דילה, ה היא דאשתארת בלא ימינא, פ לאתדבקא בשמאלא. דכהנא ימינא ז הוא. ובגין כך, עוד היום בנוב לעמוד. (קכד) תא חזי, ק כתיב גבעת שאול נסה, שאול אמאי הכא. אלא בגין דהוא קטיל לכהני, וגרים דרועא ימינא, לאתעקרא מעלמא. אוף הכא, מההוא יומא, לא אעבר ב"נ בההוא דוכתא, ר בגין דלא אסתכן בנפשיה. אמר ליה רבי יוסי לרבי חייא, ולא אמרית לך דלמא גברא רבא הוא. (קכה) פתח ואמר, (ו) אשרי אדם מצא חכמה. אשרי אדם, (* כגון אנן, דאשכחנא לך, וידענא מינך מלה דחכמתא. ואדם יפיק תבונה, כגון אנן, [ז] דאוריכנא לך לאתחברא בהדך. ודא הוא ב"נ דזמין ליה קב"ה ש נבובזא בארשא, אנפוי דשכינתא, ועל דא כתיב, (ח) וארח צדיקים כאור נגה. אזלו. (קכו) פתח ההוא גברא ואמר (ט) לדוד מזמור ליי הארץ ומלואה וגו'. לדוד מזמור באתר חד, ובאתר אחרא מזמור לדוד, מה בין האי להאי. אלא לדוד מזמור, שירתא דקאמר דוד, על כנסת ישראל. מזמור לדוד, שירתא דקאמר דוד, על גרמיה.

חלופי גרסאות

כ קיימא. ל מלכות. ח כאן. נ ל"ג הוה. ס מוסיף הוה. דאבדת. ע ל"ג הוה. פ מוסיף הוה לה לאתדבקא. צ מוסיף הוא ובג"כ ה"ל [הוה] לאתדבקא בשמאלא. ק ל"ג כתיב. ר ל"ג בגין. ש ל"ג נבובזא.

מסרת הזוהר

(ו) (משלי ג') ח"ב רמו: (ז) (משלי ד') ב"א רנ"ב צ"א. (ח) (תהלים כ"ד) וארא ה' צ"ב.

דרך אמת [ט] שהיו ממתינים לו.

הסולם

ויסר את אופן מרכבותיו

מיום ההוא לא עבר אדם באותו מקום כדי שלא יסכן את עצמו. אמר לו ר' יוסי לר' חייא, ולא אמרתי לך אולי אדם גדול הוא. (קכה) פתח ואמר אשרי וכי: פתח ואמר, אשרי אדם מצא חכמה. אשרי אדם, היינו כמו אנחנו שמצאנו אותך. וידענו ממך דבר חכמה. ואדם יפיק תבונה, כמו אנו שחכינו לך להתחבר עמך. וזה הוא אדם, שהזמין לו הקב"ה אוצר בדרך, פני השכינה, ועל זה כתוב, ואורח צדיקים כאור נגה. הלכו. (קכו) פתח ההוא גברא וכי: פתח איש ההוא ואמר, לדוד מזמור לה' הארץ ומלואה וגו'. שואל, לדוד מזמור, כתוב במקום אחד, ובמקום אחר כתוב, מזמור לדוד, מה בין זה לזה. ומשיב, אלא לדוד מזמור, יורה על השירה שאמר דוד על כנסת ישראל, שהיא המלכות, מזמור לדוד יורה על השירה שאמר דוד על עצמו. לה'

מאמר

הרג לשאול ולבנוי, ומתו מישראל כמה אלפים וכמה רבבות, ועד עתה אותו החטא תלוי, עד שבא סנחריב, והחריד הכל. (קכג) ודא הוא עוד וכי: וזה הוא, עוד היום בנוב, זה הוא יום העליון, ומי הוא, זו כנסת ישראל, שהיא המלכות, שאבדה השושבינין שלה, והיא, שנשארה בלי ימין, להתדבק בשמאל כי הכהן הוא ימין, ומשום זה עוד היום בנוב לעמוד, לתבוע דין על הריגת נוב עיר הכהנים, עד שבחטא ההוא, מסיים שם הכתוב, והלבנון באדיר יפול.

(קכד) ת"ח, כתיב וכי: בוא וראה, כתוב גבעת שאול נסה. (ישעיה יוד). שואל. שאול למה הוא כאן. ומשיב, אלא משום שהוא הרג הכהנים שבנוב, וגרם שרוע הימין יעקר מן העולם, כנ"ל. ומחמת חטאו זה, נסו בני מקומו, גבעת שאול, בפני מלך אשור. אף כאן, (דפו"י דף מ"ט ע"ב *) דף נ' ע"א)

קכז) ליי הארץ ומלואה. ליי: דא קודשא ב"ה. הארץ ומלואה: דא כנסת ישראל, וכל אוכלוסין דילה, דמתחברן בהדה, ואקרון מלואה ת ודאי א הוא. כמה דאת אמר, ט) מלא כל הארץ כבודו תבל ויושבי בה: דא הוא ארעא דלתתא, דאקרי תבל, ואחידת בדינא ב דלעילא, הדא הוא דכתיב: והוא ישפוט תבל בצדק, בין לחד, בין לעמא חד, בין לכל עלמא, מהאי דינא הוא אתדן.

קכח) תא חזי, פרעה מהאי דינא יניק, עד דאתאבידו הוא וכל עמיה. כיון דהאי דינא אתער עליה, ההוא ממנא דאתמנא עליהו בשלטנותא, אתעדי ואתעבר, כדין כלהו דלתתא אתאבידו, דכתיב ויסר את אופן מרכבותיו. מאי אופן מרכבותיו. מרכבותיו דפרעה. ומאן איהו ההוא אופן דלהון, ההוא ממנא דשליט עליהו. ועל דא מיתו כלהו בימא. אמאי בימא, אלא ימא עלאה אתער עליהו, ג ואתמחו ד בידהא. ובגין כך טבעו בים סוף כתיב. אמר רבי יוסי ודאי הכי הוא, ועל דא כתיב, ה טבעו בים סוף. סופא דדרגין.

קכט) רבי חייא אמר, וינהגהו בכבודות. בכבודות מהו. אלא מכאן אוליפנא, דבההוא דברותא ו דאתדבר ביה בר נש, מדברין ליה. בפרעה כתיב ויכבד לב פרעה. בההוא מלה, דבר ליה קב"ה, בכבודות ממש. אמר ליה קב"ה, רשע, את אוקיר לבך. אנא אדבר לך בהאי, על דא וינהגהו בכבודות.

קל) ויאמר מצרים אנוסה מפני ישראל וגו'. ויאמר מצרים, דא ממנא דאתמני על מצראי. אמר רבי יוסי, האי מלה קשיא, כיון דאעברו ליה משולטנותיה, היך יכיל הוא למרדף אבתריהו דישראל.

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

ט) (ישעיה ו'). י' (תהלים ט') ב"א ש"ב צא. כ) (שמות ט) ח"ב נב: ת"ז ת"ע קכט. ת ודא. א ל"ג הוא. ב דעלמא; דלעלמא; דלעלמא; ג ואתמסרו. ד בידה. ה ל"ג טבעו. ו דבר נש דלעילא. ג ואתמסרו. ד בידה. ה ל"ג טבעו. ו דבר נש אתדבר ביה.

מאמר

הסולם

ויסר את אופן מרכבותיו

כולם בים. ולמה בים. אלא ים העליון, שהוא המלכות, התעורר עליהם, ונמחו על ידו. וע"כ טבעו בים סוף כתוב. א"ר יוסי, ודאי כן הוא. וע"כ כתוב, טבעו בים סוף, שפירושו, סוף המדרגות, דהיינו המלכות, שנמחו על ידו.

קכט) רבי חייא אמר וכו': רח"א, וינהגהו בכבודות, מהו בכבודות. אלא מכאן למדנו, שבדרך שהאדם הולך מוליכים אותו. בפרעה כתוב, ויכבד לב פרעה, בדבר הזה הוליך אותו הקב"ה, בכבודות ממש. אמר לו הקב"ה אתה הכבדת את לבך אני מוליך אותך בזה, וע"כ וינהגהו בכבודות.

קל) ויאמר מצרים אנוסה וגו': ויאמר מצרים, זהו הממונה שנתמנה על מצרים, דהיינו השר שלהם במרום, א"ר יוסי, דבר זה קשה, כיון שהעבירו אותו מממשלתו, איך היה יכול לרדוף אחרי ישראל.

אלא

קכז) לה' הארץ ומלואה: לה' זה הקב"ה, דהיינו ז"א. הארץ ומלואה, זה כנסת ישראל, שהיא המלכות, וכל ההמון שלה המתחבר עמה, ונקראים מלואה, ודאי הוא כן, כמש"א מלא כל הארץ כבודו. תבל ויושבי בה, זה הוא ארץ שלמטה שנקרא תבל, ונאחזת בדין של מעלה, דהיינו של המלכות, ז"ש, והוא ישפוט תבל בצדק. בין ליחיד, בין לעם אחד, בין לכל העולם, מדין הזה הוא נידון. דהיינו מדין המלכות שנקראת צדק.

קכח) תא חזי פרעה וכו': בוא וראה, פרעה ינק מדין הזה, עד שנאבדו הוא וכל עמו. כיון שדין הזה של המלכות, התעורר עליהם, ממונה היא, שנתמנה עליהם לשלוט, הוסר ונעבר, ואו, כולם שלמטה נאבדו, שכתוב, ויסר את אופן מרכבותיו. מי הוא אופן מרכבותיו, היינו מרכבותיו של פרעה, ומי הוא האופן שלהם. היינו ממונה היא השולט עליהם. וע"כ מתו

(דפו"י דף ג' ע"א)

קלא) אלא ודאי ז הכי הוא. אבל דא ה ויאמר מצרים, מצרים דלתתא. ס כי יי נלחם להם במצרים, מצרים דלעילא, דכיון דאתבר חיליהון מלעילא, כדיון אתבר חילא ותוקפא דלהון לתתא, הדא הוא דכתיב כי יי נלחם להם במצרים. במצרים דיקא. דא הוא תוקפא דלהון דלעילא. ודא הוא דאוקמוה מלך מצרים סתם. הכא, ויאמר מצרים אנוסה מפני ישראל, דחמו דהא אתבר חיליהון, ותוקפא דלהון דלעילא.

קלב) תא חזי, כד אתערת האי כנסת ישראל, אתערו כל אינון דאחידן בה, וכלהו כ אחרנין ז דלתתא, וישראל לעילא מכלהו, דהא אינון נטלי לה בגופא דאילנא, והא אוקמוה. ובגיני כך ישראל אחידן בה, יתיר מכל עובדי כו"ם. וכד אינון מתערין, ס אתבר תוקפהון מאינון דשלטי עלייהו.

קלג) תא חזי, האי ממנא שלטנא דמצראי, דחיק לון לישראל, בכמה שעבודין, כמה דאוקמוה. לבתר דאתבר הוא בקדמיתא, אתברו אינון נ מלכותא ס מלתתא, הה"ד כי יי נלחם להם במצרים. נלחם להם ודאי.

ט תוספתא

קלד) ויסע מלאך האלהים וגו'. (מתניתין) עד לא פ אשתכח אורא דכיא, ולא ז נהירין, אבנין נקיבן הו סתימאן. תלת רוחין דכלילן בתלת, הו שקיעון.

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

ז כלא הוה. ח ל"ג ויאמר מצרים. ט ל"ג מן כי עד דכיון. י מוסיף מצרים סתם. כ אחדין. ל לתתא. מ מוסיף ע ל"ג תוספתא. פ אשתקע. צ נהיר; גהירן.

נח ט"ז צ"ב.

נל עמין עכו"ם אתבר. נ ל"ג מלכותא. ט ל"ג מלתתא.

ויסר את אופן מרכבותיו

הסולם

מאמר

דהיינו, כשהיא מחוברת בז"א. שנקרא עץ החיים, ומשום זה ישראל נאחזים בה יותר מכל אומות העולם. וכשהם מתעוררים להרע לישראל, נשבר תוקפם של השולטים עליהם, דהיינו הממונים שלהם של מעלה.

קלג) תא חזי, האי וכו'! בוא וראה, ממונה הוא המושל של מצרים, הצר לישראל בכמה שעבודים, כמו שהעמדנו. ולאחר שהוא נשבר מתחילה, נשברו הממלכות של מטה. ז"ש כי ה' נלחם להם במצרים. נלחם להם ודאי.

תוספתא

מאמר ויסע מלאך האלקים

קלד) ויסע מלאך האלקים וגו' : (מתניתין) מטרים שנמצא אור הטהור, ולא האיר, היו האבנים הנקובות, סתומות. ג' רוחות הכלולים בג' היו שקועים. ומים היו סתומים תחת הנקבים. בשבעים ושתים אותיות חזרות למקומם אלו האבנים.

ביאור הדברים. כבר ידעת סדר יציאת האורות בסוד ג' נקודות חולם שורק חירק,

כמ"ש

קלא) אלא ודאי הכי וכו'! ומשיב, אלא ודאי כן הוא, אבל הכתוב, ויאמר מצרים אינו הממונה שלהם, אלא מצרים של מטה, כי ה' נלחם להם במצרים, היינו מצרים של מעלה. הממונה שלהם. כי כיון שנשבר כחם מלמעלה, נשבר כחם וגבורתם למטה, ז"ש, כי ה' נלחם להם במצרים, במצרים בדיוק, זה הוא תוקפם של מעלה. דהיינו הממונה שלהם. וזה שהעמדנו לעיל (שמות אות רצ"ה) שבמקום שנאמר מלך מצרים סתם, דהיינו שלא נאמר פרעה, הכונה הוא על שר הממונה על מצרים. אף כאן במצרים הוא הממונה על מצרים. וכאן שנאמר ויאמר מצרים אנוסה מפני בני ישראל, היינו מצרים שלמטה, שראו שנשבר כוחם וגבורתם שלמעלה, דהיינו הממונה שלהם.

קלב) תא חזי כד וכו'! בוא וראה, כשמתעוררת כנסת ישראל זו, שהיא המלכות, מתעוררים כל אלו האחוזים בה וכל האחרים של מטה, דהיינו כל האומות, וישראל למעלה מכולם, משום שהם לוקחים אותה בגוף האילן,

(דפו"י דף ג' ע"א)

ומיין סתימן תחות נוקבי. בשבעין ותרין אתוון אתהדרו לאתרייהו * אינון ק אבנין. קלה) בתר שבעין ותרין ר דרגין, ש וכן תלת ת זמנין, אתבקעו א ואתנקיבו אבני, תחות צרורא דהוה ב חקיק, ג ואתכנפו דרגין, ואתעבידו כנופיא חדא.

חלופי גרסאות

ק דריק, ר דרין, ש ל"ג וכן תלת זמנין. ת דרין. א ואנקיבו. ב חקיקין. ג ל"ג ואתכנפו דרגין ; אתפלגו ואתעבידו כנופיא חד.

ויסע מלאך האלקים

הסולם

מאמר

סתומים, כי כל בחינת ז"א היתה שקועה כנ"ל. אלא אח"כ מתעורר ז"א עם מסך דחירק שבו ומעלה מ"ן, ומוציא החסדים להלביש את החכמה. וז"ש בשבעין ותרין אתוון אתהדרו לאתרייהו אנון אבנין, שבע"ב אותיות שבפסוק ויסע, שה"ס קו ימין (כמ"ש להלן אות קל"ה) שהן גילוי החסדים, מתלבשת החכמה שבקו שמאל דבינה בחסדים האלו, ואבנין סתימאן שבה, חוזרים למקומם, דהיינו שנפתחה הארתם. קלה) בתר שבעין ותרין וכו': אחר ע"ב מדרגות, שהן ג' פעמים ע"ב אתוון, התבקעו והתנקבו האבנים ותחת צרור שהיה חקוק, והתקבצו המדרגות ונעשו קבוצה אחת. פירוש. סוד ע"ב אתוון, היינו ע"ב אותיות שיש בכל פסוק מג' הפסוקים, ויסע, ויבא, ויט. (כמ"ש להלן אות קט"ב) והם סוד ג' קוין, כי ע"ב אותיות שבפסוק ויסע הן קו ימין, וע"ב אותיות שבפסוק ויבא, הן קו שמאל, וע"ב אותיות שבפסוק ויט, הן קו אמצעי. ומ"ש לעיל, בע"ב אתוון אתהדרו לאתרייהו אינון אבנין, הכונה היא על ע"ב אתוון שבפסוק ויסע, שהן קו ימין וחסדים. ויש ע"ב צירופים של ג' אותיות, דהיינו מצירוף כל ג' הפסוקים, כמ"ש להלן אות קט"ב) והן נקראות ע"ב מדרגות, מטעם היות בכל צירוף ג' קוין, וג' קוין נחשבים למדרגה. גם נודע, שע"י מסך דחירק שבקו האמצעי, מתמעט הקו שמאל דבינה מג"ר לוי"ק דג"ר, דהיינו שחוזר ומעלה את המלכות לבינה והבינה מתבקעת שוב ונעשית ו"ק שהיא אור נקבה. (כמ"ש לך דף י"ג ד"ה ונתבאר) וז"ש, בתר שבעין ותרין דרגין והן ג' זמנין, דהיינו אחר שיוצאים ג' קוין שהן ע"ב מדרגות המרומזים בפסוקים ויסע ויבא ויט, הנה ע"י קו האמצעי שבהם, אתבקעו ואתנקיבו אבני תחות צרורא דהוה חקיק, שמסבת הצרור שהיה חקוק בדינים, שה"ס המסך דחירק שבקו האמצעי, חזרו והתבקעו ואתנקיבו הספירות דבינה שנקראות אבנים. ואו, ואתכנפו דרגין ואתעבידו כנופיא

(כמ"ש לעיל דף ט"ו ד"ה ההוא) שמתחילה עולה המלכות לבינה, מתחת החכמה שלה, ואז נופלים בינה ותו"מ שלה למטה ממדרגתה, דהיינו לז"א, והיא נשארת רק בב' ספירות כו"ח, ובב' אורות רוח נפש, שזה נבחן שנתנקבה הבינה, שלא נשאר בה אלא אור נקבה המאיר ממטה למעלה, וע"כ מכוונות הספירות שלה בשם אבנין נקובין. וז"ס נקודת החולם. ואח"כ, ע"י הארת ע"ב ס"ג דא"ק, חוזרת המלכות ויורדת מן הבינה למקומה, ואז חוזרים הבינה ותו"מ ועולים מז"א אל הבינה, ושוב נשלמה הבינה בה' ספירות כח"ב תו"מ ובה' אורות נרנח"י, ונסתמו הנקבים, כי נתבטלה הנוקביות שבה, אבל האורות סתומים, מחמת חסרון חסדים, שאין החכמה יכולה להאיר בלי התלבשות החסדים. וז"ס נקודת השורק. וז"ש עד לא אשתכח אירא דכיא ולא נהיר, דהיינו מטרם שנגלו החסדים השלמים המכוונים אירא דכיא, להלביש את החכמה שבקו השמאל של הבינה, אבנין נקיבין הוו סתימאן, דהיינו שנסתמו הנקבים, מחמת חזרת הבינה ותו"מ למדרגתם, וכבר היתה יכולת להאיר ממעלה למטה בבחינת אור זכר, אבל גם האורות נסתמו בה, כי אין החכמה מאירה בלי חסדים. ונודע, שבעת שהבינה מעלה אליה את הבינה ותו"מ שלה מתוך ז"א, עולים עמהם אליה, גם חג"ת דו"א המלבישים בינה ותו"מ האלו, ואז כשו"א היא בבינה, נבחן ז"א, לג' רוחין דכליל בג', ג' רוחין, היינו חג"ת דו"א, שספירותיו בסוד רוח. דכליל בג', היינו בבינה ותו"מ דבינה שהם מלבושים עליהם וז"ש, תלת רוחין דכלילן בתלת הוו שקיען, שהארתם לא היתה ניכרת, כי אם היתה ניכרת הארת החסדים שבז"א, אז היתה החכמה מתלבשת בחסדים, והאבנין דבינה לא היו סתומים. וז"ש ומיין סתימן, שהחסדים דו"א היו סתומים תחות נוקבי, כלומר, אע"פ שיש בז"א בחינת נוקבא, דהיינו המסך דחירק, שעליו מתגלה אח"כ אור החסדים אבל עתה היו המים (דמיי דף ג' * דף ג' ע"ב)

קלו) לבתר אתפלגו, ואתעבידו תרין דרגין, פלגותא מיא אגלידו, ופלגותא אשתקעו. אלין סליקו, ואלין נחתו, מהכא ה שרא עלמא לאתפלגא.
קלו) צרורא ו אחרא אית, לעילא, והוא גליפא בע"ב חתימן דגושפנקא תקיפא, ובהו שקיען גלגלוי דימא. כד נטלין, אתפלגו לארבע זויין. פלגו חדא

חלופי גרסאות

ד מיא פלגותא. ה שרא. ו חדא. ז מוסיף לעילא לעילא.

ויסע מלאך האלקים

הסולם

מאמר

אחד לצד צפון, שהוא קו שמאל, גבורה. וחלק אחד לצד דרום, שהוא קו ימין חסד, כשמתחברים יחד, גחלות לזהות עומדות בלהט החרב המתהפכת.

פירושו. כמו שנתבאר לעיל, ענין המסך, שבקו אמצעי הנקרא צרורא, המשמש במקום בינה, וכן הוא משמש מחוזה ולמעלה דו"א, להיותם מדרגה אחת, כן יש צרורא המשמש מחוזה ולמטה דו"א, שבכחו מכריע בין ב' הקוין אשר שם. וההפרש ביניהם הוא רב, כי אותו הצרור, המשמש מחוזה ולמעלה דו"א, אינה מגלה שם הדינים שבו, להיותו נמצא בסיום הקוין, ואין הדינים יכולים לפגום למעלה ממקום מציאותם. מה שאין כן הצרור שמחוזה ולמטה דו"א, כבר כלול בו הדינים מצרור העליון העומד למעלה ממנו במקום החוזה. והנה ג' הקוין חג"ת שלמעלה מחוזה, נקראים ע"ב דרגין, כנ"ל, שה"ס ג' הפסוקים ויסע ויבא ויט. וע"כ מכונים הדינים אשר בצרור העליון העומדים בסיום ע"ב דרגין, בשם, ע"ב חתימן דגושפנקא תקיפא, ע"ב, על שם הארתו, חתימן פירושו סיומים, משום שנמצאים בסיום המדרגות, גושפנקא תקיפא היינו הצרור עצמו, שהוא המסך החוזה, שבו הדינים.

וה"ש צרורא אחרא אית לעילא, היינו הצרור שבקו האמצעי שמחוזה ולמטה. והוא גליפא בע"ב חתימן דגושפנקא, דהיינו הדינים שבצרור העליון העומד במקום החוזה, המכונים כן, המשפיעים לצרור התחתון. אמנם עם כל זה אינם נחשבים לדינים שיפגמו משהו את המדרגה, שהוא מטעם, ובהו שקיען גלגלוי דימא, שהדינים המתגלים בים המכונים גלי הים, ישתקו על ידי הדינים שבקו אמצעי שלמטה מחוזה, ולולא הדינים הללו שבצרור התחתון לא היו הגלים נשתקים, והים, שהוא המלכות, לא היתה יכולה להאיר. וע"כ אינם נחשבים לדינים, אלא לתקונים.

וג'

כנופיא חדא, שעי" המסך הזה שהמעיט את קו השמאל לוי"ק דג"ר, נתקבצו ונתיחדו ג' הקוין לקבוצה אחת, באפן שאינם מאירים זה בלי זה. ומטעם זה מכנה את המסך בשם צרורא, מטעם היותו צורר כל ג' הקוין לאגודה אחת.

קלו) לבתר אתפלגו וכו'! אחר כך נתחלקו ונעשו ב' מדרגות של מים, מחצית המים נקפאו, ומחציתם נשקעו, אלו עלו ואלו ירדו. מכאן התחיל העולם להתחלק.

פירושו. נודע, שבשעת שליטת קו שמאל, נקפאים המים שבים, משום שהחכמה אינה מאירה בלי חסדים. ואח"כ על ידי החסדים הם נפתחים וחוזרים לנוזלים, דהיינו שחוזרים להאיר. (כנ"ל ב"א דף רצ"א ד"ה ואלמלא) אמנם לא כל החכמה חוזרת להאיר אלא רק הוי"ק שבחכמה, והג"ר שבה נעלמים. ולפיכך נבחן כאן שמי החכמה נחלקו לב' מדרגות: ו"ק וג"ר, שהוי"ק נקפאו בעת שליטת השמאל, ואח"כ ע"י גילוי החסדים חוזרים להאיר. והג"ר לא נקפאו, אלא נעלמו לגמרי, שהרי אינם מאירים אפילו אחר גילוי החסדים. וה"ש אתפלגו ואתעבידו תרין דרגין דהיינו ג"ר ווי"ק. פלגותא מיא אגלידו, היינו הוי"ק דחכמה, שהם חוזרים להגלות ע"י החסדים. ופלגותא אשתקעו, היינו הג"ר, שנעלמו לגמרי. ומפרש יותר, אלין סליקו, היינו אותם שנגלדו, היו מאירים ממטה למעלה, שהוא בחי' ו"ק. ואלין נחתו, היינו אותם שהשתקעו, היו מאירים ממעלה למטה, שהוא בחי' ג"ר. מהכא שרא עלמא לאתפלגא, דהיינו שלא נשארה בעולם אלא מחצית התחתון של החכמה שהוא בחי' ו"ק.

קלו) צרורא אחרא אית וכו'! צרור אחר יש למעלה והוא חקוק בע"ב חתימות מטבעת התקיפה, ובהם שקועים גלי הים. כשנוסעים נחלקים לדי' זויות, חלק אחד עולה, שמאיר ממטה למעלה דהיינו הנוקבא שה"ס מערב. וחלק אחד יורד, שמאיר ממעלה למטה, עם אור החסדים, והיינו ז"א, שה"ס מזרח. חלק

(דפוי' דף ג' ע"ב)

סליק, ופלגו חדא נחית, פלגו חדא לסטר צפון, ופלגו חדא לסטר דרום. כד מתחברן כחדא, גומרין דלהטין קיימין, בלהט שנא דחרבא דמתהפכא. קלח) חד קיימא נעיץ בגו ימא, דרגא שליחא דאפרכא עלאה, סליק בההוא קיימא לעילא לעילא, ׀ אסתכל למרחיק, קטורא דארבין דשאטין בימא. מאן חמי גלגלין דסלקין ונחתין ורוחא דנשיב בהו, ונוני ימא נגדין כל אינון ארבין לכל סטרי עלמא.

חלופי גרסאות

ח אשתכלל ; אסתליק.

ויסע מלאך האלקים

הסולם

זאמר

המלכות לבינה, נבקעות כל המדרגות לשתיים, שכו"ח נשארים במדרגה ובינה ותו"מ נופלים ממנה ויורדים ומתלבשים במדרגה התחתונה אליה (כמ"ש ב"א דף ד' ד"ה ביאור) ולעת גדלות יורדת המלכות מבינה למקומה, ואז עולים בינה ותו"מ דכל מדרגה מן התחתון, וחוזרים כל אחד למדרגתו (ב"א דף ר"צ ד"ה בגין) ויחד עם עלייתם מן התחתון לוקחים עמהם גם את התחתון, ומעלים אותו למקום העליון, (כמ"ש בהקט"ז דף כ' ד"ה ואמא) ומתוך שאין העדר ברוחני, הם נמצאים תמיד במקום התחתון, גם אחר שעלו למדרגתם, שבדרך זה עולה כל תחתון אל העליון שלו, כמ"ש שם, וע"כ נבחנים בינה ותו"מ הללו לבחינת עמוד, שיש בכל מדרגה, שעל ידו עולה למדרגה עליונה שלה. (כמ"ש בראשית ב' דף י"ד ד"ה ביאור ע"ש).

וז"ש, חד קיימא נעיץ גו ימא. כי הים שהוא הנוקבא הוא מחוזה ולמטה דז"א, ואותם בינה ותו"מ דמדרגת מחוזה ולמעלה דז"א היורדות שמה, נבחנים לעמוד, שדרך בו עולים כל הבחינות שמחוזה ולמטה דז"א אל מדרגת מחוזה ולמעלה דז"א.

והנה תחילה היתה המלכות למעלה מחוזה דז"א בסוד רביעי לאבות, ששם מקום גילוי החכמה, ואחר זה נתמעטה וירדה למטה מחוזה דז"א, (כנ"ל ב"א ק"י ד"ה מלכותא דדוד) וכיון שכל מקור גילוי החכמה היא למעלה מחוזה דז"א, ע"כ יש לה שליח, שהוא המלאך מסטרו, שעולה למעלה מחוזה וממשיך החכמה למחוזה ולמטה, לסוד ד' החיות של מרכבה התחתונה המכונים אלפי שנאן. (כנ"ל ב"א דף פ"ה ד"ה ומניה).

וז"ש דרגא שליחא דאפרכא עלאה, דהיינו מסטרו שהוא שליח להמשיך ולקבל חכמה

וג' הקוין הללו, אינם מגלים חכמה אלא בסוד נסיעתם, דהיינו שהארת כל אחד מתגלה במיוחד בזה אחר זה, בסוד ג' נקודות: חולם, ואח"כ שורק, ואח"כ חירק, ואז מקבלת המלכות את גילוי החכמה מהם. אבל כשגמרו הארתם בזה אחר זה, המכונה נסיעה, אז הם נחים. דהיינו שהארתם מתחברת ביחד תחת שליטת אור החסדים, והחכמה אינה מתגלה עוד.

וז"ש, כד נטלין, כשהם נוסעים, כדי לגלות הארת החכמה, אתפלגו לארבע זוויות הם נחלקים לד' זויות, דהיינו שכל אחד מג' הקוין מגלה הארתו במיוחד, מתזוילה הימין ואח"כ אחר שנגמרה הארת הימין מאיר השמאל, ואח"כ כאשר נגמרה הארת השמאל, מאיר האמצעי, שהם מכונים, דרום, צפון, מזרח, ואח"כ המערב שהיא המלכות מקבלת מהם החכמה. וז"ש פלגו חדא סליק וכו'. אבל כד מתחברים כחדא, דהיינו אחר שגמרו נסיעתם שמאירים כולם ביחד, גומרין דלהטין קיימין בלהט שנא דחרבא, גחלות לזהטות עומדות בקו השמאל בסוד להט החרב המתהפכת, שהם שומרים את החכמה שלא תגלה שלא בשעת נסיעה, וע"כ אין גילוי או אלא לאור החסדים בלבד.

קלח) חד קיימא נעיץ וכו': עמוד אחד תקוע בתוך הים, מדרגה, שהיא שליח של חלק המדינה העליונה, שהיא המלכות שמחוזה ולמעלה, עולה בעמוד הזה למעלה למעלה, ומסתכל למרחוק לראות קשר של אניות השטות בים, מי ראה הגלים עולים ויורדים, מחמת הדינים שבהם, ורות, שהוא קו אמצעי, נושב בהם ומשתקטקט, ודגי הים, שהם המלאכים, מושכים את כל אלו האניות לכל רוחות העולם. שבדרך זה נגלה החכמה.

ביאור הדברים. כבר ידעת שע"י עליית (דפו"י דף ג' ע"ב)

קלט) ההוא דרגא, כד נחית מההוא, ^ט קיימי אלף מימיניה, ואלף משמאליה, הוה תב ויתיב באתריה, כמלכא בכורסיה, ההוא דרגא דכד שאטי ימא לארבע סטרי עלמא, עמיה נפקת, ביה תבת, הוא תב בקיומא דמלכא.
 קמ) כדין כרוזין נפקין, מאן מארי דעינין, יזדקפאן לון לעילא לעילא. מאריהון דגדפין יקומו בקיומיהו. מארי דאנפין, חפיין לון, עד דנטיל במטלנוי. כדין ויסע מלאך האלהים. (ע"כ).

קמא) רבי חייא פתח, ^ט היתה כאניות סוחר ממרחק תביא לחמה. היתה כאניות סוחר, דא כנ"י. ממרחק תביא לחמה, כמה דאת אמר, ^ו הנה שם יי בא

מסרת הזהר

(ח) (משלי ל"א) וירא ס"ט צ"ב. (ו) (ישעיה ל')

חלופי גרסאות

ט קיימא. י זקפאן.

מאמר

הסולם

ויסע מלאך האלקים

מי שהוא מבעלי העינים, יזקוף אותם למעלה למעלה. בעלי כנפים יקומו בקיומם. בעלי הפנים, יכסו פניהם עד שנוסע במסעיהו, או ויסע מלאך האלקים.

פירוש. עינים ופנים הם חכמה, עינים הם ג"ר, והפנים הם ו"ק. שז"ס חכמת אדם תאיר פניו. וז"ש, מאן מארי דעינין, יזדקפאן לון לעילא לעילא, שיאירו למעלה למעלה בבניה ולא ימשיך אותם למטה, מטעם היותם ג"ר דחכמה, שאינם מאירים אפילו בעת נסיעה. מארי דגדפין דהיינו המדרגות של חסדים מכוסים, יקומו בקיומיהו, שימשיכו הארתם, כי בעת ושוב, מאירים רק אור החסדים, שהם הארת מארי דגדפין. מארי דאנפין חפיין לון, שיכסו הארת הפנים בעת המנוחה, שבסוד ושוב, כי אינם מאירים רק בשעת נסיעה, כנ"ל. וז"ש, עד דנטיל במטלנוי, ואז מתגלה אור הפנים. שזס"ה, ויסע מלאך האלקים. כמ"ש להלן. (ע"כ תוספתא)

מאמר היתה כאניות סוחר

קמא) ר' חייא פתח וכו' : רח"פ, היתה כאניות סוחר ממרחק תביא לחמה. היתה המלכות. סוחר, היא כנסת ישראל, דהיינו ממרחק תביא לחמה, כמשי"א, הנה שם ה' בא ממרחק. דהיינו ע"י הארת קו האמצעי במסך דחירק, שהוא מרחיק הג"ר דחכמה ואינו מאיר אלא בו"ק. וכמ"ש באורך לעיל וירא ט"ז ד"ה חה). תביא לחמה, היינו על ידי מדרגה אחת השורה עליה, שהוא קו האמצעי, שה"ס היסוד דז"א, ובו נמשכים כל אלו הנחלים והמעיינות ההולכים בינם. כמשי"א, כל הנחלים הולכים אל הים.

אל

חכמה ממלכות העליונה שמחזה ולמעלה בשביל המלכות שמחזה ולמטה, כנ"ל, אסתכל למרחיק, היינו שמקבל חכמה שנקרא הסתכלות מרחוק, בסו"ה מרחוק ה' נראה לי (כנ"ל וירא דף י"ד ד"ה הורמנותא) קטורא דארבין דשאטין בימא, דהיינו ששטים לדי רוחות העולם, ומגלים חכמה על ידי מטטרון. כמו שמפרש והולך מאן חמי גלגלין וכו'. קלט) ההוא דרגא כד וכו' : מדרגה ההוא, דהיינו מטטרון, כשירד מלמעלה מחזה, עומדים אלף מימינו ואלף משמאלו, דהיינו שממשיך חכמה המרומות במספר אלף בין בימינו ובין בשמאלו. והוא שב למחזה ולמטה, ויושב במקומו כמלך על הכסא שלו. מדרגה ההיא בעת שהים, שהוא מלכות, שט לדי רוחות העולם, עמו יוצא בו שב, הוא שב בקיומו של המלך.

פירוש. כבר נתבאר (באות קל"ז) שאין קוין מגלים החכמה רק בדרך נסיעה על תלת דוכתי בזה אחר זה, בסוד חולם שורק חירק, שה"ס רצוא, אבל כשגמרו נסיעתם ומתחברים בהארתם בסוד המנוחה, שה"ס ושוב, או יש להט החרב המתהפכת בקו שמאל, השומר שלא יגלה חכמה לחוץ. וז"ש ההוא דרגא שהוא מטטרון, דכד שטי ימא לדי סטרי עלמא, ומגלה חכמה בעת נסיעתו, עמיה נפקת, עמו היא יוצאת לנסיעה בסוד רצוא, ביה תית, עמי היא שבה מנסיעתה בסוד ושוב הוא תב בקיומא דמלכא, הוא שב, כדי לקיים המוחין של המלך, דהיינו בבחינת הארת החסדים, שבו מתקיימים המוחין.

קמ) כדין כרוזין נפקין וכו' : ואז כשהים הוא בבחינת ושוב, יוצאים כרוזים, (דפו"י דף ג' ע"ב)

ב ש ל ח

מא

ממרחק, תביא לחמה, בחד דרגא דשארי עלה, וביה אתמשכו כל אלין נחלין ומבועין דאזלין בימא, כמה דאת אמר, (ו) כל הנחלים הולכים אל הים וגו'.

קמב) אל מקום שהנחלים הולכים, אע"ג דכלהו נחלין אתמשכו בההוא דרגא, וההוא דרגא כ נחית לון לההוא ימא, לא תימא. דהא כ אריק לון, והא לא שריין ביה אחרנין, ולא נגדין ביה כמלקדמין, אהדר ואמר אל מקום שהנחלים הולכים שם הם שבים, אל מקום דההוא דרגא דנחלין אזלין זמנא חדא, שם הם שבים ללכת, תמן אינון תייבין מההוא אתר עלאה, ולא פסקין לעלמין, ומתכנשי כלהו בההוא אתר. ולמה. ללכת. למהך לההוא אתר דימא, כמה דאתמר, מה שמה דההוא דרגא. צדיק אקרי.

קמג) רבי יהודה אמר, כתיב (ו) שם אניות יהלכון לויתן זה יצרת לשחק בו. שם אניות יהלכון, בההוא ימא דאזלין ושאטין, עד דאתיין לאתחברא בההוא דרגא, כדין כתיב לויתן זה יצרת לשחק בו.

קמד) רבי יצחק אמר, לעילא לעילא יתיר, אית זוגא ב אחרא, דשארי בחביבותא, ולא מתפרש לעלמין. אמר רבי יהודה, מאן זכי לההוא זוגא. אמר ליה, מאן דאית ליה חולקא בעלמא דאתי. בעלמא דאתי דיקא.

קמה) אמר ליה, והא מהכא אוליפנא, דכתיב (ז) לויתן זה יצרת לשחק בו, משמע דקאמר זה, וזה וזאת ידיען אינון. אמר רבי אבא, תרוויכו שפיר קאמריתו,

חלופי גרסאות

כ נגיד. ל אחיד. מ ל"ג אחרא.

מסרת הזוהר

(קבלת א') וראו ג' צ"ל. (ז) (תהלים ק"ד) ב"א שט"ו צ"א. (ח) (תהלים ק"ד) לעיל ציון ע.

הסולם

מאמר

ויסע מלאך האלקים

באותה המדרגה, שהיא יסוד, או כתוב לויתן זה יצרת לשחק בו. כי לויתן הוא יסוד דז"א.

קמד) רבי יצחק אמר וכו': רי"א. למעלה למעלה ביותר, יש זוג אחר השורה ברעות, ואינם נפרדים לעולם. שה"ס זוג או"א עלאין, שהם בחינת ג"ר דבינה. אמר ר' יהודה, מי זוכה לזוג ההוא. אמר לו, מי שיש לו חלק לעולם הבא. שהוא בינה, ובדיוק הוא עולם הבא. שמי שלא זכה לעולם הבא שהוא בינה לא יזכה לאותו הזוג.

קמה) אמר ליה והא וכו': אמר לו ר' יהודה, והרי מכאן למדנו שכתוב, לויתן זה יצרת לשחק בו. משמע שאמר זה, שהוא יסוד, וזה וזאת ידועים הם, שהם יסוד ומלכות. הרי שאפילו לא יזכה לבינה זוכה ג"כ לקבל מזוג העליון. אמר ר' אבא, שניכם אומרים יפה, וזה של ר' יהודה יפה היא בדיוק, והכל הכין הקב"ה לענג בהם את הצדיקים. ז"ש, או תתענג על ה', אמר

קמב) אל מקום שהנחלים הולכים: פירושו, אע"פ שכל הנחלים נמשכים ע"י מדרגה ההיא, שהיא יסוד, ומדרגה היא מוריד אותם לתוך הים, שהיא מלכות, אל תאמר, שהוא שפך אותם הנחלים לים, ואחרים אינם שורים בו, ואין נמשכים בו עוד כבתחילה, ע"כ חזר ואמר, אל מקום שהנחלים הולכים שם הם שבים, ששבים למקום מדרגה ההיא שהנחלים הלכו משם פעם אחת, שם הם שבים ללכת, שם הם שבים ממקום ההוא העליון, דהיינו מבינה באים שוב ליסוד, שהשפע אינו פוסק משם לעולם ומתקבצים כולם במקום ההוא ביסוד, ולמה, ללכת. ללכת למקום ההוא של הים, שהוא המלכות. כמו שלמדנו, ומה שמה של איתה המדרגה. הוא נקרא צדיק, דהיינו יסוד דז"א. קמג) ר' יהודה אמר וכו': רי"א. כתוב, שם אניות יהלכון לויתן זה יצרת לשחק בו. שם אניות יהלכון, פירושו, שבים ההוא הולכים ושטים האניות, עד שבאים להתחבר

(דפו"י דף ג' ע"ב)

והא דרבי יהודה שפיר דיקא, וכלא זמין קודשא בריך הוא לאתענגא בהו לצדיקיא, הה"ד (ז) אז תתענג על יי.

קמו) אמר רבי אבא, כמה אלפין, כמה נ רבבן דמשריין קדישין, אית ליה לקודשא בריך הוא, מארי דאנפין עלאין, מארי דעיינין, מארי דזיינין, מארי דיללה, מארי דיבבא, מארי דרחמי, מארי דדינא, ועילא מנייהו אפקד למטרוניתא לשמשא (ו) בהיכלא קמיה.

קמוז) לקביל אלין, אית לה למטרוניתא, משיריין מזיינין. (ז) בשתינ אנפין משתכחו משריין מזוינין. וכלהו חגירן חרבא, (ח) קיימאן (ט) בסחרנהא, (י) כמה נפקין, כמה עיילין. בשית גדפין טאסין כל עלמא. קמי כל חד וחד גומרין דנור דליק. לבושי, מתלהטא אשא. בגבוי, שנא דחרבא מתלהטא בכל עלמא, לנטרא (* קמה. הה"ד (י) ואת להט החרב המתהפכת לשמור את דרך עץ החיים.

קמח) מאן דרך עץ החיים. דא היא מטרוניתא רבתא, דהיא ארחא, לההוא אילנא רברבא תקיף, אילנא דחיי. דכתיב (יא) הנה מטתו שלשלמה ששים גבורים סביב לה מגבורי ישראל. ישראל דלעילא, כלם אחווי (יב) חרב.

קמט) כד נטלא מטרוניתא, כלהו נטלין בהדה, הה"ד ויסע מלאך האלהים. וכי מלאך האלהים (יג) אתקרי. א"ר אבא אין. ת"ת, הכי א"ר שמעון, אתקין קב"ה קמיה, היכלא קדישא, היכלא (יד) עלאה, קרתא קדישא, קרתא עלאה. ירושלים עיר הקדש אקרי, מאן דעאל למלכא, לא עאל, אלא (טו) מההוא קרתא קדישא, נטיל ארחא למלכא, (טז) דארחא מהכא אתתקן.

מסרת הוהר

חלופי גרסאות

(ז) (ישעיה נ"ח) ב"א רי"א צ"ב. (ק) (בראשית ג') ב"ב קפ"ג צ"א. (ר) (שה"ש ג') ב"א שמי"ג צ"א. נ רברבן. ס קמה בהיכלא. ע בשתא. פ משתכחי צ ליג קיימאן. ק בסחרנה. ר קמה נפקין קמה עיילין. ש מוסיף חרב וכו'. ת אקרי. א מוסיף עלאה קדישא. ב מהאי. ג ליג דארחא.

מאמר

הסולם

ויסע מלאך האלקים

קמח) מאן דרך עץ החיים: שואל מי הוא שנקרא דרך עץ החיים. ומשיב, זו היא מטרוניתא הגדולה, שהיא המלכות, שהיא דרך לאילן הגדול והחזק, שהוא ז"א. הנקרא עץ החיים. שכתוב, הנה מטתו שלשלמה ששים גבורים סביב לה מגבורי ישראל. שהוא ישראל של מעלה שהוא ז"א. כולם אחווי חרב.

קמט) כד נטלא מטרוניתא וכו': כשהמטרוניתא נוסעת כולם נוסעים עמה, ז"ש, ויסע מלאך האלקים. שואל, וכי המלכות מלאך האלקים נקראת. אמר ר' אבא, כן. בוא וראה, כך אמר ר"ש, התקין הקב"ה לפניו, היכל הקודש, היכל עליון, עיר קדושה, עיר עליונה, ירושלים עיר הקדושה נקראת, כל אלו הם שמות של המלכות, מי שבא אל המלך, אינו נכנס, אלא מעיר הקדושה ההוא, שהיא המלכות, ממנה לוקח הדרך אל המלך, כי הדרך מתתקן מכאן. הה"ד

קמו) אמר ר' אבא וכו': אר"א, כמה אלפים וכמה רבבות של מחנות קדושות. יש לו להקב"ה, דהיינו, בעלי פנים העליון, בעלי עינים בעלי כלי זיין, בעלי יללה, בעלי יבבא, בעלי רחמים, בעלי דין, ולמעלה מהם פקד את המטרוניתא, שהיא המלכות, לשמש לפניו בהיכלו.

קמוז) לקבל אלין אית וכו': כנגד אלו יש לה למטרוניתא, שהיא המלכות, מחנות מלאכים מזוינות. בששים פנים נמצאות המחנות המזוינות. וכולן חגורי חרב עומדים מסביב המלכות. כמה יוצאים, כמה באים. בשש כנפים מעופפים כל העולם. לפני כל אחד ואחד גחלות אש דולקות, לבושו אש לוחט, בגבו להט החרב הלוהטת בכל העולם לשמור לפניה. ז"ש, ואת להט החרב המתהפכת לשמור את דרך עץ החיים.

(דפו"י דף ג' ע"ב * דף נ"א ע"א)

קנ) הה"ד^ט זה השער ליי צדיקים יבואו בו. כל שליחותא דבעי מלכא מבי מטרוניתא נפקא, וכל שליחותא ד מתתא למלכא, לבי מטרוניתא עייל בקדמיתא, ומתמן למלכא. אשתכח דמטרוניתא איהי שליחא דכלא, מעילא לתתא, ומתתא לעילא. ועל דא, איהי שליחא^ה דכלא, הה"ד ויסע מלאך האלהים ההולך לפני מחנה ישראל, ישראל דלעילא. מלאך האלהים, הה"ד ביה, ויי הולך לפניהם וגו', והאי ללכת יומם ולילה, כמה דאוקמוה.

קנא) וכי יקרא הוא דמלכא, דמטרוניתא תזיל, והיא תגח קרבא, והיא אזלת שליחא. ז אלא, למלכא דאזדווג במטרוניתא עלאה, חמא מלכא יקירו דילה, על כל שאר מטרוניתא דעלמא, אמר כלהו משתכחין^ח לחינתא, לקבל האי מטרוניתא דילי. היא סלקא על כלא, מה אעביד לה. אלא כל ביתא דילי^ו יהא בידהא, אפיק מלכא כרוזא, מהכא כל מלין דמלכא בידא דמטרוניתא יתמסרון. מה עביד. אפקיד מלכא בידהא כל זיינין דיליה, כל אינון מארי מגיחין קרבא, כל אינון אבנין יקירין דמלכא, כל גנויאי^כ דמלכא. אמר, מהכא, כל מאן דיצטריך למללא עמי, לא יכיל למללא עמי, עד דאודע לה למטרוניתא.

קנב) כך קב"ה, מסגיאות חביבותא ורחימותא דיליה בכ"י, אפקיד כלא ברשותה, אמר, הא^מ כל שארי, לא משתכחי כלום לגבהא. אמר, ה^ת ששים המה מלכות וגו', אחת היא יונתי תמתי. מה אעביד לה, אלא, הא כל ביתא דילי בידהא.

חלופי גרסאות

מסרת הוהר

ו) (תהלים קי"ח) הקסתי ציו ציו. ז"ח כי ט"ג שמייה מיה ט"ג שמ"ב. צ"ד ט"א שכ"ב. ק"ג ט"א שט"ז. ת) (שה"ש ו') ויצא ק"ד צ"ב. ד) דבעי מלכא. ה) מכלא. ו) ל"ג והאי ללכת יומם ולילה. ז) ל"ג אלא. ח) לחופתא; כחיזתא. ט) ל"ג יהא י' ל"ג מארי. כ) מוסיף דמלכא בידהא. ל) לי ול"ג למללא עמי. מ) עמין וע"ז; כל שאר עמין וע"ז.

ויסע מלאך האלקים

הסולם

זאמר

מלכות, תלך ותעשה מלחמה, ותלך בשליחות. ומשיב. אלא בדומה למלך שהודווג במטרוניתא ועליונה, ראה המלך היקר שלה. שהיא עולה על כל שאר המטרוניתות שבעולם. אמר, כולן נחשבות לפלגשים כלפי מטרוניתא הזו שלי, היא עולה על כולן. מה אעשה לה. אלא כל הבית שלי יהיה בידיה. הוציא המלך כרוז, מעתה כל דברי המלך יהיו נמסרים ביד המטרוניתא. מה עשה. הפקיד המלך בידיה כל כלי זיין שלו, כל בעלי המלחמה, כל אבני יקר של המלך, כל אוצרות המלך. אמר, מעתה, כל מי שיבקש לדבר עמי, לא יוכל לדבר עמי, עד שיודיע אל המטרוניתא.

קנב) כך קב"ה מסגיאות וכו'; כך הקב"ה מרוב החביבות והאהבה שלו בכנסת ישראל, שהיא המלכות, הפקיד הכל ברשותה. אמר, הרי כל השאר, אינון נחשבות אצלה לכלום. אמר, ששים המה מלכות וגו', אחת היא יונתי תמתי

קנ) הה"ד זה השער וגו'; ז"ש, זה השער לה צדיקים יבואו בו. כל שליחותא שהמלך, שהוא ז"א, רוצה, יוצאת מבית המטרוניתא, שהיא המלכות. וכל שליחות הבאה מלמטה מן המלך, שהוא ז"א, נכנסת תחילה אל המטרוניתא, ומשם אל המלך. נמצא שהמטרוניתא היא שליח של כל, הן ממטה למעלה והן ממעלה למטה. ועל כן היא שליח כל, ז"ש, ויסע מלאך האלקים לפני מחנה ישראל. היינו ישראל של מעלה, שהוא ז"א, מלאך האלקים, הוא המלכות, ז"ש בו, והויה הולך לפניהם וגו' להאיר להם ללכת יומם ולילה, וללכת יומם ולילה, הוא כמו שהעמדנו לעיל (אות ס"ד) שפירושו ז"א ומלכות, הרי שהמלכות הלכה לפני ישראל. וז"ש ויסע מלאך האלקים ההולך לפני מחנה ישראל.

קנא) וכי יקרא הוא; שואל, וכי כבוד הוא למלך, שהוא ז"א, שהמטרוניתא, שהיא

(דפ"י דף ג"א ע"א)

אפיק מלכא כרוזא, מהכא כל מלין דמלכא, בידא דמטרוניתא יתמסרון. אפקיד בידהא כל זיינין דיליה, רומחין, וסייפין, קשתין, חצין, וחרבין, בלסטריין, קסטיראין, אעין, אבנין, כל אינון נ מארי מגיחי קרבא. הה"ד, הנה מטתו שלשלמה ששים גבורים וגו' כלם אחוזי חרב מלומדי וגו'.

קנג) אמר מלכא, מכאן ולהלאה, קרבא דילי ם אתמסר בידך, זיינין דילי, מארי מגיחי קרבא בידך. מכאן ולהלאה את הוי ן נטרא לי, הה"ד, ן שומר ישראל. מכאן ולהלאה, מאן דאצטריך לי, לא יכיל למללא עמי, עד דאודע למטרוניתא, הה"ד, ן בזאת יבא אהרן אל הקדש. שליחא ן דמלכא בכלא, כמה דאוקימנא. אשתכח דכלא ן בידהא, ודא הוא יקרא דמטרוניתא. הדא הוא דכתיב, ויסע מלאך האלהים וגו', כמה דאתמר.

קנד) וילך מאחריהם, מ"ט מאחריהם. בגין ן דישתכחו לקמהא מארי מגיחי קרבא, מארי בלסטראות, מארי רומחין וסייפין, ואתגלון קמהא, דהא הוּו אתיין משיריין אחרנין, לאגחא קרבא בישראל מלעילא, ן וע"ד וילך מאחריהם. קנה) ותאנא, בההיא שעתא, ן אתא רברבא שלטנא דממנא על מצראי, וכנש שית ן מאה רתיכין מקטרגין, ועל כל רתיכא ורתיכא, שית מאה שלטנין ממנן קטיגורין, הה"ד ויקח שש מאות רכב בחור וגו'. וכי שש מאות רכב בחור,

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

(א) (תהלים קכ"א) ח"ב יד. רנג. ח"ג קכט : רמד : רפט. ב) (ויקרא ט"ז) נח קי צ"א.

נ מאני. ם בידך אתמסר. ע נטרות לון. ן דכלא ול"ג דמלכא. צ יקרא הוא דמטרוניתא ול"ג ביהוא ודא. ן דאשתכחו. ן ול"ג וע"ד וילך מאחריהם. ן אתר. ת מוסיף מאה רבוון.

דרך אמת נ] מיני כלי זיינין כענין אבני בלסטראות וקשתות לירות בו.

מאמר

הסולם

ויסע מלאך האלקים

קנד) וילך מאחריהם: שואל, מה הטעם שהלך מאחריהם. ומשיב. שהוא כדי שימצא לפניהם, בעלי המלחמה, בעלי בליסטראות, בעלי רמחים וחרבות, ויהיו נגלים לפניהם. כי מחנות אחרות היו באות מלמעלה לעשות מלחמה עם ישראל. וע"כ וילך מאחריהם. כדי לתת מקום לבעלי המלחמה שמצד ישראל ללחום עמהם.

קנה) ותאנא בההיא שעתא וכו': ולמדנו. באותה שעה בא שר המושל הממונה על מצרים, ואסף שש מאות מרכבות מקטרגים, ועל כל מרכבה ומרכבה שש מאות שליטים ממונים מקטרגים. ז"ש ויקח שש מאות רכב בחור וגו'. שואל, וכי שש מאות רכב בחור לא היו רכבי מצרים, ומה הטעם אומר אח"כ וכל רכבי מצרים. ומשיב. אלא כך למדנו, שסמאל היה משאיל לשר מצרים שש מאות מרכבות מקטרגים לעזור אותו. ז"ש ויקח שש מאות רכב בחור. שלא היו של מצרים.

אימתי

תמתי. מה אעשה לה, אלא, כל הבית שלי יהיה בידיה. הוציא המלך כרוז, מעתה כל דברי המלך יהיו נמסרים ביד המטרוניתא. הפקיד בידיה כל כלי זיין שלו: רמחים, חרבות, קשתות, חצים, סכינים, אבני בליסטראות, קסטיראין, עצים, ואבנים, וכל בעלי המלחמה. ז"ש, הנה מטתו שלשלמה ששים גבורים וגו' כלם אחוזי חרב מלומדי מלחמה וגו'.

קנג) אמר מלכא מכאן וכו': אמר המלך מכאן והלאה, המלחמות שלי תמסרנה בידך, הכלי זיין שלי, ובעלי המלחמה יהיו בידך. מכאן ולהלאה, את תהיי שומרת לי. ז"ש שומר ישראל, שהוא ז"א הנק' ישראל. מכאן ולהלאה, מי צצריך לי לא יוכל לדבר עמי עד שמודיע למטרוניתא, ז"ש בזאת יבא אהרן אל הקדש. וזאת, היא המלכות. היא שליח המלך לכל, כמו שהעמדנו, נמצא שהכל הוא בידיה, וזה הוא כבוד המטרוניתא. ז"ש ויסע מלאך האלקים. כמו שלמדנו.

(דפו"י דף נ"א ע"א)

לא הוו רכבי מצרים, מ"ט וכל רכב מצרים. אלא הכי תאנא, א הוה סמא"ל אוזיף ליה, שית מאה רתיכין מקטרגין לסייעא ליה. הה"ד ויקח שש מאות רכב * בחור. קנו) אימתי אשלים קב"ה לסמא"ל. בקרבא דסיסרא, דעקר קב"ה לכל אינון רתיכין, ואתמסרו בידא דמטרוניתא. הה"ד, א נחל קישון גרפם נחל קדומים וגו'. ולזמנא דאתי, יתמסרו כלהו, הה"ד, ט מי זה בא מאדום חמוץ בגדים מבצרה וגו'. וע"ד וילך מאחריהם, ב דומינא שכינתא בסוף יומיא לאעקרא לון מן עלמא.

קנו) ויסע עמוד הענן מפניהם, מאן עמוד הענן דא. רבי יוסי אמר, ג דא הוא עננא דאתחזי תדיר עם שכינתא. ודא הוא עננא דעאל משה בגויה. רבי אבא אמר, כתיב וי"י הולך לפניו יומם, אלא סיועא דצדיק ד הוא, ופרישו דרשימו דיליה, וע"ד אזיל האי ענן יומם, וכתב ה) יומם יצוה יי חסדו. ומסטרא דחס"ד אתא ה עננא דא, ודא חסד אתקרי, ועננא אחרא אזיל בליליא, ואתקרי עמוד אש.

קנח) רבי שמעון אמר, עמוד הענן יומם: דא אברהם. ועמוד האש לילה: דא יצחק. ותרומיהו אשתכחו בשכינתא, ומה דאמר רבי אבא, הכי הוא ודאי, ו דעל ידא ז דהאי דרגא, אשתכחו.

קנט) והאי ויסע מלאך האלהים ההולך לפני מחנה ישראל וילך מאחריהם. ויסע: דנטייל מסטרא דחס"ד, ואתדבק בסטרא דגבורה, בגין דהא מטא שעתא ט לאתלבשא בדינא.

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

ג) (שופטים ה') ח"ג רסט: ד) (ישעיה ס"ג) תולדות ל"ג צ"י. ה) (תהלים מ"ב) לך ג"ד צ"א. א) ל"ג הוה. ב) ל"ג מן דומינא עד ויסע. ג) הוה ו ל"ג דא הוא. ד) ל"ג הוא. ה) ל"ג עננא. ו) ל"ג דעל ידא. ז) דבהאי. ח) ל"ג ויסע. ט) לאתדבקא

מאמר

הסולם

ויסע מלאך האלקים

להאיר. וע"כ הולך ענן הזה יומם, שהוא זמן הארת החסדים, שכתוב, יומם יצוה ה' חסדו. כי מצד החסד בא ענן הזה, והוא נקרא חסד. וענן אחר הולך בלילה, ונקרא עמוד אש. שהוא מצד המלכות.

קנח) ר' שמעון אמר וכו': רש"א. עמוד הענן יומם, זה אברהם. שהוא חסד. ועמוד אש לילה זה יצחק, שהוא גבורה. ושניהם נמצאים בהשכינה. ומה שאמר ר' אבא, שעזרת הצדיק הוא, כן הוא ודאי, שעל ידי מדרגה ההוא, הם נמצאים בהשכינה.

קנט) והאי ויסע מלאך וגו': ופסוק הזה, ויסע מלאך האלקים ההולך לפני מחנה ישראל וילך מאחריהם, פירושו, ויסע, שנסע מצד החסד והתדבק בצד הגבורה, כי חסד הוא פנים וגבורה היא אחוריים. משום שהגיעה השעה להתלבש בדין.

מאמר

קנו) אימתי אשלים קב"ה וכו': מתי שילם הקב"ה לסמאל. הוא, במלחמת סיסרא. שעקר הקב"ה לכל אלו המרכבות ונמסרו ביד המטרוניתא. ז"ש נחל קישון גרפם נחל קדומים וגו'. ולעתיד לבא יהיו נמסרים כולם. ז"ש מי זה בא מאדום וגו'. ועל כן, וילך מאחריהם, פירושו, שעתידיה השכינה באחרית הימים לעקור אותם מן העולם.

קנו) ויסע עמוד הענן וגו': שואל מי הוא עמוד הענן הזה. ר' יוסי אמר, זה הוא ענן הנראה תמיד עם השכינה, שהוא מלאך מיכאל. וזה הוא הענן שנכנס בו משה. ר' אבא אמר, כתוב, וה' הולך לפניו יומם בעמוד ענן, הרי שאינו מיכאל שהיא בחינת השכינה, אלא עזרת הצדיק הוא, שהוא יסוד דו"א, ומפרש חסדים של הרשימה שלו, שהוא המסך, כי היסוד פורש החסדים על החכמה שבמלכות, ואז היא יכולה

(דפויי דף ג"א ע"א * דף ג"א ע"ב)

קס) תא חזי, בההיא שעתא אשתלים סיהרא מכלא, וירתא שבועין ותרין
 כ שמהן קדישין, בתלת סטרין. סטרא חדא אתלבשא בעטרוי דחסד עלאה, בשבעין
 גליפין דנהירו דאבא עלאה, דאנהיר לה.
 קסא) סטרא תניינא, אתלבשת ברומחי דגבורה, בשתינ פולסי דנוטא,
 ועשרה ל דילה דנחתו מסטרא דאמא עלאה בנימוסי גליפין.
 קסב) סטרא תליתאי, אתלבשת בלבושי ארגונא, דלביש מלכא עלאה
 קדישא, דאקרון תפארת, דירית ברא קדישא, בשבעין עטרין עלאין, מסטרא
 דאבא ואמא, והוא כלי ל להאי סטרא ולהאי סטרא.

חלופי גרסאות

י ל"ג ותרין. כ עטרין. ל דלילה. מ והנה.

ויסע ויבא ויט

הסולם

מאמר

מאמר ויסע ויבא ויט

כי ג' קוין אלו ה"ס ג' הפסוקים: ויסע, ויבא,
 ויט, שבכל אחד יש ע"ב אותיות, וצורפם יחד
 עושה ע"ב שמות קדושים, שבכל אחד ג'
 אותיות מג' הפסוקים. וז"ש סטרא חדא
 וכו' דנהירו דאבא עלאה שהוא קו ימין
 שבבינה המאיר לחסד דת"ת, והיא אתלבשא
 בעטרוי דחסד העליון הזה דת"ת וה"ס הפסוק,
 ויסע. וכן מקבלת מגבורה דת"ת הארת קו
 שמאל מאמא עלאה, המכונה שתין פולסי
 דנורא, בסו"ה ששים גבורים סביב לה. וז"ש,
 אתלבשת ברומחי דגבורה, דהיינו גבורה
 שבת"ת. בשתינ פולסי וכו' מסטרא דאמא
 עלאה, כי ת"ת מקבלם מקו שמאל דאמא
 עלאה. וה"ס הפסוק ויבא. וכן מקבלת מת"ת
 דת"ת, דהיינו בחינתו עצמו של קו אמצעי,
 וז"ש סטרא תליתאי אתלבשת בלבושי
 ארגונא וכו'. כי להיותו קו אמצעי הוא
 כולל בתוכו ב' הגוונים לבן ואדום,
 שהתכללותם ה"ס הגוון ארגמן. דירית ברא
 קדישא וכו': מסטרא דאבא ואמא. שהם
 ב' קוין דבינה, שירש אותם בסוד תלת מחד
 נפקי חד בתלת קיימא, כנ"ל.

ודע, שבאמת מכונים ב' קוים ימין
 ושמאל שבבינה בשם חכמה ובינה. אלא
 שנשתנה שמם לאבא ואמא. ויש להבין זה,
 למה נשתנה שמם לאבא ואמא. וכן יש להבין
 למה מכונה ת"ת, שהוא קו אמצעי לבן שלהם.
 שמדר האורות להשתלשל זה מזה בסוד עילה
 שמדרך האורות להשתלשל זה מזה בסוד עילה
 ועלול כסדר המדרגה. וכאן יצאו האורות שלא
 בסדר המדרגה, כי תקון אחד נעשה שעלתה
 המלכות לבינה, וקבלה בינה, צורת מלכות
 המצומצמת. וירדו בינה ותו"מ שלה למדרגת
 ז"א. ועי"ז, בעת גדלות כשבינה העלתה

הבינה

באותה שעה נשלמה הלבנה, שהיא המלכות,
 מכל הבחינות, וירשה שבעים ושנים שמות
 קדושים בשלשה צדדים, דהיינו ג' קוין, צד
 אחד, התלבשה המלכות. בעטרויתו של החסד
 העליון, בע' חקיקות של אור אבא עלאה
 שהאיר לה. שה"ס ויסע וגו'.

קסא) סטרא תניינא וכו': צד השני,
 התלבשה המלכות ברמחים של הגבורה,
 דהיינו הדינים שבה, בששים הכאות של אש,
 ועשרה הכאות שלה עצמה, שיורדים מצד
 אמא עלאה, בדינים חקוקים. וה"ס קו שמאל
 והפסוק ויבא וגו'.

קסב) סטרא תליתאי וכו': צד
 השלישי, התלבשה המלכות בלבוש ארגמן,
 שלבש מלך העליון הקדוש הנקרא תפארת,
 שירש בן הקדוש שהוא תפארת בע' עטרות
 עליונות מצד אבא ואמא, והוא כולל לצד זה
 ולצד זה. דהיינו לימין שהוא חסד, ולשמאל
 שהוא גבורה. שה"ס ויט.

ביאור הדברים. כי שורש הקוין הם
 בבינה, וקו ימין שבה מכונה אבא עלאה, וקו
 שמאל שבה מכונה אמא עלאה. וקו אמצעי
 שבה הוא תפארת המכריע ביניהם. שז"ס
 תלת נפקי מחד, (כנ"ל ב"א אות שס"ג
 ע"ש) וכל הגדלות שגרם התחתון אל העליון,
 זוכה בו גם התחתון, לפיכך, חד בתלת
 קיימא, וזכה גם הת"ת בב' האורות ימין
 ושמאל של אבא ואמא. (עש"ה) ואחר כך,
 כשהשיג הת"ת ג' הקוין, ב' מאו"א, ואחד
 משל עצמו, הוא משפיע אותם אל המלכות.
 וז"ש אשתלים סיהרא מכלא, וירתא
 שבועין ותרין שמהן קדישין (באות ק"ס)

(דפו"י דף ג"א ע"ב)

קסג) ותרין עטרין מסטרא דאבא ואימא, ואינן שבעין ותרין שמהן. ותנינן
 מסטרא דחס"ד שבעין, ותרין סהדין. מסטרא דגבורה שבעין, ותרין סופרין.
 מסטרא דת"ת שבעין, ותרין גוונין לאתפארא.
 קסד) ובהאי אתר, אתגליף חד בחד, ואסתליק שמא קדישא, רזא דרתיכא,
 והכא אתגליפו אנהתא, לאתחברא בחד, והוא שמא קדישא גליפא באתווי.

חלופי גרסאות

נ ל"ג מן ותרין עד ותנינן. ס והאי.

ויסע ויבא ויט

הסולם

מאמר

וטעם היותם מכונים כן, הוא בדמיון
 לשטר מתנה, שיש שם כתב סופר וחתימת
 עדים. והנה עיקר כח שטר המתנה, הוא ודאי
 כתב הסופר, שכותב ופורט כל הערכים שהנותן
 מקנה אל המקבל. ועם כל זה, אם לא היה שם
 חתימת העדים, לא היה השטר שוה כלום. ואין
 צריך לומר, אם היה שם חתימת עדים לבד
 בלי כתב הסופר, שלא היה שוה כלום.

והנה השם ע"ב כאן, הוא בעיקר להמשיך
 חכמה אל הנוקבא, בסו"ה ויסע ויבא ויט. וכבר
 ידעת, שהחכמה נמשכת רק מקו שמאל, אבל
 בלי התלבשותה בחסדים שבקו ימין אינה
 יכולה להאיר. ולפיכך מדמה ב' עטרין שבקו
 שמאל, לב' סופרים, שכתב סופר הוא העיקר
 שבשטר, וב' עטרין שבקו ימין מדמה לב'
 עדים, שאע"פ שאינם מוסיפים משהו על כתב
 הסופר, אמנם הם מקיימים לכל השטר,
 שזולתם אין השטר שוה כלום. אף כאן, בלי
 החסדים אין הארת החכמה שוה כלום כי אינה
 יכולה להאיר בלי חסדים, וע"כ הם מכונים ב'
 עדים. וב' עטרין שבקו אמצעי הוא מדמה לב'
 גוונין, והוא מטעם שגווננים מורים על דינים,
 ומקו האמצעי נמשכים דינים בסוד המסך
 דחירק, כנודע. אבל אם הם דינים איזה יחס
 יש להם אל הג"ר, להקרא ב' עטרין, וי"ש
 שבעין, ותרין גוונין לאתפארא, כי דינים
 האלו, מלבד, שאינם פוגמים כלום את האורות
 אלא להיפך, שהם מפארים אותם, כי זולתם
 לא היה יחוד בין ב' הקוין, כנודע.

קסד) ובהאי אתר אתגליף וכו'!
 ובמקום זה, דהיינו במלכות, נחקק אחד
 באחד, שהע"ב עטרין שבכל קו נכללים זה בזה,
 ועולה מהם השם הקדוש, סוד המרכבה. כי
 נעשים ע"ב שמות, שבכל אחד מהם ג' אותיות.
 וכאן נחקקו האבות, שהם תו"ת, ג' הקוין,
 להתחבר יחד. והוא השם הקדוש ע"ב חקוק
 באותיותיו.

צרופא

הבינה ותו"מ שלה ממדרגת ז"א עלה גם ז"א
 עמהם למקום בינה, ועי"ז נעשה שם קו אמצעי,
 וקבל האורות דבינה, אע"פ שבסדר המדרגה
 אין ז"א ראוי כלל לקבל ולהאיר כמו הבינה.
 ומתוך שאור הזה הגיע לז"א שלא בסדר
 המדרגה, אלא ע"י ירידת בינה ותו"מ דבינה,
 והעלתם את הז"א למקום בינה, וכן ע"י ענין
 תלת בחד קיימא, לפיכך מכונה אור הזה בשם
 אור של תולדה, ולא בדרך השתלשלות עילה
 ועלול. ולפיכך מכונה ז"א בשם בן, כלומר
 אור של תולדה. ולפיכך מכונים החכמה ובינה
 בשם או"א, כי הם הולידו את אור הזה שנקרא
 ז"א.

קסג) ותרין עטרין מסטרא וכו'!
 ושתי עטרות מצד אבא ואמא, והם ע"ב שמות.
 ולמדנו מצד החסד הם שבעים, ושנים עדים.
 מצד הגבורה שבעים, ושנים סופרים. מצד
 הת"ת שבעים, ושנים צבעים להתפאר.
 פירושו, כי נתבאר בדבור הסמוך, שת"ת,
 שהוא ז"א, משפיע אל המלכות, שבעים
 עטרות מכל קו. והטעם הוא, כי אע"פ שז"א
 מקבל ג' קוין דבינה, עם כל זה, אינו מקבל
 מעצם הג"ר דב' קוין שבבינה, המכונים או"א,
 אלא מזו"ת שלהם, שכל אחד כלול מעשרה,
 והם ג"פ שבעים עטרות. אמנם לפי"ז למה
 נקרא ע"ב שמות, היה לו להקרא ע' שמות.
 וז"ש ותרין עטרין מסטרא דאבא ואמא,
 ואינן שבעין ותרין שמהן. כי מלבד ע'
 עטרין, שה"ס ז"ס תחתוניות שהוא מקבל מב'
 הקוין שבבינה שנקראים אבא ואמא, הוא
 מקבל עוד ב' עטרין מבחי' ג"ר דאבא ואמא,
 בסוד חד בתלת קיימא ומטעם זה עלה הת"ת
 שהיא בחינת ז"ת, ונעשה לדעת שהיא בחינת
 ג"ר. ומטעם תוספת ב' עטרין דג"ר הללו
 הוא נקרא ע"ב שמות. ותוספת זה יש בכל
 אחד מג' קוין שלו, שבחסד הם מכונים שנים
 עדים, ובגבורה שנים סופרים. ובת"ת שנים
 צבעים.

(דפו"י דף ג"א ע"ב)

קסה) צרופא דאתון אלין, אתון קדמאי, רשימין כסדרן בארח מישר, בגין דכלהו אתון קדמאי אשתכחו בחס"ד, למהך בארח מישר, בסדורא מתתקן.
 קסו) אתון תנייני, רשימין בגלגולא למפרע. בגין דכלהו אתון תנייני, משתכחו בגבורה, לגלאה דינין וזינין דאתיין מסטרא דשמאלא.
 קסז) אתון תליתאי, אינון אתון רשימן, לאחזאה גוונים, לאתעטרא במלכא קדישא. וכלא ביה מתחברן ומתקשרן, והוא פ אתעטר בעטרוי בארח מישר, ורשים להאי סטרא, ולהאי סטרא, כמלכא ז דאתעטר בכלא.
 קסח) הכא אתרשים שמא קדישא, גליפא בע"ב ק תיבין, דמתעטרי באבהתא, ר רתיכא קדישא עלאה. ואי תימא, הני אתון תליתאי, מ"ט לאו אינון כתיבין, מנהון בארח מישר כסדרן, ומנהון למפרע, ט לישרא להאי סטרא, ולהאי סטרא, דהא תנינן, ט אתה כוננת מישרים, קודשא בריך הוא עביד מישרים לתרי סטרי, וכתבי ט והבריח התיכון בתוך הקרשים וגו', דא קודשא בריך הוא. רבי יצחק אמר, דא יעקב, וכלא חד.

חלופי גרסאות

מסורת הוהר

ע משתכחי מגבורה. פ אתער ; ואתעטר. צ דאתעטף.
 ק אתון. ר רתיכוי עלאי קדישי. ט דהא דתנינן אתה
 כוננת מישרים לישרא להאי סטרא ולהאי סטרא.

ו (תהלים צ"ט) לך פי צ"ב. ז (שמות כ"ו) הקסה"ז
 י"ג צ"א.

ויסע ויבא ויט

הסולם

מאמר

ימין ולקו שמאל, כי מקיים הארת שניהם, כמלך שמתעטר מכל.

קסח) הכא אתרשים שמא וכי' : כאן נרשם השם הקדוש. חקוק בע"ב תיבות, דהיינו שהג' פעמים ע"ב אותיות, שבכל קו מג' קוים, מתחברים ומשתלבים יחד, ואז עושים ע"ב תיבות שבכל תיבה ג' אותיות מן ג' הקוין. המתעטרים באבות, דהיינו חג"ת, שהם מרכבה קדושה העליונה.

ואי תימא הני וכי' : שואל, ואם תאמר, אלו אותיות השלישיות למה אינם כתובים בב' דרכים, חלקם בדרך יושר כסדרם, וחלקם בדרך למפרע, כדי לישר לצד זה ולצד זה, דהיינו לקו ימין ולקו שמאל, להיותו מקיים הארת שניהם. כי למדנו, אתה כוננת מישרים, פירושו, שהקב"ה עושה מישרים, ומקיים לב' הצדדים. וכתוב, והבריח התיכון בתוך הקרשים שהוא הקב"ה, דהיינו קו האמצעי המקיים ב' הצדדים, וא"כ היה צריך להרשם חציו ביושר כקו ימין, וחציו למפרע כקו שמאל. ר' יצחק אמר זה יעקב, והכל אחד. כי גם יעקב יורה על קו האמצעי.

אלא

קסה) צרופא דאתון אלין וכי' : הצירוף של אותיות האלו הם כך. אותיות הראשונות, שהם ע"ב אותיות של הפסוק ויסע, רשומים כסדרם בדרך יושר, כי היושר יורה על חסד, משום שכל האותיות הראשונות נמצאות בחסד, דהיינו בקו ימין, ללכת בדרך יושר, בסדור מתוקן.

קסו) אתון תנייני רשימין וכי' : אותיות השניות, דהיינו ע"ב אותיות שבהכתוב, ויבא, רשומים בגלגול למפרע, דהיינו שנרשמות ממטה למעלה. כמ"ש להלן בצירור ב', משום שכל ע"ב אותיות השניות נמצאות בגבורה, לגלות דינים, וכלי זיין, הבאים מצד השמאל. וכשהן למפרע, רומזות על דינים.

קסז) אתון תליתאי אינון וכי' : אותיות השלישיות, דהיינו ע"ב אותיות שבהכתוב, ויט, הן אותיות הרשומות להראות הגוונים, שהם הדינים, להתעטר במלך הקדוש. שה"ס ע"ב גוונים לאתפארא (כנ"ל באות ס"ג) וכולם מתחברים ומתקשרים בו מטעם היותו קו האמצעי, והוא מתעטר בעטרויתו בדרך יושר ורשם לצד זה ולצד זה, דהיינו לקו

(דפו"י דף ג"א ע"ב)

קסה) צרופא דאתון אלין, אתון קדמאי, רשימין כסדרן בארח מישר, בגין דכלהו אתון קדמאי אשתכחו בחס"ד, למהך בארח מישר, בסדורא מתתקן.
 קסו) אתון תנייני, רשימין בגלגולא למפרע. בגין דכלהו אתון תנייני, משתכחו בגבורה, לגלאה דינין וזינין דאתיין מסטרא דשמאלא.
 קסז) אתון תליתאי, אינון אתון רשימן, לאחזאה גוונים, לאתעטרא במלכא קדישא. וכלא ביה מתחברן ומתקשרן, והוא פ אתעטר בעטרוי בארח מישר, ורשים להאי סטרא, ולהאי סטרא, כמלכא ז דאתעטר בכלא.
 קסח) הכא אתרשים שמא קדישא, גליפא בע"ב ק תיבין, דמתעטרי באבהתא, ר רתיכא קדישא עלאה. ואי תימא, הני אתון תליתאי, מ"ט לאו אינון כתיבין, מנהון בארח מישר כסדרן, ומנהון למפרע, ט לישרא להאי סטרא, ולהאי סטרא, דהא תנינן, ט אתה כוננת מישרים, קודשא בריך הוא עביד מישרים לתרי סטרי, וכתבי ט והבריח התיכון בתוך הקרשים וגו', דא קודשא בריך הוא. רבי יצחק אמר, דא יעקב, וכלא חד.

חלופי גרסאות

מסורת הוהר

ע משתכחי מגבורה. פ אתער; ואתעטר. ז דאתעטף. ק אתחן. ר רתיכוי עלאי קדישי. ט דהא דתנינן אתה כוננת מישרים לישרא להאי סטרא ולהאי סטרא.

ו (תהלים צ"ט) לך פי צ"ב. ז (שמות כ"ו) הקסה"ז י"ג צ"א.

ויסע ויבא ויט

הסולם

מאמר

ימין ולקו שמאל, כי מקיים הארת שניהם, כמלך שמתעטר מכל.

קסח) הכא אתרשים שמא וכי: כאן נרשם השם הקדוש. חקוק בע"ב תיבות, דהיינו שהג' פעמים ע"ב אותיות, שבכל קו מג' קוים, מתחברים ומשתלבים יחד, ואז עושים ע"ב תיבות שבכל תיבה ג' אותיות מן ג' הקוין. המתעטרים באבות, דהיינו חג"ת, שהם מרכבה קדושה העליונה.

ואי תימא הני וכי: שואל, ואם תאמר, אלו אותיות השלישיות למה אינם כתובים בב' דרכים, חלקם בדרך יושר כסדרם, וחלקם בדרך למפרע, כדי לישר לצד זה ולצד זה, דהיינו לקו ימין ולקו שמאל, להיותו מקיים הארת שניהם. כי למדנו, אתה כוננת מישרים, פירושו, שהקב"ה עושה מישרים, ומקיים לב' הצדדים. וכתוב, והבריח התיכון בתוך הקרשים שהוא הקב"ה, דהיינו קו האמצעי המקיים ב' הצדדים, וא"כ היה צריך להרשם חציו ביושר כקו ימין, וחציו למפרע כקו שמאל. ר' יצחק אמר זה יעקב, והכל אחד. כי גם יעקב יורה על קו האמצעי.

אלא

קסה) צרופא דאתון אלין וכי: הצירוף של אותיות האלו הם כך. אותיות הראשונות, שהם ע"ב אותיות של הפסוק ויסע, רשומים כסדרם בדרך יושר, כי היושר יורה על חסד, משום שכל האותיות הראשונות נמצאות בחסד, דהיינו בקו ימין, ללכת בדרך יושר, בסדור מתוקן.

קסו) אתון תנייני רשימין וכי: אותיות השניות, דהיינו ע"ב אותיות שבהכתוב, ויבא, רשומים בגלגול למפרע, דהיינו שנרשמות ממטה למעלה. כמ"ש להלן בצירור ב', משום שכל ע"ב אותיות השניות נמצאות בגבורה, לגלות דינים, וכלי זיין, הבאים מצד השמאל. וכשהן למפרע, רומזות על דינים.

קסז) אתון תליתאי אינון וכי: אותיות השלישיות, דהיינו ע"ב אותיות שבהכתוב, ויט, הן אותיות הרשומות להראות הגוונים, שהם הדינים, להתעטר במלך הקדוש. שה"ס ע"ב גוונים לאתפארא (כנ"ל באות ס"ג) וכולם מתחברים ומתקשרים בו מטעם היותו קו האמצעי, והוא מתעטר בעטרותיו בדרך יושר ורושם לצד זה ולצד זה, דהיינו לקו

(דפו"י דף ג"א ע"ב)

בשלה

אמר רבי שמעון, אלעזר ברי, תא חזי רזא דא. כד עתיקא קדישא אנהיר למלכא,
 1 אנהיר ליה, ועטרין ליה, בכתרין קדישין עלאין, כד מטאן לגביה מתעטרי
 אבהתא, בשעתא דמתעטרי אבהתא, כדין הוא שלימו דכלא. כדין מטרוניתא,
 נטלא 2 במטלמהא, בההוא שלימו דאבהתא. וכד מתעטרא מכלהון, כדין אתברכא,
 ורשותא דכלא 3 בידהא.

קעג) כגוונא דא שמא קדישא גליפא באתווי רשימין ברתיכא עלאה קדישא
 עטורא דאבהן.

ט *

ח	ב	ר	נ	א	ו	ל	ה
מ	ו	ש	ע	י	ה	א	ל
ן	ס	י	ה	ו	ל	ה	י
י	י	ה	י	ך	י	ז	ל
ב	ר	נ	ה	ש	ל	ב	ה
א	צ	ח	י	ח	ה	ר	ל
ב	מ	מ	ו	ה	ת	ק	כ
י	ה	ן	ל	ו	א	א	ה
ו	נ	י	א	ן	ר	ל	ז

ו	א	ל	ש	א	ע	מ	מ
י	ל	פ	ר	ח	ע	פ	ד
ס	ה	נ	א	ר	מ	נ	מ
ע	י	י	ל	י	ו	י	א
מ	ס	מ	ו	ה	ד	ה	ח
ל	ה	ח	י	ס	ה	ס	ר
א	ה	נ	ל	ו	ע	ו	י
ך	ל	ה	ך	י	נ	י	ה
ה	ך	י	מ	ס	ן	ע	ס

או כהאי גוונא כלהו שמאלא מסטרא דגבורה
 ע"כ אתתקנו טורין כסדרן ברזא דחסד לאסטאה
 לימינא ולשמאלא

חלופי גרסאות

1 ואחסין ליה בכתרין וליב ועטרין ליה; ועטר ליה
 ואחסין ליה בכתרין. 2 בשולטנותא בהאי. 3 בידה; 4
 מוסיף בידהא ואסתים [ביה].

ט * בדפו"י הנוסח כזה

ו	י	ב	א	ב	י	ן	מ	ח
נ	ה	מ	צ	ר	י	ס	ו	ב
י	ן	מ	ח	נ	ה	י	ש	ר
א	ל	ו	י	ה	י	ה	ע	נ
ן	ו	ה	ח	ש	ך	ו	י	א
ר	א	ת	ה	ל	י	ל	ה	ו
ל	א	ק	ר	ב	ז	ה	א	ל
ז	ה	כ	ל	ה	ל	י	ל	ה

ה	ל	י	ל	ה	ל	כ	ה
ז	ל	א	ה	ז	ב	ר	ק
א	ל	ו	ה	ל	י	ל	ה
ת	א	ר	א	י	ו	ך	ש
ח	ה	ו	ן	נ	ע	ה	י
ה	י	ו	ל	א	ר	ש	י
ה	נ	ח	מ	ן	י	ב	ו
ס	י	ר	צ	מ	ה	נ	ח
מ	ן	י	ב	א	ב	י	ו

ע"כ אתתקנו טורין למפרע ברזא דגבורה, כלהו
 שמאלא כלילא בימינא.
 (דפו"י דף ג"ב ע"א)

נא

בשלה

חלופי גרסאות

(י' בדפוס: הנוסח כזה)

י	ב	ק	ע	ו	ה	מ	י	ם
ה	י	ם	ל	ח	ר	ב	ה	ו
י	ל	ה	ו	י	ש	ם	א	ת
י	ם	ע	ז	ה	כ	ל	ה	ל
ה	י	ם	ב	ר	ו	ח	ק	ד
ו	ל	ך	י	ה	ו	ה	א	ת
ד	ו	ע	ל	ה	י	ם	ו	י
ו	י	ט	מ	ש	ה	א	ת	י

הנוסח שבפנים הוא מסודר ומוגה מבעל הסולם.

י	ה	י	י	ה	ו	ד	ו
ב	י	ל	ם	י	ל	ו	י
ק	ם	ה	ע	ם	ך	ע	ט
ע	ל	ו	ז	ב	י	ל	מ
ו	ח	י	ה	ר	ה	ה	ש
ה	ר	ש	כ	ו	ו	י	ה
מ	ב	ם	ל	ח	ה	ם	א
י	ה	א	ה	ק	א	ו	ת
ם	ו	ת	ל	ד	ת	י	י

ע"כ כלילן טורין דמלכא קדישא בחפארת.

לבתר מתחברן אבהן ואתעבידו שמא קדישא

והו	ילי	סיט	עלם	מהש	ללה	אכא	כהת
הזי	אלד	לאו	ההע	יזל	מבה	הרי	הקם
לאו	כלי	לוו	פהל	נלך	י"י	מלה	חהו
נתה	האא	ירת	שאה	ר"י	אום	לכב	ושר
יחו	להח	כוק	מנד	אני	חעם	רהע	י"ז
ההה	מיכ	וול	ילה	סאל	ערי	עשל	מיה
והו	דני	החש	עמם	ננא	נית	מבה	פוי
נמם	י"ל	הרח	מצר	ומב	יהה	ענו	מחי
דמב	מנק	אי"ע	חבו	ראה	יבמ	ה"י	מומ

אלו הם הע"ב שמות, היוצאים מן ג' פסוקים אלו במרובע כל שם ושם מן ג' אותיות היוצאים מג' פסוקים אלו ישר הפוך ישר.

(דפוס: דף ג"ב ע"א)

קעד) כ אמר רבי ייסא, אשכחנא ברזא דא ז בתקיעותא מ דרב המנונא סבא, תלת ובכנ ובכנ ובכנ, נ לקבלי הני תלת. וכך הוא סדורא. א"ר יוסי, כלא אתכליל בהאי ס שמא קדישא, ע ואסתיים ביה, אשתכח דשלימו דרתיכא קדישא אית ביה. קעה) אמר רבי שמעון, האי הוא שמא קדישא, עטורא דאבהו, פ דמתעטרא צ בגלופייהו, בחבורא כחדא. ק שלימו דרתיכא קדישא. ואתכליל בארבעין ותמניא ר תיבותא, ש דאיהו שלימו דכלא, ועקרא דשרשין. קעו) תא חזי, ת גופא דאילנא, א"י אל"ף נו"ן יו"ד. רישא דכל ענפי אילנא,

חלופי גרסאות

נ ל"ג כל האות. ל דעתיקא. מ דרב בבבל ול"ג המנונא סבא. נ לקבליה. ס שליחא. ע ואסתים בה; ואתפיייה. פ ומתעטרא. צ גלופייהו. ק ל"ג שלימו דרתיכא קדישא. ר תיאובתא. ש דהוא שלים בכלא. ת גופא.

ויסע ויבא ויט

הסולם

מאמר

בארבעים ושמונה תיבות, שהוא שלמות הכל, והעיקר של השרשים. פירוש. הע"ב שמות, שהם ע"ב תיבות של שלשה אותיות, נחלקות לג' שלישים, לפי ג' קוין שבו. שלישי הא' הוא חסד, קו ימין. שלישי הב' הוא גבורה, קו שמאל. שלישי הג', הוא תפארת, קו האמצעי. ונדוע, שעיקר הקוין הם, הימין והשמאל, והם בחי' הג"ר, אבל קו האמצעי אינו אלא שמקיים הארתם, והוא בחי' ו"ק. ובכ"י השלישים של חסד וגבורה יש ארבעים ושמונה תבות. וז"ש ואתכליל בארבעין ותמניא תיבותא, שכל האורות של השם הזה נכללים בב' שלישים הראשונים שהם ארבעים ושמונה תיבות. דאיהו שלימו דכלא ועקרא דשרשין. כי ב' הקוין ימין ושמאל הם שלמות כל השם ועיקר השרשים. כי כל השרשים נמצאים בהם, ושליש התחתון, דהיינו כ"ד אותיות של קו הג' הם רק ענפים לעליונים, שמקבל מהם, בסוד חד בתלת קיימא תלת בחד יתיב, (כנ"ל ב"א דף רפ"ז ד"ה תלת).

קעו) תא חזי, גופא וכו': בוא וראה, גוף האילן הוא השם אנ"ל הנמצא באמצעם של הע"ב שמות, דהיינו שם הל"ז, הראש של כל ענפי האילן הוא השם וה"ו, שהוא השם הראשון של הע"ב שמות. וכבר העירו החברים, שכלל הענפים והגוף והשורש נמצאים בארבעים ושמונה תיבות, דהיינו בב' שלישים הראשונים של הע"ב תיבות, כמ"ש בדבור הסמוך. וכך נרשם בג' עולמות העליונים, שהם חב"ד הכלולים בכ"ד תיבות הראשונות, שהם חסד, וקו ימין. ובג' עולמות התחתונים, שהם חג"ת הכלולים בכ"ד תיבות השניות.

שהם

המשך הסולם מאות קעב קעג הוזה. כשעתיקא קדישא האיר אל המלך, שהוא ז"א, האיר לו והעטיר אותו בכתרים קדושים העליונים, שהם אור החסדים דאו"א על"א, שהם ג"ר, וכשמגיעים אצלו החסדים מתעטרים האבות, שהם ג' קוין חג"ת, ובשעה שמתעטרים האבות, או הוא שלמות הכל. אז המטרוניתא נוסעת במסעיה, עם השלמות ההיא של האבות. וכשהיא מתעטרת מכולם, מכל ג' האבות, שהם ג' קוין, אז היא מתחברת ורשות הכל היא בידיה.

קעג) כגוונא דא שמא וכו': כעין זה, השם הקדוש חקוק באותיות הרשומות במרכבה העליונה שהם העטור של האבות.

קעד) אמר ר' ייסא וכו': אר"י, מצאנו בסוד הוזה בתקיעת שופר של ר' המנונא סבא ג' פעמים, ובכנ ובכנ ובכנ, דהיינו ובכנ יתגדל, ובכנ תן פחדך, ובכנ תן כבוד, ואינו גורס, ובכנ צדיקים, שהם כנגד אלו השלשה פסוקים ויסע ויבא ויט. וכך הוא הסדר. ג' ולא יותר. פירוש. כי בכנ בגימטריא ע"ב, וע"כ רומזים ג"פ ובכנ על ג' קוין של שם ע"ב. אמר ר' יוסי, הכל נכלל בשם הקדוש הזה, ונסתם בו, דהיינו שכל ג' הקוין של השם ע"ב, נכללים בהמלכות, ונמצא ששלימות המרכבה הקדושה יש בו, במלכות. וע"כ יש ד' פעמים ע"ב, ג' הקוין חסד גבורה ות"ת, ומלכות. ולפיכך יש ג"כ ד"פ ובכנ, דהיינו שגורס גם, ובכנ צדיקים.

קעה) אמר ר' שמעון וכו': אר"ש, זה הוא שם הקדוש, העטור של האבות, שהם חג"ת, שמתעטרים בחקיקתם בחיבורם יחד. והם השלימות של מרכבה הקדושה. ונכלל

(דפו"י דף ג"ב ע"א)

א וה"ו. והא אתערו חבריא, כללא דענפין ב ונופא ושרשא, בארבעין ותמניא ג תיבין. ד והא אתרשים בתלת עלמין ה עלאין, ובג' עלמין תתאין. קעז) לקבליה, קדוש קדוש קדוש ה' צבאות. קדוש לעילא. קדוש באמצעיתא. קדוש לתתא. קדוש חסד. קדוש גבורה. קדוש תפארת. וכלהו בשבעין ותריין אתגליפו, כמה דאתמר. בריך הוא, בריך שמיה לעלם ולעלמי עלמין אמן. קעח) [ס] ו אמר רבי יצחק, בשעתא דשרו ישראל על ימא, חמו לכמה * (אכלוסין, לכמה חיילין, לכמה משיריין, מעילא ז ותתא, וכלהו בכנופיא עליהו דישראל, שריאו בצלו מגו עאקו דלהון. קעט) ח ביה שעתא, חמו ישראל עאקו מכל סטריין, ימא בגלוהי דזקפן קמייהו. בתרייהו, כל אינון אכלוסין, כל אינון משיריין דמצרים, לעילא עליהו כמה קטיגורין. שריאו צווחין לקב"ה. קפ) כדין כתיב, ויאמר יי אל משה מה תצעק אלי. ותאנא בספרא דצניעותא, אלי, דייקא, בעתיקא תליא כלא. ביה שעתא אתגלי עתיקא קדישא, ואשתכח רעוא בכלהו עלמין עלאין, כדין נהירו דכלא אתנהיר.

חלופי גרסאות

א מוסיף וה"ו וה"ו ח"ה. ב וגוסא. ג תגין. ד זהו ארשים. ה ליג עלאין ובג' עלמין. ו ת"ת. ז לתתא. ח ביה שעתא אתגלי עתיקא קדישא ואשתכח רעוא בכלהו עלמין עלאין כדין נהירו דכלא אתנהיר א"ר יצחק ביה שעתא חמו ישראל עאקו מכל סטריין ימא בגלוהי דזקפן [ג"א דנפקן] קמייהו בתרייהו כל אינון אכלוסין כל אינון משיריין דמצרים, לעילא עליהו כמה קטיגורין שריאו צווחין לקב"ה כדין כתיב ויאמר ה' אל משה מה תצעק אלי ותאנא בספרא דצניעותא אלי דייקא בעתיקא תליא כלא כדין אתנהיר. דרך אמת [ס] כאן שייך אמר רבי ייסא דלעיל.

<p>מאמר</p> <p>שהם גבורה וקו שמאל. פירוש. כי ג' הקוין חסד גבורה ת"ת נכללים זה מזה, ויש בכל אחד ג', ואז נבחן קו הימין לחב"ד, וקו השמאל לחג"ת, וקו האמצעי לנה"י. וע"כ נמצאים ב' שלישים הראשונים של הע"ב תיבות שהם בחב"ד חג"ת.</p> <p>קעז) לקבליה, קדוש וכו' : כנגדו חג"ת אלו שבג' קוין של השם ע"ב, הוא קדוש קדוש קדוש ה' צבאות. קדוש למעלה, בחב"ד, קדוש באמצע, בחג"ת, קדוש למטה, בנה"י וכן קדוש הא' הוא חסד, קדוש הב' גבורה, קדוש הג' ת"ת. דהיינו כמ"ש לעיל בסמוך, שחג"ת ה"ס חב"ד חג"ת נה"י. וכולם נחקקו בע"ב, כמו שנתבאר. ברוך הוא ברוך שמו לעולם ולעולמי עולמים אמן.</p> <p>קעח) אמר ר' יצחק וכו' : אר"י, בשעה שישאל חנו על הים, ראו כמה המונים, כמה חיילים, וכמה מחנות מלמעלה ומלמטה, וכולם באו בקיבוץ על ישראל. התחילו ישראל בתפלה מתוך צרתם.</p>	<p>הסולם</p> <p>קעט) ביה שעתא חמו וכו' : בה בשעה, ראו ישראל מצוקה מכל הצדדים, הים עם גליו המתרוממים היה לפניהם, ואחריהם, כל אלו הממונים וכל המחנות של מצרים, ולמעלה, היו עליהם כמה מקטריגים. התחילו צועקים אל הקב"ה.</p> <p>קפ) כדין כתיב, ויאמר וגו' : או כתוב, ויאמר ה' אל משה מה תצעק אלי. ולמדנו בספרא דצניעותא, אלי, הוא בדיוק, שהוא מדת ז"א, כי הכל תלוי בעתיק, בה בשעה נגלה עתיקא קדישא ונמצא הרצון בכל עולמות העליונים, ואז האיר האור של הכל. פירוש. נודע שחכמת המצרים היתה מצד שמאל, בסוד התנין הגדול הרובץ בתוך יאוריו (כנ"ל פ' בא אות ל"ח) וחכמה זו יש לה שורש בבינה דא"א שיצאה לחוץ מראשו. ולקריעת ים סוף ולהטביע את המצרים, היה צריך מתחילה לבטל את שורשם הגבוה שבקדושה, שבא"א. וזה לא היה אפשר זולת באור הגדול של עתיקא קדישא שהיא שורש הכל.</p>
---	--

קפא) אמר רבי יצחק, כדין, כד אתנהיר כלא כחדא, ועבד. ימא נימוסין עלאין, ואתמסרו בידוי עלאין ותתאין. ובגיני כך, קשיא קמי ם קודשא בריך הוא כלא, כקריעת ים סוף, וכלא הכי אוקמוה. מאי טעמא. בגין דקריעת ים סוף בעתיקא תלייא.

קפב) אמר רבי שמעון, חד איילתא אית בארעא, וקב"ה עביד סגיא בגינה, בשעתא דהיא צווחת, קב"ה שמע עאקו דילה, וקביל קלה. וכד אצטרין עלמא לרחמי למיאי, היא יהבת קלין, וקב"ה שמע קלה, וכדין חייס ם על עלמא, הה"ד ם כאיל תערוג על אפיקי מים.

קפג) וכד בעיא לאולדא, היא ם סתימא מכל סטרין, כדין ם אתיאי ושויתא רישא בין ברכהא, וצווחת ורמת קלין, וקב"ה חייס עלה, וזמין לקבלה חד נחש, ונשיך בערייתא ם דילה, ופתח לה, וקרע לה ההוא אתר, ואולידת מיד. אר"ש בהאי מלה, לא תשאל ולא תנסה את יי, והכי ם דוקא.

קפד) ם ויושע יי ביום ההוא את ישראל וגו', וירא ישראל את מצרים מת, ההוא שלטנא ממנא דמצראי, אחמי לון קודשא בריך הוא, דאעבר ליה, בנהר דינור, דהוה בשפתא דימא רבא. מת, מאי טעמא מת. כמה דאוקמוה, דאעברו ליה, ם מההוא שלטנותא דיליה.

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

(תהלים מ"ב) ח"ב ריט : ח"ג סו : סח. רמט : ט ל"ג קב"ה כלא. י לרחמיא. כ ל"ג על. ם סתימא. ם אתית. ן ל"ג דיליה. ם דייקא. ע מהאי. ם ח"ב גג : גז.

מאמר

הסולם

ויסע ויבא ויט

קפב) אמר ר' שמעון וכו' : אר"ש, אילה אחת יש בארץ, והקב"ה עושה הרבה בשבילה, בשעה שהיא צועקת הקב"ה שומע צרתה ומקבל קולה. וכשהעולם צריכים לרחמים על מים, היא נוהגת קולות, והקב"ה שומע קולה, ואז מרחם הקב"ה על העולם. ז"ש, כאיל תערוג על אפיקי מים.

קפג) וכד בעיא לאולדא וכו' : וכשצריכה לילד היא סתומה מכל הצדדים, ומשימה ראשה בין ברכיה, וצועקת ומרימה קולות, והקב"ה מרחם עליה, וזמין לה נחש אחד, שנושך בערותה ופותח אותה וקורע לה אותו מקום, ומולידה מיד. אמר ר"ש בדבר זה לא תשאל ולא תנסה את ה'. וכך הוא דוקא. קפד) ויושע וגו' את מצרים מת : הראה אותם הקב"ה את השר הממונה על המצרים, שהעביר אותו בנהר דינור שהיה בשפת ים העליון, שהיא מלכות. מת, מהו הטעם שמת. הלא אין מיתה במלאכים. הוא כמו שהעמדנו שהעבירו אותו מן הממשלה שלו, שנחשב לו כמיתה.

וירא

ח"ש, שז"א אמר, מה תצעק אלי, בעתיקא תלייא כלא, אשר אורו הגדול יכול לבטל שורש המצרים שבבינה דא"א, כהתבטל הנר בפני האבוקה, וז"ש, כדין נהירו דכלא אתנהיר, כי אור עתיקא הוא אור של הכל, והכל בטלים לאורו, ובזה נתבטל לשעתו שורש הגבוה של המצרים.

קפא) אמר ר' יצחק וכו' : אר"י, אז כשהאיר הכל יחד, כי אור עתיקא אע"פ שהוא חסדים מכוסים, עם כל זה כולל בתוכו גם חכמה משום שהחכמה שבא"א מקובלת ממנו בהכרת, וע"כ החסדים דעתיק חשובים מחכמה דא"א, ונחשב שכולל אותו, והחכמה וחסדים מאירים בו יחד. וע"כ עשה הים החוקים העליונים, דהיינו להטביע את המצרים ולהציל את ישראל שנמסרו בידו העליונים ותחתונים. ומשום זה אמרין, שבני חיי ומוזני הכל קשה לפני הקב"ה כמו קריעת ים סוף, והכל אומרים כך, מהו הטעם. משום שקריעת ים סוף נתלה בעתיקא. כמ"ש בדבור הסמוך.

(דפו"י דף נ"ב ע"ב)

קפה) וירא ישראל את היד הגדולה וגו'. רבי חייא אמר, ה' הכא אשתלים ידא, וכלהו אצבעון, ואשתלים ידא, דאתכליל ביה בימינא, דהכי תנינן, כלא בימינא אתכליל, ובימינא תליא, הדא הוא דכתיב, ימינך יי' נאדרי בכח ימינך יי' תרעץ אויב.

קפו) ואמר רבי יצחק, לא אשכחנא, מאן ז דאתקיף לביה, לגביה קודשא ב"ה, כפרעה. אמר רבי יוסי, סיחון ועוג הכי נמי. אמר ליה, לאו הכי. אינון לגביה דישראל אתתקפו, אבל לגביה דקב"ה, לא, ק כמה דאתקף פרעה רוחיה לקבליה, והוה חמי כל יומא גבוראן דיליה, ולא הוה תב.

קפו) א"ר יהודה א"ר יצחק, פרעה חכים מכל חרשוי הוה, ובכל אינון כתרין, ובכל אינון ידיען, אסתכל. ובכל סטרא דלהון, לא חמא פורקנא דלהון ר ישראל, ו ולא ת הוה תלי בחד מנייהו. ועוד, דהא בכלהו קשירו קשרא עלייהו דישראל, ופרעה לא סבר דאית קשרא אחרא דמהימנותא, דאיהו שליט על כלא. ועל דא ב הוה אתקיף לביה.

קפח) רבי אבא אמר, לא אתקיף לבא דפרעה, אלא שמא דא. דכד הוה אמר משה, כה אמר יי', דא מלה ממש, אתקיף לביה, הדא הוא דכתיב, (ט) ויחזק יי' את לב פרעה. דהא בכל חכמתא דיליה, לא אשתכח, דשמא דא שליט בארעא. ג ועל דא אמר, מי יי'. ולבתר אמר, יי' הצדיק. אמר רבי יוסי, לבתר אמר, (ו) חטאתי ליי' ההוא פומא דאמר דא, אמר דא.

חלופי גרסאות

מסרת הוהר
 (ז) ב"ב קע"ג צ"ג. (ח) (שמות ט') מקץ י"ג צ"ג. פ מהכא. צ דתקיף. ק כמאן. ר דישראל. ט ל"ב מן ולא עד ועוד. ת הוה. א דעל. ב הוה. ג ל"ב מן ועוד (שם י')

וירא ישראל את היד הגדולה

הסולם

מאמר

אלו הכתרים ובכל אלו הידיעות של הס"א הסתכל. ובכל הצד שלהם לא ראה שיהיה גאולה לישראל, ולא היתה תלויה באחד מהכתרים שלהם. ועוד, כי בכל הכחות העליונים של הס"א קשרו קשר על ישראל, שלא יוכלו לצאת מתחת ידיהם, ופרעה לא חשב, שיש קשר אחר של אמונה, השולט על כל הכחות של הס"א. וע"כ היה מחזק את לבו. קפח) ר' אבא אמר וכו': רא"א. לא חיזק פרעה את לבו אלא על השם הזה, הוי"ה. כי כשהיה אומר משה כה אמר הוי"ה, מלה זו ממש, דהיינו הוי"ה, חיזק את לבו, ז"ש ויחזק הוי"ה את לב פרעה. כי בכל החכמה שלו לא מצא ששם הזה ישולט בארץ, ועל כן אמר מ"י הוי"ה. ואח"כ כשחשב לשוב, אמר, הוי"ה הצדיק. אמר ר' יוסי אח"כ אמר חטאתי להוי"ה, פה הוה שאמר, זה, מי הוי"ה. אמר זה, חטאתי להוי"ה.

מאמר וירא ישראל את היד הגדולה
 קפה) וירא וגו' היד הגדולה: ר' חייא אמר, כאן, ביד הגדולה, נשלם יד השמאל, שהוא גבורה וכל האצבעות שהן חג"ת ג"ה שבה. ונשלם היד שמאל, מטעם שנכלל בימין, וכך למדנו, הכל נכלל בימין ותלוי בימין. ז"ש ימינך ה' נאדרי בכח ימינך ה' תרעץ אויב. ואע"פ שזה שייך לגבורה מ"מ כיון שתלוי ביד ימין, ע"כ נקרא על שמו.
 קפו) ואמר ר' יצחק וכו': לא מצאנו מי שחיזק את לבו לפני הקב"ה, כפרעה. אמר ר' יוסי הרי סיחון ועוג חזקו ג"כ את לבם. אמר לו, אינו כן, הם חזקו את לבם כנגד ישראל, אבל כנגד הקב"ה לא חזקו את לבם כמו שחיזק פרעה את רוחו כנגדו, שהיה רואה גבורותיו ולא היה שב.
 קפו) א"ר יהודה וכו': אר"י א"ר יצחק, פרעה, היה חכם יותר מכל מכשפיו. ובכל (דפו"י דף ג"ב ע"ב)

קפט) רבי חזקיה פתח ואמר, (ט) אחת היא על כן אמרתי תם ורשע הוא מכלה. האי קרא, אוקמוה ברזא דחכמתא. אחת היא, מאי אחת היא. הדא הוא דכתיב, (ט) אחת היא יונתי תמתי אחת היא לאמה. ובהאי, קודשא בריך הוא דאין דינוי לתתא, ודאין דינוי ד לעילא בכלא.

קצ) וכד קודשא בריך הוא אתער ה דינוי, ו דאין דינוי בהאי כתר, כדין כתיב, תם ורשע הוא מכלה. * בגין דאין צדיקיא, מתפסאן בחוביהון דרשיעיא, דכתיב (ט) ויאמר יי למלאך המשחית בעם רב וגו', ועל דא ז אמר איוב מלה דא, ולא אגמר מלה, ה ואוקמוה טול הרב. ט ר' ייסא אמר, אחת היא : דא כנסת ישראל בגלותא דמצרים, דבגינה קטל קב"ה במצראי, ועבד בהו נוקמין, הה"ד תם ורשע הוא מכלה.

קצא) ר' חייא אמר, איוב לא אלקי, אלא בזמנא דנפקו ישראל ממצרים. אמר איוב, אי הכי, כל אפייא שוין, תם ורשע הוא מכלה, פרעה אתקיף בהו בישראל, ואמר (ז) מי יי אשר אשמע בקולו. ואנא לא אתקיפנא בהו, ולא עבידנא מידי, תם ורשע הוא מכלה. הה"ד (ק) הירא את דבר יי מעבדי פרעה, זה איוב.

קצב) ר' יהודה אמר, אין אבני ברדא, דהו נחתין, אתעכבו על ידי דמשה, לבתר עבדו נוקמין, כ ביומי דיהושע. ולזמנא דאתי, זמינן לאחתא אין

חלופי גרסאות

מסרת הוהר

(ט) (איוב ט'). (ט) (שיר ו') חיי שרה מ"ג צ"ב. פ (שמואל ב' כ"ד) ויצא קמ"ו צ"א. (ז) (שמות ה') מקץ י"ג צ"א. (ק) (שם ט') ח"ב לד. ז אמר ר' יוסי איוב מלה אמר. ח ל"ג ואוקמוה טול הרב. ט אחת היא ר' ייסא אמר. י יוסי. כ בינומי.

וירא ישראל את היד הגדולה

הסולם

מאמר

הוא מכלה. שהרי גם תמימים היו שטם, שלא שעבדו את ישראל, ונהרגו יחד עם הרשעים שבהם.

קצא) ר' חייא אמר וכו' : רח"א איוב לא נלקה אלא בזמן שיצאו ישראל ממצרים. אמר איוב, אם כן כל הפנים שוים, תם ורשע הוא מכלה, פרעה התקיף את ישראל, ואמר, מי ה' אשר אשמע בקולו. ואני לא התקפתי אותם, ולא עשיתי כלום, תם ורשע הוא מכלה. ז"ש, הירא את דבר ה' מעבדי פרעה, זהו איוב. כי היה בזמן יציאת מצרים.

קצב) ר' יהודה אמר וכו' : ר"א. אבני ברד האלו שהיו יורדים על המצרים ונעכבו על ידי משה, עשו אח"כ נקמות בימי יהושע, ולעתיד לבא עתידים לרדת הנשארים, על אדום ובנותיה. א"ר יוסי, ז"ש כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות.

דבר

קפט) ר' חזקיה פתח וכו' : רח"פ ואמר, אחת היא על כן אמרתי תם ורשע הוא מכלה. מקרא זה העמידוהו בסוד החכמה. אחת היא, מהו אחת היא. ומשיב, ז"ש אחת היא יונתי תמתי אחת היא לאמה. שהיא המלכות. ובזו דן הקב"ה דינוי למטה, ודן דינוי למעלה בכל.

קצ) וכד קודשא בריך הוא וכו' : וכשהקב"ה מעורר דינוי, דן דינוי בכתר זה, שהוא המלכות, אז כתוב, תם ורשע הוא מכלה, משום שהצדיקים נתפשים בעונות הרשעים, שכתוב, ויאמר ה' למלאך המשחית בעם רב וגו'. שפירושו קח הרב שבהם. ועל כן אמר איוב דבר זה, תם ורשע הוא מכלה, ולא פירש הדבר, שהכונה על הצדיקים הנתפשים בעונות הרשעים. ר' ייסא אמר, אחת היא, זו כנסת ישראל בגלות מצרים, שבשבילה הרג הקב"ה במצרים ועשה בהם נקמות. ז"ש, תם ורשע

(דפו"י דף ג"ב ע"ב י) דף ג"ג ע"א

דאשתארו, על אדום ובנותיה. א"ר יוסי, ז' הה"ד, ה) כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות.

קצג) דבר אחר וירא ישראל את היד הגדולה וגו', האי קרא לאו רישיה סיפיה, ולא סיפיה רישיה. בקדמיתא וירא ישראל, ובתר ויראו העם את יי'. אלא אמר רבי יהודה, ההוא סבא דנחת עם בנוי בגלותא, וסביל עליה גלותא, ואעיל לבנוי בגלותא, הוא ממש חמא, כל אינון נוקמין, וכל גבוראן, דעבד קודשא בריך הוא במצרים, הה"ד וירא ישראל, ישראל ממש.

קצד) ואמר רבי יהודה, סליק קודשא בריך הוא להאי סבא, ואמר ליה, קום חמי ב בניך דנפקין מגו עמא תקיפא. קום חמי גבורן דעבדית, בגין ב בניך במצרים. קצה) והיינו דאמר רבי ייסא, בשעתא דנטלי ישראל לנחתא בגלותא דמצרים, דחילו ואימתא תקיפא נפל עלוי. אמר ליה קודשא בריך הוא ליעקב, אמאי את דחיל, ו) אל תירא מרדה מצרימה. ממה דכתיב אל תירא, משמע דחילו הוה דחיל.

קצו) אמר ליה כי לגוי גדול אשימך שם. אמר ליה, ז' דחילנא די ישיצון בני. אמר ליה, אנכי ארד עמך מצרימה. אמר ליה ח' תו ז' דחילנא, דלא אזכי לאתקברא ביני אבהתי, ולא אחמי פורקנא דבני, וגבוראן ק' דתעביד להו. אמר ליה, ואנכי אעלך גם עלה, אעלך לאתקברא בקברי אבהתך. גם עלה, למחמי פורקנא דברך, וגבוראן ר' דאעביד להו.

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

ז כתיב. ח ברכך. ט ברכך. י הו. יי מוסיף דחילנא מן גלותא. יג תו. יד מוסיף דחילנא מן גלותא. ק דעבדית. ר דעבדית.

ה) (מיכה ז') ח"א רסא : ח"ב ט. לח : נה. קכ. ח"ג גב. קעו. רמב : רעו : רעז : ת"ז ת"ג כח : תכ"ב סו. תל"ז עת. ט) (בראשית מ"ו) ויחי פי' צ"ג.

וירא ישראל את היד הגדולה

הסולם

מאמר

קצה) והיינו דאמר ר' ייסא וכ"ו : והיינו שאר"י, בשעה שנסעו ישראל לרדת בגלות מצרים, יראה ואימה חזקה נפלה עליו. אמר לו הקב"ה ליעקב, למה אתה מתירא, אל תירא מרדה מצרימה. ממה שכתוב, אל תירא, משמע שהיה מתירא.

קצו) אמר ליה כי לגוי גדול וגו' : אמר לו מתירא אני שיכלו את בני. אמר לו אנכי ארד עמך מצרימה. אמר לו שוב, מתירא אני שלא אזכה להקבר בין אבותי ולא אראה הגאולה של בני, והגבורות שתעשה להם. אמר לו, ואנכי אעלך גם עלה. אעלך, להקבר בקבר אבותיך, גם עלה, לראות הגאולה של בניך, והגבורות שאעשה להם.

וההוא

קצג) דבר אחר וירא וגו' : פירוש אחר, על וירא ישראל את היד הגדולה וגו'. מקרא זה אין ראשו קשור לסופו ואין סופו קשור לראשו שמתחילה כתוב וירא ישראל את היד הגדולה ואח"כ ויראו העם את ה', וכי וירא ישראל הוא סיבה אל ויראו העם את ה', ומלפני כן לא יראו את ה'. אלא אמר ר' יהודה, זקן ההוא שירד עם בניו לגלות, וסבל עליו הגלות, והכניס את בניו בגלות, הוא ממש ראה כל אלו הנקמות וכל הגבורות שעשה הקב"ה במצרים. ז"ש וירא ישראל, ישראל ממש, דהיינו יעקב.

קצד) ואמר ר' יהודה וכ"ו : ואר"י, העלה הקב"ה לאותו זקן, ואמר לו, קום ראה את בניך היוצאים מתוך עם חזק, קום ראה הגבורות שעשיתי בשביל בניך במצרים.

(דפו"י דף ג"ג ע"א)

קצו) וההוא יומא דנפקו ישראל ממצרים, סליק ליה קודשא בריך הוא ליעקב, ואמר ליה, קום, חמי בפורקנא דברך, דכמה חילין וגבוראן עבדית להו, ויעקב הוה ט תמן, וחמא כלא, הה"ד וירא ישראל את היד הגדולה.

קצח) ר' יצחק אמר, מהכא, ט ויוציאך בפניו בכחו הגדול ממצרים. מאי בפניו. בפניו דא יעקב, דאעיל לכלהו תמן. רבי חזקיה ט אמר, ויוציאך בפניו, בפניו: א דא אברהם. דכתיב, ט ויפל אברהם על פניו.

קצט) תא חזי, אברהם אמר, הלבן מאה שנה יולד וגוי, אמר ליה קודשא בריך הוא, חייך, את ב תחמי כמה אכלוסין, וכמה חילין ג דיפקון ממך. בשעתא דנפקו ישראל ממצרים, כל אינון שבטין, כל אינון רבוזין, ד סליק קודשא בריך הוא לאברהם, וחמא לון, הה"ד ויוציאך בפניו. רבי אבא אמר כלחו אבהתא אודמנו תמן בכל ההוא פורקנא. הדא הוא דכתיב ויוציאך בפניו. מאי בפניו אלין אבהתא.

ר) רבי אלעזר אמר, ויוציאך בפניו: דא יעקב. בכחו: דא יצחק. הגדול: דא אברהם. א"ר שמעון, וכן בגינייהון דאבהתא, אודמן פורקנא תדיר לישראל, דכתיב ב וזכרתי את בריתי יעקוב ואף את בריתי יצחק ואף את בריתי אברהם אזכור והארץ אזכור. אבהתא תינת, מהו והארץ אזכור. אלא, לאכללא עמהון דוד מלכא, דאיהו רתיכא באבהתא * ואינון מתערין פורקנא תדיר לישראל.

רא) וירא ישראל את היד הגדולה אשר עשה יי במצרים. וכי השתא עשה, והא מקדמת דנא אתעביד, מאי את היד הגדולה אשר עשה יי. אלא, יד לא אקרי

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

ט (דברים ד') בא ל"ו צ"פ. א (בראשית י"ז) ט זמין וחזא. ת פתח. א דאברהם. ב חמל. ג נפקין. ד מוסף סליק ליה. ו (ויקרא כ"ד) וירא ח' צ"א ח"ב ט :

מאמר

הסולם

וירא ישראל את היד הגדולה

שם בכל גאולה ההיא. ז"ש ויוציאך בפניו. מהו בפניו אלו האבות.

ר) ר' אלעזר אמר וכו': רא"א. ויוציאך בפניו זהו יעקב. בכחו זהו יצחק. הגדול, זהו אברהם. אר"ש וכן בשביל האבות מודמן תמיד גאולה לישראל. שכתוב, וזכרתי את בריתי יעקב ואף את בריתי יצחק ואף את בריתי אברהם אזכור והארץ אזכור. שואל. האבות ראויים שיוזכרו, אבל מהו והארץ אזכור. ומשיב. אלא לכלול עמהם את דוד, דהיינו המלכות. שנקראת הארץ, שהיא מרכבה עם האבות, שהם חג"ת. והם מעוררים תמיד גאולה לישראל.

רא) וירא וגו' אשר עשה ה' במצרים: שואל. וכי עתה עשה, והרי מקודם לכן נעשה, מהו את היד הגדולה אשר עשה ה'. ומשיב. אלא יד אינו נקרא פחות מחמשה אצבעות. הגדולה, היינו שכללות בה חמש אצבעות אחרות מיד השמאל. ואי נקרא גדולה.

כי

קצו) וההוא יומא דנפקו וכו': וביום ההוא שיצאו ישראל ממצרים, העלה הקדוש ב"ה את יעקב ואמר לו, קום ראה בגאולה של בניך, שכמה כחות וגבורות עשיתי להם. ויעקב היה שם וראה הכל. ז"ש, וירא ישראל את היד הגדולה.

קצח) ר' יצחק אמר וכו': רי"א מכאן נשמע שיעקב היה בעת הגאולה, שכתוב, ויוציאך בפניו בכחו הגדול ממצרים. מהו בפניו. בפניו זה יעקב. כי הביא כל האבות שמה. ר' חזקיה אמר, ויוציאך בפניו בפניו זה אברהם. שכתוב, ויפל אברהם על פניו.

קצט) תא חזי אברהם וכו': בוא וראה, אברהם אמר, הלבן מאה שנה יולד. אמר לו הקב"ה, חייך, אתה תראה כמה המונים וכמה מחנות שיצאו ממך. בשעה שיצאו ישראל ממצרים כל אלו השבטים וכל אלו הרבבות העלה הקב"ה אל אברהם וראה אותם, ז"ש ויוציאך בפניו. ר' אבא אמר כל האבות נודמנו (דפ"י דף נ"ג ע"א *) דף נ"ג ע"ב

פחות מחמש אצבעאן. הגדולה : דכלילן בה חמש ה אצבעאן אחרנין, ואתקרון כדין גדולה. וכל אצבעא ואצבעא, סליק לחושבנא רבא, וקב"ה עביד ו בהו ז ניסין וגבורן, ובהאי אתעקרו כלהו ט דרגין משלשוליהון.

(רב) מכאן אוליפנא . דא, כ דבחמש אצבעאן קמאי, כתיב, ויחזק לב פרעה, כיון דאשתלמו אינון חמש, תו לא הוה מלה ברשותיה דפרעה, כדין כתיב ויחזק יי את לב פרעה.

(רג) וע"ד וירא ישראל את היד הגדולה ז וגו', ויאמינו ביי'. וכי עד השתא לא האמינו ביי', והא כתיב א ויאמן העם וישמעו וגו'. והא חמו כל אינון גבוראן דעבד להו קב"ה במצרים. אלא מאי ט ויאמינו, ההוא מלה דאמר ויאמר משה אל העם אל תיראו התיצבו וראו וגו'.

(רד) ר' ייסא נ שאיל ואמר, ט כתיב וירא ישראל את מצרים מת, וכתיב לא תוסיפו לראותם עוד עד עולם. א"ר יוסי, מתין חמו להו. אמר ליה, אי כתיב לא תוסיפו לראותם חיים, הוה אמינא הכי. אמר ליה ר' אבא יאות שאילתא.

(רה) אלא תא חזי, כתיב ד מן העולם ועד העולם, ותנינן, עולם לעילא, ועולם לתתא. עולם דלעילא, מתמן הוא שירותא לאדלקא בוצינין. עולם דלתתא, תמן הוא סיומא, ואתכליל מכלא, ומהאי עולם ט דלתתא, מתערן גבורן לתתאי.

(רו) ובהאי עולם, עביד קב"ה אתין לישראל, ורחיש לון ניסא. וכד אתער האי

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

ג) (שמות ד') ד) (ד"ה א' ט"ו) ב"א ש"ס צ"ג. ה ל"ג אצבעאן, ז להו ; ביה ; ליה (ד"א). ז מוסיף השתא ניסין ; ל"ג ניסין וגבורן. ח והשתא ; ובהו ; ובהאי ; השתא ובהאי (ד"א). ט מוסיף דרגין דבהו. י ל"ג דא. כ בחמש. ל וכתבי. מ ויאמר. נ אמר ול"ג שאיל. ס מוסיף והא כתיב. ע ל"ג דלתתא.

הסולם

וירא ישראל את היד הגדולה

מאמר

(רד) ר' ייסא שאיל וכו' : ר' ייסא שאל ואמר, כתוב, וירא ישראל את מצרים מת, וכתוב, לא תוסיפו לראותם עוד עד עולם. אמר ר' יוסי מתים ראו אותם. אמר לו, אם היה כתוב, לא תוסיפו לראותם חיים, הייתי אומר כך. אמר לו ר' אבא, יפה שאלת.

(רה) אלא תא חזי וכו' : אלא בוא וראה, כתוב, מן העולם ועד העולם. ולמדנו, עולם למעלה עולם למטה, עולם שלמעלה, משם הוא ההתחלה להדליק הנרות, שהיא הבינה שהיא שורש כל המוחין, המכונים נרות. עולם שלמטה, שם הוא הסיום, דהיינו המלכות המסיימת כל הספירות, והוא נכלל מכולם, ומעולם שלמטה הזה, מתעוררות הגבורות לתחתונים.

(רו) ובהאי עולם עביד וכו' : ובעולם הזה שלמטה, עושה הקב"ה אותות לישראל, ויקרו להם נסים. וכשמתעורר עולם הזה לעשות נסים

כי בחינת ג"ר נוטלת יד ימין מהתכללות בקו שמאל. וכל אצבע ואצבע עולה לחשבון גדול, והקב"ה עושה בהם ניסים וגבורות. ובוה נעקרו כל המדרגות מהשתלשלותם.

(רב) מכאן אוליפנא דא וכו' : מכאן למדנו, שבחמש אצבעות הראשונות, דהיינו ה' מכות הראשונות כתוב, ויחזק לב פרעה, כיון שנשלמו אלו המש אצבעות, דיד שמאל, לא היה עוד דבר ברשות פרעה שיחזק לבו, אז כתוב, ויחזק הויה את לב פרעה.

(רג) וע"ד וירא ישראל וגו' : ועל כן, וירא ישראל את היד הגדולה וגו' ויאמינו בה'. שואל, וכי עד עתה לא האמינו בה', והרי כתוב, ויאמן העם וישמעו, והרי ראו כל הגבורות שעשה להם הקב"ה במצרים. ומשיב, אלא מהו ויאמינו, שהאמינו בדבר ההוא שאמר, ויאמר משה אל העם אל תיראו התיצבו וראו את ישועת ה'.

(דמו"י דף נ"ג ע"ב)

עולם למעבד נסין, כלהו מצראי אשתקעו בימא, על ידא דהאי עולם, ואתרחיש לון לישראל ניסא בהאי עולם. ועיד כתיב, לא תוסיפו לראותם עוד עד עולם, עד פ דיתער ז ההוא עולם, ויתמסרון בדינוי, וכיון דאתמסרו ביה למתדן, כדין כתיב וירא ישראל את מצרים מת על שפת הים, ההיד מן העולם ועד העולם, ר עד העולם דיקא. ט כדין כתיב, ויאמינו ביי ובמשה עבדו.

(רו) ה אז ישיר משה. ר' יהודה פתח, וי בטרם אצרך בבטן ידעתך וגו'. זכאה חולקהון דישראל, דקב"ה אתרעי בהו יתיר מכל שאר עמין. ומסגיאות רחמותא דרחים להו, אוקים עליהו נביאה ת דקשוט, ורעיא מהימנא. ואתער עליה רוחא קדישא, יתיר מכל שאר נביאי מהימני, ואפיק א ליה מחולקיה ממש, ב ממה דאפריש יעקב מבנוי לקודשא בריך הוא, ג שבטא דלוי, וכיון דהוה ז לוי ה דיליה, נטל ליה קב"ה, ואעטר ליה בכמה עטרין, ומשח ליה במשח רבות, וקדישא דלעילא, וכדין אפיק מבנוי, רוחא ז קדישא לעלמא, ווריו ח ליה בהימנוי קדישי, מהימנותא רבא.

(רח) ט תנא, בההיא שעתא דמטא זמניה דמשה נביאה מהימנא. לאחתא לעלמא, אפיק קב"ה רוחא קדישא מגזרא דספירו דאבן טבא, דהוה גניז כ במאתן

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

ה) להלן אות רי"ד צ"ח. ו) (ירמיה א') ח"ב קמת. פ דאתער. צ הוא; האי; הוא האי (ד"א). ק ואתמסרון. ר ועד; ל"ג עד העולם. ש ביה זמנא. ת קשוט מהימנא. א להו. ב ל"ג ממה. ג ל"ג שבטא דלוי. ד ל"ג לוי. ה ליה. ו קודשא. ז מוסיף לויאי שמשוי דקב"ה וכהנא קדישא. ח להו. ט ובההוא ול"ג תנא. י ל"ג לאחתא לעלמא. כ בארבעין ומאתן; תמן ואעטריה בשס"ה עטרי ואנהיר עליה רמ"ח נהורין.

או ישיר משה

הסולם

זאמר

בכמה עטרות, ומשח אותו בשמן המשחה הקדוש שלמעלה, ואו הוציא מבניו רוח קדוש אל העולם וחגר אותו באבנטיו הקדושים של האמונה הגדולה, שהיא בינה. (רח) **תנא בההיא שעתא וכו':** למדנו בשעה ההיא שהגיע זמנו של משה הנביא הנאמן לרדת לעולם, הוציא הקב"ה רוח קדוש ממחצבת של ספיר האבן הטוב, שהיא המלכות, שהיה גנוז ברמ"ח אורות והאיר עליו. ועטר אותו בשס"ה עטרות ועמדו לפניו, והפקיד אותו על כל אשר לו. ונתן לו מאה ושבעים ושלשה מפתחות. ועטר לו בחמש עטרות, וכל עטרה ועטרה עולה ומאירה באלף עולמות המאירים ונרות הגנוזים באוצרות מלך הקדוש העליון. ביאור הדברים. שהזהר הולך ומבאר המוחין, שזכה בהם משה מטרם שירד לארץ. ונדע שסדר המוחין הוא בדרך כלל, הוא שמתחילה מקבל ו"ק בלי ראש, שהי"ס חסדים חסרי ג"ר. ואח"כ מקבל ג"ר בבחינת נשמה. ואח"כ

נסים, כל המצרים צללו בים על ידי עולם הזה, וקרה לישראל נס בעולם הזה, וע"כ כתוב, לא תוסיפו לראותם עוד עד עולם. דהיינו עד שיתעורר עולם ההוא ויהיו נמסרים בדינוי, וכיון שנמסרו לו להיות נדונים, או כתוב, וירא ישראל את מצרים מת על שפת הים. ז"ש, מן העולם ועד העולם. עד העולם בדיוק, דהיינו עד שיתעורר העולם שלמטה. או כתוב, ויאמינו בה' ובמשה עבדו.

זאמר או ישיר משה

(רו) **אז ישיר משה:** ר' יהודה פתח, בטרם אצרך בבטן ידעתך וגו'. אשרי חלקם של ישראל, שהקב"ה רצה בהם יותר מכל שאר העמים, ומרוב האהבה שאהב אותם הקים להם נביא אמת ורועה נאמן, והעיר עליו רוח הקודש יותר מכל שאר נביאים הנאמנים והוציאו מחלקו ממש, דהיינו ממה שהפריש יעקב מעשר מבניו להקב"ה, שהוא שבט לוי, וכיון שהיה לוי שלו, לקחו הקב"ה ועטר אותו (דפו"י דף ג"ג ע"ב)

וארבעין ותמניא ז נהורין, ואתנהיר עליה. ואעטריה בשס"ה עטריין, מ קיימי קמיה, ואפקיד ליה בכל ז דיליה. ויהב ליה ס מאה ושבעין ותלת מפתחין. ואעטר ליה בחמש עטריין, ט וכל עטרא ועטרא סליק ואנהיר באלף עלמין דנהרין, ובוצינין דגניזין בגנזיאי דמלכא קדישא עלאה.

רט) כדין אעבריה בכל פ בוצינין דבגנתא דעדן, ואעליה ז בהיכליה, ואעבריה בכל חיילין וגייסין דיליה. כדין אודעזעו כלהו, פתחו ואמרו, אסתלקו ק מסחרניה, דהא קב"ה ר אתער רוחא לשלטאה למרגזו עלמין. קלא נפק ואמר, ט מאן הוא דין, דכל מפתחין אלין * בידוי. פתח קלא אחרא ואמר, קבילו ליה בגוייכו, דא הוא דזמין ת לנחתא בין בני נשא, זומינא אורייתא, גניזא דגנזיאי, לאתמסרא בידוי, ולארעשא עלמין דלעילא ותתא על ידא דדין. ביה שעתא אתרגישו כלהו, ונטלין אבתריה, פתחו ואמרו, ט הרכבת אנוש לראשנו באנו באש ובמים.

רי) כדין סלקא ההוא רוחא, וקיימא קמי מלכא. א מ פתיחא, סליק ואתעטר בעטרוי, ואעטריה בתלת מאה ועשרין וחמש עטריין, ואפקיד מפתחוי בידוי. ט

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

ז (תהלים ס"ו) וארא מ"ט צ"י.
 ז ל"ג מן נהורין עד עטריין. מ וקאיי. נ ביתיה ;
 ביתא דיליה. ס מאתן ושבעין וחמש. ט ובכל.
 פ בוסמין. ז מוסיף בהיכליה מ פתיחא סליק ואתעטר בעטרוי ואעטריה בתלת מאה ועשרין וחמש עטריין
 ואפקיד מפתחוי בידוי. ק מוסיף מסחרניה סטרא דסטריין. ר אתבר. ש מהו דין ; מאן דין. ת לאנחתא.
 א ל"ג מן מי עד ש"י.

או ישיר משה

הסולם

מאמר

ספירות דאו"א שכל ספירה וספירה עולה במספר אלף. ואח"כ מבאר מוחין דיחידה. וז"ש ובוצינין דגניזין בגנזיאי דמלכא קדישא עלאה, דהיינו שהם נעלמים ומלובשים באבא עלאה, שנקרא, מלך העליון הקדוש. והיינו האורות דא"א, שה"ס יחידה. רט) כדין אעבריה בכל וכו'; או העבירו בכל האורות שבגן עדן, והכניסו להיכלו והעבירו בכל הצבאות והמחנות שלו. או נודעזעו כולם, פתחו ואמרו, הסתלקו מסביבתו, כי הקב"ה העיר רוח לשלוט להרגיז העולמות. יצא קול ואמר, מי הוא זה שכל מפתחות הללו בידיו. פתח קול אחר ואמר, קבלו אותו בתוככם, זהו שעתיד לרדת בין בני אדם ועתידה התורה, הגנוזה מכל גנוז, להתמסר בידיו, ולהרעיש העולמות שלמעלה ושלמטה על ידי זה. בה בשעה התרגשו כולם ונסעו אחריו. פתחו ואמרו, הרכבת אנוש לראשנו באנו באש ובמים.

רי) כדין סלקא ההוא וכו'; או עלה רוח ההוא דמשה, ועמד לפני המלך. מ' פתוחה עלתה והתעטרה בעטרותיה, ועטר אותה, את הרוח

ואח"כ בבחינת חיה, ואח"כ בבחינת יחידה. גם נודע שרמ"ח הוא בחי' ו"ק ושס"ה הוא בחי' ג"ר. (כמ"ש ב"א דף קע"ה ד"ה ב"אור).

ח"ש, אפיק קב"ה רוחא קדישא וכו': דהוה גניז ברמ"ח נהורין, שבוה השיג משה מוחין דו"ק. ואעטריה בשס"ה עטריין היינו מוחין דג"ר. ויהב ליה מאה ושבעין ותלת מפתחין, היינו האורות דקו האמצעי המכונים מפתחות, מטעם שאין הקוים ימין ושמאל יכולים להאיר עד שבא קו האמצעי ופותח אותם, ואז מקבל קו האמצעי כל שיעור האורות שגרם לצאת בכ" קוים העליונים (כנ"ל ב"א אות שס"ג) ומקו ימין הוא מקבל מאה אורות, דהיינו כל הע"ס שלו. מטעם היותם אור החסדים, ומקו השמאל, ששם אור החכמה אינו מקבל רק ע' עטרות לבד ולא הג"ר דחכמה, וע"כ חסר שלשים. אמנם יש לו התכללות מג"ר, ונחשבים רק למספר ג' לבד, וע"כ הם מאה ושבעים ותלת מפתחין. ואח"כ מבאר מוחין דחיה, וז"ש, ואעטר ליה בחמש עטריין, שהם חג"ת נ"ה, וכל עטרא ועטרא סליק ואנהיר באלף עלמין, שהם (דפו"י דף נ"ג ע"ב * דף נ"ד ע"א)

דאבהתא, אעטרו ליה בתלת עטרין קדישין, ואפקידו כל מפתחן דמלכא בידיה, ואפקידו ליה ב בהימנותא, מהימנא דביתא. ה סלקא ואתעטרא בעטרוי, וקבילת ליה מן מלכא.

ריא) כדין, נחת ההוא רוחא [ט] בארבינ דשאטן, בההוא ימא רבא, וקבילת ליה לגדלא ליה למלכא, והיא יהבת ליה ג מתמן זיונין, לאלקאה לפרעה ולכל ארעיה. ובשבתא וברישי ירחי, סלקת ליה למלכא, כדין ד אקרי שמיא, באלין אתוון רשימין.

ריב) ובההיא שעתא, ה דנפק ו לנחתא לארעא, בזרעא דלוי, אתתקנו ארבע מאה ועשרין וחמש ז בוצינין למלכא, וארבע מאה ועשרין וחמש גליפין ממנן,

דרך אמת

חלופי גרסאות

[ע] בספינות המשוט בים הגדול.

ב ל"ג בהימנותא; מהימנותא. ג מתנן. ד אתקרי. ה נחתת; דנחת (ד"א). ו ל"ג לנחתא. ז בוצינין; כורסיין

מאמר

הסולם

או ישיר משה

נתבאר שהאורות דקו אמצעי מכונה מפתחות (לעיל אות ר"ח).

ו"ש, ש' דאבהתא, אעטרו ליה בתלת עטרין קדישין, שהם ג' קוין חג"ת דז"א שלמעלה מחוזה, המכונים ג' רגלי הכסא. ואפקידו כל מפתחין דמלכא בידיה, דהיינו כל מוחין דז"א, שמבחינת קו אמצעי מכונים מפתחות כנ"ל. ואפקידו ליה בהימנותא מהימנא דביתא. הנוקבא הכוללת דז"א מכונה בית, ולהיותו קבל כל מוחין דז"א, נעשה נאמן, דהיינו להשפיע אל הבית שהיא הנוקבא.

ו"ש, ה' סלקא, שהיא המלכות שעלתה למעלה מחוזה. ואתעטרא בעטרוי, שמקבלת ג' קוין חג"ת דז"א ונעשתה רגל רביעי אל הכסא, וקבילת ליה מן מלכא, שמקבלת נשמת משה מן המלך.

ריא) כדין נחת ההוא וכו': או כשקבלו המלכות, ירד רוח ההוא, דמשה, באניות השטות בים הגדול ההוא, שהוא המלכות, וקבלה המלכות אותו, כדי לגדלו אל המלך שיוכל להלביש את ז"א, והיינו על ידי שיקבל ממנה הארת החכמה והגדלות, והיא נתנה לו משם, מבחינת הים הגדול שבת, שה"ס הארת שמאל, כלי זיין להכות את פרעה ולכל ארצו. ובשבת ובראשי חדשים, היא מעלה אל המלך, שהוא ז"א, ואז נקרא שמו באלו אותיות הרשומות, שהם מ' ש' ה' כמ"ש לעיל.

ריב) ובההיא שעתא דנפק וכו': ובשעה ההיא שיצא לרדת לארץ להתלבש בגוף בורע לוי, התתקנו תכ"ה נרות למלך. שהיא

הרוח, בשכ"ה עטרות, והפקיד מפתחותיו בידיה. ש' הרומזת לג' אבות, העטירו אותו בג' עטרות קדושות, והפקידו כל מפתחות המלך בידיה, ומינו אותו בנאמנות, להיות נאמן הבית. ה' עלתה והתעטרה בעטרותיה, וקבלה אותו מן המלך.

פירוש. נודע סוד כרטיא עלאה שמחזה ולמעלה דז"א, שחג"ת דז"א הם ג' רגלי הכסא. והמלכות אשר שם, ה"ס רגל רביעי, והכסא עצמו ה"ס בינה. וז"ס ג' אותיות מ' ש' ה', אשר מ', ה"ס הכסא עצמו. ש' ה"ס ג' רגלי הכסא חג"ת. ה' ה"ס המלכות, רגל רביעי. ומשה היה מרכבה לקו האמצעי, שה"ס ז"א. וז"ס משה זכה לבינה, משום שהיה מרכבה לקו האמצעי המכריע בימין ושמאל דבינה.

ו"ש, סלקא ההוא רוחא וקיימא קמי מלכא, דהיינו שהיה מרכבה למלכא, שהוא ז"א. ואז השפיעו עליו ג' אותיות, מ' ש' ה'. וז"ש מ' פתיחא סליק ואתעטר בעטרוי, שהכסא עלתה ונתעטרה במוחין שלה שיצאו ונתגלו ע"י קו האמצעי, בסוד תלת נפקי מחד ואו, ואעטריה בשכ"ה עטרין, בסוד חד בתלת קיימא, (כנ"ל ב"א אות שס"ג ע"ש) ומה שנקרא שכ"ה עטרין, הוא מלשון וחמת המלך שככה, כי מטרם שקו האמצעי הכריע בין ב' קוי הבינה, היתה מחלוקת בין ימין ושמאל ועל ידי הכרעתו שכ"ה שקטה המחלוקת. (ע"י ב"א נ"ז ד"ה וזח) וכיון ששכ"ה, היתה כל הסבה למוחין דז"א שמקבל מבינה, ע"כ מכנה אותם שכ"ה עטרין, ואפקיד מפתחוי בידי, כבר (דפו"י דף נ"ד ע"א)

אוזפיה ליהוה רוחא לאתריה, כד נפק לעלמא, אתנהרא ה באנפוי, וביתא אתמלייא מזיותיה. ביה שעתא, קרא עליה קב"ה, בטרם אצרך בבטן ידעתך ובטרם תצא מרחם הקדשתיך נביא לגוים נתתיך.

ריג) רבי יצחק אמר, ביה שעתא ה קטל קב"ה לרברבא ממנא דמצראי, וחמו ליה משה ובני ישראל, כדין אמרו שירה. הה"ד, וירא ישראל את מצרים מת, אז ישיר משה ובני ישראל.

ריד) ח) אז ישיר משה ובני ישראל וגו'. רבי אבא פתח ואמר, אסתכלנא בכל תושבחן דשבחו לקב"ה, וכולם פתחו באז. ט) אז אמר שלמה. י) אז ידבר יהושע. יא) אז ישיר ישראל. יב) מ"ט.

רטו) אלא הכי תאנא, כל נסין וכל גבורן דאתעבידו להו לישראל, כד אתנהיר נהירו דעתיקא קדישא בעטרוי, גליפין רשימין כ בא, ג בא' אנקיב בחשוכי, ונהיר לכל עיבר. וכד אתחבר נהירו דאלף ומטי לזיין, מאן זיין. דא ז) חרב ליי מלאה דם. כדין עביד נסין וגבוראן, בגין דאתחבר א' עם ז'. ודא הוא שירתא. שירתא היא דכל סטריין, ודא הוא אז ישיר.

חלופי גרסאות

מסרת הוהר

ח אפיל. ט ל"ג מן וירא עד או. י ל"ג מ"ט. כ באו. ז וא; וי; בו.

ח ב"א רי"ד צ"ה. ז"ח כ"ג ט"א שכ"ב ת"ח צ"ד ט"ג ש"ג. צ"ז ט"א שכ"ו. ט) (מלכים א' ח) ח"ג יז: י) (יהושע י') ז"ח ט"ז ט"א של"ט. כ) (במדבר כ"א) ח"ג רפו. ז"ח ג' ט"ב של"ה. ט"ג ט"א שכ"ב. ז) (ישעיה ל"ד) ב"ב קפ"ה צ"ב.

חלופי גרסאות

הסולם

מאמר

להקב"ה וכולם פתחו באז. אז אמר שלמה. אז ידבר יהושע. אז ישיר ישראל. מהו הטעם.

שהוא ז"א, ותכ"ה חקיקות ממונים לוו את רוח ההוא דמשה למקומו. כשיצא לעולם האירה ה', שהיא השכינה, בפניה, והבית נתמלא מן הזיו שלה. בה בשעה קרא עליו הקב"ה בטרם אצרך בבטן וכו'.

רטו) אלא הכי תאנא וכו': ומשיב. אלא כך למדנו. כל הנסים וכל הגבורות שנעשו להם לישראל. הוא, כשהאיר אור עתיקא קדישא, דהיינו א"א, בעטרותיה, דהיינו הארת ג"ר, בעת שמחזיר בינה ותו"מ לראשו, הם חקוקים ורשומים בא' אשר י' העלינה של הא' הוא קו ימין, וקו תחתונה שבא' היא קו שמאל, והקו שביניהם הוא קו האמצעי המכריע בא' נוקב בחושך, דהיינו קו אמצעי שבא' שנוקב וממעט קו שמאל, שהוא חושך, לבחינת ו"ק דג"ר ואז ומאיר לכל צד, דהיינו בין בחכמה בין בחסדים. וכשמתחבר אור של הא' ומגיע אל ה', מי הוא ז' זו היא חרב לה' מלאה דם, דהיינו המלכות בשעה שהיא נטויה לשמאל. אז עושה ניסים וגבורות, משום שנתחבר א עם ז'. וזה הוא שירה. שירה היא המאירה לכל הצדדים. בין לחכמה בין לחסדים. וזה הוא אז ישיר.

פירוש השם תכ"ה, הוא יוצא בזווג על מסך הממעט את הרוח העליון שיוכל להתגשם ולהתלבש בגוף ברחם אמו. ונבחן בו שיעור קומה של אור היוצא בזווג הזה, וה"ס תכ"ה נרות שנתקנו למלך. וכחות המיעוט היוצאים מן המסך, מכוונים תכ"ה חקיקות, שהן נעשו ממונים להוריד את הרוח לרחם אמו. וז"ש אוזפיה ליהוה רוחא לאתריה. ואחר שנתקן בו' חדשי עבור, האירה עליו השכינה. וז"ש אתנהרא ה' באנפוי.

ריג) ר' יצחק אמר וכו': רי"א, בה בשעה הרג הקב"ה לשר הממונה של מצרים, וראו אותו משה ובני ישראל אז אמרו שירה. ז"ש וירא ישראל את מצרים מת אז ישיר משה ובני ישראל.

ריד) אז ישיר משה וגו': ר' אבא פתח ואמר. הסתכלתי בכל התשבחות ששבחו (דפו"י דף נ"ד ע"א)

רטז) ישיר, שר מבעי ליה. אלא מלה דא תליא, ו ואשלים להווא זמנא, ואשלים לזמנא דאתי, דזמינין ישראל לשבחה שירתא דא. משה ובני ישראל, מכאן אוליפנא, דצדיקיא קדמאי, אע"ג דאסתלקו בדרגין עלאין דלעילא, ואתקשרו בקשורא דצוררא דחיי, זמינין כלהו לאחייא בגופא, ולמחמי נ אתיין וגבורן דקא עביד קב"ה לישראל. ו ולמימר שירתא דא, הה"ד אז ישיר משה ובני ישראל.

ריז) ר' שמעון אמר מהכא, ו יוסיף יי שנית ידו לקנות את שאר עמו. לקנות: כד"א, ו קנני ראשית דרכו. את שאר עמו: אלין אינון צדיקיא דבהון, דאקרון שאר, כד"א ו וישארו שני אנשים במחנה. ותנינן, לית עלמא מתקיימא אלא על אינון דעבדי גרמייהו שיריים.

ריח) ואי תימא, הואיל ואתקשרו בצוררא דחיי, ומתענגי בענוגא עלאה, אמאי יחית לון קב"ה לארעא. פוק ואוליף מזמנא קדמאה, דכל אינון רוחין ונשמתין, דהוו בדרגא עלאה פ דלעילא ז וקב"ה ק אחית להו לארעא לתתא. כל שכן השתא, דבעי קב"ה לישראל ר לעקימא, כד"א ו כי אדם אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא. ואי תימא, אינון דמיתו בעטיו דנחש. אפילו אינון יקומו, ויהון מארי דעיטא, למלכא משיחא.

ריט) ועל דא תנינן, משה זמין למימר שירתא לזמנא דאתי. מ"ט. בגין דכתיב, ו כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות. אראנו, אראך מבעי ליה.

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

ו (שם י"א) ויחי לי צ"ג. ו (משלי ח') ב"א קצ"ג
 ז"א. ו (במדבר י"א). ו (קהלת ז') ת"ז תנ"ו צ.
 ו (מיכה ז') לעיל אות קצ"ב צ"ר.
 ח ל"ג מן ואשלים עד ואשלים; ל"ג ואשלים לזמנא דאתי. נ אתין. ו ל"ג ולמימר שירתא דא. ע נחית. פ לעילא. ז וקב"ה. ק נחת. ר עקימא.

מאמר

הסולם

אז ישיר משה

רטז) ישיר, שר מבעי וכו'; שואל, כתוב ישיר משה, הלא שר משה היה צריך לומר ומשיב. אלא דבר זה תלוי לעתיד לבא, שהשלים לאותו זמן והשלים לעתיד לבא, שעתידין ישראל לשבח שירה זו לעתיד לבא. משה ובני ישראל, מכאן למדנו, שצדיקים הראשונים, אע"פ שנסתלקו במדרגות העליונות שלמעלה ונקשרו בקשר של צרור החיים, הם עתידין כולם לעמוד לתחיה בגוף ולראות ולומר שירה זו, ז"ש אז ישיר משה ובני ישראל.

ריז) ר' שמעון אמר וכו'; רש"א, מכאן, יוסיף ה' שנית ידו לקנות את שאר עמו. לקנות פירושו, כש"א, ה' קנני ראשית דרכו. את שאר עמו, אלו הם הצדיקים שבהם הנקראים שאר. כמש"א, וישארו שני אנשים במחנה. ולמדנו, למה נקראים שאר, משום שאין העולם מתקיים אלא על אלו שמשוימים עצמם שירים, וע"כ נקראים הצדיקים שאר, מלשון שירים.

ריט) ועל דא תנינן וכו'; ועל כן למדנו, משה עתיד לומר שירה לעתיד לבא. מהו הטעם. משום שכתוב, כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות. שואל. אראנו אראך היה צריך

(דפו"י דף נ"ד ע"א)

אלא אראנו ממש, למאן דחמא בקדמיתא, יחמי ליה תניינות, ודא הוא אראנו, וכתיב (ז) אראנו בישע אלהים, (ק) ו ואראהו בישועתי. * וכדין אז ישיר משה ובני ישראל את השירה הזאת ליי.

רכ) שירתא דמטרוניתא לקב"ה. תנינן, כל בר נש דאמר שירתא דא בכל יומא, ומכוון בה, זכי ת למימרא לזמנא דאתי. דהא אית בה עלמא א דעבר, ואית בה עלמא דאתי, ואית בה קשרי מהימנותא, ואית בה יומי דמלכא משיחא. ב ותלי עלה, כל אינון תושבחהן אחרנין, דקאמרי עלאי ותתאי.

רכא) השירה ג שיר ד זה מבעי ליה. אלא ה שירתא, דקא משבחת מטרוניתא למלכא. ומשה מתתא לעילא קאמר, והא אוקמוה. ליי: בגין ו דאנהיר לה מלכא אנפאה, ר' יוסי אמר, דכל אינון משחין, דהוו נגדין, משיך מלכא קדישא לקבלה, בגיני כך משבחה ליה מטרוניתא.

רכב) אמר רבי יהודה, אי הכי, אמאי כתיב משה ובני ישראל, והא מטרוניתא בעיא לשבחה. אלא, זכאה חולקהון דמשה וישראל, דאינון הוו ידעין לשבחה למלכא, בגין מטרוניתא כדקא יאות, בגין דכל ההוא חילא וגבורה דילה, ירתא מן מלכא.

רכג) ר' חייא פתח ואמר, (ד) קומי רוני בלילה לראש אשמורות. קומי רוני: דא כנסת ישראל. בלילה: בגלותא. ר' יוסי אמר, בלילה: בזמנא דהיא שלטא

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

(ז) (תהלים ג) ח"ג כ. (ק) (שם צ"א). (ר) (איכה ב') ח"ב פו: ח"ג קא: ש ל"ג ואראהו בישועתי. ת למימרה. א דין. ב את לאעלאה ול"ג ותלי עלה. ג שירת שיר מבעי. ד ל"ג זה. ה ל"ג שירתא. ו דנהיר אנפוי מלכא לקבלה: מוסיף דאנהיר לה מלכא אנפאה ונהיראנפוי מלכא לקבלה.

או ישיר משה

הסולם

מאמר

לה, היא שרה לה' משום שהמלך האיר לה פנים. ר' יוסי אמר, כל אלו השמנים, דהיינו האורות, שהיו נמשכים, משך לה המלך הקדוש, משום זה שבחה לו המטרוניתא.

רכב) אמר ר' יהודה וכו': אר"י, אם כן, שהיא שירת המטרוניתא אל המלך, למה כתוב, משה ובני ישראל, והרי המטרוניתא צריכה לשבח. ומשיב, אלא אשרי חלקם של משה וישראל, שהם היו יודעים לשבח אל המלך בשביל המטרוניתא כראוי, משום שכל כח וגבורה שלה ירשה מן המלך.

רכג) ר' חייא פתח וכו': רח"פ ואמר, קומי רוני בלילה לראש אשמורות. קומי רוני, זו כנסת ישראל, שהיא המלכות. בלילה, היינו בגלות. ר' יוסי אומר, בלילה, היינו בזמן שהיא שולטת ומתעוררת. כי המלכות שולטת בלילה. לראש אשמורות, בראש, היה צריך לומר, ומשיב, אלא, לראש, הוא כמ"ש

צריך לומר, ומשיב. אלא אראנו ממש, שמי שראה בתחילה, דהיינו משה, יראה שנית, וזה הוא אראנו. וכתוב, אראנו בישע אלקים. ואז, אז ישיר משה ובני ישראל וגו'.

רכ) שירתא דמטרוניתא לקב"ה וכו': היא שירה של המטרוניתא, שהיא המלכות, אל הקב"ה, למדנו, כל אדם שאומר שירה זו בכל יום, ומכוון בה, זוכה לאמר לעתיד לבא, כי יש בה עולם העבר, ויש בה עולם הבא, ויש בה קשרי האמונה, ויש בה ימי מלך המשיח. ונתלים עליה כל התשבחות האחרות שאומרים העליונים והתחתונים.

רכא) השירה, שיר זה וכו': שואל, כתוב, השירה לשון נקבה, שיר זה היה צריך לומר, לשון זכר. ומשיב, אלא היא שירה שהמטרוניתא משבחת אל המלך, שהוא ז"א, ומשה ממטה למעלה אמר, מן המלכות אל ז"א, וע"כ אומר שירה, לשון נקבה, וכבר בארזה, (דפו"י דף ג"ד ע"א *) דף ג"ד ע"ב)

ומתערא, לראש אשמורות, ^ז בראש מבעי ליה. אלא לראש, כמה דכתיב, ^ט על ראש המטה. ואוקימנא, ראש המטה, דא יסוד. אוף הכא לראש, דא יסוד, דמטרוניתא מתברכא ביה. ראש אשמורות: דא הוא רישא, דנצח והוד.

רכד) ר' יוסי אמר, דא הוא רישא דכתרי מלכא וסיומא. רבי אבא אמר, לראש אשמרות כתיב חסר, ודא הוא רישא, ראש המטה. וכלא במלכא קדישא עלאה אתמר, ודא הוא ליי.

רכה) רבי ייסא אמר, ^ח השירה הזאת ליי, דא הוא ^ט נהרא דנפיק מעדן, דכל משחא ורבו נפיק מניה, לאדלקא בוצינין. ומשמע לבתר דכתיב אשירה ליי, דא הוא מלכא קדישא עלאה, ועל דא לא כתיב אשירה לו.

רכו) ויאמרו לאמר, ^י לדרי דרין, בגין דלא יתנשי מנייהו לעלמין. דכל מאן דזכי להאי שירתא בהאי עלמא, זכי לה בעלמא דאתי, וזכי לשבחא בה ביומוי דמלכא משיחא, בחדוותא ^כ דכ"י בקב"ה. דכתיב לאמר, לאמר בההוא זמנא. לאמר בארעא קדישא, בזמנא דשרו ישראל בארעא. לאמר בגלותא. לאמר בפורקנא דלהון דישראל. לאמר לעלמא דאתי.

רכז) אשירה ליי נשיר מבעי ליה, מאי אשירה. אלא בגין ^ל דהווי משבחן תושבחתא דמטרוניתא. ליי: דא מלכא קדישא. כי גאה גאה: ^מ דסליק ואתעטר

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

ו) (בראשית מ"ז) וירא כ"א צ"ב. ז מוסיף לראש בראש. ח ל"ג השירה הזאת. ט נהורא. י מוסיף דא הוא לדרי. כ דקב"ה ולי"ג דכ"י. ל דתשבחתא דמטרוניתא בעו לשבחא; הווי. מ מוסיף כמה דסליק.

מאמר

הסולם

או ישיר משה

כמ"ש על ראש המטה. והעמדנו, ראש המטה, זהו יסוד. אף כאן, לראש, זהו יסוד, שהמטרוניתא מתברכת בו. ראש אשמורות, זהו ראש של נצח והוד. שהוא יסוד.

רכד) ר' יוסי אמר וכו': זהו ראש של כתרי המלך והסיום. שמבחינת ט"ס דאור ישר דז"א הוא התחתון המסיים. ומבחינת ט"ס דאור דאור חוזר דז"א המאירים ממטה למעלה, נחשב היסוד לכתר דאור"ח (כמ"ש בפמ"ס דף ל"א ד"ה ומתחילה ע"ש) וכיון שהוא ראש הספירות דאור"ח, ע"כ קורא אותו הכתוב לראש אשמורות. ר' אבא אמר לראש אשמרות כתוב, חסר ו', שרומזת על מלכות, וזה היסוד הוא ראש אליה, כמו שנקרא ראש המטה. והכל במלך הקדוש העליון נאמר. שהוא ז"א, דהיינו יסוד דז"א. וזה הוא שנאמר, השירה הזאת לה', דהיינו ליסוד דז"א.

רכה) ר' ייסא אמר וכו': רי"א, השירה הזאת לה', זה הוא הנהר, שהיא בינה, (דפ"י דף ג"ד ע"ב)

כנ"ל

בעטרוי, נ לאפקא ברכאן וחילין וגבוראן, ס לאסקא בכלא. כי גאה גאה: גאה
בהאי עלמא, גאה בעלמא דאתי. כי גאה בההוא זמנא, גאה, בגין דיתעטר בעטרוי
בחדוותא ו שלימותא.

רכח) סוס ורוכבו רמה בים, שולטנותא דלתתא, ושולטנותא דלעילא דאחידן
בהו, אתמסרו בההוא ימא רבא, ושולטנותא רבא למעבד בהו נוקמין. ותנינן, לא
עביד קב"ה דינא לתתא, עד דיעביד בשולטניהון לעילא, הה"ד, (ח) יפקוד יי על
צבא המרום במרום ועל מלכי האדמה על האדמה.

רכט) רמה בים, אמר ר' יהודה, ביה בליליא, פ אתער גבורא תקיפא, דכתיב
ביה ויולך יי את הים ברוח קדים עזה כל ז הלילה. בההוא זמנא, בעאת מטרוניתא
מן מלכא, כל אינון אכלוסין דלתתא, וכל אינון שולטנין דלעילא, דיתמסרון בידהא.
וכלהו אתמסרו בידהא, למעבד בהו נוקמין, הה"ד סוס ורוכבו רמה בים. בים
סתם, לעילא ותתא.

רל) עזי וזמרת יה. רבי חייא פתח ואמר, (ב) אחור וקדם צרתני ותשת עלי
כפכה. כמה אצטריכו בני נשא ליקרא ר לקב"ה, בגין דקודשא ב"ה כד ברא עלמא,
* אסתכל ביה באדם למהוי ר שליט על ש כלא. ת והוה דאמי לעלאין ותתאין. נחת
ר ליה בדמו יקירא, וחמו ליה בריין, כדין אתכנשו לגביה, וסגידו לקבליה, ואימתא

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

(ת) (ישעיה כ"ד) נח ע"ה צ"ג א) ב"ב קע"ד צ"ב. נ ל"ג לאפקא; לאסקא. ס ל"ג לאסקא. ע שלימתא.
(ב) (תהלים קל"ט). ח"ב נה. ע: קעט. ריא. רלא: פ ל"ג אתער גבורה תקיפא. צ מוסיף הלילה דאתער
בה גבורה תקיפא. ר דקב"ה. ר שלים בכלא ואתקרי
ת"ז תכ"ט גו: דו פרצופין. ש דו פרצופין ו"ג כלא; מוסיף כלא
דו פרצופין; הוה דו פרצופין; דו פרצופין והוה (ד"א). ת והוא. א מוסיף ליה ווהו נעשה אדם וירדו ו"ג.

עזי וזמרת יה

הסולם

מאמר

זמן בקשה המטרוניתא מן המלך כל אלו המוני
המצרים של מטה וכל אלו השרים של מעלה,
שימסרו בידיה. וכולם נמסרו בידיה לעשות
בהם נקמות. ז"ש סוס ורוכבו רמה בים. בים
כתוב סתם, ויורה בין ביס שלמעלה ובין ביס
שלמטה.

כנ"ל, ע"כ כתוב אשרה בלשון יחיד. לה' זהו
המלך הקדוש, שהוא ז"א. כי גאה גאה,
היינו שעלה והתעטר בעטרותיו, להוציא ברכות
וכחות וגבורות להתעלות בכל. כי גאה גאה,
גאה בעולם הזה, גאה בעולם הבא. כי גאה
באותו זמן, גאה, כדי שיתעטר אח"כ בעטרותיו
בשמחה שלמה.

מאמר עזי וזמרת יה

רכח) סוס ורוכבו רמה בים; היינו
הממשלה של מטה, שהיא סוס, והממשלה של
מעלה שהם נאחזים בה, שהיא רוכבו, שתייהן
נמסרו בים הגדול הוא והממשלה הגדולה,
לעשות בהם נקמות. ולמדנו, אין הקב"ה עושה
דין למטה עד שיעשה בממשלתם של מעלה,
ז"ש, יפקוד ה' על צבא המרום במרום, ועל
מלכי האדמה על האדמה.

רל) עזי וזמרת יה; ר' חייא פתח
ואמר, אחור וקדם צרתני ותשת עלי כפכה.
כמה צריכים בני אדם לכבד את הקב"ה, משום
שהקדוש ברוך הוא, כשברא את העולם, הסתכל
באדם שיהיה מושל על הכל. והיה דומה
לעליונים ותחתונים. הוריד אותו לעולם בדמות
יקרה, וראו אותו הבריות, או התקבצו והשתחו
לפניו, ואימה ופחד נפלה עליהם מיראתו.
ז"ש ומוראכם וחתכם יהיה על כל חית השדה
ועל כל עוף השמים.

רכט) רמה בים; אמר ר' יהודה, בו
בלילה התעוררה גבורה חזקה, שכתוב בה, ויולך
ה' את הים ברוח קדים עזה כל הלילה. באתו
(דפו"י דף ג"ד ע"ב * דף ג"ה ע"א)

עילילה

ודחלא נפלת עלייהו מדחלתיה, הה"ד א) ומוראכם וחתכם יהיה על כל חית הארץ ועל כל עוף השמים.

רלא) עייליה לגנתיה דנטע, לנטריה למהוי ליה חדו על חדו, ולאשתעשע ביה. עבד ליה פ) טרוצטבולין מחפיין באבני יקר, ומלאכין עלאין חדאן קמיה. לבתר פקיד ליה על אילנא חד ולא קאים בפקודא דמאריה.

רלב) אשכחנא בספרא דחנוך, דלבתר דסליק ליה קב"ה, ואחמי ליה כל גנזיאי ב דמלכא, עלאי ותתאי, אחמי ליה אילנא דחיי, ואילנא דאתפקד עליה אדם, ואחמי ליה דוכתיה דאדם בגנתא דעדן. וחמא, דאלמלי נטיר אדם פקודא דא, יכיל לקיימא תדירא, ולמהוי תדירא ג תמן. הוא לא נטר פקודא דמאריה, נפק ד בדימוס ואתענש.

- רלג) רבי יצחק אמר, ה אדם דו פרצופין אתברי, והא אוקימנא, ט) ויקח אחת מצלעותיו, נסרו הקב"ה ואתעבידו תרין, ממזרח ו ממערב, הדא הוא דכתיב, ח) אחור וקדם צרתני. אחור דא מערב, וקדם דא מזרח.

- רלד) ר' חייא אמר, מה ז עביד קודשא בריך הוא, ח תקין לההוא נוקבא, צ) ושכליל שפירותה על כלא, ועייליה לאדם, הה"ד ויבן יי אלהים את הצלע אשר לקח מן האדם לאשה. תא חזי, מה כתיב לעילא, ויקח אחת מצלעותיו. מאי אחת. כד"א א) אחת היא יונתי תמתי אחת היא לאמה. מצלעותיו: מסטרוי. כד"א, ז) ולצלע המשכן.

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

ג) (בראשית ט') הקסה"ז ק"פ צ"א. ד) (בראשית ב') ב"א רליא צ"ו. ה) (תהלים קל"ט) לעיל אות רכ"ט צ"ב. ו) (שיר ר') לעיל ג"ו צ"ע. ז) (שמות כ"ו)

דרך אמת פ) עשה לו לאדם הראשון מושב אחד שעושים למלכים שמביאים שם לפנייהם אריות ונמרים ושאר חיות ומשטין זה על זה להלחם יחד וכלם עם אדם ואדם עם כלם. צ) יסד יפיה על כולם והכניסה לאדם הראשון.

עזי וזמרת יה

הסולם

מאמר

רלג) ר' יצחק אמר וכו': רי"א. אדם בשני פנים נברא, וכן בארוה, ויקח אחת מצלעותיו, נסרו הקב"ה ונעשו שנים, ממזרח וממערב, אדם ממזרח וזוה ממערב. ז"ש אחור וקדם צרתני. אחור זה מערב, וקדם זה מזרח.

רלד) ר' חייא אמר וכו': רח"א. מה עשה הקב"ה תקן אותה הנקבה ושכלל יפיה על כל, והביאה לאדם. ז"ש, ויבן ה' אלקים את הצלע וגו'. בוא וראה, מה כתוב למעלה, ויקח אחת מצלעותיו. מהו אחת. הוא כמש"א. אחת היא יונתי תמתי אחת היא לאמה. שהיא המלכות. מצלעותיו, פירושו מצדדיו. כמש"א ולצלע המשכן. כי נלקחה מצד שמאל.

ר'

רלא) עייליה לגנתיה דנטע וכו': הכניסו אל הגן שנטע לשמר, להיות לו שמחה על שמחה, ולהשתעשע בו. עשה לו חופה מכוסה באבני יקר, ומלאכים העליונים שמחים לפניו. אחר כך צוה אותו על אילן אחד שלא יאכל ממנו, ולא עמד במצות אדונו.

רלב) אשכחנא בספרא דחנוך וכו': מצאתי בספר של חנוך. שלאחר שהעלה אותה, את חנוך, והראה לו כל אוצרות המלך העליונים והתחתונים, הראה לו עץ החיים, ואת העץ שנצטוה עליו אדם, והראה לו מקומו של אדם בגן עדן. וראה, שאם היה שמר אדם מצוה זו של עץ הדעת, היה יכול לחיות תמיד, ולהיות תמיד שם. הוא לא שמר מצות אדונו, יצא לדין ונענש.

דפו"י דף ג"ה ע"א)

ר' יהודה אמר, קב"ה נשמתא עלאה יהב ביה באדם, וכליל ביה חכמתא וסכלתנו, למנדע כלא. מאן אתר יהב ביה נשמתא. ר' יצחק אמר, מאתר דשאר נשמתין קדישין • קא אתיין.

ר' יהודה אמר, מהכא. דכתיב (ח) תוצא הארץ נפש חיה, מאן הארץ. מההוא אתר דמקדשא אשתכח ביה. נפש חיה, נפש חיה סתם, • דא נפשא דאדם קדמאה דכלא.

ר' חייא אמר, אדם הוה ידע חכמתא עלאה, יתיר ממלאכי עלאי, והוה מסתכל בכלא, וידע ואשתמודע למאריה, יתיר מכל שאר בני עלמא. בתר דחב, אסתמו מניה מבועי דחכמתא, • מה כתיב (ט) וישלחו יי' אלהים מגן עדן לעבוד את האדמה.

ר' אבא אמר, אדם הראשון מדכר ונוקבא אשתכח, הה"ד • ויאמר אלהים נעשה אדם בצלמנו כדמותינו, ועל דא, דכר ונוקבא אתעבידו כחדא, • ואתפרשו לבתר. ואי תימא, • הא דאמר האדמה אשר לקח משם. הכי הוא ודאי, ודא היא נוקבא, • וקב"ה אשתתף עמה, ודא הוא דכר ונוקבא, • וכלא • הוא מלא • חדא.

ר' יוסי אמר, עזי וזמרת יה, • אינון דכלילין דא בדא • ולא אתפרשאן דא מן דא • ולעלמין • אינון בחביבותא, ברעותא חדא, • דמתמן • אשתכחו משיכן דנחלין ומבויעין לאסתפקא כלא, ולברכא כלא, לא כדיבי מימי מבויעין, כד"א

חלופי גרסאות

ט ל"ג קא. י ד"א. כ ממה דכתיב. ל ואתפרישו. מ ל"ג הא דאמר. נ דקב"ה. ס ל"ג הוא. ע כלומר כלילין. פ לא. צ לעלמין. ק ל"ג אינון. ר מתמן. ש אתמשכו.

מסרת הזוהר

(ז) (בראשית א') הקסה"ז קע"ה צ"א, קע"ז צ"ג. (ט) (שם ג') ב"ב קפ"ג צ"ב. י' (שם א') הקסה"ז קע"ט צ"א.

עזי וזמרת יה

הסולם

מאמר

העליונים, והיה מסתכל בכל וידע והכיר אדונו יותר מכל שאר בני העולם. אחר שחטא, נסתמו ממנו מעינות החכמה. מה כתוב, וישלחו ה' אלקים מגן עדן לעבוד את האדמה. ר' יהודה אמר וכו'! ר"א. אדם הראשון יצא מזכר ונקבה, דהיינו ז' ו"ן, ז"ש ויאמר אלקים נעשה אדם בצלמנו כדמותנו, וע"כ, גם אדם נעשו זכר ונקבה ביחד, ואח"כ נפרדו זה מזה. ואם תאמר, הרי אמר, האדמה אשר לקח משם. ולא מזו"ן העליונים. ומשיב כן הוא ודאי. שנלקח מן האדמה, וזו היא נוקבא דו"א והקב"ה, דהיינו ז"א, נשתתף עמה. וזה זכר ונקבה שאמרנו. והכל הוא דבר אחד.

ר' יוסי אמר וכו'! ר"א. עזי וזמרת יה. היינו אלו הכלולים זה בזה, ואינם נפרדים זה מזה, ולעולם הם באהבה, ברצון אחד, שהם או"א הנקראים י"ה. שמשם נמצאים זרמי הנחלים והמעיינות להספיק לכל, ולברך

ר' יהודה אמר וכו'! ר"א הקב"ה נתן נשמה עליונה באדם, והכליל בה חכמה ותבונה לדעת הכל. שואל, מאיזה מקום נתן בו נשמה. ר' יצחק אמר, ממקום ששאר הנשמות באות, דהיינו בינה, שאור הבינה נקרא נשמה.

ר' יהודה אמר מהכא וכו'! ר"א. מכאן, שכתוב, תוצא הארץ נפש חיה. שואל, מאיזה מקום בארץ. ומשיב, מאותו מקום שהמקדש נמצא בו, כי הארץ היא מלכות, ומקום המקדש הוא בינה שבה. נפש חיה. אומר נפש חיה סתם, והכתוב אינו מפרט, נפש של מי. ואומר, זהו נפש של אדם הראשון מכל. פירוש, אור הנפש הוא אור המלכות, אבל נמשך מבינה שבה, וע"כ אומר שנמשך ממקום המקדש, שהיא בינה שבה.

ר' חייא אמר וכו'! רח"א. אדם היה יודע חכמה עליונה יותר ממלאכים דפ"י דף ג"ה ע"א

ו) וכמוצא מים אשר לא יכזבו מימיו וע"ד ויהי לי לישועה, דבגיני כך, מלכא קדישא משיך ואחסין לתתא, ואתער ימינא למעבד נסין.

רמ) זה אלי ואנוהו. דא צדיק, דמניה נפקין ברכאן ת בוווג. ואנוהו : בההוא אתר דחביבותא אשתכח ביה, ודא הוא מקדשא. אלהי אבי וארוממנהו, משה קאמר דא, לגבי אתר דלואי אתיין מההוא סטרא ר וע"ד שלימותא דכלא הוא ב בההוא אתר.

רמא) ר' יצחק אמר, ויהי לי לישועה, דא מלכא קדישא, והכי הוא. ומנלן. מקרא אחרינא אשכחנא ליה, דכתיב ו) כי עזי וזמרת יה יי ויהי לי לישועה, נ ממשמע דקאמר יי ויהי לי לישועה, * דא מלכא קדישא.

רמב) עזי וזמרת יה וגו', ר' חזקיה פתח ואמר, בהאי קרא דכתיב, ו) בכל עת אוהב הרע ואח לצרה יולד. בכל עת אוהב הרע, דא קב"ה, דכתיב ביה ו) רעך ורע אביך אל תעזוב.

רמג) ואח לצרה יולד, בשעתא דיציקון כך שנאך, קב"ה מה אמר, ו) למען אחי ורעי אדברה נא שלום בך, ד דישאל, אקרון אחים ה ורעים לקב"ה. יולד מהו, וכי השתא יולד. אלא בשעתא דעקתא יולד בעלמא, אח יהא לקבלך, לשזבא כך מכל אינון דעקין לך.

רמד) רבי יהודה אמר, יולד : דמלכא קדישא יתער בהאי עז, ו לנקמא כך

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

ו) (ישעיה נ"ח) וירא קטין צ"ה. ל) (ישעיה י"ב).
 ח) לעיל את ר"ל צ"א. ו) (משלי י"ז) ח"ג כד. רעו.
 ת"ז תכ"א נו : ו) (שם כ"ז) ח"ב קטו : ח"ג עז :
 רי. ו) (תהלים קכ"ב) וישב ט"ו צ"א.

ת בותגי. א מוסיף וע"ד הוא ; וע"כ הוה הוא. ב מוסיף
 בהאי קרא בההוא אתר ; בהאי קרא ולי"ג בההוא אתר ;
 ובההוא. ג ממשמע. ד מוסיף ולא שלום לך אלא כך
 דישאל. ה ל"ג ורעים. ו ל"ג לנקמא לך מאומין.

מאמר

הסולם

עזי וזמרת יה

ולברך הכל, ואינם מכזבים מימי המעינות האלו. ז"ש וכמוצא מים אשר לא יכזבו מימיו. ועל כך, ויהי לי לישועה, שבשביל זה מושך המלך הקדוש ומנחיל למטה, והימין מתעורר לעשות נסים.

רמ) זה אלי ואנוהו : זהו צדיק, דהיינו יסוד, שממנו יוצאים ברכות בוווג. ואנוהו, באותו מקום שנמצא בו אהבה, וזה הוא בית המקדש. אלקי אבי וארוממנהו. משה אמר זה אל המקום שהלויים באים מאותו הצד, דהיינו צד שמאל. וע"כ כיון שמשעה אמר על צד ההיא וארוממנהו, נמצא בו שלמות הכל. כי וארוממנהו פירושו, שמכליל אותו בצד ימין. שזהו כל השלמות.

רמג) ואח לצרה יולד ! בשעה שיציקו לך שנאך, הקב"ה מהו אומר, למען אחי ורעי אדברה נא שלום בך. וישאל נקראים אחים ורעים להקב"ה. יולד מהו וכי עתה יולד בשעת הצרה, ומשיב. אלא בשעת הצרה יולד בעולם מי שיהיה לך לאח, להצילך מכל אלו המציקים לך.

רמא) ר' יצחק אמר וכו' ! רי"א, ויהי לי לישועה, זהו המלך הקדוש, שהוא ז"א. וכך הוא, ומאין זה. מכתוב אחר מצאתי זה, שכתוב, כי עזי וזמרת יה הוי"ה ויהי לי לישועה. ממשמע ממה שאומר הוי"ה ויהי לי לישועה, (דפוי" דף ג"ה ע"א * דף ג"ה ע"ב)

רמד) ר' יהודה אמר וכו' ! רי"א. יולד, פירושו, שהמלך הקדוש יתעורר בעז הזה, לנקום בעדך מן האומות, ולהניק אותך מאימא, שהיא בינה, בצד הזה, של השמאל. כמש"א עזי וזמרת יה ויהי לי לישועה. לעורר גבורות כנגד האומות עכו"ם.

ז מאומין, לינקא לך מאימא, בהווא סטרא, כד"א, עזי וזמרת יה ויהי לי לישועה. לאתערא גבוראן לקבל אומין עכו"ם.

רמה) ר' ייסא פתח ואמר, כמה אית ליה לבר נש לרחמא ליה לקב"ה, דהא לית ליה פולחנא לקב"ה, ה אלא רחמותא. וכל מאן דרחים ליה, ועביד פולחנא ברחימותא, קארי ליה לקב"ה ו רחימא. אי הכי, במאי אוקימנא הני קראי, רעך ורע אביך אל תעזוב. וכתוב (ג) הוקר רגלך מבית רעך.

רמו) אלא הא אוקמוה חברייא, האי קרא כ בעולות ל כתיב. השתא, רעך ורע אביך אל תעזוב, למפלח ליה, ולא תדבקא ביה, ולמעבד פקודוי. אל תעזוב ודאי. והא דאתמר הוקר רגלך מבית רעך. כלומר הוקר יצרך, דלא ירתח לקבלך, ולא ישלוט בך, ולא תעביד הרהורא אחרא. מבית רעך, מאן בית רעך. דא נשמתא קדישא, דאעיל בה רעך ויהבה בגוך.

רמו) ועל דא פולחנא דקב"ה, לרחמא ליה בכלא, כמה דכתיב (ג) ואהבת את יי' אלהיך. זה אלי ואנוהו, דכל ישראל חמו על ימא, מה דלא חמא יחזקאל נביאה, ואפילו אינון עוברי דבמעיי אמהון, הו חמאן ומשבחן לקב"ה, וכלהו הוו אמרין זה אלי ואנוהו אלהי אבי וארוממנהו, כד"א אלהי אברהם.

רמח) א"ר יוסי, אי הכי אמאי וארוממנהו, דהא אלהי אברהם לעילא הוא. אמר ליה, אפילו נ הכי אצטריך, וכלא חד מלה, וארוממנהו בכלא, לאכללא, מאן דידיע ליחדא שמא קדישא רבא, דהא הוא פלחנא ו עלאה דקב"ה.

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

(ג) (משלי כ"ה). (דברים ז') זארא ל"ב צ"ש. ז מאומא ול"ב מן מאומין עד מאימא ח כמה. ט לרחימא. י ל"ב קרא. כ מוסיף בעולות ושלמים והאי בחטאות ואשמות וכתוב. ל וכתוב. מ העייל בך. נ האי. ס ל"ג עלאה.

עזי וזמרת יה

הסולם

מאמר

זהו הנשמה הקדושה שהכניס בך רעך ונתנה בתוכך.

רמו) ועל דא פולחנא וכו' : ועל כן עבודת הקב"ה. היא לאהוב אותו בכל שיתנהג עמך, כמ"ש, ואהבת את ה' אלקיך. זה אלי ואנוהו, שכל ישראל ראו על הים מה שלא ראה יחזקאל הנביא. ואפילו העוברים שבמעיי אמם היו רואים ומשבחים להקב"ה, וכולם היו אומרים, זה אלי ואנוהו אלקי אבי וארוממנהו. אלקי אבי, הוא כמ"ש אלקי אברהם.

רמח) א"ר יוסי וכו' : ארי, אם כן למה כתוב, וארוממנהו. הרי אלקי אברהם הוא למעלה, ואין צורך לרומם אותו. כלומר, אלקי יצחק, שהוא קו שמאל, צריכים לרוממו ולא קו ימין. אמר לו, אפילו כן, צריכים לרוממו. והכל דבר אחד, וארוממנהו בכל הצדדים, לכלול גם מי שיודע ליחד את השם הקדוש

רמה) ר' ייסא פתח וכו' ! ר"י פתח ואמר, כמה יש לאדם לאהוב את הקב"ה, כי אין עבודה לפני הקב"ה אלא אהבה. וכל מי שאהב אותו ועושה עבודה באהבה, קורא אותו הקב"ה אוהב. ונקשה, א"כ איך אפשר להעמיד אלו הכתובים. כתוב, רעך ורע אביך אל תעזוב. וכתוב הוקר רגלך מבית רעך.

רמו) אלא הא אוקמוה וכו' : ומשיב. אלא כבר בארוה החברים שמקרא זה, רעך ורע אביך אל תעזוב, כתוב בעולות. אבל בחטאות ואשמות נאמר הוקר רגלך מבית רעך (ע"י חגיגה ז' ע"א) ועתה נבאר רעך ורע אביך אל תעזוב, אל תעזוב לעבוד אותו ולהדבק בו ולעשות מצותיו. אל תעזוב ודאי. ומה שנאמר, הוקר רגלך מבית רעך, כלומר, הוקר יצרך, שלא ירתית כנגדך, ולא ישלוט בך, ולא תעלה מחשבה וזה. מבית רעך, מי הוא בית רעך.

(דפו"י דף ג"ה ע"ב)

רמט) ר' יהודה הוה יתיב קמיה דר' שמעון, והוא קארי, כתיב (ק) קול צופיך נשאו קול יחדיו ירננו. קול צופיך, מאן אינון צופיך. אלא אלין אינון דמצפאן, אימתי ירחם קב"ה, למבני ביתיה. נשאו קול, ישאו קול מבעי ליה, מאי נשאו קול. אלא, כל בר נש דבכי, וארים קליה על חרבן ביתיה דקב"ה, זכי למה דכתיב לבתר יחדיו ירננו. וזכי למחמי ליה בישובא בחדוותא.

רנ) בשוב יי ציון, ע בשוב יי אל ציון מבעי ליה, מאי בשוב יי ציון. פ אלא בשוב יי ציון ודאי. תא חזי, בשעתא דאתחריב ירושלם לתתא, וכנסת ישראל אתתרכת, סליק מלכא קדישא צ לציון, ואנגיד ליה לקבליה, בגין דכנסת ישראל אתתרכת. ד וכד תתהדר כנסת ישראל לאתרה, כדין יתוב מלכא קדישא לציון לאתריה, לאזדוגא חד בחד, ודא הוא בשוב יי ציון. וכדין זמינין ישראל למימר, זה אלי ואנוהו. וכתבי, זה יי קוינו לו נגילה ונשמחה בישועתו, ט בישועתו ודאי. רנא) ה' איש מלחמה יי שמו. רבי אבא פתח (ט) על כן יאמר בספר מלחמות יי את והב בסופה ואת הנחלים ארנון. כמה אית לן לאסתכלא בפתגמי אורייתא, כמה אית לן לעיינא בכל מלהא, דלית לך מלה באורייתא, דלא אתרמיזא בשמא קדישא עלאה, ולית לך מלה באורייתא, דלית בה כמה רזין, כמה טעמיין, כמה שרשיין, כמה ענפיין.

רנב) * הכא אית לאסתכלא, ע"כ יאמר בספר מלחמות יי, וכי ספר מלחמות יי, אן הוא. אלא הכי אתערו חברייא, כל מאן דאגח קרבא באורייתא, זכי

חלופי גרסאות

מסרת הזוהר

(ק) (ישעיה ג"ב) מקץ ע"ד צ"א. (ר) נח ז' צ"ג. ע מוסיף א"ל בשוב. פ א"ל. צ בציון. ק אתברכת ; (במדבר כ"א) ח"ב נו. ח"ג סב. רעח: ת"ז (ש) (מוסיף אתתרכת השתא דאתגליא כ"י סליק ליה [לה] לגביה. ר כד. ט ל"ג בישועתו ודאי. ת ל"ג ה'. בהקדמה ה'.

ה' איש מלחמה

הסולם

מאמר

כנסת ישראל למקומה, אז ישוב המלך הקדוש לציון, למקומו, להודווג אחד באחד. וזהו שכתוב, בשוב ה' ציון, ולא לציון, כי ה' ציון יורה על זווג ה' עם ציון. ואז עתידים ישראל לומר, זה אלי ואנוהו. וכתוב, זה ה' קוינו לו נגילה ונשמחה בישועתו. בישועתו ודאי, דהיינו בישועה של ה' שחזר לציון.

מאמר ה' איש מלחמה

רנא) ה' איש מלחמה ה' שמו: ר' אבא פתח. על כן יאמר בספר מלחמות ה' את והב בסופה, ואת הנחלים ארנון. כמה יש לנו להסתכל בדברי תורה, כמה יש לנו לעיין בכל דבר, שאין לך דבר בתורה, שאינו נרמז בשם הקדוש העליון. ואין לך דבר בתורה, שאין בו כמה סודות, כמה טעמים, כמה שרשים, כמה ענפים.

רנב) הכא אית לאסתכלא וכ' : כאן יש להסתכל. שכתוב, על כן יאמר בספר מלחמות

הקדוש הגדול, שגם הוא צריך לרומם אותו. כי זה הוא עבודה עליונה של הקב"ה.

רמט) ר' יהודה הוה וכו' : ר"י היה יושב לפני ר"ש והוא קורא, כתוב, קול צופיך נשאו קול יחדיו ירננו. קול צופיך, מי הם צופיך, ומשיב, אלא אלו הם המצפים מתי ירחם הקב"ה לבנות ביתו. נשאו קול, שואל, ישאו קול היה צריך לומר, מהו נשאו קול. ומשיב, אלא כל אדם הבוכה ומרים קולו על חורבן בית הקב"ה, זוכה למה שכתוב אחר כך, יחדיו ירננו, וזוכה לראותו בישוב בשמחה. רנ) בשוב ה' ציון : שואל, בשוב ה' אל ציון היה צריך לומר, מהו בשוב ה' ציון. ומשיב, בשוב ה' ציון ודאי. בוא וראה, בשעה שנחרבה ירושלים של מטה וכנסת ישראל, שהיא המלכות, הגלתה, עלה המלך הקדוש, שהוא ז"א, לציון, שהוא יסוד דמלכות, ונאנח כנגדה, משום שכנסת ישראל הגלתה. וכשתחזור (דפו"י דף ג"ה ע"ב *) דף ג"ו ע"א)

לאסגאה שלמא בסוף מלוי. כ כל קרבין דעלמא, קטטה וחרבנא. וכל קרבין דאורייתא, שלמא ורחימותא, הה"ד על כן יאמר בספר מלחמות י" את והב בסופה, כלומר, אהבה בסופה. דלית לך אהבה ושלמא בר מהאי.

רנג) תו קשיא באתריה. ע"כ יאמר בספר מלחמות י"י, בתורת מלחמות י"י מבעי ליה, מאי בספר. אלא רזא עלאה הוא, אתר אית ליה לקב"ה, דאקרי ב ספר כד"א, (ת) דרשו מעל ספר י"י וקראו. דכל חילין וגבורין דעביד קב"ה, בההוא ג ספר תליין, ומתמן נפקין.

רנד) את והב בסופה, מאן והב. אלא כל אינון חילין, וכל אנון גבוראן דעביד קב"ה, בההוא ספר ד תליין. ה וכד אגח קב"ה קרובי, בחד אתר דאיהו בסופא דדרגין, ואקרי והב. כד"א (א) לעלוקה שתי בנות הב. בסופה: בסוף דרגין אשתכח. בסופה: ים סוף אתקרי, ים דאיהו סוף לכל דרגין.

רנה) ואת הנחלים ארנון, ועם נחלייא דאשתכחו ואתנגידו ו לגביה, מההוא אתר עלאה, דאקרי ארנון מאי ארנון. זווגא עלאה דחביבותא, דלא מתפרשאן לעלמין, כמה דאת אמר (א) ונהר יוצא מעדן. ז ובדא, משתרשן שרשוי, ואתרביאו ענפיו, לאושטא קרובי בכל אתר, לאושטא חילין וגבוראן, ולאחזאה שולטנא ח רבא ויקירא דכלא.

חלופי גרסאות

ת) (ישעיה ל"ד) ח"ב קל: א) (משלי ל') זירא צ"ד א כל קרבין דאורייתא שלמא ורחימותא וקרבין [וכל קרבין] דעלמא קטטה וחרבנא הה"ד. ב מספר; ומספר. צ"י. ב) (בראשית ב') ב"א רי"א צ"א. ג אתר. ד מוסיף תליין ומתמן נפקן את והב בסופה וביה אגח. ה כד. ו ל"ג לגביה. ז ובאלין משרשן; ובדא ה' משרשי' שרשויה ואתרביאו ענפיו ה'. ח יקירא ול"ג רבא.

מסרת הזהר

ה' איש מלחמה

הסולם

מאמר

שהוא המלכות. וכשעורך הקב"ה מלחמותיו, הוא במקום אחד שהוא סוף המדרגות, ונקרא **והב**. כמש"א, לעלוקה שתי בנות הב. שהם מקום העונשים שמתחת המלכות, **בסופה**, פירושו בסוף המדרגות הוא נמצא. בסופה, ים סוף נקראת המלכות. דהיינו ים שהוא סוף לכל המדרגות.

רנה) ואת הנחלים ארנון: פירושו, ועם הנחלים שנמצאו ונמשכו לו, אל המלכות, שה"ס ואת והב בסופה, ממקום שהוא העליון, שנקרא **ארנון**. מהו ארנון. הוא זווג עליון של אהבה, שאינו נפרד לעולם, שהם זווג או"א עלאין, וכמו שאתה אומר, ונהר יוצא מעדן, שנהר היא בינה ועדן הוא חכמה, המכונים או"א. כי ארנון, הוא אותיות אור נוו, דהיינו האור של נוו שערי בינה. ובוה משתרשים שרשיו ומתגדלים ענפיו, של המלכות, לעשות מלחמות בכל מקום, ולעשות כחות וגבורות, ולהראות ממשלה גדולה ויקרה מכל.

ת"ח

מלחמות ה'. שואל, וכי ספר מלחמות ה' איפא הוא. ומשיב אלא כן העירו החברים. כל מי שעורך מלחמה בתורה, זוכה להרבות שלום בסוף דבריו. כל המלחמות שבעולם הם מריבות וחורבן, וכל המלחמות של תורה הם שלום ואהבה. ז"ש, על כן יאמר בספר מלחמות ה'. דהיינו מלחמות של תורה. **את והב בסופה**, כלומר, אהבה בסופה. שאין לך אהבה ושלום חוץ מזה.

רנג) תו קשיא באתריה וכו': שוב הקושיא במקומה. שכתוב, ע"כ יאמר בספר מלחמות ה', ואם טוב על מלחמות שבתורה, בתורת מלחמות ה' היה צריך לומר, מהו בספר. ומשיב, אלא סוד עליון הוא. מקום יש להקב"ה, שנקרא ספר. שהוא מלכות. כש"א, דרשו מעל ספר ה' וקראו. שכל הכחות וגבורות שעושה הקב"ה, בספר הוא תלויים ומשם יוצאים.

רנד) את והב בסופה: שואל, מי הוא והב. ומשיב, אלא כל אלו הכחות וכל אלו הגבורות שעושה הקב"ה, בספר הוא תלויים,

(דפ"י דף ג"ו ע"א)

רנו) ת"ח, כד מתערין גבוראן וקרבין דקב"ה, כמה [q] גרדיני טהירין, ם מתערין לכל עיבר, כדין שננן רומחין, וסייפין, ומתערין גבוראן, וימא אתרגישת וגלגלוי סלקין ונחתין, וארבין דאזלין. ושאטן בימא, לכל עיבר מסתלקין. כ שננא ך קרבא באבני בלסטראות, מארי דרומחין וסייפין, כדין [a] חציך שנונים וקב"ה אתתקיף בחילוי, ם ולאתערא קרבא. ווי לאינון דמלכא קדישא יתער עלייהו קרבא. כדין כתיב, יי איש מלחמה.

רנו) ך ומהכא, ומאינון אתוון, ומהאי קרא, נפקין טורי קרבא לאינון חייביא, ם לאילין מארי דבבו ם דחבו לקב"ה. ואתוון אתגליין לאינון מארי קשוט, והא אתירשן מלין והא אתמר.

רנח) יי איש מלחמה יי שמו. כיון דכתיב יי איש מלחמה, לא ידענא דיי שמו. אלא, כמה דכתיב [d] ויי המטיר על סדום ועל עמורה גפרית ואש מאת יי מן השמים. וכלא ף בהאי ספר תליין, כד"א [n] יגלו שמים עונו וארץ מתקוממה לו. רנט) ם תא חזי, בשעתא דקב"ה אתער קרבא בעלמא, עלאי ותתאי אתעקרו [r] מאתרייהו, כמה דאוקימנא ך הה"ד מרכבות פרעה וחילו ירה בים. ולזמנא דאתי, זמין קב"ה לאגחא קרבא עלאה ותקיפא בעממיא, בגין לאוקרא שמייה, הה"ד

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

ם מתערין לאושטא קרבין בכל אתר ולאושטא חילין וגבוראן לכל עיבר כדין ימא אתרגישת וגלגלוי סלקין וארבין דאזלי ושאטין נחתין וסלקין וזעפא אשתכח כדין מתערין מגיחי קרבא באבני בלסטראין מארי דרומחין וסייפין גירין וקשתין כד"א חציך שנונים. י ושאטן. כ טורי. ל חרבא. ם ל"ג ולאתערא קרבא. ן מהכא; ל"ג ומהכא ומאינון אתוון. ם לאינון מארי ת"ח. [r] משלשיתוון. ר ל"ג מן הה"ד עד ולזמנא

ה' איש מלחמה

הסולם

באמר

האמת, והדברים מתבארים ומתפרשים, וכבר למדנו זה.

רנח) ה' איש מלחמה ה' שמו; שואל, כיון שכתוב, ה' איש מלחמה איני יודע שה' שמו. ומשיב, אלא כמ"ש, וה' המטיר על סדום וגו' מאת ה' מן השמים. אשר וה' פירשו הויה ובית דינו, שהוא המלכות, וע"כ כתוב אח"כ מאת ה'. אף כאן, ה' איש מלחמה, היינו הויה. ה' שמו, היינו המלכות. כי הכל תלוי בספר הזה, שהוא המלכות. כמ"ש. יגלו שמים עונו, היינו ז"א שנקרא שמים. וארץ מתקוממה לו, היינו המלכות שנקראת ארץ.

רנט) ת"ח בשעתא דאתער וכי'; כוא וראה, בשעה שהקב"ה מעורר מלחמה בעולם, העליונים והתחתונים, דהיינו האומות שלמטה, ושריהם שלמעלה, נעקרים ממקומם כמו

רנו) ת"ח כד מתערין וכי'; בוא וראה, כשמתעוררים גבורות ומלחמות של הקב"ה, כמה בעלי הדין מתעוררים לכל צד, או רמחים הם דינין דצד שמאל, מעוררים גבורות, והים מתרגש, וגליו עולים ויורדים, והאניות ההולכות ושטות בים, מסתלקות לכל צד. המלחמה שנונה באבני בלסטראות, בעלי רומח וחרב, או כתוב, חציך שנונים. והקב"ה מתתקף בכחותיו לעורר מלחמה. אוי לאלה, שהמלך הקדוש מעורר עליהם מלחמה. או כתוב, ה' איש מלחמה.

רנו) ומהכא ומאינון אתוון וכי'; ומכאן, מהפסוק, ה' איש מלחמה, ומאלו האותיות, ומכתוב הזה, יוצאים שורות בעלי מלחמה לאלו הרשעים לאלו השונאים שחטאו להקב"ה. וטוד האותיות מתגלים לאלו בעלי (דפ"י דף ג"ו ע"א)

ו) ויצא יי' ונלחם בגוים ההם כיום הלחמו ביום קרב וכתוב (ז) והתגדלתי והתקדשתי ונדעתי ש וגו'.

רס) ר' יהודה פתח ואמר, (ח) ראוך מים אלהים ראוך מים יחילו וגו', בשעתא דעברו ישראל ית ימא, אמר קב"ה למלאכא די ממנא על ימא, פליג מימך. א"ל למה. א"ל בגין דבני יעברון בגווך. אמר ליה, (ט) פורקנא (י) דקיטנא קשוט. א מ"ש ב אלין מאלין.

רסא) א"ל, על, ג תנאי דא עבדית לימא כד בראתי עלמא. מה עביד קב"ה, אתער גבורתא דיליה, ואתקמטו מיא. הה"ד ראוך מים אלהים ראוך מים יחילו. א"ל קב"ה, קטול ד כל אינון אכלוסין, לבתר ארמי לון לבר. לבתר חפי ה ימא עליהו, הה"ד מרכבות פרעה וחילו ירה בים.

רסב) אמר רבי אלעזר, פוק חמי כמה רתיכין עבד קב"ה לעילא, כמה אכלוסין, כמה חיילין, (ו וכלהו *) קשירין אלין באלין. כלהו רתיכין אלין ד לאלין, דרגין על דרגין, ומסטרא דשמאלא מתערין רתיכין (ז) דלא קדישין שליטין. וכלהו דרגין ידיען לעילא.

חלופי גרסאות

מסרת הוהר

(ז) (זכריה י"ד) וישלח נ"ד צ"ג. ז) (יחזקאל ל"ח) ח"ב ש מוסיף וגו' מרכבות פרעה וחילו ירה בים כד אתער קב"ה קרבא כדין אתערו [אתברו] דרגין עלאין ודרגין תתאין דלתתא וכדין מרכבות פרעה וחילו ירה בים. ת מוסיף טסקא דקיטנא; פיסקא א ל"ג מ"ש. ב דאלין ואלין; אלין ואלין. ג ל"ג תנאי. ד לאינון ול"ג כל. ה ל"ג ימא. ד לאינון ול"ג כל. ה ל"ג ימא. ו מוסיף והא איליפנאכלהו. ז באלין. ח ל"ג דלא

דרך אמת ר] גאולה זו אשר אתה גואל אותם ע"י הקנטה ורוגו היא אמת וישר מ"ש אלו מאלו כי הללו עע"ז והללו עע"ז והשיב הקב"ה על דא זכו' ובשביל זה בראתי חים והתניתי עמו לכך כמ"ש וישב חים לאיתנו ודרשו רבותינו ז"ל לתנאו שהתנה עמו מששת ימי בראשית ועיין פ' ויקהל קצ"ח ע"ב.

מרכבות פרעה וחילו

הסולם

מאמר

רסא) א"ל על תנאי וכו'; אמר לו הקב"ה על תנאי הזה עשיתי את הים בשעה שבראתי את העולם. דהיינו על תנאי שיהיה נקרע בשביל ישראל. מה עשה הקב"ה העיר את הגבורה שלו ונקמטו המים. ז"ש ראוך מים אלקים ראוך מים יחילו. אמר לו הקב"ה לשר של ים, הרוג כל אלו ההמונים ואחר כך תשליך אותם לחוץ. לאח"כ כסה עליהם הים. ז"ש, מרכבות פרעה וחילו ירה בים.

רסב) אמר ר' אלעזר וכו'; אר"א, צא וראה, כמה מרכבות עשה הקב"ה למעלה, כמה המונים, כמה צבאות, וכולם קשורים אלו באלו. כולם הם מרכבות אלו לאלו, שכל תחתון מרכבה לעליונו, הם מדרגות על מדרגות. ומצד שמאל נמשכות מרכבות שולטות שאינם קדושות. וכולם הם מדרגות ידועות למעלה.

והא

כמו שהעמדנו. ז"ש, מרכבות פרעה וחילו ירה בים. ולעתיד לבא, עתיד הקב"ה לעשות מלחמה גדולה וחזקה בעמים, כדי להוקיר את שמו. ז"ש, ויצא ה' ונלחם וגו'. וכתוב, והתגדלתי והתקדשתי ונדעתי וגו'.

רס) ר' יהודה פתח וכו'; רי"פ ואמר, ראוך מים אלקים ראוך מים יחילו וגו'. בשעה שעברו ישראל את הים, אמר הקב"ה למלאך הממונה על הים, חלוק את מימך. אמר לו למה. אמר לו כדי שבני יעברו בתוכך. אמר לו פריקת החשבון הוא אמת, פירושו, סליחת החטאים הוא אמת, כי הקב"ה סולח ומוחל עונות, אבל מה ההפרש בין אלו לאלו, אם אתה מוחל לישראל, מוחל ג"כ למצרים. פורקנא, פירושו פריקה, מלשון ופרקת עולו (בראשית כ"ז מ'). קינטא, פירושו חשבון, מלשון קונטא לא מחיק (ירושלמי ב"ב י'). (דפו"י דף ג"ו ע"א *) דף ג"ו ע"ב)

רסג) והא אתערנא בבכור פרעה, דהוא דרגא חד, דקטל ט קב"ה ותבר ליה משולשליה תקיפא, תחות שולטניה, כמה רתיכין וכמה ט חיילין דקוזמיטין כ מסטר שמאלא, מנהון אחידן באתר עלאה ז דשולטנותא דלהון, ומנהון אחידן במלכותא דלעילא. מנהון אחידן בתר ארבע ט חיון, כמה דאתמר.

רסד) וכלהו אתמסרו נ בידיה, בדינא דמלכותא, דאקרי ימא רבא, לתברא לון מדרגיהון, וכד אינון אתברו לעילא, כל אינון דלתתא אתברו, ואתאבידו בימא תתאה. הה"ד, מרכבות פרעה וחילו ירה בים. בים סתם.

רסה) ומבחר שלישי טבעו בים סוף. ומבחר שלישי, הא אתמר, ט ושלישים על כלו, כלהו דרגין תרין וחד. אלין על אלין. כגוונא עלאה ט הכי אתעבידו. וכלהו אתמסרו פ בידיה, לאתברא משולטניהון, אלין ואלין.

רסו) ת"ח, הא אתמר דכלהו עשר מחאן דעבד קב"ה במצרים, כלא הוה ידא חדא, ז דשמאלא אכליל בימינא. דעשר אצבען כלילין דא בדא, לקבל עשר אמירן, דקב"ה אתקרי בהו לבתר. לקבליה דכלא האי דימא, תקיף ורב ושליטא. כד"א, ט והאחרון הכביד. הה"ד מרכבות פרעה וחילו ירה בים וגו'. ולזמנא דאתי, זמין קב"ה לקטלא ט אכלוסין וקוזתורנטין פ וקונטיריסיין וקלטירולסין ג דאדום הה"ד ט מי זה בא מאדום חמוץ בגדים מבצרה.

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

ט (ישעיה ח'). י' (שם ס"ג) תולדות ל"ו צ"י. ט מוסיף קב"ה דרגא דיליה; חיליה. י מוסיף ודרגא דיליה תחות. כ מדרגא. ל ל"ג דשולטנותא דלהון. מ כרסון; רחין. נ ל"ג בידיה; בידיה ול"ג בדינא. ס מוסיף כדאמר ושלישים. ע ל"ג הכי. אתעבידו. פ ל"ג בידיה. צ ל"ג דשמאלא אכליל בימינא. ק ל"ג וקונטיריסיין. ר מאדום.

דרך אמת ט חזילות של שרים מסטרא דשמאלא ועיין לעיל פ' בא י"ח ע"א. ת) חזילות וראשי גייסות מאדום

מרכבות פרעה וחילו

הסולם

מאמר

רסג) והא אתערנא בבכור וכו'; והרי הערנו בבכור פרעה שהוא מדרגה אחת, שהרגה הקב"ה ושברה מן השלשלת שלה החזקה. תחת ממשלתה, כמה מרכבות וכמה צבאות של גבורים מצד שמאל. מהם אחוזים במקום עליון של ממשלתם, ומהם אחוזים במלכות שלמעלה, מהם אחוזים תחת ארבע החיות. כמו שלמדנו.

רסד) וכלהו אתמסרו בידיה וכו'; וכולם נמסרו בידיה של דין המלכות, שנקרא ים הגדול, לשבור אותם ממדרגתם. וכשאלו נשברו מלמעלה, כל אלו שלמטה נשברו ונאבדו בים התחתון. ז"ש, מרכבות פרעה וחילו ירה בים. בים סתם. שיוורה הן על ים שלמעלה לשרים שלהם והן ים שלמטה למצריים התחתונים.

רסה) ומבחר שלישי טבעו בים סוף; ומבחר שלישי כבר נתבאר. ושלישים על כולו, כל המדרגות היו שתיים ואחת מלמעלה, אלו על אלו, כעין של מעלה כך נעשו. וכולם נמסרו בידיה של המלכות, לשברם ממשלתם אלו ואלו. העליונים והתחתונים.

רסו) ת"ח הא אתמר וכו'; בוא וראה, הרי למדנו, שכל עשר המכות שעשה הקב"ה במצרים, הכל היה יד אחד, כי יד השמאל היתה כלולה בימין, ועשר אצבעות היו כלולות זו בזו, כנגד עשרה מאמרות, שהקב"ה נקרא בהם אחר כך. וכנגד כולם היה זה של הים חזק וגדול ושליט. כמש"א והאחרון הכביד. ז"ש מרכבות פרעה וחילו ירה בים וגו'. ולעתידי לבא עתיד הקב"ה להרוג המונים וקוזתורנטין וקונטיריסיין וקלטירולסין, היינו שמות של שרים

(רפ"י דף ג"ו ע"ב)

רסז) o מרכבות פרעה וחילו ירה בים. רבי יצחק פתח, z לקול תתו המון מים בשמים ויעלה נשיאים מקצה הארץ ברקים למטר עשה ויוצא רוח מאוצרותיו. הא תנינן, שבעה רקיעין עבד קב"ה, ובכל רקיעא ורקיעא ככבין קביעין, ורהטין בכל רקיעא ורקיעא, ולעילא מכלהו ערבות.

רסח) וכל רקיעא ורקיעא בהלוכו מאתן שנין, ורומיה חמש מאה שנין. ובין רקיעא ורקיעא, חמש מאה שנין. והאי ערבות הלוכו באורכיה, אלף וחמש מאה שנין. ופותיה, אלף וחמש מאה שנין, ומזיוא דיליה, נהרין כל אינון רקיעין.

רסט) והא תנינן, לעילא מערבות, רקיע w דחיות. ת פרסות דחיות קדישין ורומהון, x ככלהו. לעילא מנהון קרסולין דחיות b ככלהו. ג שוקי החיות, ככלהו. ארכובין דחיות, d ככלהו. ירכין דחיות, ה ככלהו. עגבי דחיות, ו ככלהו. וגופא דחיות z ככלהו. גדפייהו, ח ככלהו. וצואריהו, ט ככלהו. ראשי החיות, ככלהו. מאי ככלהו. י כקבלי כלהו.

חלופי גרסאות

ש ל"ג דחיות. ת פריסו ; פריסות. א בכלהו. ב בכלהו. ג ל"ג שוקי החיות ככלהו. ד בכלהו. ה בכלהו. ו בכלהו. ז בכלהו. ח בכלהו. ט ראשי החיות ככלהו ; ל"ג מן וצואריהו עד מאי. י ככלהו.

מסרת הזהר

כ ח"ב ג. נו. 2 (ירמיה י').

מרכבות פרעה וחילו

נפש, שהם ב' מאות. וז"ש, וכל רקיעא ורקיעא בהלוכו מאתן שנין. אבל רקיע העליון ערבות, שיש בו ג"ר, ונמשכים מאבא. שספירותיו בסוד אלפים. נמצא הלוכו ג' אלפים שנה. וז"ש, והאי ערבות הלוכו באורכיה אלף ות"ק שנין, ופותיה אלף ות"ק שנין.

ומה שאומר, בין רקיעא ורקיעא חמש מאות שנין. הוא, כי עצם הרקיע. הוא סוד סיום החדש דצמצום ב'. והוא בספירת סוד, שהוא הנושא למסך הזה (כמ"ש באורך לעיל בראשית א' דף ס"ח ד"ה חמש רקיעין עש"ה). וכיון שכל ספירה כלול מז"ס ע"כ יש בכל ספירה רקיע ביסוד שלה. עש"ה, ולפיכך נמצא שבין רקיע לרקיע יש ה"ס חג"ת ג"ה, כי אחר כל רקיע מתחיל ספירת החסד עד ההוד, וביסוד עומד רקיע האחר. ואלו ה"ס הם ה' מאות שנה מצד הבינה. וז"ש בין רקיעא לרקיעא חמש מאות שנה.

רסט) והא תנינן, לעילא וכו' ; והרי למדנו, למעלה מערבות הוא רקיע של החיות. שם ארבע חיות, אריה שור נשר ואדם. הפרסות של חיות הקדושות ורום שלהם, הוא ככולם שמתחתיהם, כי העליון כולל בתוכו כל התחתונים ממנו. למעלה מהם, קרסולים של החיות, והם ככולם שלמטה מהם. שוקים של החיות

מאמר

שרים ומושלים של אדום. זה שאמר מי זה בא מאדום וגו'.

רסז) מרכבות פרעה וחילו וגו' ; ר' יצחק פתח, לקול תתו המון מים וגו'. הרי למדנו, שבעה רקיעים, כנגד חג"ת נה"מ, עשה הקב"ה, ובכל רקיע ורקיע ככבים קבועים, דהיינו מדרגות מבחי' ושוב. וככבים רצים בכל רקיע ורקיע, דהיינו מדרגות מבחינת, רצוא, ולמעלה מכולם ערבות, שהוא הג"ר של הרקיעים.

רסח) וכל רקיעא ורקיעא וכו' ; וכל רקיע ורקיע בהלוכו הוא מאתים שנה, ורומו חמש מאות שנים. בין רקיע לרקיע חמש מאות שנים. וערבות הזה, הלוכו באורך, אלף וחמש מאות שנים. וברחב אלף וחמש שנים. ומזהו שלו מאירים כל אלו הרקיעים.

פירושו. הרקיעים כולם הם בחי' גוף, שהוא ר"ק רוח נפש. וערבות, הוא הראש של גוף הזה, שיש בו ג"ר. וההילוך ברקיע יורה על שיעור מדרגתו. והרום שבו יורה על שורשו. וע"כ הרום של כל הרקיעים הם חמש מאות שנה. יורה על המשכם מחג"ת ג"ה דבינה, כי אמא עד הוד אתפשטותה ולא יותר. וכל ספירה שלה היא במספר מאה. וע"כ הם חמש מאות שנה. וז"ש ורומיה חמש מאות שנין. אבל הלוכו, דכל רקיע, שיורה על שיעור מדרגתו, הלא אין שם אלא ב' ספירות רוח (דפו"י דף ג"ו ע"ב)

(רע) וכל שייפא ושייפא דבחיות, לקבל שבעה תהומין, ולקבל שבעה היכלין ולקבל מארעא לרקיע. ולקבל מרקיע לרקיע, ושיעורא דכלהו ורומהון עשרין וחמשה אלפין חולקין, משיעורא דקב"ה, כמה דאוקימנא.

(רעא) ועוד רקיעא חד לעילא, מן קרני החיות, דכתיב ^מ ודמות על ראשי החיה רקיע. מלרע כמה רתיכין, בימינא ושמאלא.

(רעב) מתחות ימא ^ז שראן כלהו נוני ימא, ^מ ושטאן, אתכנפו בזויהון ארבע, נחתין בדרגייהו, וכלהו רתיכין אקרון בשמהן. מתחות אלין, אזלין ושאטין אינון זעירין, דרגין על דרגין, דכתיב ^ו זה הים גדול ורחב ידים שם רמש ואין מספר חיות קטנות עם גדולות. והא אוקימנא מלי.

(רעג) מסטר שמאלא תתאה, קוזמיטא סטרא אחרא ^ז ואחידן מאינון דלעילא, ונחתו לאתברא מחילא תקיפא קדישא. כמה דאוקימנא, מרכבת פרעה וחילו וגו'.

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

(מ) (יחזקאל א') ב"א כ"ח צ"א. (ז) (תהלים ק"ד) כ תחומין. ז שטאן. מ ל"ג ושטאן. נ ל"ג ואחידן. ב"א ס"ה צ"ד.

מאמר

הסולם

מרכבות פרעה וחילו

שמחזה ולמטה, שהם עשרים וחמשה. כי ספירות דז"א הן כל אחת במספר עשרה. ולהיותם מתוקנים בסוד ארבע חיות, שמתגלה בהם החכמה, הם בבחינת אלפין, שספירות החכמה במספר אלפין. והם עשרים וחמשה אלפין. וז"ש, ושיעורא דכלהו ורומהון עשרין וחמשה אלפין חולקין משיעורא דקב"ה. שהוא ז"א דאצילות. ואין בהם מבחינת מחזה ולמעלה דקב"ה כלום.

(רעא) ועוד רקיעא חד וכו'; ועוד יש רקיע אחד למעלה מן קרני החיות. שכתוב, ודמות על ראשי החיות רקיע. מלמטה מאותו רקיע יש כמה מרכבות בימין ושמאל.

(רעב) מתחות ימא שראן וכו'; מתחת הים, שהוא המלכות, שורים כל דגי הים ושטים מתאספים בארבע זויותיהם, שהם חו"ג תו"מ, ויורדים במדרגתם, דהיינו שמאירים ממעלה למטה, וכל המרכבות נקראים בשמותם. וכו"ז הוא בחינת מחזה ולמעלה של הים, ששם סוד חיות גדולות. מתחת אלו, הולכים אלו הקטנים מדרגות על מדרגות. שהם בחינת מחזה ולמטה של הים הנקראים חיות קטנות. שכתוב, זה הים גדול ורחב ידים שם רמש ואין מספר חיות קטנות עם גדולות. והרי העמדנו הדברים.

(רעג) מסטר שמאלא תתאה וכו'; מצד שמאל התחתון, נמצאים ממשלת צד האחר, כי זה לעומת זה עשה האלקים. וכנגד כל מה שיש בבי"ע דקדושה יש בצד האחר, ואחוזים

החיות ככולם שלמטה. ארכובים של החיות ככולם שלמטה. ירכים של החיות ככולם שלמטה. עגבים של החיות ככולם שלמטה. וגופא דחיות ככולם שלמטה. הכנפים ככולם שלמטה. וצוארם ככולם שלמטה. ראשי החיות ככולם שלמטה. חושב כאן עשר בחינות כנגד עשר ספירות. שואל מהו ככולם. ומשיב, שחשובים כנגד כולם שלמטה מהם.

(רע) וכל שייפא ושייפא וכו'; וכל אבר ואבר מן החיות, הוא כנגד שבעה תהומות, שהם המסכים שבמלכיות. וכנגד שבעה היכלות, שהם ז' מלכיות. וכנגד מארץ לרקיע, שהוא יסוד. וכנגד מרקיע לרקיע, שהם חז"ת נ"ה כנ"ל. ושיעור כולם וגבהם, עשרים וחמשה אלף חלקים משיעור הקב"ה. כמו שהעמדנו. פירושו, שכל בחינות שבבי"ע הן בחינות מהחזה ולמטה דז"א, כי בחינת הפרסא המסיימת האצילות, ה"ס המלכות דז"א שעמדה בצמצום א' בנקודה דעוה"ו, ועלתה במקום חצי בינה דז"א וסיימה שם האצילות. וחצי בינה התחתונה ותו"מ דז"א יצאו לחוץ מפרסא, ומהם נבנים כל הבחינות שבבי"ע עד לגמר התקון. שגם הם יחזרו ויתחברו לז"א ויהיו אצילות. והו' אמרו ושיעורא דכלהו ורומהון, שאע"פ שאומר שכל שייפא ושייפא מן החיות כלול מו' ספירות דהיינו גם מחזה ולמעלה, אמנם שיעור כולם וגבהם בשיעור הקב"ה שהוא ז"א דאצילות אין בהם מבחינת מחזה ולמעלה כלום, אלא רק חצי ת"ת ונו"ה שלו (דפו"י דף נ"ו ע"ב)

רעד) ט) ימינך יי' נאדרי בכח. ם אמר ר"ש, בשעתא דצפרא נהיר, ואילתא קיימא בקיומה, אתעברת בסטרהא, ועאלת במאתן היכלין דמלכא. בר נש דאשתדל* (בפלגות ליליא באורייתא, בשעתא דאתער רוחא דצפון, ץ ותיאובתא דאילתא דא אתערא בעלמא, ן אתי עמה לקיימא קדם מלכא, בשעתא דנהיר צפרא משכין עליה חד חוטא דחסד.

רעה) מסתכל ברקיעא, שריא עליה נהירו דסכלתנו דדעתא קדישא, ומתעטר ביה בר נש, ודחלין מניה כלא. כדין האי בר נש אקרי ברא לקב"ה, בר היכלא דמלכא. ך עאל בכל תרעוי, לית דימחי בידיה.

רעו) בשעתא ך דקרי להיכלא דמלכא, עליה כתיב, ם קרוב יי' לכל קוראיו לכל אשר יקראוהו באמת. מאי באמת. כמה דאוקימנא, ן תתן אמת ליעקב, דידיע ליחדא שמא קדישא ם בצלותיה כדקא יאות. ודא פולחנא ן דמלכא קדישא.

רעז) ומאן דידיע ליחדא שמא קדישא ם כדקא יאות, ב אוקים אומא יחידא בעלמא, דכתיב ז) ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ. ועל דא אוקימנא, כל כהן

חלופי גרסאות

ס ר"ש אמר. ץ וכאיבת אילתא. ן מוסיף צפרא וההוא בר נש צלי צלותיה ומייחד שמא קדישא כדקא יאות. ן ל"ג עאל בכל תרעוי. ך דאקרי. ם בעלמא. ן דשמא. א ל"ג כדקא יאות. ב אקרי עמא יחידא דכתיב ; אוקים בעלמא עמא [אומה] יחדא ; אוקים בעלמא יחידא.

מסרת הוהר

ט) לך פ"א צ"ה. ז"ח ע"ד ט"ד ש"ב. ט) (תהלים קמ"ה) ח"ב קטו : ח"ג נח : קפג : רצו. ת"ז בהקדמה ד : חס"ג צד : ז"ח כ"ד ט"ג ש"ט, כ"ט ט"ב ש"י, ע"ט ט"ד שני"א, פ"ה ט"ד ש"א. ן) (מיכה ז') לך קמ"ח צ"ב. ז) (שמואל ב' ז') ח"ב טו : קכו. קנה : קסב : קסט : ח"ג פא. צא. צו. קנ : רנח.

הסולם

ימינך ה' נאדרי בכח

רעה) **מסתכל ברקיעא וכו' ; מסתכל ברקיע.** דהיינו שמקבל מרקיע, שהוא יסוד דז"א, שורה עליו אור התבונה של דעת הקדוש, והאדם מתעטר בו, שמש"ג ג"ר. והכל מפחדים ממנו. או נקרא אדם הזה בן להקב"ה, בן היכל המלך שהיא המלכות, דהיינו בן לזו"ן. **נכנס בכל שעריו של המלך ואין מי שימחה בידו.** רעו) **בשעתא דקרי להיכלא וכו' ;** בשעה שקורא אל היכל המלך, כתוב עליו, קרוב ה' לכל קוראיו לכל אשר יקראוהו באמת. מהו באמת. הוא כמו שהעמדנו הכתוב, תתן אמת ליעקב, שפירוש, שיודע ליחד את השם הקדוש בתפלתו כראוי. וזהו עבודת המלך הקדוש. רעז) **ומאן דידיע ליחדא וכו' ; ומי שיודע ליחד את השם הקדוש כראוי, מקים אומה יחידה בעולם.** שכתוב, ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ. וע"כ העמדנו, כל כהן שאינו יודע ליחד את השם הקדוש כראוי, אין עבודתו עבודה. כי הכל תלוי בו בכהן, הן עבודה העליונה, שהיא יחוד השם, והן עבודה התחתונה של הקרבנות. והוא צריך לכוון לבו ורצונו כדי שיתברכו העליונים ותחתונים. **כתיב**

מאמר

ואחזים באלו שלמעלה, שיונקים מקדושה. ועתה בקריעת ים סוף, ירדו להשבר מכה החזק של הקדושה. כמו שהעמדנו, מרכבות פרעה וחילו וגו'.

מאמר ימינך ה' נאדרי בכח

רעד) **ימינך ה' נאדרי בכח ; אמר ר' שמעון בשעה שהבקר מאיר, שה"ס אור החסדים דז"א, והאילה, שהיא המלכות, עומדת בקיומה. מתמלאת הצד שלה, כי השמאל, שהוא הצד שלה, מתלבש אז בחסדים, ומתמלאה הארתה, ונכנסת במאתים היכלות של המלך, שה"ס קו ימין, שאין בו אלא כתר וחכמה, שכל אחד במס' מאה והם מאתיים. והמלכות אחר שנשלמה ונתמלאה, מקו שמאל, היא נכללת כולה בימין, שה"ס ר' היכלות. אדם שעסק בחצות לילה בתורה, בשעה שנתעורר רוח הצפון; דהיינו השמאל, וחשקה של אילה הזו להתעורר בעולם, להשפיע, הוא בא עמה לעמוד לפני המלך. ובשעה שהאיר הבוקר מושכים עליו חוט של חסד.**

(דפו"י דף ג"ו ע"ב *) דף ג"ו ע"א

דלא ידע ליחדא שמא קדישא כדקא יאות, לאו פולחניה פולחנא. דהא כלא ביה תליא, פולחנא עלאה, ופולחנא תתאה. ובעי לכוונא לבא ורעותא, בגין דיתברכון עלאי ותתאי.

רעח) כתיב ^ק כי תבאו לראות ^נ פני. כל בר נש דאתי ליחדא שמא קדישא, ולא אתכוון ביה בלבא ורעותא ודחילו, בגין דיתברכון ביה עלאי ותתאי, רמאן ליה צלותיה לבר, וכלא מכריזי עליה לביש. וקב"ה קרי ^ד עליה כי תבאו לראות פני.

רעט) כי תבואו לראות מבעי ליה, מאי לראות ^ה פני. אלא כל אינון אנפין דמלכא, טמירין בעמקא ^ו לבתר ^ז חשוכא וכל אינון דידיעין ליחדא שמא קדישא כדקא יאות ^ח מתבקעין כל אינון כותלי חשוכא, ואנפין דמלכא אתחזיין, ונהרין לכלא. וכד אינון אתחזיין ונהרין, מתברכין כלא עלאין ותתאין. כדין ברכאן אשתכחו בכלהו עלמין, וכדי כתיב לראות פני.

רפ) מי בקש זאת מידכם, מאי קא מיירי. אלא מאן דאתי ליחדא שמא קדישא עלאה, בעי ליחדא ^ט מסטרא דזאת. כמה דכתיב ^י בזאת יבא אהרן אל הקדש. בגין דיזדווגן כחדא, אינון תרין: צדיק וצדק, בזווגא ^כ חדא. בגין דיתברכון כלא ^ל מנייהו ^מ ואלין אקרונ ^נ חצרך, כמה דכתיב, ^ס אשרי תבחר ותקרב ישכון חצרך. רפא) ואי איהו אתי ליחדא שמא קדישא, ולא יתכוון ביה ברעותא דלבא, בדחילו ^ס ורחימו. קב"ה אמר, מי בקש זאת מידכם רמוס חצרי. ^ע זאת ודאי, דהא

חלופי גרסאות

מסרת הוהר

ק) (ישעיה א') ח"ג קכ: ז"ח גי ט"א שלי"ז. ר) (ויקרא ט"ז) גח קי צ"א. ש) (תהלים ס"ה) לך ק"ט צ"א. ז) מוסיף פני לראות פני מבעי ליה אלא. ד ל"ג עליה. ה ל"ג פניו. באתר; לאתר. ז מוסיף חשוכא דכתיב ישת חשך סתרו. ח מבקעין. ט מכתרא. י ל"ג אינון תרין; תרין אינון. כ דא ברכתא ול"ג חדא. ל עלייהו. מ ל"ג ואלין אקרונ חצרך; ואלין יתקרונ. נ ל"ג חצרך. ס ל"ג ורחימו. ע רמוס חצרי ול"ג זאת.

ימינך ה' נאדרי בכח

הסולם

מאמר

רעח) כתיב כי תבאו וגו'! כתוב, כי תבאו לראות פני. כי כל אדם שבא ליחד את השם הקדוש, ולא כיון בה בלב ורצון ויראה, כדי שיתברכו בו עליונים ותחתונים, משליכים תפלתו לחוץ. והכל מכריזים עליו רע, והקב"ה קורא עליו כי תבאו לראות פני.

רעט) כי תבאו וכו'! שואל, כי תבאו לראות היה צריך לומר, מהו לראות פני. ומשיב, אלא כל אלו הפנים של המלך, דהיינו הארת חכמה, בסו"ה חכמת אדם תאיר פניו, גנוזים בעומק אחר החושך, שה"ס הדינים שבקו שמאל, וכל אלו היודעים ליחד את השם הקדוש כראוי, מתבקעים כל אלו כותלי החושך, ופני המלך נראים ומאירים לכל. וכשהם נראים ומאירים, מתברכים כולם העליונים והתחתונים או נמצאות ברכות בכל העולמות, ואז כתוב, לראות פני.

רפא) ואי איהו אתי וכו'! ואם הוא בא ליחד השם הקדוש, ואינו מכוון ברצון הלב, ביראה ואהבה, הקב"ה אמר, מי בקש זאת מידכם רמוס חצרי, זאת ודאי, כי לא נמצא ברכות, בצדיק וצדק הנקראים חצרי, ולא די שלא נמצא בהם ברכות, אלא ששורה בהם דין, ונמצא הכל בדין.

ת"ח

(דפו"י דף ג"ז ע"א)

אבד בתרי סטרי: חד, דלא שראן ביה ברכאן, ה כד בקדמיתא. וחד, דאתרחיקת מניה בת זוגיה, א דהיא כ"י. אשתכח, דצדיק אבד ב יתיר מכלא. ולזמנא דאתי כתיב, ט גילי מאד בת ציון הריעי בת ירושלם הנה מלכך יבא לך צדיק ונושע הוא. צדיק ומושיע לא כתיב, אלא צדיק ונושע הוא. ג הוא נושע ד ודאי. והא אתמר. רפז) ה ימינך יי נאדרי בכח. מאי נאדרי, נאדר מבעי ליה. אלא, בשעתא דשמאלא אתיא לאזדווגא ה בימינא, כדן כתיב ו נאדרי תרעץ, ולעולם הכי הוא ז בגין דשמאלא אשתכח בימינא, ואתכליל ביה.

רפח) אמר רבי שמעון, כמה דאוקימנא הכי הוא, דבר נש אשתכח דאתפלג. מ"ט. בגין לקבלא עמיה בת זוגיה, ה דיתעבידו חד גופא ממש. כך ימינך, אשתכח דאתפלג. מ"ט. בגין לקבלא עמיה שמאלא. והכי ט הוא כלא, חד בחד. ועל דא, בחד מחי ומסי, הה"ד ימינך יי תרעץ אויב.

רפט) תא חזי, שירתא דא אתמר, על ההוא זמנא, ועל זמנא דאתי, ביומי דיתער מלכא משיחא, דכתיב, ימינך יי תרעץ אויב, רעצת לא כתיב, אלא תרעץ. י מה כתיב בקדמיתא, ה השיב אחור ימינו, מפני אויב, בההוא זמנא היא, תרעץ אויב לזמנא דאתי.

חלופי גרסאות

ת כדקא חזי ול"ג כד. א ל"ג דהיא כ"י (ד"א).
ב מוסיף עכ"פ יתיר. ג ל"ג הוא. ד עכ"פ.
ה ביה. ו נאדרי תרין ול"ג תרעץ; בכח תרי ול"ג
תרעץ; נאדרי תרעץ תבין תרין. ז ל"ג מן בגין עד
דבר נש. ח ויתעבידו. ט הוה. י כמה.

מסרת הזהר

ד (זכריה ט') ויחי קפ"ז צ"ב ז"ח כ"ט ט"ד שמי"ה,
מ"ז ט"ב של"ד ה) לעיל אות רע"ד צ"ס. ו) (איכה א')
לעיל אות רפ"ה צ"ב.

ימינך ה' נאדרי בכח

באחד, ועל כן ביד אחד מכה ומרפא. וע"כ
כתוב ימינך ה' תרעץ אויב.
פירושו. כי הימין נמשך מנקודת החולם,
שפירושו שעלתה המלכות לבינה של המדרגה,
ונשאר כו"ח במדרגה ובינה ותו"מ נפלו למדרגה
התחתונה. ואלו כו"ח שנשארו במדרגה ה"ס
נקודת החולם וה"ס הימין, ואלו בינה ותו"מ
שנפלו מן המדרגה ה"ס השמאל ונקודת השורק.
הרי שהימין הוא רק חצי גוף, והשמאל הוא
חציו האחר. (ע"י לעיל ב"א דף ט"ו ד"ה ה"ה
נקודה). וי"ש, כך ימינך אשתכח דאתפלג
דהיינו בעת עלית המלכות לבינה, שכו"ח
שנשארו ה"ס ימין ובינה ותו"מ שנפלו ה"ס
שמאל. בגין לקבלא שמאלא, כדי שיקבל
אח"כ השמאל ותשלם מדרגתו. וי"ש והכי
הוא כלא חד בחד, שכל ענין הזווגים של
אחד באחד, הם כך, שהיו תחילה ב' פלגי
דגופא ואח"כ מזדווגים.

רפט) ת"ח שירתא דא וכו'; בוא
וראה, שירה זו נאמר, על אותו הזמן ולעתיד
לבא, בומן שיתעורר מלך המשיח. שכתוב,
ימינך

הסולם

מאמר

ומשיב, מכל אלו פני המלך לא נמצא שנאבד
אלא צדיק, שהוא יסוד, אבד, בב' הצדדים, א'
שאינו שורה בו ברכות כבתחילה. וא' שבת
זוגו נתרחק ממנו, שהיא כנסת ישראל,
דהיינו המלכות, נמצא שהצדיק אבד יותר
מכולם, ולעתיד לבא כתוב, גילי מאד וגו' הנה
מלכך יבא לך צדיק ונושע הוא. צדיק ומושיע
לא כתוב, אלא צדיק ונושע הוא, הוא נושע
ודאי שחזרה אליו בת זוגו. וכבר למדנו.

רפז) ימינך ה' נאדרי בכח; מהו
נאדרי, נאדר היה צריך לומר. ומשיב, אלא
בשעה שהשמאל בא להזדווג בימין אז כתוב
נאדרי, תרעץ אויב. ולעולם כך הוא שמזדווג
בימין, משום שהשמאל נמצא בימין ונכלל בו.
רפח) אמר רבי שמעון וכו'; אר"ש,
כמו שהעמדנו כן הוא. שהרי האדם נמצא
שנחלק, כלומר שהוא רק חצי גוף, וחציו ה'
היא הנקבה. מהו הטעם, כדי שיקבל אחר כך
את בת זוגו ויעשו גוף אחד ממש. כך ימינך,
נמצא שנחלק, שהוא רק חצי גוף, מהו הטעם.
כדי שיקבל עמו השמאל. והכל כך הוא אחד

(רפ"ז דף ג"ז ע"ב)

אבד בתרי סטרי: חד, דלא שראן ביה ברכאן, ת כד בקדמיתא. וחד, דאתרחיקת מניה בת זוגיה א דהיא כ"י. אשתכת, דצדיק אבד ב יתיר מכלא. ולזמנא דאתי כתיב, ד גילי מאד בת ציון הריעי בת ירושלם הנה מלכך יבא לך צדיק ונושע הוא. צדיק ומושיע לא כתיב, אלא צדיק ונושע הוא. ג הוא נושע ד ודאי. והא אתמר. רפז) ה ימינך יי נאדרי בכח. מאי נאדרי, נאדר מבעי ליה. אלא, בשעתא דשמאלא אתיא לאזדווגא ה בימינא, כדין כתיב ו נאדרי תרעץ, ולעולם הכי הוא ד בגין דשמאלא אשתכח בימינא, ואתכליל ביה.

רפח) אמר רבי שמעון, כמה דאוקימנא הכי הוא, דבר נש אשתכח דאתפלג. מ"ט. בגין לקבלא עמיה בת זוגיה, ה דיתעבידו חד גופא ממש. כך ימינך, אשתכח דאתפלג. מ"ט. בגין לקבלא עמיה שמאלא. והכי ט הוא כלא, חד בחד. ועל דא, בחד מחי ומסי, הה"ד ימינך יי תרעץ אויב.

רפט) תא חזי, שירתא דא אתמר, על ההוא זמנא, ועל זמנא דאתי, ביומי דיתער מלכא משיחא, דכתיב, ימינך יי תרעץ אויב, רעצת לא כתיב, אלא תרעץ. מה כתיב בקדמיתא, ה השיב אחור ימינו, מפני אויב, בההוא זמנא היא, תרעץ אויב לזמנא דאתי.

חלופי גרסאות

ת כדקא חזי ול"ג כד. א ל"ג דהיא כ"י (ד"א)
ב מוסיף עכ"פ יתיר. ג ל"ג הוא. ד עכ"פ.
ה ביה. ו נאדרי תרין ול"ג תרעץ; בכח תרי ול"ג
תרעץ; נאדרי תרעץ תבין תרין. ז ל"ג מן בגין עד
דבר נש. ח ויתעבידו. ט הוה. י כמה.

מסרת הזהר

ד (זכריה ט') ויחי קפ"ז צ"ב ז"ח כ"ט ט"ד שמ"ו,
מ"ז ט"ב שלי"ד ה) לעיל אות רע"ד צ"ס. ו) (איכה א')
לעיל אות רפ"ה צ"ב.

ימינך ה' נאדרי בכח

באחד, ועל כן ביד אחד מכה ומרפא, וע"כ
כתוב ימינך ה' תרעץ אויב.
פירוש. כי הימין נמשך מנקודת החולם,
שפירושו שעלתה המלכות לבינה של המדרגה,
ונשאר כו"ח במדרגה ובינה ותו"מ נפלו למדרגה
התחתונה. ואלו כו"ח שנשאר במדרגה ה"ס
נקודת החולם וה"ס הימין, ואלו בינה ותו"מ
שנפלו מן המדרגה ה"ס השמאל ונקודת השורק.
הרי שהימין הוא רק חצי גוף, והשמאל הוא
חצי האחר. (עי' לעיל ב"א דף ט"ו ד"ה הריא
נקודה). ו"ש, כך ימינך אשתכח דאתפלג
דהיינו בעת עליית המלכות לבינה, שכו"ח
שנשאר ה"ס ימין ובינה ותו"מ שנפלו ה"ס
שמאל. בגין לקבלא שמאלא. כדי שיקבל
אח"כ השמאל ותשלם מדרגתו. ו"ש והכי
הוא כלא חד בחד, שכל ענין הזווגים של
אחד באחד, הם כך, שהיו תחילה ב' פלגי
דגופא ואח"כ מזדווגים.

רפט) ת"ח שירתא דא וכו': בוא
וראה, שירה זו נאמר, על אותו הזמן ולעתיד
לבא, בזמן שיתעורר מלך המשיח. שכתוב,
ימינך

מאמר

ומשיב, מכל אלו פני המלך לא נמצא שנאבד
אלא צדיק, שהוא יסוד, אבד, ב' הצדדים, א'
שאינו שורה בו ברכות כבתחילה. וא' שבת
זוגו נתרקה ממנו, שהיא כנסת ישראל,
דהיינו המלכות, נמצא שהצדיק אבד יותר
מכולם, ולעתיד לבא כתוב, גילי מאד וגו' הנה
מלכך יבא לך צדיק ונושע הוא. צדיק ומושיע
לא כתוב, אלא צדיק ונושע הוא. הוא נושע
ודאי שחזרה אליו בת זוגו. וכבר למדנו.

רפז) ימינך ה' נאדרי בכח: מהו
נאדרי, נאדר היה צריך לומר. ומשיב, אלא
בשעה שהשמאל בא להזדווג בימין או כתוב
נאדרי, תרעץ אויב. ולעולם כך הוא, שמזדווג
בימין, משום שהשמאל נמצא בימין ונכלל בו.
רפח) אמר רבי שמעון וכו': אר"ש,
כמו שהעמדנו כן הוא. שהרי האדם נמצא
שנחלק, כלומר שהוא רק חצי גוף, וחציו ה'
היא הנקבה. מהו הטעם, כדי שיקבל אחר כך
את בת זוגו ויעשו גוף אחד ממש. כך ימינך,
נמצא שנחלק, שהוא רק חצי גוף, מהו הטעם.
כדי שיקבל עמו השמאל. והכל כך הוא אחד
(דפו"י דף ג"ו ע"ב)

רצ) וכלא כ הכי הוא, תהרוס קמין, הרסת לא כתיב, אלא תהרוס. תשלח חרוניך יאכלמו כקש, כלא לזמנא דאתי. ימינך יי נאדרי בכח, בזמנא ז דא, בעלמא דין. ימינך יי תרעץ אויב, בזמנא דמלכא משיחא. וברוב גאונך תהרוס קמין, לביאת גוג ומגוג. תשלח חרוניך יאכלמו כקש, לתחיית המתים. דכתיב, ז) ורבים מישיני אדמת עפר יקיצו אלה לחיי עולם ואלה לחרפות ולדראון עולם.

רצא) בההוא זמנא, אמר רבי שמעון, זכאין אינון דישתארוון בעלמא, ומאן אינון. תא חזי, לא ישתאר ח מבני עלמא, בר אינון גזירין, דקבילו את קיימא קדישא, ועאלו בקיימא קדישא, באינון תרין חולקין, כמה דאוקימנא. והוא נטיר ליה לההוא קיים, ולא עייליה באתר דלא אצטריך, אלין אינון דישתארוון, ויכתבון לחיי עלמא.

רצב) מנלן. דכתיב, ח) והיה הנשאר בציון והנותר בירושלם קדוש יאמר לו כל הכתוב לחיים בירושלם. משמע הנשאר נ בציון והנותר בירושלם, דכל מאן דאתגזר, באלין תרין דרגין עאל. ט) ואי נטיר לההוא קיים כדקא חזי, ויזדהר ביה, עליה כתיב הנשאר בציון והנותר בירושלם. אלין ישתארוון בההוא זמנא, ובהו זמין קב"ה לחדתא עלמא, ולמחדי בהו. על ההוא זמנא כתיב, ט) יהי כבוד יי לעולם ישמח יי במעשיו.

רצג) ר' חייא הוה אזיל לגבי רבי אלעזר, אשכחיה, דהוה יתיב לגביה דרבי יוסי בר"ש בן לקונייא חמוי. עד דזקיף רישיה, חמא ליה לרבי חייא, אמר, י) ביום

חלופי גרסאות

כ ל"ג הכי הוא; חז וליג הכי הוא. ז דין. ח להו לבני. נ מוסיף בציון אלין אישתארוון מההוא זמנא. ט ואנטיר. ע וישתאר.

מסרת הזהר

ז) (דניאל י"ב) נח ע"ד צי"א. ח) (ישעיה ד') לך קל"ח צ"ב. ט) (תהלים ק"ד) וירא מ"ד צ"ד ז"ח מ"ה ט"א שמי', ט"א ט"ג שמי"ח ת"ח צ"ו ט"ב שכ"א, ק"ה ט"א של"ג. י) (ישעיה י"ט).

ימינך ה' נאדרי בכח

הנמולים, שקבלו אות ברית הקדוש, ובאו בברית הקדוש בב' החלקים, דהיינו מילה ופריעה, כמו שהעמדנו. והוא שומר לברית ההוא, ולא הכניסו במקום שלא צריך. אלו הם שישארו ויכתבו לחיי עולם.

רצב) מנלן, דכתיב וכו'; מאין לנו זה. הוא, כי כתוב והיה הנשאר בציון והנותר בירושלים קדוש יאמר לו וגו'. משמע מן הנשאר בציון והנותר בירושלים שכל מי שנמול נכנס באלו ב' המדרגות ציון וירושלים. ואם שומר לברית ההוא כראוי, ונוזהר בו, עליו כתוב, הנשאר בציון והנותר בירושלים, אלו ישארו בזמן ההוא, ובהם עתיד הקב"ה לחדש העולם ולשמוח בהם, על זמן ההוא כתוב, יהי כבוד ה' לעולם ישמח ה' במעשיו.

רצג) ר' חייא הוה וכו'; ר"ח היה הולך לר' אלעזר, מצאו שהיה יושב אצל ר' יוסי

הסולם

מאמר

ימינך ה' תרעץ אויב, רעצת, שהוא לשון עבר, לא כתוב, אלא תרעץ, שהוא לשון עתיד, הרי שהיא לעתיד לבא. מה כתוב בתחילה, בגלות, השיב אחור ימינו, מפני אויב, בזמן ההוא, לעתיד לבא, היא תרעץ אויב.

רצ) וכלא הכי הוא וכו'; והכל כך הוא, תהרוס קמין, הרסת לא כתוב אלא תהרוס. וכן תשלח חרוניך וגו'. הכל לעתיד לבא. ימינך ה' נאדרי בכח, הוא בזמן הזה בעולם הזה. ימינך ה' תרעץ אויב, הוא בזמן מלך המשיח, וברוב גאונך תהרוס קמין, הוא לביאת גוג ומגוג. תשלח חרוניך יאכלמו כקש, הוא לתחיית המתים. שכתוב, ורבים מישיני אדמת עפר יקיצו וגו'.

רצא) בההוא זמנא אמר וכו'; בזמן ההוא, אמר ר"ש, אשריהם שישארו בעולם. ומי הם. בוא וראה, לא ישאר בעולם חוץ מאלו (דפו"י דף ג"ז ע"ב)

ההוא יהיה ישראל שלישיה למצרים ולאשור ברכה בקרב הארץ אשר ברכו יי צבאות לאמר ברוך עמי מצרים ומעשה ידי אשור ונחלתי ישראל, ⁹ וכי אשור ומצרים קריבין אינון לקב"ה.

רצד) אלא, על גלותא דיסקון ממצרים ומאשור אתמר, ואי אתמר על מצרים ועל אשור, על אינון חסידין דלהון, דאהדרו בתיובתא, ואשתארון למפלח לישראל ולמלכא משיחא, דכתיב ¹⁰ וישתחוו לו כל מלכים. וכתב, ¹¹ והיו מלכים אומניך וגו'.

רצה) א"ל, מאי דכתיב, ¹² דרכיה דרכי נעם א"ל כמה טפשין בני עלמא, דלא ידעין ולא משגיחין במלוי דאורייתא, דהא מלין ¹³ דאורייתא אינון ארחא למזכי בההוא נעם יי דכתיב דרכיה דרכי נעם וכל נתיבותיה שלום. ¹⁴ דרכי נעם ודאי. מאי נעם. כמה דכתיב ¹⁵ לחזות בנעם יי, והא ¹⁶ אוקמוה, ¹⁷ בגין דאורייתא, וא"חוי, מההוא נעם אתיין, ואינון ארחין פרישן ביה, ועל דא ¹⁸ דרכיה דרכי נעם וכל נתיבותיה שלום.

רצו) א"ר חייא, תנינן, בשעתא דקב"ה יהב אורייתא לישראל, נפק נהורא מההוא נעם, ואתעטר ביה קב"ה, ומההוא נעם אבהיקו זיוון דכלהו, עלמין * דכלהו רקיעין, ¹⁹ דכלהו כתרין. על ההיא שעתא כתיב, ²⁰ צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה וגו'.

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

⁹ ל"ג מן וכי אשור עד כמה טפשין שבאות רציה. ¹⁰ מוסיף דאורייתא כמה רוין עלאין אית בהו. ¹¹ מוסיף אמר לו דרכי. ¹² מוסיף אוקמוה ומאי דרכי נעם. ¹³ בגי"כ אורייתא. ¹⁴ ל"ג דרכיה דרכי נעם. ¹⁵ א ל"ג דכלהו כתרין.

¹⁶ (תהלים ע"ב) תולדות ס"ד צ"ה. ¹⁷ (ישעיה מ"ט) ¹⁸ (משלי ג') וישב ס"ז צ"ב. ¹⁹ (תהלים כ"ז) תולדות גי"ח צ"ב. ²⁰ (שיר ג') ב"א ר"ג צ"א.

מאמר

הסולם

ימינך ה' נאדרי בכח

הדרך לזכות בנעם ה' ההוא, שכתוב, דרכיה דרכי נעם וכל נתיבותיה שלום. דרכי נעם ודאי. שזאל, מהו נעם. ומשיב, הוא כמ"ש, לחזות בנעם ה' שהיא בינה. והעמדתו מושם שהתורה ודרכיה באים מנעם ההוא, והדרכים האלו מתפרשים בו. ועל זה, דרכיה דרכי נעם וכל נתיבותיה שלום.

רצו) א"ר חייא תנינן וכו': אר"ה, למדנה בשעה שהקב"ה נתן התורה לישראל, יצא אור מנעם ההוא, שהוא בינה, ונעטר בו הקב"ה, שהוא ז"א. דהיינו שקבל ג"ר ממנה, המכונים עטרה. ומנעם ההוא הבריק הזיו של כל העולמות, של כל הרקיעים, ושל כל הכתרים. על אותה שעה כתוב, צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה בעטרה שעטרה לו אמו וגו', המלך שלמה הוא ז"א, אמו היא בינה, עטרה, הוא ג"ר.

ההיא

יוסי בר"ש בן לקוניא חמיו. בעוד שהיה מרים את ראשו, ראה את ר' חייא, אמר ביום ההוא יהיה ישראל שלישיה למצרים ולאשור וגו' ברוך עמי מצרים ומעשה ידי אשור ונחלתי ישראל. שזאל, וכי אשור ומצרים קרובים הם להקב"ה.

רצד) אלא על גלותא וכו': ומשיב, אלא על בני הגלות שיעלו ממצרים ומאשור, נאמר. ואם נאמר על מצרים ועל אשור עצמם, הוא על החסידים שבהם, שחזרו בתשובה, ונשאר לעבוד את ישראל ומלך המשיח. שכתוב, וישתחוו לו כל מלכים. וכתוב, והיו מלכים אומניך וגו'.

רצה) א"ל מאי דכתיב וכו': אמר לו, מהו שכתוב, דרכיה דרכי נעם. א"ל, כמה טפשים הם בני העולם, שאינם יודעים ואינם משגיחים בדברי תורה, שהרי דברי תורה הם (דפו"י דף ג"ז ע"ב * דף ג"ח ע"א)

רצז) וההיא שעתא דאתבני מקדשא, אתעטר קב"ה בההוא עטרה, ב ויתבי בכרסייא דיליה, ואתעטר בעטרוי. ומההוא זמנא דאתחרב בי מקדשא, ג לא אתעטר קב"ה בעטרוי, וההוא נעם אתטמר ואתגניז.

רצח) א"ר אלעזר, בשעתא דעאל משה בגו עננא, כמה דכתיב, ט ויבא משה בתוך הענן, כבר נש דהוה אזיל באתר דרוחא. איערע ביה חד מלאכא רברבא, ותאנא, קמואל שמיה. והוא ממנא על תריסר אלפין ממנן שליחן. בעא לאזדוגא ביה במשה, פתח משה פומיה, בתריסר אתוון גליפין דשמא קדישא דאליף ד ליה קב"ה בסנה, ואתרחק מניה ה תריסר אלפין פרסין, והוה אזל משה בעננא, ועינוי מלהטן כגומרין דאשא.

חלופי גרסאות

מסרת הזוהר

ב ויתבי מלכא דכלה ומההוא; ורתיכא דמלאכא עמה דכלא. ג ל"ב לא. ד ל"ב ליה. ה תליסר.

ט (שמות כ"ד) נח ג"ג צ"א.

בשעתא דעאל משה בעננא

הסולם

מאמר

שה"ס ו"ק בחסרון ג"ר. וכדי לעזרו להשגת ג"ר, נגלה לו המלאך קמואל, שהוא ממונה על י"ב אלפין ממנין שליחין, שה"ס אור ג"ר המקובל ע"י ג' קוין בד' פנים חו"ב תו"מ שהם י"ב, ולהיותם ממשיכים חכמה, הם במספר אלפים. וי"ב אלפים אלו, ממונים שליחים לעזור לנשמה להשגת ג"ר. וז"ש, בעא לאזדוגא ביה במשה, שרצה להתחבר עמו, ומיד השיג משה הג"ר דנשמה, הנק' פה. וז"ש פתח משה פומיה, שזכה לאור הנשמה, המכונה פתחון פה, בי"ב אתוון גליפין דשמא קדישא דאליף ליה קב"ה בסנה. כי אלו י"ב אתוון גליפין שקבל משה בסנה היו ג"כ בחינת אור הנשמה לפי המדרגה שלו אז. ונודע שאור הנשמה דוחה חכמה ומתדבק בחסדים, בסו"ה כי חפץ חסד הוא. וע"כ דחה משה את המלאך קמואל הממשיך ג"ר בהארת חכמה, והתדבק באור החסדים. וז"ש ואתרחק מניה י"ב אלפין פרסין. כלומר י"ב פנים דנשמה, העומדים בשליטת אור החסדים, דוחים י"ב פנים העומדים בשליטת החכמה, הנק' אלפים. וז"ש שהתרחק ממנו י"ב אלפים פרסאות. מחמת חשקו לחסדים. וז"ש והוה אזיל משה בעננא, כלומר שחזר להתדבק בבחינת אור הרוח שבענן. ועינוי מלהטן כגומרין דאשא. כי לא הוכר הארת הג"ר בעיניו, מחמת שהתדבק בקומת הרוח, שיש שם דינים דמסך דבחי"א. הנקראים גחלי אש.

רצז) וההיא שעתא דאתבני וכו': ובשעה ההוא שנבנה בית המקדש, נעטר הקב"ה בעטרה ההוא, וישב בכסא שלו, שהוא המלכות, ונעטר בעטרותיו. ומאותו זמן שנחרב בית המקדש, לא נעטר הקב"ה בעטרותיו, ונעם ההיא שהוא אור הבינה, נתכסה ונגנז.

מאמר בשעתא דעאל משה בגו עננא

רצח) אמר ר' אלעזר וכו': אר"א, בשעה שמשה נכנס בתוך הענן, כמ"ש ויבא משה בתוך הענן, כאדם ההולך במקום הרוח, פגש בו מלאך גדול אחד, ולמדנו ששמו קמואל, והוא ממונה על י"ב אלפים ממונים שליחים. רצה להתחבר בו במשה. פתח משה פיו, בי"ב אותיות חקוקות של השם הקדוש, שלמד אותו הקב"ה בסנה, והתרחק ממנו י"ב אלף פרסאות. והיה הולך משה בענן, ועיניו לזהטות כגחלי אש.

פירוש. נודע, שבכל מדרגה יש בה גרנח"י. וכשבא משה למדרגת קבלת התורה בשביל ישראל, היה צריך להשיג את הגרנח"י של מדרגה ההוא. גם נודע שתפקיד המלאכים הוא לעזור את הנשמות ששיגו מה שצריכים. וכן מלאכים אלו שלפנינו, באו לעזור למשה ששיג את הגרנח"י הגדולים הללו.

והנה בחינת נפש רוח, השיג משה על ידי הענן עצמו. וז"ש דעאל משה בגו עננא וכו' כבר נש דהוה אזיל באתר דרוחא. כלומר, שהענן היה לו למקום השגת אור הרוח.

רצט) עד דאיערע ביה חד מלאכא, רברבא ויקירא מן קדמאה, ותאנא ו הדרניאל שמייה, והוא עלאה על שאר מלאכין, אלף ושתין רבוא פרסין, וקליה אזיל במאתן אלף רקיעין, דמסתחראן באשא חיורא. כיון דחמא ליה משה, לא יכיל למלא. בעא ז למשדי גרמיה מגו עננא.

ש) א"ל קב"ה, משה, וכי אנת הוא דאסגית מלין עמי בסנה, ה דבעית למנדע רזא דשמא קדישא, ולא דחלת. והשתא את דחיל מחד משמשי. כיון דשמע משה קליה דקב"ה, אתתקף. פתח פומיה, בע"ב אתוון דשמא עלאה, כיון דשמע ה הדרניאל אתוון דשמא קדישא, מפומיה דמשה, אזדעזע. קריב לגביה, א"ל, זכאה חולקך משה, דאתגלי לך, מה דלא אתגלי למלאכי עלאי.

חלופי גרסאות

ו קדמיאל, ז לאשדי. ח מוסיף תלת יומין דבעית. ט קדמיאל.

בשעתא דעאל משה בעננא

הסולם

מאמר

המכינה קול, אזיל במאתן אלף רקיעים. שהם הרקיעים דאו"א עלאין, אלף רקיעים לאבא ואלף רקיעים לאמא, דמסתחראן באשא חוורא, כי או"א עלאין, הם בבחינת אוירא דכ"א, שה"י אינה יוצאת מאויר שלהם, ובהם מתוקן המנעולא, שה"ס המלכות דמדת הדין שנקראת אש. אלא מתוך שאו"א עלאין הם תמיד בסוד כי חפץ חסד הוא אין האש הוזה פוגם אצלם כלום, וע"כ נקרא אש לבנה. כלומר שאין בו פגם משהו. (כמ"ש ב"ב דף כ' ד"ה בראשית ע"ש) וקולו של הדרניאל שהוא קו אמצעי שלו ממשיך האוירא דכ"א הוזה דאו"א עלאין.

ו"ש כיון דחמא ליה משה, לא יכיל למלא, דהיינו מחמת הפחד דאשא חוורא, שראה בו שה"ס מלכות דמדת הדין, שמפחד הזה לא יכול לשמש עם הג"ר דנשמה שלו, הנקראים דבור. ולא עוד, אלא אפילו קומת רוח שהיה לו מכח הענן, לא יכול לשמש עמה, מטעם היותה ממלכות הממותקת בבינה. ו"ש בעא למשדי גרמיה מגו עננא, כי המלכות דמדת הדין שראה, פגמה מדרגת הענן, שהיתה ממלכות דמדת הרחמים, ואז נגלה לו קולו של הקב"ה, שהוא ז"א, שקול הוזה ממתיק כל הדינים. ו"ש כיון דשמע משה קלא דקב"ה אתתקף, ואז, בעזרתו של הדרניאל, המשיך המוחין דחיה, ו"ש פתח פומיה בע"ב אתוון דשמא עלאה שהשיג פתחוון פה, שה"ס ג"ר, מסוד ע"ב, וכששמע הדרניאל, שכבר משך מוחין דע"ב נתחבר עמו, ו"ש, כיון דשמע הדרניאל וכו' קריב לגביה.

והוה

רצט) עד דאיערע ביה וכו': עד שפגש בו מלאך אחד, גדול ויקר מן הראשון. ולמדנו הדרניאל שמו. והוא עליון על שאר המלאכים, אלף וששים רבוא פרסאות, וקולו הולך במאתים אלף רקיעים המסתובבים באש לבנה. כיון שראה אותו משה לא יכול לדבר, רצה להפיל עצמו מתוך הענן.

ש) א"ל קב"ה, משה וכו': אמר לו הקב"ה, משה, וכי אתה הוא שהרבית דברים עמי בסנה, שרצית לדעת הסוד של השם הקדוש, ולא פחדת, ועתה, אתה מפחד מפני אחד ממשמשי. כיון ששמע משה קולו של הקב"ה נתחזק, פתח פיו בע"ב אתוון של השם העליון. כיון ששמע הדרניאל האותיות של השם הקדוש מפי משה, נזדעזע, קרב אליו, א"ל, אשרי חלקך משה, שנגלה לך מה שלא נגלה למלאכים עליונים.

פירוש. כי אחר שהשיג בעזרת קמואל מוחין דנשמה, היה צריך להשיג עתה מוחין דחיה, ונשלח לו לעזרה המלאך הדרניאל. ו"ש, עד דאיערע ביה חד מלאכא רברבא ויקירא מן קדמאה, כדי לעזור לו במוחין דחיה היותר חשובים. ומפרש גדלות ג' הקוין שלו, ונודע שהחכמה הוא במספר אלף, והחסדים הם במספר רבוא, ו"ש והוא עלאה על שאר מלאכין, דהיינו שחשיבותו הוא אלף וס"ר פרסין. ס"ר פרסין בימינו, שהם חסדים הנמשכים משש ספירות תחתונות דעתיק שספירותיו בסוד עשרה רבוא, והם ששים רבוא, ובשמאלו אלף, שה"ס החכמה שמשפרה אלף, וקליה, שהוא קו אמצעי

(דפו"י דף ג"ח ע"א)

שא) והוה אזיל עמיה, עד דמטו לאשא תקיפא, דחד מלאכא די שמיה סנדלפון. ותאנא, סנדלפון עלאה הוא על שאר חברוי, חמש מאה שנין. והוא קאים בתר פרגודא דמאריה, וקשר ליה כתרין, מבעותהון דצלותא דישראל. ובשעתא דמטי האי כתר לרישיה דמלאכא קדישא, הוא מקבל צלותהון דישראל. וכלהו חיילין ואכלוסין מזדעזעין, ונהמין ואמרין, בריך יקרא דיי מאתר בית שכינתיה. (שב) א"ל הדרניאל למשה, משה, לית אנא יכיל למהך עמך, דלא יוקיד לי אשא תקיפא דסנדלפון. ביה שעתא אזדעזע משה, עד דאתקיף ביה קב"ה במשה, ואותביה קמיה, ואוליף ליה אורייתא. וחפא ליה למשה, בההוא נהורא וזיוא דההוא נעם, והוה אנפוי דמשה נהירין בכל אינון רקיעין. וכל חילא דשמיא הוה מזדעזעין קמיה, בשעתא דהוה נחית באורייתא.

שג) כיון דחבו ישראל לתתא, נטל קב"ה ממשה אל"ף חולקין מההוא זיוא. ביה שעתא, בעו מלאכין עלאין, וכל אינון אכלוסין, לאוקדא למשה, בשעתא דא"ל קב"ה (9) לך רד כי שחת עמך. אזדעזע משה, ולא יכיל למלא, עד דאסגי בצלותין ובעותין קמי קב"ה.

חלופי גרסאות

י חמשה.

מסרת הוהר

(9) (שמות ל"ב) ב"א קצ"ו צ"ב.

בשעתא דעאל משה בענגא

הסולם

מאמר

חמש מאות שנה. והוא מעלה מ"ן לצורך זיוג המלכות עם ז"א, מתפלות ישראל. וז"ש, וקשר ליה כתרין מבעותהון של ישראל, ובשעת הזיוג מתקבלות תפלתם, וז"ש, ובשעתא דמטי האי כתר לריש"ה דמלאכא קדישא הוא מקבל צלותהון דישראל. ולהיות עמידתו תחת המסך דמלכות נבחן בו אש חזק, מדינים שבמסך דמלכות וז"ש, אמר לו הדרניאל וכו' דלא יוקיד לי אשא תקיפא דסנדלפון. ואו נודעזע משה עד דאתקיף ביה קב"ה במשה ואותביה קמיה ואוליף ליה אורייתא. ויש כאן סוד גדול. כי בכל פעם שנודעזע משה מחמת אשא תקיפא דסנדלפון, החזיק בו הקב"ה ולמד עמו תורה, עד שלימדו הקב"ה כל התורה והמצוה, שבגמר גילויים זכה משה לאור היחידה.

שג) כיון דחבו ישראל וכו': כיון שחטאו ישראל למטה לקח הקב"ה ממשה אלף חלקים מאותו הזיוג. בו בשעה רצו מלאכים העליונים וכל ההמונים לשרוף את משה, דהיינו בשעה שאמר לו הקב"ה לך רד כי שחת עמך. נודעזע משה ולא יכול לדבר, עד שהרבה בקשות ותפלות לפני הקב"ה.

א"ל

שא) והוה אזיל עמיה וכו': והיה הולך עמו עד שהגיע לאשא תקיפא של מלאך אחד ששמו סנדלפון. ולמדנו סנדלפון גבוה על שאר חבריו, חמש מאות שנים. והוא עומד אחר הפרגוד של אדונו, וקושר לו כתרים מבקשותיהם של תפלות ישראל. ובשעה שמגיע כתר הזה לראש המלך הקדוש, הוא מקבל תפלות ישראל, וכל הצבאות וההמונים מזדעזעים ונוהמים ואומרים, ברוך כבוד ה' ממקום בית שכינתו.

שב) א"ל הדרניאל למשה וכו': אמר לו הדרניאל למשה, משה, איני יכול ללכת עמך, מפחד שלא ישרוף אותי אש החזק של סנדלפון. בו בשעה נודעזע משה, עד שהחזיק הקב"ה במשה, והושיבו לפניו, ולימד אותו תורה. וכסה את משה באור ההוא והויו של אותו הנעם, והיה פני משה מאירים בכל הרקיעים. וכל צבאות השמים היו מזדעזעים לפניו, בשעה שהיה יורד עם התורה.

פירושו. סנדלפון עומד בראש עולם הבריאה מתחת המסך של המלכות דאצילות. וז"ש והוא קאים בתר פרגודא דמאריה, ומקבל שם מהארת חג"ת נ"ה דבינה המאירים שם. וספירות דבינה הם במספר מאות וע"כ הם ה' מאות. וז"ש עלאה הוא על שאר חברוי

(דפ"י דף ג"ח ע"א)

שד) א"ל קב"ה, משה, אתקיף בכורסייא דילי, עד דגער קב"ה בכל אינון אכלוסין, בכל אינון חיילין, ואתקיף משה בתרין לוחין דאבנין, ואחית לון לתתא. ודא הוא דכתיב, (ז) עיר גבורים עלה חכם ויורד עז מבטחה. ומההוא זיוא דאשתאר ביה, הוּו מבהיקין אנפוי דמשה. ומה בהאי דאשתאר ביה לא הוי יכלין לאסתכלא באנפוי, בההוא דאסתלק מיניה עאכ"ו.

שה) ר' חייא אמר, ימינך יי נאדרי בכח, דא אורייתא. כ וע"ד, ימינך יי תרעץ אויב. דלית מלה בעלמא דיתבר חיליהון ל דעמין עכו"ם, בר בשעתא דישראל מתעסקין באורייתא. דכל זמן דישראל מתעסקין באורייתא, כ ימינא אתתקף, ואתבר חילא ותוקפא דעעכו"ם. ובגיני כך אורייתא אקרית עז, כד"א (ק) יי עז לעמו יתן.

שו) ובשעתא דישראל לא מתעסקין באורייתא נ שמאלא אתתקף, ואתתקף חיליהון דעעכו"ם, ושלטין עלייהו, וגזרין עלייהו גזרין, דלא יכלין למיקם בהו. וע"ד אתגליאו בני ישראל, ואתבדרו ביני עממיה.

שז) הדא הוא דכתיב * (ר) על מה אבדה הארץ וגו', ויאמר יי על עזבם את תורת. דהא כל זמנא דישראל ישתדלון באורייתא, כ אתבר חילא ותוקפא דכל עע"ז, הה"ד ימינך יי תרעץ אויב. א"ר אלעזר, ודאי הכי הוא, דכל זמנא דקליהון דישראל, אשתמע בבתי כנסיות ובבתי מדרשות וכו', כמה דתנינא (ט) הקול קול יעקב, ואי לאו הידים ידי עשו, והא אוקימנא.

מסרת הוהר

חלופי גרסאות

צ) (משלי כ"א.) ק) (תהלים כ"ט) תולדות נ"ד צ"א. כ ל"ג וע"ד. ל דשאר עמין. ס אתבר ול"ג ימינא
 ר) (ירמיה ט') וישב מ' צ"ג. ט) (בראשית כ"ז) אתתקף. נ אתקף ול"ג שמאלא אתתקף. ס יתבר.
 ויצא מ"ג צ"א.

מאמר

הסולם

בשעתא דעאל משה בעננא

שו) ובשעתא דישראל לא וכו' !
 ובשעה שישראל אינם עוסקים בתורה, מתחזק השמאל, ומתחזק כחם של העמים עכו"ם, שיונקים מן השמאל, ושולטים עליהם, על ישראל, וגזורים עליהם גזירות שאינם יכולים לעמוד בהם. ועל זה נגלו בני ישראל ונתפזרו בין האומות.

שז) הדא הוא דכתיב וכו' ! ז"ש, על מה אבדה הארץ וגו' ויאמר ה' על עזבם את תורת. כי כל זמן שישראל עוסקים בתורה, נשבר כחם ועוזם של כל עובדי ע"ז, ז"ש ימינך ה' תרעץ אויב. א"ר אלעזר, ודאי כן הוא, כמו שלמדנו, שכל זמן שקולם של ישראל נשמע בבתי כנסיות ובבתי מדרשות, הקול קול יעקב, ואם לא הידים ידי עשו, וכבר בארנו.

שד) א"ל קב"ה משה וכו' ! א"ל
 הקב"ה: משה, אחוז בכסא שלי. עד שגער הקב"ה בכל אלו ההמונים, בכל אלו הצבאות, ואז אחז משה בשני לוחות אבנים והורידם למטה. וז"ש עיר גבורים עלה חכם ויורד עז מבטחה. ומזיו ההוא שנשאר בו היו מבריקים פניו של משה. ומה בזה שנשאר בו לא יכלו להסתכל בפניו, במה שנסתלק ממנו על אחת כמה וכמה שלא יכלו להסתכל.

שה) ר' חייא אמר וכו' ! רח"א, ימינך ה' נאדרי בכח, זהו התורה, שמאדירה את הימין, וע"כ, ימינך ה' תרעץ אויב. כי אין דבר בעולם שישבור כחם של עמים עכו"ם, כמו בשעה שישראל עוסקים בתורה. שכל זמן שישראל עוסקים בתורה מתחזק הימין, ונשבר כחם ועוזם של העמים עכו"ם. ומשום זה נקראת התורה ע"ז, כמש"א ה' עז לעמו יתן.

(דפרי"ד דף ג"ח ע"א *) דף ג"ח ע"ב

שח) וברב גאונך תהרוס קמיך. ר' חזקיה פתח ואמר, (ט) למה יי' תעמוד ברחוק תעלים לעתות בצרה, בשעתא דחובי עלמא גרמו, קב"ה סליק לעילא ו לעילא, ובני נשא צווחין ונחתין דמעין, ולית מאן דישיגח עלייהו. מ"ט. בגין דאיהו סליק לעילא לעילא, ותשובה אתמנע מנייהו, כדין כתיב, וברב גאונך תהרוס קמיך.

שט) ר' יצחק אמר, האי קרא, בשעתא דאתלבש קב"ה גאותא, על עממיא דיתכנשוין עליה, כמה דכתיב, (א) ורוזנים נוסדו יחד על יי' ועל משיחו. ותאנא זמינן אינון שבעין (ב) קסטורין מכל (ג) עיבר, לאתכנשא בההוא זמנא (ד) באוכלוסין דכל עלמא, ולמעבד קרבא על ירושלם קרתא קדישא, ולאחדא עיטין עליה דקב"ה. ומאי אמרי, (ה) נוקים על פטרונא בקדמיתא, ולבתר על עמיה, ועל היכליה. (ו) כדין זמין קב"ה לחייכא עלייהו. דכתיב (ז) יושב בשמים ישחק יי' ילעג למו. בההוא זמנא ילבש קב"ה גאוותא עלייהו, וישיציןון מן עלמא, כמה דכתיב (ח) וזאת תהיה המגפה אשר יגף יי' את כל העמים אשר צבאו על ירושלם המק בשרו והוא עומד על רגליו.

שיא) רבי אבא אמר משמיה דרב ייסא סבא, והכי אר"ש, זמין קב"ה לאחייא לכל אינון מלכין, (א) דעקו לישראל ולירושלם, (ב) לאנדריאנוס, (ג) ללופינוס, ונבוכדנצר, ולסנחריב, ולכל שאר מלכי עמין, דחריבו ביתיה, ולשלאה לון כקדמיתא, ויתכנשוין עמהון שאר עמין, וזמין קב"ה לאתפרעא מנייהו באתגלייא,

חלופי גרסאות

ע ל"ג לעילא. פ עמין. צ אוכלסין. ק מוסיף רגליו והיינו דכתיב באדיין דקו כחדא כספא ודהבא וכ"ו והרי אינון בעולם אלא דעתדין להיות ואו ההוא אבנא דמחאת לצלמא היינו כל המלכיות שחזרו וחיו. ר שצרו על ישראל ועל. ש ל"ג לאדריאנוס. ת ל"ג ללופינוס.

מסרת הוהר

ח) תק"ח ק"י ט"א ש"ה, ט"ב ש"ט. א) (תהלים י') ח"ג כ: נח: ב) (שם ב') וירא קמ"ד צ"ד. ג) (שם) וירא קמ"ה צ"א. ד) (זכריה י"ד) וירא פ"ו צ"א. דרך אמת (א) שבעים שרים משבעים אומות. ב) נעמוד תחלה ללחום על האב והאדון שהוא השי"ת.

הסולם

וברוב גאונך תהרוס קמיך

צבאות להתאסף מכל צד בעת ההיא עם הצבאות של כל העולם, ולעשות מלחמה על ירושלים עיר הקדושה ולאחוז בעצות על הקב"ה. ומהו אומרים. נקום על המגין מתחילה, ואח"כ על עמו ועל היכלו. (שי) כדין זמין קב"ה וכ"ו: א) אז עתיד הקב"ה לצחוק עליהם, שכתוב יושב בשמים ישחק ה' ילעג למו. בזמן ההיא ילבוש הקב"ה גאות עליהם, ויכלה אותם מן העולם. כמ"ש וזאת תהיה המגפה וגו'.

שיא) ר' אבא אמר וכ"ו: א) רא"א משמו של ר' ייסא סבא, וכן אמר ר' שמעון, עתיד הקב"ה להחיות כל אלו המלכים שהצירו את ישראל וירושלים, דהיינו לאנדיאנוס ללופינוס, ונבוכדנצר

מאמר

מאמר וברוב גאונך תהרוס קמיך

שח) וברב גאונך תהרוס קמיך: ר' חזקיה פתח ואמר, למה ה' תעמוד ברחוק וגו'. בשעה שעונות העולם גורמים, הקב"ה עולה למעלה למעלה, ובני אדם צועקים ומורידים דמעות, ואין מי שישגיח עליהם. מהו הטעם. משום שהקב"ה נסתלק למעלה למעלה, ונמנע מהם התשובה. אז כתוב, וברב גאונך תהרוס קמיך.

שט) ר' יצחק אמר וכ"ו: ר"א, מקרא זה, הוא, בשעה שהקב"ה מתלבש בגאות על העמים שיתאספו עליו. כמ"ש ורוזנים נוסדו יחד על ה' ועל משיחו. ולמדנו, עתידים עי שרי (דפו"י דף ג"ח ע"ב)

סחרני ירושלים. הה"ד, וזאת תהיה המגפה אשר יגף יי את כל העמים אשר צבאו על ירושלים. אשר יצבאו לא כתיב, אלא אשר צבאו. כדין כתיב, וברב גאונך תהרוס קמך, ודא לזמנא דאתא משיחא, כתיב, ושירתא דא שירתא * דעלמין היא. (שיב) ^ה וברוח אפיך נערמו מים, בההוא זמנא. ובגין כך אית בההוא זמנא, ולזמנא דמלכא משיחא, ולזמנא דגוג ומגוג. ^ב נצבו כמו נד, ^ג לזמנא דעלמא דאתי, דאיהו חדוותא דכל עלמין.

(שיג) ^ו אמר אויב ארדוף אשיג אחלק שלל. אמר אויב, דא ההוא ממנא רברבא על מצראי, בשעתא דאתיהיב ליה שלטנותא על ישראל, חשיב דישיציון תחות שלטניה. אלא דדכר קב"ה טורי עלמא, דהוו מגינין עליהו. ולא תימא ^ד דא בלחודוי, אלא כל אינון רברבין דממנן על כל עכו"ם, ^ה וכד אתיהיב להו רשותא ושלטנותא על ישראל, כוליהו בעאן ^ו דישיציון ישראל תחותיהו. (שיד) ועל דא, אינון עמין דתחות שולטניהון דאינון ממנן, כלהו ^ז גזירין גזרין לשיצאה לון, ^ח אלא דקב"ה דכר טורי עלמא, ואגין עליהו. וכד חמא משה דא, שרא לשבחא לקב"ה, ואמר מי כמוכה באלים יי.

(שטו) אמר ^ט ר"ש, אילנא חד רברבא עלאה תקיפא, ביה ^י אתזנו עלאין ותתאין. והוא אתחם בתריסר תחומין, אתתקף בארבע סטרי עלמא, ^כ דאתחברן

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

(ה) ח"ב מח: (ו) ח"ב גח: א דעלמא דאתי. ב ל"ג נצבו כמונד. ג ולזמנא. ד ל"ג דא. ה כד. ו דישיציון. ז ל"ג גזירין. ח בר קב"ה דאגין עליהו ול"ג מן אלא עד וכד. ט ל"ג ר"ש. י מוסף אתזנו ויני. כ דאסתראן.

יברוב גאונך תהרוס קמך

הסולם

מאמר

העולם, שהם האבות, שהיו מגינים עליהם. ולא תאמר שזה בלבד רצה לכלותם, אלא כל אלו השרים הממונים על כל העמים עכו"ם, כשניתן להם רשות וממשלה על ישראל, רוצים כולם לכלות ישראל תחתם.

(שיד) ועל דא אינון וכו': ועל כן אלו העמים שהם תחת שליטתם של אלו הממונים, כולם גוזרים גזרות לכלות את ישראל. אלא הקב"ה זוכר הרי העולם, שהם האבות, ומגין עליהם. וכשראה משה את זה, התחיל לשבח את הקב"ה, ואמר מי כמוכה באלים ה'.

מאמר מי כמוכה באלים

(שטו) אמר ר"ש אילנא וכו' : אר"ש, אילן אחד גדול עליון ותוק, הוא ז"א, בו נזונים עליונים ותחתונים. ומוגבל ב"ב גבולי אלכסון, שהם ד' ספירות חו"ג תו"מ שבכל אחד ג' קוין. (כמ"ש בפ' לך דף ז' ד"ה גו נסיען ע"ש) מתחזק בד' רוחות העולם, שהם חו"ג תו"מ, המתחברים במקומם. ע' ענפין שהם

ונבוכדנצר, ולסנחריב, ולכל שאר מלכי העולם, שהחריבו ביתו, ויתן להם ממשלה כמתחילה, ויאספו עמהם שאר העמים וילחמו על ירושלים, ועתיד הקב"ה להפרע מהם בגלוי סביב ירושלים. וז"ש וזאת תהיה המגפה אשר יגוף ה' את כל העמים אשר צבאו על ירושלים. אשר יצבאו לא כתוב, אלא אשר צבאו לשון עבר, כי טובב על נבוכדנצר וכו' שכבר צבאו. או כתוב, וברב גאונך תהרוס קמך. וזה כתוב, לזמן שיבא המשיח, ושירה זו שירת עולם היא. (שיב) וברוח אפיך נערמו מים: היינו באותו זמן. ועל כך, יש זה באותו זמן, ובזמן מלך המשיח, ובזמן של גוג ומגוג. נצבו כמו נד, הוא לזמן העולם הבא, שהוא שמחת כל העולמות.

מאמר אמר אויב ארדוף

(שיג) אמר אויב ארדוף אשיג וגר': אמר אויב, זהו הממונה הגדול של מצרים. בשעה שניתנה לו הממשלה על ישראל, חשב לכלותם תחת ממשלתו, אלא שזכר הקב"ה הרי (דפ"ו דף ג"ח ע"ב)

בדוכתייהו. שבעין ענפין סלקין בגויה, ואתזנו מניה, בעקר שרשוי ינקין אינון
סחרניה, ואינון ענפין ל דמשתכחין באילנא.

שטז) כד מטי עדן שלטניה דכל ענפא וענפא, כלהו בעאן לשיצאה כלא
מ גופא דאילנא, דאיהו עקרא דכלהו ענפין, נ ההוא דשליט עלייהו, וישראל אחידן
ביה. כד מטא ט עלייהו שלטנותא ע דההוא *גופא דאילנא, חולקא דישראל. בעי
לנטרא לון, ולמיהב שלמא בכלהו. ועל דא שבעים פרי החג, למיהב שלמא
לשבעין ענפין דבגו אילנא.

שיז) ועל דא מי כמוכה באלים יי. פ מאי באלים. אילנא. כד"א, ט כי יבושו
מאילים אשר חמדתם. דהוא אילנא, ג דהו פלחין לחד ז דפוסא, דמחקקין בגויה.
ואקרי אלים אילנא מי כמוכה דיעביד כעובדך וירחם על כלא. מי כמוכה בכל
ההוא סחרניה דאילנא דאע"ג דאיהו שלטא, נטיר לכלא, נטיר לכל שאר, ולא
בעיא למעבד עמהון גמירא. מי כמוכה נאדר בקדש, בההוא חילא עלאה דאקרי
קדש. ק נאדר בקדש ממש, ואקרי כח יי נעם יי, והא אוקימנא מילי.

שיח) ח) מי כמוכה באלים יי. ר' יוסי פתח ט) ראיתי את כל המעשים אשר
נעשו תחת השמש והנה הכל הבל ורעות רוח. שלמה מלכא, דאסתלק בחכמתא
ד יתירא על כל בני עלמא, היך אמר דכל עובדין הבל ורעות רוח. יכול אף מעשה

חלופי גרסאות

ל משתכחין. מ גופא ; נופה. נ הוא ס שלטנותא עלייהו.
ע ההוא חולקא דישראל ההוא נופא ; ההוא נופא.
פ ל"ג מן מאי עד מי כמוכה. צ דופסא ; רופסא ;
קופסא. ק ל"ג נאדר. ר יתיר.

מסרת הוהר

ז) (ישעיה א') ח"ב רעב : ז"ח ל' ט"ד שכ"ב. ח) ח"ב
נט. ח"ג צד. קכת. קלח : קלט. רסו : ת"ז ת"ע קלב.
ז"ח ב' ט"ד ש"ה, ג' ט"א ש"ט, ט"ד ש"מ, י"ז ט"ג
ש"ו ת"ח צ"ה ט"ב ש"ג. ט) (קהלת א').

דרך אמת ג] שהיו עובדיסלפסל אחד שהיה נדפס ומצוייר באילן האלה.

מי כמוכה באלים

כי יבושו מאלים אשר חמדתם. שהוא אילן שהיו
עובדים לצורה אחת שהיתה חקוקה בתיכו. מי
כמוכה שיעשה כמעשיך וירחם על כל. מי
כמוכה בכל סביבות האילן, שאע"פ ששולט
שומר את הכל שומר לכל השאר, ואינו רוצה
לעשות עמהם כליה, כמו שהם היו רוצים
בזמן שליטתם. מי כמוכה נאדר בקדש. היינו
שנאדר בכח העליון שנקרא קדש. נאדר בקדש
ממש. שהם המוחין דבינה. ונקרא כח ה', נעם
ה'. והרי העמדנו הדברים.

שיח) מי כמוכה באלים ה' ; ר' יוסי
פתח, ראיתי את כל המעשים וגו' הבל ורעות
רוח, שואל, שלמה המלך, שעלה בחכמתו יותר
על כל בני העולם, איך אמר, שכל המעשים
הם הבל ורעות רוח. יכול, אף מעשה הצדקה

היא

הסולם

מאמר

שהם ע' שרים הממונים על ע' אומות העולם.
עולים בתיכו וזונונים ממנו. מעיקר שרשוי
יונקים הם מסביב. והם ענפים הנמצאים
באילן.

שטז) כד מטי עדן וכר' ; כשמגיע עת
הממשלה לכל ענף וענף, כולם רוצים לכולת
לגמרי את גוף האילן, שהוא העיקר של כל
הענפים, והוא השולט על ישראל ואחוזים בו.
וכשמגיע עליהם הממשלה של גוף האילן, שהוא
חלקם של ישראל, הוא רוצה לשמרם, ולתת
שלום בכולם. ועל זה מקריבים ע' פרי החג
לתת שלום לע' ענפים שבתוך האילן, שהם ע'
שרים של אומות העולם.

שיז) ועל דא מי וכר' ; ועל זה נאמר
מי כמוכה באלים ה'. מהו באלים. אילן, כמש"א

(דפו"י דף ג"ח ע"ב *) דף ג"ט ע"א)

הצדקה, והא כתיב ^י והיה מעשה הצדקה שלום. אלא הא אוקמוה, כל המעשים אשר נעשו תחת השמש כתיב. שאני מעשה הצדקה, דאיהו לעילא מן שמשא. שיט) והנה הכל הבל ורעות רוח, מאי קא מיירי. אי תימא הכל הבל כמה דאוקימנא, דאיהו ברזא דחכמתא, כד"א הבל הבלים אמר קהלת, ואינון הבלים ^ש קיומא דעלמא דלעילא ותתא. מאי תימא בהאי, דכתיב הכא, הכל הבל ורעות ^ת רוח.

שכ) אלא הכי אוקמוה, והכי הוא. ת"ח, בשעתא דעובדין מתכשרן לתתא, ובר נש ^א אשתדל בפולחנא דמלכא קדישא, ההוא מלה דעביד, הבל אתעביד מיניה לעילא. ולית לך הבל, דלית ליה קלא, דסליק ואתערט לעילא, ואתעביד סניגורא קמי קב"ה.

שכא) וכל אינון עובדין דאשתדל בהו בר נש, דלאו אינון פולחנא דקב"ה, ^ב ההוא מלה דעביד, הבל יתעביד ^ג מיניה, ואזלא ושאתת בעלמא. וכד נפקת נשמתיה דבר נש, ההוא הבל מגלגלא ליה בעלמא, ^ד כאבנא בקוספיתא, כמה דכתיב, ^ה ואת נפש אויביך יקלענה בתוך כף הקלע.

שכב) מאי יקלענה. ההוא הבל ^ו דמגלגל ליה סחרניה בעלמא, כדין כל מלין ^ה דמתעבדין דלאו אינון פולחנא דקב"ה, הבל יתעביד מיניה, ^ז איהו תבירא דרוחא, דמתבר לרוחא ^ז דסליק ונחית ומתגלגל בעלמא, הה"ד הבל ורעות רוח.

חלופי גרסאות

ש דלעילא ול"ג מן קיומא עד מאי. ת מוסיף רוח והא מלתא דא תחת השמש כתיב. א אסתכל. ב וההוא. דמתעבדין ואינון תחות שמשא. ו ואיהו; מוסיף הבל ג מינה. ד דמדבר סחרניה. ה דאתעבדין; מוסיף איהו. ז דסלקא ונחתא בעלמא.

מסרת הזהר

י) (ישעיה ל"ב) ח"ג רצה: כ) (שמואל א' כ"ו) וירא ע"א צ"א.

דרך אמת [ד] כאבן בכף הקלע.

מי כמוכה באלים

ממנו הבל למעלה. ואין לך הבל, שאין לו קול שעולה למעלה ונעשה סניגור לפני הקב"ה.

שכא) וכל אינון עובדין וכו'; וכל אלו המעשים, שעוסק בהם האדם ואינם עבודת הקב"ה, דבר ההוא שעשה נעשה ממנו הבל, והולך ומשוטט בעולם. וכשיוצאת נשמתו, הבל ההוא מגלגל אותו בעולם, כאבן בכף הקלע. כמ"ש, ואת נפש אויביך יקלענה בתוך כף הקלע.

שכב) מאי יקלענה: שואל מהו יקלענה. ומשיב, הבל ההוא מגלגל אותו סביב בעולם. אז, כל הדברים שנעשים ואינם עבודת הקב"ה, נעשה מהם הבל, שהוא שבירת הרוח שמשבר את הרוח, העולה ויורד ומתגלגל בעולם. ז"ש הבל ורעות רוח.

אבל

הסולם

מאמר

הוא הבל ורעות רוח, הלא כתוב, והיה מעשה הצדקה שלום. ומשיב. אלא, הרי העמדנו, כל המעשים אשר נעשו תחת השמש כתוב, ומשונה הוא מעשה הצדקה, שהוא למעלה מן השמש.

שיט) והנה הכל הבל ורעות רוח: שואל מה פירושו. אם תאמר, הכל הבל פירושו כמו שהעמדנו, שהיא בסוד החכמה כמ"ש, הבל הבלים אמר קהלת והבלים אלו הם קיום עולם העליון ותחתון. (כנ"ל בא ד' מ"א אות קמ"ג) מהו תאמר בזה שכתוב כאן, הנה הבל ורעות רוח.

שכ) אלא הכי אוקמוה וכו': אלא כך העמדנו, וכך הוא. בוא וראה, בשעה שהמעשים טובים בעולם, והאדם עוסק בעבודת המלך הקדוש, הנה דבר ההוא שעושה נעשה

(דפו"י דף ג"ט ע"א)

שכג) אבל ההיא מלה דאיהי פולחנא דמריה דא ^ח סליק לעילא מן שמשא, ואתעביד מניה הבל קדישא, ודא הוא זרעא דזרע בר נש בההוא עלמא, ומה שמה. צדקה. דכתיב, ^ז זרעו לכם לצדקה.

שכד) האי מדבר ליה לבר נש, כד תיפוק נשמתייה מיניה, וסלקא לה באתרא דכבוד דלעילא אשתכח ^ט לאתצררא בצרורא דחיי, הה"ד ^ט והלך לפניך צדקך בגין דברא לך, לסלקא לך, לאתר דאקרי כבוד יי. דכתיב, ^א כבוד יי יאספך. שכה) כל אינון נשמתיין, דההוא הבל קדישא מדבר להו, ההוא דאקרי כבוד יי, כניש לון בגויה, ואתצירין ^ב ביה. ודא אקרי נייחא דרוחא. אבל אחרא ורעות רוח אקרי. זכאין אינון צדיקייא, דכל עובדיהון לעילא מן שמשא ^ג וזרעין זרעא דצדקה, למזכי לון לעלמא דאתי, ועל דא כתיב ^ד וזרחא לכם יראי שמי שמש צדקה.

שכו) אמר רבי שמעון, ת"ח, בקדמיתא כד אתבני בי מקדשא לתתא, לא אתבני אלא בדינא ורוגזא, כמה דכתיב, ^ה כי על אפי ועל חמתי וגו' בגין דבאתר דדינא שריא. לזמנא דאתי, זמין קב"ה למבני ליה, ולא תקנא ליה בדרגא אחרא ^ו עלאה דאקרי צדקה, דכתיב ^ז בצדקה תכונני. בגין כך ^ח אתקיים, ^ט ושמהי (* ממש ^ע צדק ^פ יתקרי. מנלן. דכתיב ^צ וזה שמו אשר יקראו יי צדקנו. שכז) ^ק נטית ימינך תבלעמו ארץ. הא אתמר, ארימת ימינך. אמר רבי יצחק, הא אתערו ^כ ביה חברייא, דכד אפיק קב"ה למצראי מתין ^{כא} מתחות מיא, אמר

חלופי גרסאות

ח אקרי. ט לאתברא. י מוסיף מן אתר לאתר. כ מוסיף ביה הה"ד כבוד ה' יאספך. ל מוסיף וזרעין עובדין. מ ל"ג עלאה. נ מוסיף אתקיים ביה. ט ושמש; ושמש. ע צדקה. פ אקרי. צ ל"ג ביה. ק מתחות ימא מיא אמרו לאתעא כנוש בגוץ וכי' עה.

מסרת הוהר

ז (הושע י') ח"א רסא : ז (ישעיה כ"ח) לך קנ"ד צ"א. ו (שם). ט (מלאכי ג') וירא ט' צ"ה ז"ח ו' ט"א שמ"א. ט (ירמיה ל"ב). פ (ישעיה ג"ד) ח"ג קיג : קפח : צ (ירמיה כ"ג). ק ח"ב מו :

מי כמוכה באלים

הסולם

מאמר

הצדיקים שכל מעשיהם הם למעלה מן השמש, דהיינו עבודת הקב"ה, וזרעים זרע הצדקה לזכות אותם לעולם הבא. ועל זה כתוב, וזרחא לכם שמש יראי שמי שמש צדקה.

שכו) אמר ר' שמעון וכי' : אר"ש, בוא וראה, בתחילה כשנבנה בית המקדש למטה, לא נבנה אלא בדין ורגו, כמ"ש, כי על אפי ועל חמתי וגו'. משום שהוא במקום שהדין שורה. לעתיד לבא, עתיד הקב"ה לבנות אותו ולתקנו במדרגה אחרת עלינו, הנקראת צדקה. שהיא מלכות המתקנת, שכתוב, בצדקה תכונני. משום זה יתקיים ולא יחרב עוד. ושמו ממש יקרא צדק. מאין לנו. שכתוב, וזה שמו אשר יקראו ה' צדיקנו.

שכז) נטית ימינך תבלעמו ארץ; הוקשה לו, הלא הימין פועל חסד. ואומר, הרי למדנו

שכג) אבל ההיא מלה וכי' : אבל דבר ההוא שהוא עבודת רבונא, זה עולה למעלה מן השמש, ונעשה ממנו הבל קדוש, וזה הוא זרע שזרע האדם בעולם ההוא, ומה שמו. צדקה. שכתוב, זרעו לכם לצדקה.

שכד) האי מדבר ליה וכי' : זה מנהיג את האדם כשנשמתי יצאה ממנו, ומעלה אותו במקום הכבוד למעלה, ונמצא לצרור אותו בצרור החיים. ז"ש והלך לפניך צדקך. כדי לנהוג אותך, ולהעלותך למקום שנקרא כבוד ה', שהוא המלכות, שכתוב, וכבוד ה' יאספך. שכה) כל אינון נשמתיין וכי' : כל אלו הנשמות, שהבל ההוא הקדוש מנהיג אותם, ההוא שנקרא כבוד ה', מאספם בתוכו ונצררים בו. ואז הוא נחת רוח. אבל הבל האחר, שאינו עבודת הקב"ה, נקרא ורעות רוח. אשריהם (דפרי' דף ג"ט ע"א * דף ג"ט ע"ב)

לארעא, כניש לון בגוון, ולא בעאת, עד דאוישט קב"ה ימינא לקבלה, וואומי לה, כדין בלעתינון ארעא, הה"ד תבלעמו ארץ. אמר ר' אלעזר, נטית ימינך: לאפרשא ו לה משמאלא ת וכדין אתעביד בהו דינא.

שכח) (ה נחית בחסדך עם זו גאלת, כמה דכתיב (ו) כי ימינך זורועך ואור פניך כי רציתם. כי ימינך: דא ב גדולה. נהלת בעון ג דא דכתיב זורועך, דא גבורה. אל נה קדשך, דא דכתיב, ואור פניך ה כי רציתם, דא ו צדיק, וכלהו משתכחי בקרא.

שכט) (ח תפול עליהם אימתה ופחד. אימתה, אימה מבעי ליה, מאי אימתה. דהא לית לך את או מלה חדא באורייתא, דלא אית בה רזין עלאין. מאי אימתה. אמר רבי שמעון, כלומר דחילו דשכינתא.

של) (האוי גוונא, (ז) תביאמו ותטעמו בהר נחלתך וגו', תביאמו ותטעמו, תביאם ותטעם מבעי ליה, מאי תביאמו. אלא רוחא דקודשא אמר, על אינון דרא בתראה, ה]דגור יהושע, ואתגליא בהו גלויא דרשימא קדישא דשמייה דקב"ה, דאלין אחידן ביה בו, ואלין אתחזיאו למירת ארעא. כמה דכתיב (ב) ועמך כלם צדיקים לעולם יירשו ארץ. דכל מאן דאתגור, ואתגליא ביה רשימא קדישא, ונטיר ליה, אקרי צדיק, בגין כך, לעולם יירשו ארץ.

שלא) (וע"ד תביאמו, ו' יתירה, תביאמו לאינון דאחידן בו. ותטעמו כד"א נצר מטעי מעשה ידי להתפאר. לאינון דאחידן בו, ולאינון ז בתראי, אתער מלה.

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

ר ואמר. ש מניה שמאלא. ת ואתעביד וליג וכדין. א ליג כי. ב גאולה. ג ליג דא. ד ליג דא. ה ליג כי רציתם. ו צדקה. ז מוסיף בתראי דקרא. (תהלים מ"ד). ת ח"ב נט: (ישעיה ס') ב"א ר"ח צ"ד. (ה) שמל יהושע בכניסתו לארץ ישראל.

מאמר

הסולם

נטית ימינך תבלעמו ארץ

שכט) תפול עליהם אימתה ופחד: שואל אימתה, היה צריך לומר אימה, מהו אימתה. שהרי אין לך אות או מלה אחת בתורה, שאין בה סודות עליונים. וא"כ, מהו אימתה. אמר ר' שמעון, כלומר, אימת השכינה. והוא כמו אימת ה' שהיא השכינה.

של) כהאי גוונא תביאמו וגו': כעין זה, תביאמו ותטעמו בהר נחלתך וגו', היה צריך לומר תביאם ותטעם, מהו תביאמו. ומשיב, אלא רוח הקודש אמר, על הדור האחרון שמל יהושע, ונגלה בהם הגילוי של הרשימה הקדושה משמו של הקב"ה, והם אחוזים בו, שהוא ז"א, והם ראויים לרשת הארץ, כמ"ש, ועמך כלם צדיקים לעולם יירשו ארץ. כי כל מי שנמול, ונגלה בו הרשימה הקדושה, ושומר אותו נקרא צדיק, ומשום זה לעולם יירשו ארץ.

שלא) וע"ד תביאמו וכו': וע"כ תביאמו, עם ו' יתירה, שפירושו, תביאמו לאלו שאחוזים

למדנו שפירושו הרימות ירך. ונשאר השמאל לבדו ועשה דין. (כנ"ל אות רס"ד) אמר ר' יצחק, הרי העירו בה החברים, כשהוציא הקב"ה את המצרים מתים מתחת המים, אמר לארץ, אסוף אותם בתוכך. ולא רצתה עד שהושיט הקב"ה את הימין כנגדה, והשביע אותה, אז בלעתם הארץ. ז"ש תבלעמו ארץ. ר' אלעזר אומר, נטית ימינך, פירושו, להפריד אותה מן השמאל, ואז נעשה הדין בשמאל.

שכח) נחית בחסדך עם זו גאלת וגו': הוא כמו שכתוב, כי ימינך זורועך ואור פניך כי רציתם. כי ימינך זה גדולה, דהיינו חסד. נהלת בעון, זהו שכתוב, זורועך, זהו גבורה. אל נה קדשך, זהו שכתוב, ואור פניך כי רציתם, זהו צדיק, שהוא יסוד. וכולם נמצאים בכתוב. כל שש הספירות. כי חסד וגבורה כוללים ת"ת. ויסוד כולל נ"ה.

(דפ"י דף ג"ט צ"ב)

ולית לך מלה באורייתא, או את זעירא באורייתא, דלית בה רזין עלאין, וטעמין קדישין, זכאה חולקהון דידיעין בהו.

ר ע י א מהימנא

שלב) פקודא למבני מקדשא לתתא, כגוונא דבי מקדשא דלעילא, כד"א, מכון לשבתך פעלת יי. דאצטריך למבני בי מקדשא לתתא, ולצלאה ׀ בגויה צלותא בכל יומא, למפלח ליה לקב"ה, דהא צלותא אקרי עבודה.

שלג) וההוא בי כנשתא, אצטריך למבני ליה בשפירו סגיא, ולא תקנא ליה בכל ׀ תקונין, דהא בי כנשתא דלתתא, קיימא לקבל בי כנשתא דלעילא. שלד) בית המקדש לתתא, איהו קאים כגוונא דבית המקדש דלעילא, דקאים דא לקבל דא. וההוא בי מקדשא, כל תקוניו, וכל פולחניו, וכל אינון מאנין, ושמשין, כלהו אינון כגוונא דלעילא. משכנא דקא עבד משה במדברא, כלא ׀ הוה כגוונא דלעילא.

שלח) בי מקדשא דבנה שלמה מלכא, הוא בי נייחא כגוונא עלאה, בכל אינון תקונין, למהוי בתקונא דלעילא, בי נייחא ואחסנתא. ׀ הכי בי כנשתא, אצטריך בכל תקוני שפירו, למהוי כגוונא עלאה, למהוי ׀ בית צלותא, לאתקנא תקונין בצלותא, כמה דאוקמוה.

שלו) וההוא בי מקדשא דליהוי ביה חלונות, דכתיב ׀ וכוון פתיחן. כגוונא דלעילא, וע"ד ׀ משגיח מן החלונות מציץ מן החרכים. ואי תימא אפילו בחקלא,

חלופי גרסאות

מסרת הוהר

ג) (דניאל ו'). ד) (שיר ב') ח"ב ה קיו. רג: רגא. ׀ תוספתא. ט בגוזה. י לה. כ לה. ל תקוניה. ׀ הוה. ח"ג קיד: נ ל"ג הכי. ׀ בי.

למבני מקדשא לתתא

הסולם

מאמר

שלד) בית המקדש לתתא וכו': בית המקדש למטה עומד כעין בית המקדש שלמעלה. שעומדים זה כנגד זה. ובית המקדש ההוא, כל תקוניו, וכל עבודותיו, וכל אלו הכלים, והמשמשים, כולם הם כעין של מעלה. המשכן שעשה משה במדבר, היה הכל כעין של מעלה.

שאחזים בו'. ותטעמו, כש"א נצר מטעי וגו', לאותם שנאחזים בו', שהוא ד"א. ולאלו האחרונים שבימי יהושע, רומז הדבר. ואין לך מלה בתורה, או אות קטן בתורה, שאין בה סודות עליונים וטעמים קדושים, אשרי חלקם של היודעים בהם.

ר ע י א מהימנא

שלח) בי מקדשא דבנה וכו': בית המקדש שבנה שלמה המלך, הוא בית מנוחה. כעין העליון הוא בכל התקונים שבו. להיות בתקון העליון בית מנוחה ונחלה. כך בית הכנסת צריך להיות בכל תקוני היופי כעין העליון, להיות בית תפלה, לתקן תקונים בתפלה, כמו שהעמידו.

שלב) פקודא למבני מקדשא וכו': מצוה, לבנות בית המקדש של מטה כעין בית המקדש של מעלה. כמש"א מכון לשבתך פעלת ה'. כי צריך לבנות בית המקדש למטה ולהתפלל בתוכו תפלה בכל יום, לעבוד את הקב"ה, כי תפלה נקרא עבודה.

שלו) וההוא בי מקדשא וכו': ובית המקדש ההוא צריך שיהיה בו חלונות, שכתוב, וכוון פתיחן. כעין של מעלה. וע"ה, משגיח מן החלונות מציץ מן החרכים. ואם תאמר אפילו בשדה

שלג) וההוא בי כנשתא וכו': ובית הכנסת ההוא, צריכים לבנותו ביופי גדול ולתקן אותו בכל התיקונים. כי בית הכנסת למטה עומד כנגד בית הכנסת שלמעלה.

(דפו"י דף נ"ט ע"ב)

בגין דרוחא להוי סליק, לאו הכי, דהא אנן צריכין בית וליכא. לאשתכחא בית תתא, כגוונא דבית עלאה, לנחתא דיורא עלאה לדיורא תתא. שלז) ותו דההוא צלותא, וההוא רוחא, אצטריך לסלקא, ולנפקא מגו עאקו, בארז מישר, לקבל ירושלם. * ועל דא כתיב, ה) מן המצר קראתי יה, דאצטריך אתר דחיק בעאקו, לשדרא בגויה ההוא רוחא, דלא יסטי לימינא ולשמאלא. ובחקלא לא יכיל קלא לשדרא ליה הכי, דהא כגוונא דא ו קלא דשופר, אתדחייא לבר בארז מישר, מגו אתר דחיק, ואזיל ובקע רקיעין, וסליק בסליקו, לאתערא רוחא לעילא.

שלח) ואי תימא, הא כתיב, ו) ויצא יצחק לשוח בשדה. שאני יצחק, דמלה אחרא הוה ביה, מה דלא הוה בכל עלמא. ותו דהאי קרא לאו להכי אתא, דודאי בשדה אחר ו קלא הוה מצלי והא אוקימנא. ז) ע"כ.

שלט) תניא אמר רבי אבא, זכאה חולקהון, דאינון דזכאן למימר שירתא דא בהאי עלמא, ז דזכאן למימר לה בעלמא דאתי. ושירתא דא, אתבני בעשרין ותרין אתוון ו קדישן ג) פן, ובעשר אמירן, וכלא אתרשים בשמא קדישא, וכלא שלימותא דשמא קדישא, והא אתערנא מלי.

שמ) א"ר שמעון, בההיא שעתא דהו קיימין ישראל על ימא, והו אמרי שירתא, אתגלי קב"ה עליהו, וכל רתיכוי וחילוי, בגין דינדעון למלכיהון, דעבד

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

ה) (תהלים קי"ח) ח"ב קעו: ח"ג קסב: קלט: רצה. ו) (בראשית כ"ד) ביא קליא צ"א ז"ח ג' ט"ד שט"ו ת"ח קי"א ט"ד שט"ו, קי"ד ט"א ש"ד. ז) ע"כ.

דרך אמת ו] פקודא כ' למדחל מההוא מקדש וכו' פקודא כ"א לסדרא כהנא וכו' פרשת אמור פ"ח ב.

מאמר

הסולם

למבני מקדשא לתתא

שדבר אחר היה בו מה שלא היה בכל העולם. שהיה אחד מן האבות. ועוד, שמקרא זה אינו בא לכך להתיר להתפלל בשדה, כי ודאי שבשדה אחר לא היה מתפלל וכבר בארנו. (לעיל בא אות קנ"ה) ששדה זה היה השדה אשר קנה אברהם. (ע"כ רעיא מהימנא).

שלט) תניא א"ר אבא וכו': למדנו, אר"א אשרי חלקם של הזוכים לומר שירה זו בעולם הזה וזוכים לאמרה בעולם הבא. ושירה זו נבנה בכ"ב אותיות קדושות חקוקות, ובעשרה מאמרות, והכל גרשם בשם הקדוש, והכל שלמות השם הקדוש. והערנו הדברים.

שמ) א"ר שמעון וכו': אר"ש, בשעה ההיא שהיו עומדים ישראל על הים, והיו אומרים שירה, נגלה עליהם הקב"ה וכל מרכבותיו וצבאיו, כדי שידעו את מלכם, שעשה להם כל אלו הנסים והגבורות, וכל אחד ואחד

ידע

בשדה יש להתפלל. משום שעולה שם רוח. אינו כן, כי אנו צריכים בית, ואינו. שצריך להמצא בית למטה כעין בית העליון, שהוא המלכות, להוריד דייר העליון, שהוא השכינה, לדייר התחתון, לבני אדם.

שלז) ותו, דההוא צלותא וכו': ועוד, שתפלה ההיא ורוח ההוא, צריך לעלות ולצאת מן המצר בדרך ישר כנגד ירושלים. וע"ז כתוב, מן המצר קראתי יה. שצריך מקום צר בצרה, לשלות בתוכו רוח ההוא, שלא יטה לימין ולשמאל. ובשדה אין הקול יכול לשלוח לו כך. כי כעין זה הוא קול שופר, שנדחה לחוץ בדרך ישר מתוך מקום צר, והולך ובקע רקיעים, ועולה בעליה לעורר רוח שלמעלה.

שלח) ואי תימא הא וכו': ואם תאמר הרי כתוב, ויצא יצחק לשוח בשדה. הרי שמתפללים בשדה. ומשיב משונה הוא יצחק, (דפו"י דף ג"ט ע"ב י) דף ס' ע"א)

לון כל אינון נסין וגבוראן, וכל חד וחד ידע ואסתכל, מה דלא ידעו ואסתכלו שאר נביאי עלמא.

שמא) דאי תימא דלא ידעין ולא ר אדבקו חכמתא עלאה, מן שירתא דא תחמי, דכלהו בחכמתא אסתכלו, וידעו מלין ואמרו. דאי לאו הכי, איך ש אמרו כלהו מלין אחדין, דלא סטו אלין מאלין, ומה דאמר דא, אמר דא, ולא אקדים מלה דא, ה למלה דא, אלא כלהו בשקולא חדא, ורוחא דקדושא בפומא א דכל חד וחד, ומלין אתמרו ב כלהו כאלו נפקין מפומא חד. ג אלא ודאי כולהו בחכמתא עלאה אסתכלו, וידעו מלין עלאין, ורוחא דקודשא בפום כל חד וחד.

שמב) ואפילו אינון דבמעזי אמהון, הוו אמרי שירתא כלהו כחדא, והוו חמאן כלהו, מה דלא חמא יחזקאל נביאה. ועל כך ד הוו כלהו מסתכלי, כאלו חמאן עינא בעינא. וכד סיימו מלין, כלהו מתבסמאן בנפשייהו, ותאבון למחמי ולאסתכלא, ולא הוו בעאן לנטלא מתמן, מסגיאות תיאובתא.

שמג) בההיא שעתא, אמר משה לקב"ה, בניך מסגיאות תיאובתא לאסתכלא בך, לא בעאן לנטלא מן ימא. מה עבד קב"ה, אסתים יקריה לבר למדברא, ותמן אתגליה ולא אתגלי. אמר לון משה לישראל, כמה זמנין ר אמינא לנטלא מתמן, ולא ר בעיתון, עד ה די אחזי לון זיוא יקרא דקב"ה במדברא, ו ומיד הוו תאבין. שמד) ולא כ נטלו, עד דאחיד בהו ג משה ואחמי לון זיוא יקרא דקב"ה במדברא, כדין מסגיאות תיאובתא ורעותא לאסתכלא, ה אנטיל לון משה, הה"ד

חלופי גרסאות

ר אתדבקו. ש יאמרו מלין אחרנין דלא סטו מלין אלין מאלין. ת מן דא. א בכל. ב ל"ג כלהו. ג ל"ג מן אלא עד ואפילו. ד ל"ג הוו. ה ל"ג ולא אתגלי. ו ל"ג אמינא. ז בעו; מוסיף בעו בעיתון. ח דאחזי. ט ומינא. י תייבין. כ נטלין. ל במשה. מ נטיל.

למבני מקדשא לתתא

הסולם

מאמר

כאלו ראו עין בעין. וכשגמרו הדברים, כולם מתבשמים בעצמם, וחושקים לראות ולהסתכל ולא היו רוצים לנסוע משם מרוב השתוקקות.

שמג) בההיא שעתא אמר וכו': בשעה ההיא, אמר משה להקב"ה, בניך מרוב השתוקקות להסתכל בך אינם רוצים לנסוע מן הים. מה עשה הקב"ה, הסתים כבודו בחוץ במדבר, ושם נגלה ואינו נגלה. אמר להם משה לישראל, כמה פעמים אמרתי שתסעו משם ולא רציתם, עד שהראיתי לכם זיו כבוד הקב"ה במדבר. ומיד היו חושקים.

שמד) ולא נטלו עד וכו': ולא נסעו עד שאחו בהם משה, והראה להם זיו כבוד הקב"ה במדבר, או מרוב השתוקקות ורצון להסתכל הסיע אותם משה. ז"ש ויסע משה את ישראל מים סוף ויצאו אל מדבר שור. מהו מדבר

ידע והסתכל מה שלא ידעו והסתכלו שאר נביאי העולם.

שמא) דאי תימא דלא וכו': כי אם תאמר שלא היו יודעים ולא השיגו חכמה עליונה, משירה זו תראה שכולם הסתכלו בחכמה, וידעו הדברים ואמרו. שאם לא כן, איך אמרו כולם מלות אחדות, שלא נטו אלו מאלו, ומה שאמר זה אמר זה, ולא הקדים מלה זו למלה זו, אלא כולם אמרו במשקל אחד, ורוח הקדש היה בפי כל אחד ואחד, והמלות נאמרו כולם כאלו יצאו מפה אחד. אלא ודאי כולם בחכמה עליונה הסתכלו, וידעו דברים עליונים, ורוח הקודש בפי כל אחד ואחד.

שמב) ואפילו אינון דבמעזי וכו': ואפילו אלו שבמעזי אמם, היו אומרים שירה כולם כאחד. והיו רואים כולם מה שלא ראה יחזקאל הנביא. ועל כך היו כולם מסתכלים,

(דפו"י דף ס' ע"א)

ויסע משה את ישראל מים סוף ויצאו אל מדבר שור. מאי מדבר שור. מדברא, דהוּו בעאן לאסתכלא ביה, זיוא יקרא דמלכא קדישא, ועל דא אקרי מדבר שור: אסתכלותא נ שם.

שמה (ז) וילכו שלשת ימים במדבר ולא מצאו מים. ואין מים אלא תורה, שנאמר (ח) הוי כל צמא לכו למים. אמר רבי ייסא, וכי מאן יהב להו אורייתא הכא, והא עד כען לא אתיהיבת לון אורייתא.

שמו) אמר רבי אלעזר, אינון נפקו למדברא לאסתכלא, ע קב"ה נטל פ זיוא יקרא דיליה מתמן, ואינון אזלו צ לאסתכלא ק ביה, ולא אשכחוהו. ואוליפנא דקב"ה תורה אקרי, ואין מים אלא תורה, ואין תורה אלא קב"ה.

שמו) אמר רבי שמעון, עד דהוּו אזלי במדברא, אתגלי עלייהו רשותא אחרא, דשאר עמין, ר ההוא דשליט במדברא, ואערעו בהו תמן. חמו ישראל, דלא הוה ההוא זיוא יקרא דמלכיהון, הדא הוא דכתיב, ויבאו מרתה ולא יכלו לשתות מים ממרה. מ"ט. כי מרים הם, לא אתבסם נפשייהו כקדמיתא. ולא עוד אלא דאתי לקטרגא עלייהו.

שמח) מה כתיב, ויצעק אל יי ויורהו יי עץ, * ואין עץ אלא תורה, דכתיב (ט) עץ חיים היא למחזיקים בה. ואין תורה, אלא קב"ה. רבי אבא אמר, אין עץ אלא קב"ה, דכתיב י כי האדם עץ השדה, עץ השדה ודאי, דא ט עץ שדה דתפוחין

חלופי גרסאות

נ ל"ג שם. ס ועד כאן. ע לקב"ה. פ זיו יקריה. צ ל"ג לאסתכלא. ק מוסיף לקב"ה ביה. ר ל"ג ההוא דשליט במדברא. ש ל"ג עץ.

מסרת הזהר

ז ח"ב ס. ח (ישעיה ג"ה) ח"א רסד. ח"ב קכה. ת"ז תמ"ה פב: ט (משלי ג') ב"א רכ"ט צ"א. י (דברים כ') ח"א קפז. ח"ג כד. יב. רטו: ת"ז תס"ט קב: ת"ה בהשמות שמ"ה.

ולא מצאו מים

במדבר ופגע בהם שם. ראו ישראל שלא היה ההוא, זיו כבוד מלכם, ז"ש, ויבואו מרתה ולא יכלו לשתות מים ממרה, מה הטעם, כי מרים הם, לא נתבשם נפשם כבתחילה. ולא עוד אלא שבא לקטרג עליהם.

הסולם

שמח) מה כתיב ויצעק וגו': מה כתוב, ויצעק אל ה' ויורהו ה' עץ. ואין עץ אלא תורה, שכתוב, עץ חיים היא למחזיקים בה. ואין תורה אלא הקב"ה. ר' אבא אמר, אין עץ אלא הקב"ה, שכתוב, כי האדם עץ השדה. עץ השדה ודאי, זהו עץ שדה דתפוחין קדישין. כלומר, שדה זו היא מלכות. עץ השדה, זה ז"א בעלה. וכשנגלה זיו כבוד המלך עליהם, אז וישלך אל המים וימתקו המים. מהו וימתקו המים, היינו שהקטיגור נעשה סניגור.

פירושו. שהוקשה לו כיון שוירהו ה' עץ, היינו הקב"ה, וחזר עליהם זיו כבודו, א"כ למה לו עוד להשליך אותו אל המים, ועוד, הרי מים ג"כ הקב"ה

מאמר

מדבר שור. הוא מדבר שהיו רוצים שם להסתכל בו בזיו כבוד המלך הקדוש. ועל כן נקרא מדבר שור. שפירושו הסתכלות שם.

מאמר ולא מצאו מים

שמה) וילכו שלשת וגו' ולא מצאו מים: אין מים אלא תורה, שנאמר הוי כל צמא לכו למים. אמר ר' ייסא, וכי מי נתן להם התורה כאן. והרי עד עתה לא ניתנה להם התורה.

שמו) אמר רבי אלעזר וכו': אר"א. הם יצאו למדבר להסתכל, והקב"ה לקח זיו הכבוד משם, והם הלכו להסתכל בו, ולא מצאו אותו. ולמדנו שהקב"ה נקרא תורה, וע"כ אין מים אלא תורה, ואין תורה אלא הקב"ה.

שמז) אמר רבי שמעון וכו': אר"ש. בעוד שהיו הולכין במדבר, נגלה עליהם רשות אחר של שאר העמים, דהיינו אותו שהוא שולט (דפו"י דף ס' ע"א י) דף ס' ע"ב)

קדישין. וכד אתגלי זוי יקרא דמלכהון עלייהו, כדין וישלך אל המים וימתקו המים. מאי וימתקו המים. דקטיגורא אתעביד סניגורא.

שמט) אמר רבי אבא, תא חזי, בקדמיתא כד עאלו ישראל בקיימא דקב"ה, לא עאלו כדקא יאות. מאי טעמא. בגין דאתגורו ה ולא אתפרעו, ולא אתגלייא רשימא קדישא. כיון דמטו הכא, מה כתיב, שם שם לו חק ומשפט. תמן עאלו ישראל בתרין חולקין קדישין, בההוא גלויא דאתגליא רשימא דלהון, ואקרונ חק ומשפט. חק: כמה דאת אמר ו ותתן טרף לביתה וחק לנערותיה. ומשפט: כמה דאתמר (משפט לאלהי יעקב. ושם נסהו, בההוא את קדישא. כד"א, כי חק לישראל הוא. בספרא דרב ייבא סבא, אמר מלה על ההוא חוטרא קדישא.

שנ) ויאמר אם שמוע תשמע לקול יי אלהיך. ויאמר, מאי ויאמר. לא כתיב מאן קאמר דא. אלא קב"ה אמר. ב רבי חזקיה אמר, ג שמעינן אמירה סתם, ד מאמירה סתם. דכתיב ו ואל משה אמר עלה אל יי. אמר, לא כתיב מאן קאמר. ה אוף הכא ויאמר סתם, ולא ו כתיב מאן קאמר.

שנא) אמר רבי יוסי, משמע דכתיב, ויצעק אל יי ויורהו יי עץ, מהכא משמע ויאמר, ומשמע מאן אמר מלה. לקול יי אלהיך, לקולי מבעי ליה. אלא לההוא קול ד דעאלו ביה.

מסרת הוהר

חלופי גרסאות

כ) (משלי ל"א) ויחי רסח צ"ה. (תהלים פ"א) ח"ב יח: ח"ג פו: קיג מ) וירא מ"ה צ"ב. נ) (שמות כ"ד) וירא מ"ה צ"ד.

ת ל"ג ולא אתפרעו. א ל"ג כד"א כי חק לישראל הוא. ב מוסיף אמר רי. ג משמע. ד מאי אמירה. ה ל"ג מן אוף עזאמר ר"י. ו כתב מאן אמר (ר"א). ז דעל גביה.

מאמר

הסולם

ולא מצאו מים

הקב"ה כנ"ל. וז"ש שקטיגור נעשה סניגור. כיון שהס"א שהיתה במים קטרג עליהם כנ"ל. ועתה נעשה סניגור.

לישראל הוא. בספר ר' ייבא סבא אמר דבר על מטה ההוא הקדוש, שעליו נאמר, ויורהו ה' עץ.

מאמר ויאמר אם שמוע תשמע לקול ה'

שנ) ויאמר אם שמוע וגו': כתוב ויאמר, מהו ויאמר, לא כתוב מי אמר זה. אלא הקב"ה אמר. ר' חזקיה אמר, אנו למדים אמירה סתם מאמירה סתם. שכתוב, ואל משה אמר עלה אל ה'. ושם פירושו המלכות, שאם היה הקב"ה היה צריך לומר, עלה אלי. אף כן פירושו המלכות.

שנא) אמר ר' יוסי וכו': משמע משכתוב מקודם לכן, ויצעק אל ה', ויורהו ה' עץ. מכאן משמע פירושו של ויאמר, שמשמע מי אמר מלה זו. דהיינו ג"כ הקב"ה. לקול ה' אלקיך, לקולי היה צריך לומר, ומשיב, שפירושו לקול הזה שנכנסו בו, על ידי המילה, שהוא קול המלכות. וע"כ לא נאמר לקולי.

אמר

שמט) אמר רבי אבא וכו': אר"א, בוא וראה, בתחילה כשנכנסו ישראל בברית הקב"ה, לא נכנסו כראוי. מה הטעם. משום שמלו ולא פרעו, ולא נגלה הרושם הקדוש. כיון שהגיעו כאן למרה, מה כתוב, שם שם לו חק ומשפט ושם נסהו. שפירושו, שם נכנסו ישראל בשני חלקים הקדושים, מלכות ויסוד שזכו בהם ע"י מילה ופריעה, בגילוי ההוא שנגלה הרושם שלהם ונקראו חק ומשפט. חק, זה מלכות, כש"א ותתן טרף לביתה וחק לנערותיה. שסובב על המלכות ורומז על מילה ומשפט. כמ"ש משפט לאלקי יעקב. שהוא יסוד רומז להמחין המתגלים ע"י הפריעה, הנקרא משפט. ושם נסהו היינו באות הזה הקדוש. שחפני היותו חק, שייך נסיון. כמ"ש כי חק שחפני דף סי' ע"ב)

שנב) אמר רבי אבא, בטר דאתגליא בהו רשימא קדישא, עאלו בתרין חולקין קדישין, כמה דאתמר, וכיון דעאלו באלין תרין, עאלו באלין תרין חולקין אחרנין, דכד ח יסתלקון ח באלין תרין אחרנין, י יתחברון באלין, ולא ממנעי ברכאן, ובג"כ, באלין כ מטו ברכאן, עד מלכא קדישא.

שנג) ומאתריה דקרא אשתמע מלה, דכתיב, ויאמר אם שמוע תשמע. ויאמר: דא מלכא קדישא. ומאי קאמר, אם שמוע תשמע לקול יי אלהיך, ז כד"א ט כי יי אלהיך אש אוכלה הוא, דא כנסת ישראל. והישר בעיניו תעשה: דא צדיק, והאזנת למצותיו: דא נצח. ושמרת כל חקיו: דא הוד. כיון דעאלו ח באלין, הא מטו למלכא קדישא. לבתר מה כתיב, כל המחלה אשר שמת במצרים לא אשים עליך כי אני יי רופאך. כי אני יי: דא מלכא קדישא.

שנד) אשתמע, דכל מאן דנטיר להאי רשימא קדישא, מניה סליק עד מלכא קדישא עלאה. מאי משמע. משמע אינון תרין, דאתכנש בהו זרעא, ומשח רבות קודשא, דשדיין ליה בפום אמה, נ אתקשרו כחדא, ומלכא עלאה עליהו, ואתקשרו ביה. ועל כך, מאן דעאל באלין תרין, ונטיר לון, אתקשר בתרין אחרנין, ועאל בהו, וכדין מטי למלכא קדישא.

שנה) אמר רבי יצחק, ודאי מאן דזכי בצדיק, זכי בנצח והוד, ואלין אינון תלתא, דאתברכא בהו כנסת ישראל. ומאן דזכו בהו, זכי במלכא קדישא, ועאל בכלהו ארבעה.

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

(ט) (דברים ד') ב"א רצ"ו צ"א.

ח יסתכלון. ט מלי. י יסתכלון. כ מטון ול"ג ברכאן. ז ל"ג מן כד"א עד דא. ח מוסיף באלין תרי. ט מוסיף וע"ד אתקשרו.

מאמר

הסולם

הגיעו למלך הקדוש, שהוא תפארת, שמקומו אחר נצח. וע"כ לאח"כ מה כתוב, כל המחלה אשר שמת במצרים לא אשים עליך כי אני ה' רופאך. כי אני ה' זהו המלך הקדוש שהוא ת"ת.

שנד) אשתמע דכל מאן וכו': נשמע, שכל מי ששומר הרושם הקדוש הזה, שהוא מילה, עולה ממנו עד המלך הקדוש העליון. שואל, מה משמעות הדברים. ומשיב, שמשמע, שאלו השנים, נצח והוד, שמתקבץ בהם הנורע לברכה, ושמן משחת קדש שיוורים אותו בפי האמה, שהוא יסוד, נתקשרו יחד, והמלך העליון, ת"ת, עליהם, ונקשרו בו. ועל כך, מי שנכנס באלו השנים יסוד ומלכות ע"י מילה ופריעה, ושומר אותם, נקשר בשנים אחרים, נצח והוד, ונכנס בהם, ואז מגיע למלכא קדישא, שהוא ת"ת.

שנה) א"ר יצחק וכו': ארי, ודאי מי שזכה בצדיק, שהוא יסוד, זכה בנצח והוד, מפני שיסוד כולל בתוכו נ"ה, והם שלשה שנתברכה בהם כנסת ישראל שהיא מלכות. ומי שזכה בהם

שנב) אמר ר' אבא וכו': אר"א, אחר שנגלה בהם רושם הקדוש, נכנסו בב' חלקים הקדושים כמו שלמדנו (לעיל אות שכ"ח) שהם יסוד ומלכות. ע"י מילה זכו למלכות, וע"י פריעה ליסוד. וכיון שנכנסו באלו השנים, נכנסו גם באלו ב' חלקים האחרים, שהם נצח והוד, כי כשיתעלו בב' האחרים, נצח והוד, יתחברו באלו יסוד ומלכות. ולא ימנעו ברכות שיסוד ישפיע למלכות. ומשום זה, יגיעו באלו עד המלך הקדוש. שהוא ז"א.

שנג) ומאתריה דקרא וכו': וממקום הכתוב נשמע הדבר. שכתוב, ויאמר אם שמוע תשמע. ויאמר, זה המלך הקדוש. ומהו אמר, אם שמוע תשמע לקול ה' אלקיך, הוא כש"א. כי ה' אלקיך אש אוכלה הוא, שהיא כנסת ישראל, דהיינו המלכות. והישר בעיניו תעשה, זה צדיק שנקרא ישר: והאזנת למצותיו, זהו נצח. ושמרת כל חוקיו, זהו הוד. כיון שנכנסו באלו מלכות ויסוד ונצח והוד. הרי

(דפו"י דף ט' ע"ב)

שנו) ולקבלי ארבעה אליו, נטירו להאי רשימא קדישא, מארבע מלין: נטירו דכנסת ישראל, אסתמרותא דנדה. נטירו דצדיק, אסתמרותא דשפחה. נטירו נצח, אסתמרותא דבת עכו"ם. נטירו דהוד, אסתמרותא דזונה. ועל דא לקול יי אלהיך, דא כנסת ישראל.

שנו) במה זכאן ישראל לקבלא אפי שכינתא, באסתמרותא מן נדה. ועל דא ע כתיב, ואל אשה בנדת טמאתה לא תקרב לגלות ערותה. מאי לגלות ערותה דא כנסת ישראל. ובהאי אחידן ומתקשרן מלין אחרנין, דכנסת ישראל אתקשרת בהו. והא אוקמוה מלי.

שנח) והישר בעיניו תעשה: דא צדיק. כמה דכתיב, עיני יי אל צדיקים, לאסתמרא משפחה. * והא אוקימנא מלי. ג דכתיב ו, ושפחה כי תירש גבירתה, דגרים לצדיק ז דאתדבק בשפחה. והאזנת למצותיו: דא נצח, לאסתמרא ר דלא יעול רשימא דא בבת אל נכר, ולא ישקר ביה בנצח. דכתיב, וגם נצח ישראל לא ישקר. ומאן דנטיר האי, קיים מצותיו, דכתיב ו, כי לא תשתחוה לאל אחר. ושמרת כל חקיו: דא הוד, לאסתמרא מן זונה.

שנט) ואזלא הא, כמה דתנינן, אמר רבי יהודה, מאי דכתיב ו, חגור חרבך על ירך גבור הודך והדרך. אלא, כל מאן דמזרוז גרמיה, ושוי דחילו דחרבא שנא תקיפא לקבליה. על ירך, מאי על ירך. דא רשימא קדישא. כד"א, ת שים נא ירך תחת ירכי.

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

ו) (ויקרא י"ח) חיי שרה כ"ז צ"א תק"ח קכ"א ט"ב ש"ו. פ) (תהלים ל"ד) ויצאקמ"ב צ"ג. ז) (משלי ל' ח"ב ק"ו: ח"ג כח: רפב. ת"ו בהקדמה ב. יד: ת"ז ת"ו. קמו: בהשמטה. ר) (שמואל א' ט"ו) ב"א קל"ג צ"ב. ו) (שמות ל"ד) חיי שרה ס"ו צ"א. ו) (תהלים מ"ה) ב"א רל"ט צ"ו. ת) (בראשית כ"ד) חיי שרה מ"ז צ"א.

מאמר

הסולם

ויאמר אם שמוע תשמע לקול ה'

בהם זכה במלך הקדוש, שהוא ת"ת, ונכנס בכל הארבע ספירות, ת"ת נצח הוד יסוד מלכות. שנו) ולקבלי ארבעה אליו וכו': וכנגד ארבע אלו יש שמירה להרושם הקדוש, מארבעה דברים: שמירה דכנסת ישראל, שהיא מלכות, הוא שמירה מנדה, שמירה של הצדיק, שהוא יסוד, הוא שמירה משפחה. שמירה של נצח, הוא שמירה מבת עכו"ם. שמירה של הוד הוא שמירה מזונה. ועל זה לקול ה' אלקיך, זהו כנסת ישראל שהיא מלכות. שנכנסו בה על ידי המילה.

שנו) במה זכאן ישראל וכו': במה זוכים ישראל לקבל פני השכינה. הוא, על ידי שמירה מנדה. ועל זה כתוב, ואל אשה בנדת טומאתה לא תקרב לגלות ערותה. שואל, מהו לגלות ערותה. ומשיב, זהו כנסת ישראל. כלומר שלא יפגוס בה. ובה אחוזים ומתקשרים

(דפו"י דף ס' ע"ב * דף ס"א ע"א)

שהיא

שס) ד"א חגור חרבך, ר כלומר, זרו ו ואתקיף יצרך בישא, דאיהו חרבך. על ירך, על ההוא רשימא קדישא לנטרא ליה. ואי נטר ליה, כדין אקרי גבור, וקב"ה אלביש ליה בלבושוי, ומאן לכושוי דקב"ה. הוד ת ונצח. דכתיב, & הוד והדר לבשת. אוף הכא הודך והדרך, וכדין אתדבק בך נש במלכא קדישא כדקא יאות.

שסא) מכאן ולהלאה, כל המחלה אשר שמתיה & במצרים לא אשים עליך כי אני יי רופאך. ב דא מלכא קדישא, ועל דא ג אזהר לון על ההוא מלה ממש, דיהב ורשים בהו, ולא יתיר ד ועד כען לא אתייהיבת להו אורייתא, אלא כיון דכתיב, שם שם לו חק ומשפט, מיד ויאמר אם שמוע תשמע וגוי.

שסב) תא חזי, כד בעא קב"ה ה לאזהרא לישראל, על אורייתא, בכמה מלין משיך להו, בכמה משיכן דחביבותא, כבר נש דמשיך בריה לבי רב. ות"ח, לא בעא קב"ה למיהב להו ו אורייתא, עד דקריבו בהדיה. ובמה קריבו בהדיה, ז בגלויא דרשימא דא, כמה דאתמר.

שסג) אמר ר' יהודה, לא קריבו ישראל לטורא דסיני, עד דעאלו בחולקא דצדיק, וזכו ח ביה. מנלן, דכתיב & ביום הזה באו מדבר סיני, ביום הזה ממש דייקא. וכתוב & ואמר ביום ההוא הנה אלהינו זה קוינו לו וגוי.

חלופי גרסאות

ר ל"ג כלומר. ש ואתקיף. ת והדר. א במצרים דא מלכא קדישא. ב ל"ג דא מלכא קדישא. ג אזהר. ד ועל דא. ה לאזהרא. ו מוסיף אורייתא לישראל. ז בגלוי רשימא. ח בה.

מסרת הזהר

א) (תהלים ק"ד) וירא ח' צ"ג. ב) (שמות י"ט) ח"א
א: ח"ב סא. עח: ג) (ישעיה כ"ה) נח ז' צ"ד.

ויאמר אם שמוע תשמע לקול ה'

ומשפט, שהם מילה ופריעה, מיד, ויאמר אם שמוע תשמע וגוי' שהמדובר הוא בד' שמירות של הברית הקדושה, כמבואר, ומיושב קושיא הנ"ל שבאות שמ"ה.

הסולם

שסב) תא חזי כד וכו': בוא וראה, כשרצה הקב"ה להזהיר את ישראל על התורה, בכמה דברים משך אותם בכמה משיכות של אהבה, כאדם המושך את בנו לבית הספר, ובוא וראה, לא רצה הקב"ה לתת להם התורה עד שנתקרבו אליו, ובמה נתקרבו אליו. בגילוי של הרושם הזה, שהיא ברית מילה, כמו שלמדנו.

שסג) אמר ר' יהודה וכו': אר"י, לא קרבו ישראל להר סיני, עד שנכנסו בחלק של הצדיק, דהיינו ברית מילה, וזכו בו. מאין לנו זה, כי כתוב, ביום הזה באו מדבר סיני ביום הזה ממש בדיוק, שהוא יסוד הנקרא זה. וכתוב, ואמר ביום ההוא הנה אלקינו זה קוינו לו וגוי'.

ויאמר

משאמר

שהיא מלכות, כנגדו, על ירך, מהו על ירך. היינו על רושם הקדוש הזה לשמור אותו. כמש"א, שים נא ירך תחת ירכי.

שס) ד"א חגור חרבך וכו': פירוש אחר על חגור חרבך. כלומר, זרו את עצמך, והתקף יצרך הרע, שהוא חרבך, על ירך, על רושם הקדוש ההוא לשמור אותו, ואם שומר אותו אז נקרא גבור. והקב"ה מלביש אותו בלבושיו, ומי הוא לבושיו של הקב"ה. זה הוא הוד ונצח, שכתוב, הוד והדר לבשת. אף כאן, הודך והדרך. ואז מתדבק האדם בהמלך הקדוש כראוי.

שסא) מכאן ולהלאה כל וכו': מכאן ולהלאה כל המחלה וגוי' כי אני ה' רופאך. זהו המלך הקדוש. ועל כן הזהיר אותם על דבר ההוא ממש שנתן ורשם בהם, שהוא ברית המילה ולא יותר. ואמת הוא שעד עתה לא ניתנה להם התורה, אלא כיון שכתוב, שם שם לו חק

(דפו"י דף ס"א ע"א)

פרשת המן

שסד) ויאמר יי אל משה הנני ממטיר לכם לחם מן השמים. רבי יהודה פתח ואמר, (ה) אשרי משכיל אל דל ביום רעה ימלטהו יי. האי קרא אוקימנא ליה, בשעתא דבר נש שכיב בבי מרעיה, הא אתפס באטרוניא דמלכא, רישיה בקולרא, [ז] רגלוי ט בכופסירין, כמה חילין נטרין ליה, מהאי גיסא, ומהאי גיסא. שייפוי כלהו בדוחקא, מגיחין אלין באלין. [ח] מיכלא אתעדי מניה.

שסה) בההוא זמנא, פקדין עליה אפוטרופא, למילף עליה זכות קמי מלכא, כ דכתיב (ו) אם יש עליו מלאך מליץ אחד מני אלף. בההיא שעתא, זכאה חולקיה דב"נ דעאל עליה, ואוליף ליה ארחא, לשיזבותיה מן דינא. הה"ד אשרי משכיל אל דל.

שסו) והיך יכיל לשזבא ליה, למילף ליה ארחוי דחיי, לאתבא ל לקמי מאריה, מ כדין נ אתעביד אפוטרופוסא עליה לעילא. מאי אגריה. ביום רעה ימלטהו יי. ד"א, אשרי משכיל אל דל, כמה תקיפא אגרא דמסכנא, קמי קב"ה.

שסז) א"ר חייא, תהוונא על האי קרא דכתיב, (ז) כי שומע אל אביונים יי, וכי אל אביונים שומע ולא לאחרא. א"ר שמעון, בגין דאינון קריבין יתיר למלכא, דכתיב, (ח) לב נשבר ונדכה אלהים לא תבוזה. ולית לך בעלמא, דאיהו תביר לבא כמסכנא. תו אמר רבי שמעון, תא חזי, כל אינון בני עלמא, אתחזיין קמי קב"ה, בגופא ונפשא, ומסכנא לא אתחזי אלא בנפשא בלחודוי, וקב"ה קריב לנפשא יתיר מגופא.

חלופי גרסאות

ט בספסרא. י חבילין. כ ל"ג מן דכתיב עד בההיא. ל ליה קמי. מ כד. נ עביר.

מסרת הזהר

ז ויצא צ"ד צ"א. ה (תהלים מ"א) הקסה"ז קצ"ו צ"ג. ו (איוב ל"ג) הקסה"ו קס"ט צ"ג. ז (תהלים ס"ט) ח"ג קלה. ח (שם נ"א) מקף ל"ג צ"א.

דרך אמת ז] רגלוי אסורים בכבלים. ח] האכילה הוסר ממנו ואינו יכול לאכול.

פרשת המן

הסולם

מאמר

מאמר פרשת המן

שסו) והיך יכיל לשזבא וכו': שואל, ואיך יכול להציל את החלה. ומשיב, שילמד אותו דרך החיים לשוב לפני אדונו. א: נעשה מליץ עליו למעלה והוא נצול. מה שכרו. הוא, ביום רעה ימלטהו ה'. פירוש אחר, אשרי משכיל אל דל. מפני שכמה תקיף הוא שכר של העוזר לדל לפני הקב"ה.

שסז) א"ר חייא תוהנא וכו': אר"ה תמיהני על מקרא הזה. שכתוב, כי שומע אל אביונים ה'. וכי אל אביונים שומע ולא לאחר. אמר רבי שמעון משום שהם קרובים יותר אל המלך, שכתוב לב נשבר ונדכה אלקים לא תבוזה. ואין לך בעולם, שהוא לב שבור, כמו אביון. עוד א"ר שמעון, בוא וראה, כל בני העולם נראים לפני הקב"ה בגוף ונפש, ועני אינו נראה לפני הקב"ה אלא בנפש לבד, כי גופו שבור, והקב"ה קרוב לנפש יותר מלגוף. מסכנא

שסד) ויאמר ה' אל משה הנני ממטיר וגו': ר' יהודה פתח ואמר, אשרי משכיל אל דל וגו'. מקרא זה העמדתוהו, בשעה שאדם שוכב בבית חליו, הוא נתפש לשליטים של המלך, ראשו בשלשלת, רגליו באזיקים, כמה חילים שומרים אותו מצד זה ומצד זה, שלא יברח, אבריו כולם במיצר, ולוחמים אלו באלו, אכילה הוסרה ממנו.

שסה) בההוא זמנא פקדין וכו': בזמן ההוא פוקדים עליו מליץ, ללמד עליו זכות לפני המלך. שכתוב, אם יש עליו מלאך מליץ אחד מני אלף. בשעה ההיא, אשרי חלקו של אדם, שנכנס אליו ומלמדו דרך להצילו מן הדין. ז"ש אשרי משכיל אל דל.

(דפו"י דף ס"א ע"א)

שסח ט) מסכנא חד הוה בשיבנותיה דר' ייסא, ולא הוה מאן דאשגח ביה, והוא הוה ס' אכסיף, ע' ולא תקיף בבני נשא, * יומא חד חלש, עאל עליה רבי ייסא, שמע חד קלא דאמר, י' טילקא טילקא, הא נפשא פרחא גבאי, ולא מטו יומי. ווי לבני מתיה דלא אשתכח בהו דיתיב נפשיה לגביה. קם רבי ייסא, שדי בפומיה, כ) מיא פ' דגרגרין, ג) אפותא ז' דקונטא ק' אתבוזע זיעא באנפוי, ותב רוחיה לגביה. שסט) לבתר אתא ושאל ליה, אמר חיך רבי, נפשא נפקת מנאי, ומטו לה קמי כורסייא דמלכא, ובעת לאשתארא תמן, אלא דבעא קב"ה לזכאה לך, ואכריזו עלך, זמין הוא רבי ייסא, לסלקא רוחיה, ולא תקשרא בחד מ) אדרא קדישא דזמינין חברייא לאתערא בארעא, והא אתקיננו תלת ר' כרסיאן, דקיימן לך ולחברך. מההוא יומא הוו משגיחין ביה בני ש' מתיה.

שע תו, מסכנא אחרא אעבר קמיה דר' יצחק, והוה בידיה פלג מעה דכסף. אמר ליה לרבי יצחק, אשלים לי ת' ולבני ולבנתי נפשאן. אמר ליה והיך אשלים נפשיכו, דהא לא אשתכח גבאי בר פלג מעה. אמר ליה, בדא אשלימנא, בפלג אחרא דאית א' גבאי, אפקיה ויהביה ליה.

שעא אחזיאו ליה בחלמיה, דהוה אעבר בשפתא דימא רבא, ובעאן למשדייה בגוויה, חמא לרבי שמעון, דהוה אושיט ידוי לקבליה, ואתי ההוא

חלופי גרסאות

ט מכסיף (ד"א). ע' ל"ג ולא; לאתקפא. פ' דגנגדים. צ' דקופתא. ק' אתבקע. ר' כורסי; כרסיא. ש' מתא. ת' ולבנאי ולביתי. א' לי אביחאי; גבי.

דרך אמת ט) עני אחד היה בשכונתו של ר' ייסא ולא היו משגיחים עליו בני אדם והוא היה מתבייש לתבוטע ובתוך כך נחלש. י' כמו טילקא והיא גלגל שמוגלגל ברגלו ורמזו על גלגול הנפש בעת פטירת האדם מן העולם ואמר הבת קול לטיקלא ההוא הא נפשא וכי. כ) מי גרגריס ר"ל מים שבגרגרות. ל) שרשי העשבים או חריות של דקל ע"י זה אתבקע זיעה באנפוי יצא זיעתו לחוץ על פניו וחזר אליו ונתרפא. מ) בחזר אחד.

מאמר

הסולם

פרשת המן

באדרא זוטא. שעתידים החברים להעיר בארץ, והתקיבו שלשה כסאות העומדים לך ולהבירך, ר' יוסי ברבי יעקב ור' חזקיה. שיצאו נשמתם באדרא זו, (כמ"ש) בזוהר נשא דף קמ"ד ע"א ע"ש) מיום ההוא והלאה, היו משגיחים עליו בני עירו.

שע תו מסכנא אחרא וכי; עוד, עני אחר עבר לפני ר' יצחק והיה בידו חצי מעה כסף, אמר לו לר' יצחק, השלם לי ולבנותי את נפשינו. אמר לו ואיך אשלים את נפשכם, שהרי אין אצלי רק חצי מעה. אמר לו, בזה אשלים אני בחצי מעה אחרת שיש אצלי. הוציאה ונתן לו.

שעא אתחזיאו ליה בחלמיה וכי; הראו לו בחלומה, שהיה עובר בשפת ים הגדול, ורצו להשליכו בתוכו. ראה את ר' שמעון שהושיט

שסח מסכנא חד הוה וכי; עני אחד היה בשכונתו של ר' ייסא, ולא היה מי שישגיח עליו, והוא היה מתבייש, ולא התקיף בני אדם. יום אחד היה חולה, נכנס אליו ר' ייסא, שמע קול אחד, שאמר צדק צדק, היינו שמטר דין לשמים. הנפש פורחת ממני ועוד לא הגיע הזמן, אוי לבני העיר, שלא נמצא בהם מי שישגיח נפשו אליו. קם רבי ייסא נתן בפיו מי תאנים ומדה של יין מרוקח. בקע זיעה בפניו ושב רוחו אליו.

שסט לבתר אתא ושאל וכי; אחר כך בא ושאל לו. אמר, חיך רבי, הנפש יצאה ממני, והגיעה לפני כסא המלך, ורצתה להשאיר שם, אלא שרצה הקב"ה לזכותך, והכריזו עליך, עתיד הוא ר' ייסא להעלות רוחו, ולהתקשר באדרא קדושה אחת, היינו באדרא רבא, ולא (דפויי דף ס"א ע"א * דף ס"א ע"ב)

מסכנא ואפקיה, ויהביה בידוי דרבי שמעון, ואשתזיב. כד אתער, נפל בפומיה, האי קרא, (ט) אשרי משכיל אל דל ביום רעה ימלטהו יי.

שעב) ותא חזי, כל יומא ויומא, נטיף טלא מעתיקא קדישא לזעיר אפין, ומתברכאן כל חקל תפוחין קדישין. ומההוא טלא אנגיד לאינון דלתתא, ומלאכין קדישין אתזנו מניה, כל חד וחד כפום מיכליה, הה"ד (י) לחם אבירים אכל איש, ומההוא מזונא אכלו ישראל במדברא.

שעג) א"ר שמעון, כמה בני נשא מתזנין בהאי זמנא מניה, ומאן ג אינון. אלן חברייא דמשתדלי באורייתא, יומי ולילי. וכי סלקא דעתך מההוא ד מזונא ממש. לא. אלא כעין ההוא מזונא ממש, דשקיל על חד תרין.

שעד) תא חזי, ה ישראל כד עאלו ואתדבקו במלכא קדישא, בגין גלויא דרשימא קדישא, כדין זכו למיכל נהמא אחרא עלאה, יתיר ממה דהוה בקדמיתא. ו בקדמיתא כד נפקו ישראל ממצרים, עאלו בנהמא, דאקרי מצה, והשתא זכו, ועאלו למיכל נהמא אחרא עלאה יתיר, מאתר עלאה, דכתיב הנני ממטיר לכם לחם מן השמים. מן השמים ממש. ז ובההוא זמנא אשתכח להו לישראל מאתר דא. חברייא דמשתדלי באורייתא, מאתר אחרא עלאה ח יתיר אתזנו. מאי הוא. כמה דכתיב (ו) החכמה תחיה ט בעליה. אתר עלאה יתיר.

שעה) א"ל ר' אלעזר, אי הכי, [אמאי חלשא נפשיהו יתיר משאר בני

מסרת הזהר

(ט) (תהלים מ"א) לעיל אות שס"ג צ"ה. י) (שם ע"ח) ת"ז לט : פו : כ : (קהלת ז') ח"ג קפב. רלט : רנה : ת"ז בהקדמה טו : תנ"ג פו : תנ"ה פט.

חלופי גרסאות

ב דהא מההוא. ג אלן אינון. ד ל"ג מזונא. ה ל"ג ישראל. ו ל"ג בקדמיתא. ז וההוא ; ומההוא. ח ל"ג יתיר. ט מוסיף בעליה יתיר. י חלשת.

בטבע משאר (אומות) וראוי להיות בחפך. דרך אמת [נ] למה (ישראל) הם יותר חלושים

מאמר

הסולם

פ. ת. המן

שעד) תא חזי ישראל וכו' : בוא וראה, ישראל, כשבאו והתדבקו במלך הקדוש, בשביל הגילוי של הרושם הקדוש, של המילה, זכו אז לאכול לחם אחר עליון יותר, ממה שהיה בתחילה, בתחילה כשיצאו ישראל ממצרים, באו בלחם שנק' מצה, שהוא מלכות, ועתה זכו ונכנסו לאכול לחם אחר עליון יותר, ממקום עליון, שכתוב, הנני ממטיר לכם לחם מן השמים, מן השמים ממש. שהוא ז"א. ובזמן ההוא, נמצא להם לישראל ממקום הזה. החברים העוסקים בתורה, ממקום אחר עליון יותר, נזונים. מה הוא. הוא כמו שכתוב, החכמה תחיה בעליה, שהוא מקום עליון יותר, מז"א.

שהושיט ידו כנגדו, ובא עני ההוא, והוציאו ונתנו בידיו של ר' שמעון וניצל. כשהקיץ, נפל בפיו מקרא הזה, אשרי משכיל אל דל ביום רעה ימלטהו ה'.

שעב) ותא חזי כל וכו' : ובוא וראה, בכל יום ויום נוסף טל של עתיקא קדישא לזעיר אנפין, ומתברכת כל שדה התפוחים הקדושים, שהיא מלכות, ומטל ההוא נמשך לאלו שלמטה, ומלאכים הקדושים נזונים ממנו כל אחד לפי אכלו. ז"ש לחם אבירים אכל איש. דהיינו הטל הנ"ל שהוא לחם מלאכים. וממזון ההוא אכלו בני ישראל במדבר. שהוא המן.

שעג) אמר ר' שמעון וכו' : כמה בני אדם נזונים בזמן הזה ממנו. ומי המה. אלו הם החברים העוסקים בתורה ימים ולילות. וכי יעלה על דעתך ממזון ההוא ממש, שישראל אכלו במדבר, לא אלא כעין מזון ההוא ממש, ששקול פי שנים, על המן שאכלו ישראל במדבר.

שעה) א"ל ר' אלעזר וכו' : א"ל ר"א, אם כן, למה נחלש נפשם של העוסקים בתורה, יותר משאר בני העולם, שהרי שאר בני אדם

עלמא, כ דהא שאר בני נשא, בחילא ז ותוקפא יתיר אתחזון מ לאשתכחא. אמר ליה יאות שאילתא.

שעו) תא חזי, כל מזוני דבני עלמא מלעילא קא אתיין. ההוא מזונא דאתי מן שמיא וארעא, דא מזונא דכל עלמא, נ והוא מזונא דכולא, והוא מזונא גס ועב. וההוא מזונא דאתי יתיר מעילא, הוא מזונא ס יתיר דקיק, קאתיא מאתר דדינא אשתכח, ודא הוא מזונא דאכלו ישראל כד נפקו ממצרים. ע מזונא פ דאשתכח להו לישראל, בההוא זמנא ז במדברא, מאתר עלאה דאקרי שמים, הוא מזונא יתיר דקיקא, דעייל יתיר לנפשא מכלא, ומתפרש יתיר מגופא, ואקרי לחם ק אבירים.

שעו) מזונא עלאה יתיר מכלא, הוא מזונא דחברייא, אינון דמשתדלי באורייתא, דאכלי מזונא ר דרוחא ונשמתא, ולא אכלי מזונא דגופא כלל, והיינו מאתר עלאה יקירא על כלא, ואקרי חכמה. בגיני כך חליש גופא דחברייא, יתיר מבני עלמא, דהא לא אכלי מזונא דגופא כלל. ואכלי מזונא דרוחא ונשמתא, מאתר רחיקא עלאה, *) יקירא מכלא. ובגיני כך ההוא מזונא דקיק מן דקיקא, יתיר מכלא. זכאה חולקהון, הה"ד ט החכמה תחיה בעליה. זכאה חולקא דגופא, דיכיל לאתנא במזונא דנפשא.

שעו) א"ל ר' אלעזר, ודאי הכי הוא. ת אבל בהאי זמנא, איך אשתכחי מזוני

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

כ) (קהלת ז') ח"ג קפב. רלט : רנה : ת"ז בהקדמה
 יתיר. נ ל"ג והוא מזונא דכלא. ס דאתיא בדנא ומאתר
 דדינא אשתכח הוא מזונא יתיר דקיקא ול"ג מן יתיר
 עד מזונא דאשתכח. ע מוסיף יתיר דקיקא מזונא. פ דאשכח. צ ל"ג במדברא. ק הקולקל. ר מרוחא.
 טו : תנ"ג פז : תנ"ה פט.
 ש יקיר. ת ל"ג אבל.

פרשת המן

הסולם

מאמר

העוסקים בתורה, שהם אוכלים מזון של הרוח והנשמה ואינם אוכלים מזון הגוף כלל, והיינו ממקום עליון היקר מכל, הנקרא חכמה, משום זה חלש גופם של החברים יותר מבני העולם, שהרי אינם אוכלים מזון הגוף כלל, ואוכלים רק מזון הרוח והנשמה, ממקום רחוק העליון היקר מכל, שהוא חכמה, שהיא רחוקה, כמ"ש אמרתי אחכמה והיא רחוקה וגו'. ומשום זה מזון ההוא הוא דק מן הדק יותר מכל, אשרי חלקם. ז"ש והחכמה תחיה בעליה. אשרי חלקו של גוף, שיכול להיות נזון במזון הנפש.

שעו) אמר ליה ר' אלעזר וכר' : א"ל ר"א, ודאי כך הוא. אבל בזמן הזה איך נמצאים מזונות אלו. אמר לו, ודאי יפה שאלת. בוא וראה, וזה הוא בירוירו של הדבר. מזון הראשון, הוא

נראים שנמצאים ביותר כח ועצמה מעוסקים בתורה. אמר לו, יפה שאלת.

שעו) תא חזי, כל וכר' : בוא וראה, כל מזון של בני העולם בא מלמעלה. מזון ההוא שבא מן שמים וארץ הוא מזון של כל העולם, והוא מזון הכל, והוא מזון גס ועבה, ומזון ההוא שבא ממקום עליון יותר, והוא מזון יותר דק, בא ממקום שהדין נמצא, דהיינו ממלכות, וזה הוא מזון שאכלו ישראל בצאתם ממצרים, דהיינו מצה. מזון שנמצא לישראל בזמן ההוא במדבר ממקום עליון הנקרא שמים, שהוא ז"א, הוא מזון יותר דק, שנכנס יותר לנפש, מכל מזון אחר, ונפרד יותר מן הגוף, ונקרא לחם אבירים. דהיינו מן.

שעו) מזונא עלאה יתיר וכר' : מזון היותר עליון מכל, הוא מזון החברים, אלו
 (דפו"י דף ס"א ע"ב *) דף ס"ב ע"א)

אלין. א"ל ודאי יאות שאילתא. ת"ח, ודא הוא ברירו דמלה, מזונא קדמאה, הוא מזונא דכל עלמא, ההוא דאתיא מן שמיא וארעא, והוא מזונא ר דגופא. שעט) מזונא דהוא עלאה מניה, ההוא דאיהו דקיקא יתיר, ואתא מאתר דדינא שריא, דאקרי צדק, ודא הוא מזונא דמסכני. ורוז דמלה, מאן דאשלים למסכנא, אשלים ליה את ב חד, ואתעביד צדקה. ורוז דא, ג) גומל נפשו איש חסד. גמילות חסדים משמע, דהא בדינא שריא, ואשלים ליה חסד, כדין הוא רחמי. שפ) מזונא עלאה יתיר מאלין, הוא מזונא עלאה ויקירא, מאתר דאקרי שמים, והוא דקיק מכלהו, והוא מזונא דבני ג מרעי, הה"ד מ) י"י יסעדנו על ערש דוי כל משכבו הפכת בחליו. י"י, ד דייקא, מ"ט. בגין דהני בני ה מרעי, לא אתזני אלא בההוא דקב"ה ו ממש. שפא) מזונא עלאה קדישא ויקירא ז דא הוא ה מזוני דרוחין ונשמתין, והוא מזונא דאתר רחיקא עלאה, ט מההוא אתר דאקרי נועם י"י. שפב) ויקירא מכלא הוא, מזונא דחברייה דמשתדלי באורייתא, והוא מזונא דאתי מחכמה עלאה. מ"ט מאתר דא. בגין דאורייתא נפקא מחכמה עלאה, ואינון דמשתדלי באורייתא, עיילי בעקרא דשרשהא, ועל דא, מזונא דלהון, מההוא אתר עלאה קדישא קא אתיא.

חלופי גרסאות

מסרת הוזהר

ז) (משלי י"א, מ) (תהלים מ"א) ח"ג רלד : ת"ז א דכלא. ב חסד. ג מרע. ד מוסיף ודאי דייקא. ה מרע ו מוסיף ממש ומאי איהו חלב ודם הה"ד (יחזקאל מ"ד) להקריב לי חלב ודם ודא הוא מזונא מאתר דאקרי שמים והוא יקירא ועלאה [יקירא] דקיק מכלא. ז ל"ג דא הוא. ח מזונא דרוחא ונשמתא הוא. ט ל"ג מההוא אתר דאקרי נועם ה.

פרשת המן

הסולם

מאמר

ז"א. מהו הטעם, משום שאלו החולים אינם ניזונים אלא במזון ההוא של הקב"ה ממש. דהיינו ז"א.

הוא מזון של כל העולם, ההוא שבא משמים וארץ. והוא מזון הגוף.

שפא) מזונא עלאה קדישא וכו' : מזון עליון קדוש ויקר, זה הוא מזון של רוחות ונשמות, והוא מזון של מקום רחוק העליון. שהוא בינה שחזרה להיות חכמה. שעליה נאמר אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני. ממקום ההוא שנקרא נועם ה', דהיינו בינה שחזרה לחכמה.

שעט) מזונא דהוא עלאה וכו' : מזון שהוא עליון ממנה ההוא, שהוא יותר דק, בא ממקום שהדין שורה, הנקרא צדק. שהיא מלכות, וזה הוא מזון של עניים, דהיינו מצה הנקרא לחם עוני, וסוד הדבר, מי שהשלים את העני, משלים לו אות אחת על צדק, ונעשה צדקה. וז"ס גומל נפשו איש חסד, גמילות חסדים יורה, ששורה בדין והשלים אותו עם חסד, אז הוא רחמיים.

שפב) ויקירא מכלא הוא וכו' : ויקר מכולם הוא המזון שהחברים העוסקים בתורה אוכלים אותו, והוא מזון הבא מחכמה עליונה, שהוא חכמה ממש. מה הטעם שבא ממקום הזה. הוא משום שהתורה יוצאת מחכמה העליונה, ואלו העוסקים בתורה נכנסים בעיקר השרשים, וע"כ המזון שלהם, ממקום ההוא העליון הקדוש בא.

שפ) מזונא עלאה יתיר וכו' : מזון עליון יותר מאלו, הוא מזון עליון ויקר ממקום שנקרא שמים, שהוא ז"א, דהיינו מן שאכלו ישראל במדבר, והוא דק יותר מכולם. והוא מזון של חולים. ז"ש ה' יסעדנו על ערש דוי כל משכבו הפכת בחליו, ה' הוא בדיוק, שהוא (דפ"י דף ט"ב ע"א)

שפג) אתא ר' אלעזר, ונשיק ידוי. אמר, זכאה חולקי דקאימנא במלין אלין. זכאה חולקהון דצדיקייא, דמשתדלי באורייתא יממא וליילי, דזכי לון בהאי עלמא, ובעלמא דאתי, דכתיב ו כי הוא חייך ואורך ימך.

שפד) הני ממטיר לכם לחם מן השמים. רבי יוסי פתח, ו פותח את ירך ומשביע לכל חי רצון. מה כתיב לעילא, עיני כל אליך ישברו. כל אינון בני עלמא, מצפאן וזקפאן עיינין לקב"ה, בגין כך, כל אינון בני מהימנותא כ בעאן בכל יומא ויומא, לשאלא מזונייהו מקב"ה, ולצלאה צלותהון עליה.

שפה) מ"ט. בגין דכל מאן דמצלי צלותיה לגבי קב"ה על מזוניה, גרים דיתברך כל יומא על ידוי, ההוא אילנא דמזון דכלא מ ביה. ואע"ג דאשתכח עמיה, בעי למשאל קמי קב"ה, ולצלאה צלותא על מזונא כל יומא, בגין דישתכחו נ על ידוי ברכאן כל יומא ויומא לעילא, ודא הוא ברוך יי יום יום.

שפו) ועל דא, לא לבעי ליה לאינש לבשלא מזונא, מן יומא ליומא אחרינא, ו דלא לעכב יומא ליומא אחרא. הה"ד ויצא העם ולקטו דבר יום ביומו. יום ביומו, דייקא. בר מערב שבת פ לשבת, כמה דאוקימנא. וכדין אשתכח קב"ה מלא ברכאן בכל יומא. וכדין כתיב פותח את ירך וגו'. מאי רצון. ההוא רצון דאשתכח מעתיקא קדישא, ונפיק מניה רצון, לאשתכחא מזוני לכלא. ומאן דשאל מזוני בכל יומא ויומא, ההוא אקרי ברא מהימנא, ברא דבגיניה משתכחן ברכאן לעילא.

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

ג) (דברים ל') לך לך ק"ב צ"ב. ו לעיל אות שס"ג
 ז"ד. ו) (תהלים קמ"ה) וירא ס"ט צ"ד.
 י אבל. כ אצטריכן למבעי. ל ידוי. מ מוסיף ביה
 וטעמא דמלה (תהלים ס"ח) ברוך ה' יום יום.
 נ עמיה. ס ל"ג ודא הוא ברוך ה' יום יום. ע ולא.
 פ לע"ש.

מאמר

הסולם

פרשת המן

שנמצא עמו מזון, צריך לבקש עליו לפני הקב"ה ולהתפלל תפלת על מזון כל יום, כדי שימצאו על ידו ברכות למעלה, בכל יום ויום. וזהו ברוך ה' יום יום.

שפו) ועל דא לא לבעי וכו': וע"כ, אין אדם צריך לבשל מזונות מיום ליום אחר, שלא לעכב מיום ליום אחר. ז"ש ויצא העם ולקטו דבר יום ביומו. יום ביומו, הוא מדויק, חוץ מערב שבת לשבת, כמו שהעמדנו. ואז נמצא הקב"ה מלא ברכות בכל יום. ואז כתוב, פותח את יריך ומשביע לכל חי רצון. מהו רצון. היינו רצון ההוא שנמצא מעתיקא קדישא, שהוא כתר, ויוצא ממנו רצון שיהיה נמצא מזון לכל. ומי שמבקש על מזון בכל יום ויום, ההוא נקרא בן נאמן, בן, שבשבילו נמצא ברכות למעלה.

שפג) אתא ר' אלעזר וכו': בא ר' אלעזר ונשיק ידיו של ר"ש אביו. אמר אשרי חלקי שעמדתי בדברים אלו, אשרי חלקם של הצדיקים העוסקים בתורה ימים ולילות, שמוכה אותם בעולם הזה ובעולם הבא. שכתוב, כי הוא חייך ואורך ימך.

שפד) הני ממטיר לכם לחם וגו': ר' יוסי פתח, פותח את יריך ומשביע לכל חי רצון. מה כתוב למעלה, עיני כל אליך ישברו. כל בני העולם מצפים ונושאים עיניהם אל הקב"ה, משום זה, כל אלו בעלי האמונה צריכים בכל יום ויום לבקש מזונם מהקב"ה, ולהתפלל תפלתם עליו.

שפה) מ"ט בגין וכו': שואל, מהו הטעם. ואומר, משום שכל מי שמתפלל תפלתו אל הקב"ה על מזונותיו, גורם שיתברך על ידיו כל יום, אילן ההוא שמזון הכל בו. ואע"פ (דפו"י דף ס"ב ע"א)

שפז) ר' אבא פתח ואמר, (9) רוצה יי את יראיו את המיחלים לחסדו, כמה אית להו לבני נשא למהך בארחוי דמלכא קדישא, ולמהך בארחוי דאורייתא, בגין דישתכחון ברכאן לכלהו, לעלאי ולתתאי.

שפח) דתניא, מאי ז דכתיב, (10) ישראל אשר בך אתפאר. אתפאר ודאי. מאי משמע. דבגין * ישראל לתתא, קב"ה מתפאר לעילא. ומאי פארא דיליה. דאתחבש ק בתפילין, ד דמתחברא גווי לאתפארא.

שפט) תאנא, רוצה יי את יראיו, רוצה יי ביראיו מבעי ליה. מאי רוצה יי את יראיו, אלא רוצה יי את יראיו, כלומר, אפיק האי רצון, ש ומתרעי ת בהו קב"ה, א ליראיו דדחלין ליה. ומאן אינון יראיו דאפיק לון האי רצון. הדר ואמר, את המיחלים לחסדו, אינון דמצפאן ומחכאן בכל יומא ויומא, למבעי מזונייהו מן קב"ה, משמע דכתיב את המיחלים לחסדו.

שצ) רבי ייסא סבא, לא אתקין סעודתא בכל יומא, עד דבעא בעותיה קמי קב"ה, ב על מזוני. אמר, לא נתקין סעודתא, עד ג דתתיהב מבי מלכא. לבתר דבעי בעותיה ד קמי קב"ה, הוה מחכה שעתא חדא, אמר הא עידן ה דתתיהב מבי מלכא, מכאן ולהלאה אתקינן סעודתא. ודא הוא ארחא, דאינון דחלי קב"ה, דחלי חטאה.

שצא) אינון חייביא דאזלין עקימין בארחי אורייתא, מה כתיב בהו. (11) הוי משכימי בבקר שכר ירדפו. וע"ד רוצה יי את יראיו את המיחלים לחסדו. לחסדו

חלופי גרסאות

9) שם קמ"ז) מקץ ט' צ"ו. (12) (ישעיה מ"ט) הקסתי"ו קמ"ח צ"ג. (13) (ישעיה ה') וירא צ"ד צ"ג.
 ז דיתגנון, ד ל"ג קמי קב"ה. ה דיתגנון.
 ש ואתידע. ת ל"ג בהו. א את יראיו. ב ל"ג על מזוני
 ר תו דמתחבראן.

מסרת הזהר

מסרת הזהר

פרשת המן

הסולם

מאמר

רוצה ה' את יראיו, כלומר, הוציא רצון הזה ורוצה בו את יראיו היראים ממנו. ומי הם היראים שהוציא להם הרצון הזה, חזר ואמר, את המיחלים לחסדו, דהיינו אלו המצפים ומחכים בכל יום ויום לבקש מזונם מן הקב"ה. זה משמע, משכתוב, המיחלים לחסדו.

שצ) ר' ייסא סבא וכו'; ר"ס. לא התקין סעודתו בכל יום עד שהתפלל תפלתו לפני הקב"ה על מזונות. אמר לא נתקן הסעודה עד שתהיה נתונה מבית המלך. אחר שהתפלל תפלתו לפני הקב"ה, היה מחכה שעה אחת, אמר, כבר הזמן שניתנה מבית המלך, מכאן ולהלאה התקינן הסעודה. וזהו הדרך של יראי הקב"ה יראי חטא.

שצא) אינון חייביא דאזלין וכו'; אלו הרשעים ההולכים עקלקלות בדרכי התורה, מה כתוב בהם, הוי משכימי בבוקר שכר ירדופו. וע"ז, רוצה ה' את יראיו המיחלים לחסדו לחסדו

רוצה ה' את יראיו המיחלים לחסדו, כמה יש לבני אדם ללכת בדרכיו של המלך הקדוש, וללכת בדרכיה של התורה, כדי שימצאו ברכות לכולם לעליונים ולתחתונים.

שפח) דתניא מאי דכתיב וכו'; שלמדנו, מה שכתוב, ישראל אשר בך אתפאר. אתפאר ודאי. מה פירושו. הוא משום שבשביל ישראל למטה, שמעלים מ"ן, הקב"ה מתפאר למעלה ומה פאר שלו, שמניח תפילין, פירושו, ע"י המן שישראל מעלים יוצאים מוחין לז"א שנקראים תפילין, שמתחבר בהם צבעים להתפאר. כי ד' פרשיות ה"ס ג' צבעים לבן אדום ירוק, והם מתחברים בסוד ג' קוים, להאיר בכל השלמות.

שסט) תאנא רוצה וכו'; למדנו, רוצה ה' את יראיו. שואל, רוצה ה' ביראיו היה צריך לומר. מהו רוצה ה' את יראיו. ומשיב, אלא (דפ"י דף ס"ב ע"א *) דף ס"ב ע"ב)

דייקא. וזכה אשתמודען אינון בני מהימנותא בכל יומא ויומא, הדא הוא דכתיב, ויצא העם ולקטו דבר יום ביומו. יום ביומו קאמר, ולא דבר יום ליום אחר. שצב) וכל כך למה. למען אנסנו הילך בתורתי אם לא ז בכאן אשתמודען אינון בני מהימנותא, דכל יומא ויומא אינון אזלי בארח מישר באורייתא. רבי יצחק אמר מהכא, (ז) צדיק אוכל לשובע נפשו, בטר דשבע נפשיה מלצלי ולמקרי באורייתא.

שצג) רבי שמעון אמר, תא חזי, עד לא יהב קב"ה אורייתא לישראל, אבחינ בין אינון בני מהימנותא, ובין אינון חייביא דלאו אינון בני מהימנותא, ולא קיימין באורייתא. ובמה אבחינ לון. במן. כמה דאתמר ה אנסנו. וכל אינון דאשתכחו דאינון בני מהימנותא, רשים ט ליה קב"ה, ברשימו דכתרא דחס"ד, כד"א המיחלים להסדו, וע"ד למען אנסנו. וכל אינון דלא משתכחי בני מהימנותא, אעדי מנייהו כתרא עלאה דא. ומנא אכריז ואמר, (ו) ובטן רשעים תחסר. ועם כל דא לא העדיף המרבה והממעט לא החסיר.

שצד) תאנא, בההוא שעתא אשתלימו ישראל לתתא, כגוונא דלעילא, כמה דאוקימנא, דכתיב, (ח) ויבואו אלימה ושם שתיים עשרה עינות מים ושבעים תמרים וגו'. ואתתקף אילנא קדישא, בתריסר תחומין, בארבע סטרי עלמא. ואתתקף בשבעין ענפין, וכלא כגוונא דלעילא.

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

(ד) (משלי י"ג) וירא צ"ג צ"ד. (ט) (שם) ז"ח פ"ז
ט"א של"ט. (ח) ח"ב סד : ת"ז ת"ו בהשמשות קמו. ז"ח
ל' ט"ד ש"ב.

באמר

הסולם

פרשת המן

לחסדו, הוא בדיוק. וזכה ניכרים אלו בני האמונה בכל יום ויום. ז"ש ויצאו העם ולקטו דבר יום ביומו, יום ביומו אמר, ולא דבר יום ליום אחר.

שצב) וכל כך למה וכו': שואל, וכל כך למה. ואומר, שהוא למען אנסנו הילך בתורתי אם לא. בכאן, דהיינו באכילה, ניכרים אלו בני האמונה, שבכל יום ויום הם הולכים בדרך הישר בתורה. ר' יצחק אמר, מכאן, צדיק אוכל לשובע נפשו. פירושו אחר שהשביע נפשו בתפילה ובקריאה בתורה הוא אוכל.

שצג) ר' שמעון אמר וכו': רש"א, בוא וראה, עד שלא נתן הקב"ה התורה לישראל, הבחין בין אלו בני האמונה ובין הרשעים שאינם בני אמונה, ואינם רוצים בתורה. ובמה הבחין אותם במן. כמו שנאמר, אנסנו. וכל אלו הנמצאים שהם בני אמונה, רשם אותן הקב"ה

(דפ"ו דף ס"ב ע"ב)

בההיא

שצה) בההיא שעתא, נטיף טלא קדישא, מעתיקא סתימאה, ומליא לרישיה זועיר אנפין, אתר דאקרי שמים. ומההוא טלא דנהורא עלאה קדישא, הוה נגיד ונחית כ מנא לתתא. וכד הוה נחית, הוה מתפרש גלידין גלידין, ואקריש לתתא. הדא הוא דכתיב דק ככפור על הארץ.

שצו) כל אינון בני מהימנותא, נפקי ולקטי, ומברכאן שמא קדישא עליה. וההוא מנא, הוה סליק ריחין דכל בוסמין דגנתא דעדן, דהא ביה אתמשך ונחית לתתא. שויה לקמיה, בכל טעמא דאיהו בעי, הכי טעים ליה, ומברך למלכא קדישא עלאה.

שצו) וכדין מתברך במעוי, והוה מסתכל וידע לעילא, ואסתכי בחכמה עלאה, ועל דא אקרון דור דעה. ואלין הוו בני מהימנותא, ולהון אתיהיבת אורייתא לאסתכלא בה, ולמנדע ארחהא.

שצח) ואינון דלא אשתכחו בני מהימנותא, מה כתיב בהו, « שטו העם ולקטו. מאי שטו. שטותא הו נסבי לגרמייהו, בגין דלא הו בני מהימנותא. » מה כתיב בהו. וטחנו ברחים או דכו במדוכה וגו'. מאן אטרח *) לון כל האי. אלא ו דאינון לא הו בני מהימנותא.

שצט) כגוונא דא, אינון דלא מהימני ביה בקב"ה, לא בעאן לאסתכלא בארחוי, ואינון בעאן לאטרחא גרמייהו כל יומא בתר מזונא, « יממא ולילי, דלמא לא סליק בידייהו פתא דנהמא. מאן גרים לון האי. בגין דלאו אינון בני מהימנותא.

חלופי גרסאות

מסרת הוהר

« (במדבר י"א) ח"ב סג : ח"ג הלב. רלו. ת"ז כ ל"ג מנא. ל ריחא. מ טעמין. נ ל"ג מה כתיב. ח"ג ק"מ : בהשמות. ט אינון דלא. ע ל"ג יממא.

פרשת המן

הסולם

מאמר

וצפה בחכמה עליונה, ועל זה הם נקראים דור דעה. ואלו היו בני אמונה, ולהם ניתנה התורה להסתכל בה, ולדעת דרכיה.

שצח) ואינון דלא אשתכחו וכו': ואלו שלא נמצאו בני אמונה, מה כתוב בהם, שטו העם ולקטו. מהו שטו, שטות היו לוקחים לעצמם, משום שלא היו בני אמונה, מה כתוב בהם, וטחנו ברחים או דכו במדוכה וגו'. מי הטריח אותם כל כך. אלא שהם לא היו בני אמונה.

שצט) כגוונא דא וכו': כעין זה אלו שאינם מאמינים בהקב"ה, אינם רוצים להסתכל בדרכיה, והם רוצים להטריח עצמם כל יום אחר מזון, ימים ולילות, מפחד, אולי לא יעלה בידם פת לחם. מי גרם להם זה, משום שאינם בני אמונה.

אוף

שצה) בההיא שעתא נטיף וכו': בשעה ההיא. נטיף טל הקדוש, דהיינו שפע המכונה טל, מעתיקא סתימאה, שהוא כתר, וממלא את ראשו של ז"א, המקום שנקרא שמים, ומטל ההוא של אור העליון הקדוש, היה נמשך ויורד המן למטה, וכשהיה יורד היה מתפור כמו קרומים קרומים ונקרש למטה. ז"ש דק ככפור על הארץ.

שצו) כל אינון בני וכו': כל אלו בני האמונה יוצאים ולוקטים ומברכים עליו את השם הקדוש. ומן ההוא היה מעלה ריחות של כל הבשמים שבגן עדן, כי בו נמשך ויורד למטה. כשמשומו לפניו, כל טעם שהיה רוצה לטעום טעם אותו, ומברך למלך הקדוש העליון.

שצו) וכדין מתברך במעוי וכו': ואז המן מתברך במעויו, והיה מסתכל וידע למעלה (דפו"י דף ס"ב ע"ב *) דף ס"ג ע"א)

ת) אוף הכא, שטו העם ולקטו, שטו בשטותא דגרמייהו, ובעאן לאטרחא עליה, הדא הוא דכתיב, וטחנו ברחים. בתר כל טרחא דא, לא סליק בידייהו, אלא דכתיב והיה טעמו כטעם לשד השמן. ולא יתיר. מאן גרים לון האי, בגין דלא הו בני מהימנותא.

תא) אמר רבי יוסי, מאי לשד השמן. איכא דאמרי, דליש במשחא, כתרנגומו. ואיכא דאמרי, מה השד אתחזר לכמה גוונים, אוף מנא, אתחזר לכמה גוונים. רבי יהודה אמר, לשד השמן, יניקא דמשחא.

תב) רבי יצחק אמר, איש לפי אכלו לקטו. וכי מאן דאכיל קמעא, לקיט קמעא, ומאן דאכיל יתיר, לקיט יתיר, והא כתיב לא העדיף המרבה והממעט לא החסיר. אלא לפום אינון דאכלין לקטין. משמע אכלו, מאן דהוה אכיל ליה, ובגיני כך לא כתיב אכילתו.

תג) מאי קא מיירי. אחיד בר נש בעבדא, או באמתא, ו ואמר דהוה דיליה. אתא חבריה, ואמר, האי עבדא דילי הוא. קריבו לקמיה דמשה לדינא, אמר לון כמה נפשאן בביתך, וכמה נפשאן בביתיה דדין, אמר כך וכך. והוה שעתא אמר לון משה, לקטו מחר, וכל חד מנייכו ייתי לגבאי. למחר, נפקו ולקטו, ואתיין קמי משה, ו שויין קמיה מנא, הוה מדיד ליה. אי ההוה עבדא דדין, אשכח ההוה עומרא דעבדא, בהאי מנא. דהא ק חד עומרא לכל נפש ונפש מביתיה. מדיד לדין, ואשתכח חסרא, ההוה מיכלא דעבדא, בההוה מנא דיליה, וחד עומרא לכל נפש ונפש מביתיה. אמר עבדא דדין הוא, הה"ד איש לפי אכלו לקטו וכתיב עמר לגלגלת מספר נפשתיכם.

חלופי גרסאות

9 סבור. 3 שטיין. ק וחד.

מאמר

הסולם

פרשת המן

אכלו, דהיינו מי שאוכל אותו, ומשום זה לא כתוב, איש לפי אכילתו.
תג) מאי קא מיירי וכו': שואל, מה מלמדנו זה, שכל אחד לקט לפי האוכלים. ומשיב, אם אחז בעבד או באמה, ואומר ששלו הוא, וחברו בא ואמר שלי הוא, קרבו לפני משה לדין, אמר להם, כמה נפשות בביתך וכמה נפשות בביתו של זה. אמר כך וכך. ואותה שעה, אמר להם משה, לקטו מחר, וכל אחד יבא אצלי. למחר יצאו ולקטו ובאו לפני משה, שמו לפניו כלי והיה מודד אותם, אם עבד ההוה של זה, נמצא העומר של העבד באותו כלי, כי היה עומר אחד לכל נפש ונפש מביתו. מדד לזה ונמצא חסר האוכל של העבד בכלי שלו, והיה עומר אחד לכל נפש ונפש מביתו אז אמר העבד הוא של זה. ז"ש, איש לפי אכלו לקטו. וכתוב, עמר לגלגלת מספר נפשתיכם.

אמר

ת) אוף הכא שטו וכו': אף כאן שטו העם ולקטו, שטו בשטות של עצמם, ורצו להטריח עליו, ז"ש, וטחנו ברחים. ואחר כל טרחא הזאת לא עלה בידם, אלא כמו שכתוב, והיה טעמו כטעם לשד השמן. ולא יתיר. מי גרם להם זה, משום שלא היו בני אמונה.
תא) אמר ר' יוסי וכו': מהו לשד השמן. יש אומרים שנלוש בשמן. כתרנגומו. ויש אומרים. מה השד משתנה לכמה אפנים, אף המן משתנה לכמה טעמים. דהיינו כל טעם שהיו רוצים היו טועמים בו. ר' יהודה אמר, לשד השמן פירושו יניקה של שמן.
תב) ר' יצחק אמר וכו': רי"א, איש לפי אכלו לקטו. שואל, וכי מי שאוכל מעט לקט מעט ומי יותר לקט יותר, והרי כתוב, לא העדיף המרבה והממעט לא החסיר. ומשיב, אלא לפי האוכלים לקטו. זה משמע משכתוב, (דפו"י דף ס"ג ע"א)

תד) אמר ר' ר' ייסא, כתיב, א ערב וידעתם כי יי' הוציא אתכם מארץ מצרים ובקר וראיתם את כבוד יי'. ערב וידעתם, ב במאי ינדעון. אלא הכי תאנא, בכל יומא ויומא אשתכחו נימוסי קב"ה, ת בצפרא, אתער חסד בעלמא. בההוא זמנא דאקרי ערב, תליא דינא בעלמא, והא אוקמוה, דבגיני כה, יצחק תקן תפלת המנחה. א ועל דא, ערב וידעתם, כד אתער דינא בעלמא, תנדעון, דבההוא דינא אפיק יי' יתכון ממצרים. ובקר וראיתם את כבוד יי', דהא בההוא זמנא אתער חסד ב בעלמא ויתן לכו למיכל.

תה) ר' חייא אמר איפכא, מה כתיב לעילא, בשבתנו על סיר הבשר וגו'. ביה שעתא, אתער ערב, דההוא זמנא דאתער דינא, אתער ג נמי חסד בעלמא. הה"ד, וידעתם כי יי' הוציא אתכם מארץ מצרים. תנדעון ההוא חסד דעבד עמכון, ד בזמנא דדינא ה ואפיק יתכון ו מארעא דמצרים. ובקר וראיתם את כבוד יי' כבוד יי' ה הא ידיע, וכ"כ למה. בשמוע יי' את תלנותיכם וגו'.

תו) אמר ר' ייסא, לא שני קב"ה נימוסוי, בר דאינון חייבי עלמא שניין לון, ומהפכי רחמי לדינא, כמה דאתמר.

תז) תאני ר' אלעזר, מהאי מנא זמינין צדיקייא למיכל לעלמא דאתי, ואי תימא בהאי גוונא. לא. אלא יתיר, דלא הוה כן לעלמין. ב מאי איהו. כמה דאוקימנא דכתיב א לחזות בנעם יי' ולבקר בהיכלו. וכתיב ד עין לא ראתה אלהים זולתך וגו'.

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

ב) ח"ג ריט: ז"ח מ"ח ט"ג שט"ו. ג) (תהלים כ"ז) ר' חייא. ש במאן ידעין. ת ובצפרא. א מאי קא מיירי תולדות גיח צ"ב ז"ח ס"ב ט"א ש"ל, פ"ה ט"א ול"ג וע"ד. ב מוסיף בעלמא תנדעון דבההוא דינא אפיק ה' יתכון ממצרים ובקר וראיתם את כבוד ה' של"ה. ד) (ישעיה ס"ד) הקסה"ז ס' צ"א. דהא בההוא זמנא אתער חסד. ג ל"ג נמי. ד ל"ג בזמנא דדינא. ה דאפיק. ו ממצרים ול"ג מארעא. ז ל"ג כבוד ה'. ח הוא. ט ומאי.

פרשת המן

הסולם

מאמר

ז"ש, וידעתם כי ה' הוציא אתכם מארץ מצרים תדעו את החסד ההוא שעשה עמכם בזמן הדין, והוציא אתכם מארץ מצרים. ובוקר וראיתם את כבוד ה'. כבוד ה' הרי ידוע, שהיא המלכות. וכל כך למה. בשמוע ה' את תלונותיכם.

תו) אמר ר' ייסא לא וכו': אר"י לא שינה הקב"ה מנהגיו, שיאיר החסד בערב, כמו שאמר ר' חייא, חוץ, שאלו רשעי עולם משנים אותו, ומהפכים הרחמים לדין. כמו שלמדנו.

תז) תאני ר' אלעזר וכו': תאני ר' אלעזר, ממן הוא, עתידים הצדיקים לאכול לעולם הבא. ואם תאמר, באפן ההוא שאכלו ישראל במדבר. לא כן, אלא יותר מהם. שלא היה בשלמות ההוא לעולם, מה הוא. הוא כמו שהעמדנו, לחזות בנועם ה' ולבקר בהיכלו. וכתוב, עין לא ראתה אלקים זולתך.

ראו

תד) אמר ר' ייסא וכו': אר"י, כתוב, ערב וידעתם כי ה' הוציא אתכם מארץ מצרים ובקר וראיתם את כבוד ה'. שואל, ערב וידעתם, כמה ידעו ומשיב, אלא כך למדנו. בכל יום ויום נמצאו, מנהגי הקב"ה, בבוקר נעור החסד בעולם, ובזמן ההוא שנקרא ערב, תלוי הדין בעולם, וכן העמדנוהו, שיצחק תיקן תפלת המנחה. ויצחק הוא גבורה. ועל כן ערב וידעתם, כשיתעורר הדין בעולם, תדעו, שבדין הזה הוציא ה' אתכם ממצרים. ובוקר וראיתם את כבוד ה', כי בזמן ההוא החסד נעור בעולם, ויתן לכם לאכול.

תה) ר' חייא אמר וכו': רח"א להיפך. מה כתוב למעלה בשבתנו על סיר הבשר וגו'. בו בשעה נתעורר הערב, דהיינו הדין, ובזמן ההוא שנתעורר הדין נתעורר גם החסד בעולם.

(דפו"י דף ס"ג ע"א)

תח) (ה) ראו כי יי' נתן לכם השבת. ר' חזקיה פתח (ו) שיר המעלות ממעמקים קראתיך יי'. שיר המעלות סתם, ולא פריש מאן אמרו. אלא שיר המעלות, דזמינין * כל בני עלמא למימר, דזמין האי שיר למימריה לדרי עלמא.

תט) ומאי הוא ממעמקים קראתיך. הכי תאנא, כל מאן דמצלי צלותא קמי מלכא קדישא, בעי למבעי בעותיה, ולצלאה מעמקא דלבא, בגין דישתכח לביה שלים בקב"ה, ויכוין לבא ורעותא. ומי אמר דוד הכי, והא כתיב, (ז) בכל לבי דרשתיך. ודא קרא סגי, מאי בעי ממעמקים.

תי) אלא הכי תאנא, כל בר נש דבעי בעותיה קמי מלכא, בעי לכוונא דעתא ורעותא, כ מעיקרא דכל עקרין, לאמשכא ברכאן מעמקא ג דבירא, בגין דינגיד ברכאן ממבועא דכלא. ומאי הוא. ההוא אתר דנפיק מניה, ואשתכח מניה, ההוא נהר, דכתיב (ח) ונהר יוצא מעדן. וכתיב (ט) נהר פלגיו ישמחו עיר אלהים. ודא אקרי ממעמקים. עמקא דכלא, עמקא דבירא, דמבועין נפקין ונגדין לברכא כלא. ודא הוא שרותא לאמשכא ברכאן מעילא לתתא.

תיא) א"ר חזקיה, כד עתיקא סתימאה דכל סתימין, בעי לזמנא ברכאן לעלמין, אשרי כלא, ואכליל כלא, בהאי עמיקא עלאה, ומהכא שאיב ואתנגיד (י) נהרא דנחלין ומבועין אתנגידו מניה, ומתשקיין מניה ג כלהו. ומאן דמצלי

חלופי גרסאות

י לבא. כ מעומקא דכל עומקין. ז דכלא. ח בירא. נ ל"ג כלהו.

מסרת הזהר

ה) ח"ב סג: טו. ר"ו. ח"ג קי: טו (תהלים ק"ל) ויחי ע"ג צ"ה. ז (תהלים קי"ט). ח (בראשית ב') ב"א ר"א צ"א. ט (תהלים מ"ו) ח"ב צח:

פרשת המן

מקום ההוא שיוצא ממנו ונמצא ממנו אותו הנהר, שהוא חכמה סתימאה, שכתוב ונהר יוצא מעדן. שעדן הוא חכמה, ונהר היא בינה, והיינו בינה שיצאה לחוץ מראש א"א. שהוא חכמה סתימאה. (ע"י לעיל בהקס"ה דף ז' ד"ה ותמן) וכתוב, נהר פלגיו ישמחו עיר האלקים וזהו נקרא ממעמקים. עומק כל, עומק הבור שמעיינות יוצאים ונמשכים ממנו לברך כל. וזה הוא ההתחלה להמשיך ברכות מלמעלה למטה.

תיא) אמר ר' חזקיה וכו': ר"ח מפרש דבריה, ואמר, כשעתיקא סתימאה מכל סתומים רוצה לזמן ברכות לעולם, השרה הכל והכליל הכל בעומק העליון ההוא, שהוא חכמה סתימאה דא"א מבחינת מה שהבינה יוצאת ממנו לחוץ, ומכאן שואב ונמשך נהר, שהוא בינה, שנחלים ומעינות יוצאים ממנו, שהם המוחין, ונשקים הכל ממנו. שכל המוחין של ז' ז' ובי"ע נמשכים משם. ומי שמתפלל תפלתו, צריך לכוון לבו ורצונו

הסולם

תח) ראו כי ה' נתן לכם השבת: ר' חזקיה פתח. שיר המעלות ממעמקים קראתיך ה'. שואל, שיר המעלות סתם, ואינו מפרש מי אמרו. ואומר. אלא שיר המעלות, פירוש, שעתידים כל בני העולם לומר זה, כי שיר הזה עתיד לאמרו לדורות עולם.

תט) ומאי הוא ממעמקים וכו': שואל, ומה פירוש של ממעמקים קראתיך. ומשיב, כך למדנו. כל מי שמתפלל תפלתו לפני המלך הקדוש, צריך לבקש בקשותיו ולהתפלל מעומק הלב, כדי שימצא לבו שלם בהקב"ה ויכוין לבו ורצונו. וז"ש ממעמקים קראתיך. שואל, וכי אמר דוד כך, והרי כתוב, בכל לבי דרשתיך. ומקרא זה די, להתפלל בכל לב. ולמה צריך ממעמקים.

תי) אלא הכי תאנא וכו': ומשיב. אלא כך למדנו, כל אדם שמבקש בקשתו לפני המלך, צריך שיכוון דעתו ורצונו לשורש השרשים, להמשיך ברכות מעומק הבור, כדי שיולו ברכות ממעין של כל. ומה הוא, הוא (הפ"י דף ס"ג ע"א * דף ס"ג ע"ב)

צלותיה, בעי לכוונא לבא ורעותא, לאמשכא ברכאן מההוא עמיקא דכלא, בגין דיתקבל צלותיה, ויתעביד רעותיה.

תיב) ויאמר משה אליהם איש אל יותר ממנו עד בקר. א"ר יהודה, ם בכל יומא ויומא, מתברך עלמא מההוא יומא עלאה, דהא כל שיתא יומין מתברכאן מיומא שביעאה. וכל יומא, יהיב מההוא ברכה דקביל בההוא יומא ן דיליה.

תיג) וע"ד משה אמר, איש אל יותר ממנו עד בקר. מ"ט. בגין דלא יהיב, ולא ם יוזיף יומא דא לחבריה, אלא כל חד וחד שליט בלחודוי, בההוא יומא דיליה. דהא לא שליט יומא ביומא דחבריה.

תיד) בגיני כך, כל אינון ך חמשא יומין שליטין ביומייהו, ואשתכח ביה, מה דקבילו, ויומא שתיטאה אשתכח ביה יתיר. ואזלא הא, כהא דאמר ך רבי אלעזר, מאי דכתיב יום הששי, ולא אתמר הכי בכל שאר יומין. אלא הכי אוקמוה, ם הששי. ת דאזדוגא ביה מטרוניתא. לאתקנא פתורא למלכא, ובג"כ, אשתכחו ביה תרין חולקין, חד ליומיה, וחד לתקונא, ם בחדוותא דמלכא במטרוניתא.

תטו) וההוא ליליא, ב חדוותא דמטרוניתא במלכא, ג וזוגא דלהון, ומתברכאן כל שיתא יומין, כל חד וחד בלחודוי. בגין כך, בעי בר נש לסדרא פתוריה בליליא דשבתא, בגין דשארי עליה ברכאן מלעילא, וברכתא לא אשתכח על פתורא ד ריקניא, בג"כ, ת"ח דידיעין רזא דא, וזוגא דלהון מע"ש לע"ש.

חלופי גרסאות

ס ל"ג מן ויאמר עד א"ר. ע כל יומא ויומא מתברך מההוא יומא עלאה יומא שביעאה ומתברכאן כל שיתא יומין כל חד וחד בלחודוי וכל יומא יהיב ביומא דיליה מההוא ברכה דקביל מההוא יומא עלאה וע"ד משה אמר איש אל יותר ממנו עד בקר דהא לא שליט יומא ביומא דלא דיליה וכל אינון ול"ג מן בכל עד חמשא שבאות תי"ד. פ דביה. צ יוסף. ק שיתא. ר דרבי ול"ג דאמר. ם מוסף אבל הששי. ת דאזדוגא. א דמלכא בחדוותא המטרוניתא. ב וזוגא. ג ל"ג וזוגא דלהון. ד מוסף ריקניא וההוא ליליא חדוותא דמטרוניתא במלכא וזוגא דלהון.

מאמר

הסולם

פרשת המן

ורצונו להמשיך ברכות מעומק של הכל הזה, כדי שתתקבל תפלתו ויעשה רצונו.

תיב) ויאמר משה אליהם וגו': א"ר יהודה בכל יום ויום מתברך העולם מיום ההוא העליון, כי כל ששה ימים מתברכים מיום השביעי, וכל יום נותן מברכה ההיא שקבל ביום ההוא שלו.

תיג) ועל דא משה אמר וכו': וע"כ אמר משה, איש אל יותר ממנו עד בוקר. מהו הטעם. משום שאינו נותן ואינו שואל יום זה לחבירו, אלא כל אחד ואחד שולט בלבדו ביום ההוא שלו, כי יום אינו שולט ביום של חבירו.

תיד) בגיני כך כל וכו': משום זה, כל אלו חמשה הימים שולטים ביומם, ונמצא בהם מה שקבלו, ויום הששי נמצא בו יותר.

(דפו"י דף ס"ג ע"ב)

תטז) ראו כי יי' נתן לכם השבת, מאי שבת. יומא דביה ניחין שאר יומין, והוא כללא ה' דכל אינון שיתא אחרנין, ו' ומניה מתברכין. רבי ייסא אמר, וכן נמי כנסת ישראל אקרי שבת, בגין דאיהי בת זוגו, ודא היא כלה. דכתיב ו' ושמרתם את השבת כי קדש היא לכם. לכם ולא לשאר עמין, הה"ד ו' ביני וביני בני ישראל. ודא היא אחסנת ירותת עלמין לישראל. וע"ד, כתיב ו' אם תשיב משבת רגלך וגוי ובאתריה אוקימנא מלי.

תיז) ז' כתיב אל יצא איש ממקומו ביום השביעי. ממקומו. תנינן, מההוא מקום דאתחזי למהך. ורזא דמלה דכתיב, ו' ברוך כבוד יי' ממקומו, ודא איהו מקום. ודא איהו רזא דכתיב, ו' כי המקום אשר אתה עומד עליו אדמת קדש הוא. אתר ידיעא קרינן ליה מקום דאשתמודעא יקרא עלאה.

תיח) ובגין כך, אזהרותא לבר נש, דקא מתעטרא בעטורא קדישא דלעילא, דלא יפוק מניה ה' בפומיה מלולא דחול, בגין דאי יפוק מניה, קא * מחלל יומא דשבתא, בידיה בעובדתא. ברגלוי, למהך לבר מתרין אלפין אמין. כל אלין חלולא דשבתא אינון.

תיט) אל יצא איש ממקומו, דא איהו אתר יקירא דקדושה, דהא לבר מניה, אלהים אחרים נינהו. ו' ברוך כבוד יי', דא כבוד דלעילא. ממקומו, דא כבוד

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

י' (שמות ל"א) הקסה"ז ע"ג צ"א. ז"ח י"ז ט"ב ש"ן. כ' (שם) ב"א ר"ס צ"א ז"ח פ"ד ט"ד של"ב תק"ח קי"א ט"א ש"י. ג' (ישעיה נ"ח) הקסה"ז ס"ח צ"ל. מ' (יחזקאל ג') ב"א קצ"ד צ"ב. ו' (שמות ג') ח"ב רז. רכב. ח"ג קו : קמה. קפ. רסא : רפד : ת"ז תכ"ז עב. בהשמטות ז"ח גיט ט"ב של"ג. ה' דכלא כל. ו' ל"ג ומניה מתברכין. ז' בד"ק ל"ג כל המאמר עד אות ת"כ. ח' בגין דפומיה מלולא יפוק וקא. ט' ל"ג מן ברוך עד כבוד דלתתא.

תל"א עו. תמ"ח פה : תנ"ח צב : ת"ה קמא. ת"ו קמו.

הסולם

מאמר

פרשת המן

מקום ידוע שקוראים לו מקום, שנודע בכבוד העליון. דהיינו מלכות.

תיח) ובגין כך אזהרותא וכו' : ומשום זה, אזהרה הוא לאדם, המתעטר בעטור הקדוש שלמעלה, ביום השבת, שלא יצא מפיו דבור של חול, משום שאם יצא ממנו, דבור של חול, הוא מחלל יום השבת. חילול שבת בידיה, הוא בעשית מלאכה. ברגליו, הוא ללכת חוץ מאלפים אמה. כל אלו הם חלול שבת.

תיט) אל יצא איש ממקומו : זה הוא מקום יקר של הקדושה, כי לחוץ ממנו, אלהים אחרים הם. ברוך כבוד ה', זה הוא כבוד שלמעלה, דהיינו מלכות שמחזה ולמעלה. ממקומו, זהו כבוד שלמטה, דהיינו מלכות שמחזה ולמטה, זה היא סוד של העטרה של שבת שנקי מקום, משום זה אל יצא איש ממקומו

תטז) ראו כי ה' נתן לכם השבת : שואל מהו שבת. ואומר, הוא יום שבו נחים שאר הימים, והוא כלל של כל אלו ששה ימים האחרים, וממנו הם מתברכים. ר' ייסא אמר, וכן גם כנסת ישראל, נקראת שבת, שהיא בת זוגו של שבת. וזו היא כלה. שכתוב, ושמרתם את השבת כי קדוש היא לכם. לכם ולא לשאר העמים. ז"ש, ביני וביני בני ישראל. וזה הוא נחלת ירושת עולמים לישראל. וע"כ כתוב, אם תשיב משבת רגלך וגוי, ובמקומו העמדנו הדברים.

תיז) אל יצא איש ממקומו וגו' : למדנו, שפירושו, ממקום שהוא שראוי ללכת, דהיינו מחוץ לכל העיר. וסוד הדבר, שכתוב, ברוך כבוד ה' ממקומו. שהוא המלכות. וזה הוא מקום. וזה הוא סוד שכתוב, כי המקום אשר אתה עומד עליו אדמת קדש היא. הוא (דפו"י דף ס"ג ע"ב *) דף ס"ד ע"א

דלתתא. דא איהו רזא דעטרא דשבת, בגין כך אל יצא איש ממקומו. זכאה חולקיה מאן דזכי ליקרא דשבתא זכאה איהו בעלמא דין ובעלמא דאתי. (תכ) ויאמר יי אל משה עבור לפני העם וגו'. רבי חייא פתח, ו חונה מלאך יי סביב ליראיו ויחלצם. זכאין אינון צדיקייא, דקב"ה אתרעי ביקריהון, יתיר על דיליה. תא חזי, כמה אינון בני עלמא, דמחרפי ומגדפי לעילא, כגון סנחריב חרף וגדף, ואמר (ג) מי בכל אלהי הארצות וגו'. וקב"ה מחיל, כ ולא תבע מניה. כיון דאושטי ידיה על חזקיה, מה כתיב (ד) ויצא מלאך יי ויך במחנה אשור וגו'. (תכא) ירבעם בן נבט הוה פלח לע"ז, ומקטר לה, ז ומזבח לה, וקב"ה לא תבע מניה. וכד אתא עדו נביאה, ואתנבי עליה, ואושטי ירבעם ידא לקבליה, מה כתיב (ה) ותיבש ידו וגו' ולא יכל להשיבה אליו מ. (תכב) פרעה חרף וגדף, ואמר (ו) מי יי וגו'. וקב"ה לא תבע מניה, עד דסריב בהו בישראל, דכתיב (ז) עודך מסתולל בעמי. (ח) הנה יד יי הויה במקנך וגו', וכן בכל אתר, קב"ה תבע עלבונא דצדיקייא יתיר על דיליה. (תכג) הכא משה, אמר עוד מעט וסקלוני, אמר ליה קב"ה, משה לאו עידן הוא למתבע ז עלבונך, אלא עבור לפני העם, ואחמי מאן יושיט ידוי לקבלך, וכי ברשותייהו את קאים, או ברשותי. (תכד) ומטך אשר הכית בו את היאור קח בידך [ו] והלכת. מ"ט. משום דמחקק

חלופי גרסאות

י ל"ג מחיל. כ לא. ז ומשבת. ח מוסיף ועל [ועוד] דפליח לע"ז לא תבע ליה קב"ה. נ עלבונא. (שם) וישלח ב' צ"ג. (פ) (מלכים ב' י"ח). (צ) (שם י"ט) מקץ ל"ו צ"ב. (ק) (שם א' י"ג) ח"ג רפ"ח. (ר) (שמות ה') מקץ י"ג צ"א. (ש) (שם ט'). (ת) (שם) יארא סי צ"ל.

מסרת הזהר

ו ה"ב יב. ח"ג קעז: ז"ח ל' ט"ב ש"ג ט"ד שניא תק"ח צ"ה ט"ד שכי"ב. (ע) (תהלים ל"ד) וישלח ב' צ"ג. (פ) (מלכים ב' י"ח). (צ) (שם י"ט) מקץ ל"ו צ"ב. (ק) (שם א' י"ג) ח"ג רפ"ח. (ר) (שמות ה') מקץ י"ג צ"א. (ש) (שם ט'). (ת) (שם) יארא סי צ"ל.

דרך אמת [ו] כאן חסר ועיין בזוהר חדש דף נח וז"ל תניא א"ר יוסי וכו' עד דף נ"ט רשימא ביה ושמונו איתו בסוף הספר סימן ו'.

קב"ה תבע עלבונא דצדיקאי

הסולם

מאמר

מקומו. כי לחוץ ממנו אלהים אחרים הוא. אשרי חלקו מי שזכה ליקר השבת. אשרי הוא בעולם הזה ובעולם הבא. (תכ) ויאמר ה' אל משה עבור וגו'! ר' חייא פתח, חונה מלאך ה' סביב ליראיו ויחלצם. אשרי הם הצדיקים, שהקב"ה רוצה בכבודם יותר מעל שלו. בוא וראה, כמה הם בני העולם, שמחרפים ומגדפים למעלה, דהיינו סנחריב חרף וגדף ואמר, מי בכל אלהי הארצות וגו', והקב"ה מחל ולא נשה ממנו. כיון שהושיט ידו על חזקיה, מה כתוב. ויצא מלאך ה' ויך במחנה אשור וגו'. (תכא) ירבעם בן נבט וכו'! ירבעם בן נבט, היה עובד עבודה זרה ומקטר לה, ומזבח לה, והקב"ה לא נשה ממנו. וכשבא עדו הנביא והתנבא עליו, וירבעם הושיט ידו כנגדו, מה (דפויי דף ס"ד ע"א)

כתוב, ותיבש ידו וגו', ולא יכול להשיבה אליו. (תכב) פרעה חרף וכו'! פרעה חרף וגדף ואמר, מי ה'. והקב"ה לא נשה ממנו, עד שמיאן לשלח את ישראל, שכתוב, עודך מסתולל בעמי. אם מאן אתה לשלח וגו'. הנה יד ה' הויה במקנך. וכן בכל מקום, הקב"ה נושה בעד פגיעה בכבוד הצדיקים יותר מעל שלו. (תכג) הכא משה אמר וכו'! כאן אמר משה, עוד מעט וסקלוני. אמר לו הקב"ה, משה, אין עתה הזמן לנשות פגיעה בכבודך. אלא עבור לפני העם, ונראה מי יושיט ידו כנגדך. וכי ברשותם אתה עומד או ברשותי. (תכד) ומטך אשר וגו' קח בידך והלכת! מהו הטעם. משום שחקוק בנסים היה

בנסין הוה, ושמא קדישא עלאה רשימא ביה. בקדמיתא נחש, כמה דאתמר, (א) דרך נחש עלי צור. נחש, הא אתידע (ב) דאתער צור. באן אתר אתגלי, הכא אתגלי, דכתיב הנני עומד לפניך שם על הצור. ומאן צור. כד"א (ג) הצור תמים פעלו, ותמן ידע משה היך קאים נחש עלי צור. והא אוקימנא מלי.

תכה) א"ר יהודה, אי לישתיק קרא יאות (ד) שאילתא. אלא (ה) הא כתיב, והכית בצור ויצאו ממנו מים. אמר ליה, ודאי הכי הוא, דלית לך כל שמא ושמא, מאינון שמהן קדישין דקב"ה, דלא עבד נסין וגבוראן, ואפיק כלא דאצטריך לעלמא, כ"ש לאפקא (ו) הכא מיא.

תכו) א"ל, אי הכי, הא כתיב, (ז) הן הכה צור ויזובו מים. מאן מחי לשמיה. א"ל, (ח) פטישא חריפא, בקטרוי ידיע, ואת שאיל דא. אלא תא חזי, בכל אתר צור גבורה, וכד בעי קב"ה למחאה, או לאלקאה, אתער גבורה דא וההוא גבורה מחי ולקי, ודא הוא דכתיב, הן הכה צור ויזובו מים. ואי לאו דאתער (ט) צור, ולקי באתר דאצטריך, לא נביעין מיא.

תכו) א"ל, אי הכי, הא כתיב (י) צור ילדך תשי. ותנינן מאי תשי, כלומר חלשת ליה. א"ל ודאי הכי הוא, דאלמלי ינדעון חייביא, דהאי צור זמינא לאתערא לקבלייהו, ולא לקאה לון, ימנעון מלמיחב קמיה, אלא חלשא (יא) איהי ת בעינייהו, הואיל ולא מסתכלי (יב) בה, ולא מסתכלי ב בארחייהו, ועל דא צור ילדך תשי.

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

(א) (משלי ל') ב"ב נ"ג צ"א. ב) (דברים ל"ב) תולדות (ל"ז צ"ה. ג) (תהלים ע"ח). ד) (דברים ל"ב) ח"ב סד : קנה : ח"ג רצט.

ס ל"ג דאתער ; ל"ג דאתער צור ; ואתמר צור. ע ל"ג שאילתא. פ הכי. צ ל"ג הכא. ק פשיטא. ר מוסיף האי צור. ש ל"ג איהי. ת בגינייהו. א ביה. ב בכרסייהו.

מאמר

הסולם

צור וסלע

א"ל, פטיש מחודד ניכר בהכאותיו, כלומר איש חריף יודע להקשות, ואתה שואל זה. אלא בוא וראה, בכל מקום צור הוא גבורה, כלומר מלכות כשהיא בבחינת גבורה, וכשרוצה הקב"ה, שהוא ז"א, להכות או להעניש מתעורר גבורה זו וגבורה היא מכה ומעניש. וזהו שכתוב, הן הכה צור וגו' שפירושו שהצור הכה, ואם לא שנתעורר הצור והכה במקום שצריך, לא היו נובעים מים.

היה, ושם הקדוש העליון היה רשום בו. בתחילה נהפך המטה לנחש. שה"ס יסוד דז"א דקטנות. כמו שלמדנו, דרך נחש עלי צור. נחש, הרי נודע שמעורר הצור, שהוא מלכות באיזה מקום נגלה הקב"ה. כאן נגלה, שכתוב, הנני עומד לפניך על הצור. ומי צור. הוא כמש"א, הצור תמים פעלו, שהוא מלכות, ושם ידע משה איך עומד הנחש עלי צור. וכבר העמדנו הדברים.

תכו) א"ל אי הכי וכו' : אמר לו אם כן, הרי כתוב צור ילדך תשי. ולמדנו, מהו תשי, החלשת אותו. שלא יתכן זה אצל שט. א"ל, ודאי שכן הוא. כי אם היו יודעים הרשעים, כי הצור עתיד להתעורר כנגדם ולהענישם, היו מונעים מלחטא לפניו. אלא חלשה היא בעיניהם, משום שאינם מסתכלים בה, והיא אינה מסתכלת בדרכיהם להענישם תיכף. ועל זה נאמר צור ילדך תשי.

תכה) א"ר יהודה וכו' : אמר ליה, אם היה שותק הכתוב ולא אמר יותר היה יפה. השאלה הוא, אלא הרי כתוב, והכית בצור ויצאו ממנו מים. וכי זה נוהג אצל שם הקדוש. אמר ליה ודאי כך הוא. כי אין לך כל שם ושם מהשמות הקדושים של הקב"ה, שלא יעשה נסים וגבורות, ומוציא כל מה שצריך לעולם, כל שכן כאן להוציא מים.

תכו) א"ל אי הכי וכו' : אמר לו, אם כן, הרי כתוב, הכה צור ויזובו מים, מי מכה לשמו. (דפו"י דף ס"ד ע"א)

תכח) ר' אבא אמר, אית צור, ואית צור, מסטרא דצור עלאה, נפק צור אחרא. ומאי צור עלאה. צור דכל צורים. ומאי איהו, ההוא דאולידת לישראל, דכתיב צור ילדך תשי. דהא מסטרא דצור עלאה ג דלעילא, נפקא צור אחרא. מסטרא ד דאימא, נפקא גבורה.

תכט) ואולא הא כהא דא"ר אלעזר, כתיב ה) מי ימלל גבורות יי. מאי גבורות יי. לאכללא אימא עלאה דכלא, דאע"ג דלאו איהי דינא, מסטרהא אשתכח, דהא מסטרהא * גבורה אשתכח, ובגיני כך צור עלאה אקרי. ו) ותשכח אל מחוללך, דא נהירו דאבא. ה) מאי ניהו. חסד עלאה, דאיהו נהירו דאבא.

תל) תו אמר רבי אבא, מים בכל מקום, הא ידיעא, וקב"ה בהאי צור אתער לארקא מיא, דהא לא ו אתחזי, ז ודא הוא את וניסא דקב"ה. ועל דא שבח דוד ואמר, ה) ההפכי הצור אגם מים וגו'. ומשמע ההפכי, דהא לאו ארחוי דצור בכך. תלא) ועל דא, ה) בצור עלאה, אפיק מיא מאתר דלתתא. ומה שמיה ט דההוא דלתתא. סלע. דכתיב ה) והוצאת להם מים מן הסלע. ובמה אפיק האי סלע מיא. בחילא דצור דלעילא.

תלב) ר"ש אמר, ט) הצור תמים פעלו. מאי משמע הצור תמים פעלו. דאתהפך צור, למעבד פעלו כ דתמים. ומאי איהו. אברהם. דכתיב ל ביה י) התהלך

חלופי גרסאות

ג לעילא. ד מוסיף דאימא אחרא. ה ומאי. ו מוסיף אתחזי אלא מגדולה; אלא מגבורה. ז ידא. ח מצור. ט ל"ג דההוא. י ל"ג מן מאי עד דאתהפך. כ תמים, פעולה דתמים (ד"א). ל ל"ג ביה.

מסרת הזהר

ה) (תהלים ק"ו) ב"ב מ' צ"א. ו) (דברים ל"ב) לעיל אות תכ"ז צ"ד. ז) (תהלים ק"ד). ח) (במדבר כ') ב"א רל"ז צ"ו תק"ח צ"ח ט"ב ש"ח. ט) (דברים ל"ב) לעיל אות תכ"ד צ"ב. י) (בראשית י"ז) תקס"ז קנ"ג צ"ד ז"ח מ"ד ט"א שני"ט.

צור וסלע

תל) תו אמר ר' אבא וכו': עוד אר"א. מים, בכל מקום שכתוב, הוא נודע, שרומז על אור חסד. והקב"ה נתעורר בצור הזה, שהוא דין, להשפיע מים, שהוא חסד, שהרי אין זה ראוי לצאת אלא מחסד. וזה הוא אות ונס של הקב"ה, שצור שהוא דין השפיע חסדים. ועל זה שבח דוד ואמר, ההפכי הצור אגם מים וגו'. ומשמע ההפכי, שהפך אותו מדין לחסד. כי אין דרך צור בזה להשפיע חסד.

תלא) ועל דא בצור וכו': ועל זה, בצור העליון, שהוא בינה, הוציא מים ממקום שלמטה, ממלכות ומה שמו של ההוא של מטה. סלע. שכתוב, והוצאת להם מים מן הסלע. ובמה הוציא סלע הזה מים, הוא בכח של צור העליון, שהוא בינה.

תלב) ר"ש אמר הצור וכו': רש"א. הצור תמים פעלו. מהו הפירוש של צור תמים פעלו הוא, שנהפך הצור לעשות פעלו דתמים.

ומי

הסולם

מאמר

תכח) ר' אבא אמר וכו': רא"א, יש צור ויש צור, מצד צור העליון יוצא צור אחר. ומהו צור העליון. הוא צור של כל הצורים, ומי הוא, היא שהולידה את ישראל, שהוא ז"א. שכתוב צור ילדך תשי. דהיינו בינה שהולידה את ישראל. כי מצד צור העליון של מעלה, יוצא צור אחר, מצד אמא שהיא בינה, יוצאת גבורה, שהיא המלכות.

תכט) ואולא הא כהא דאמר וכו': וזה הולך כמו שאמר ר' אלעזר. דא"ר אלעזר כתוב, מי ימלל גבורות ה'. מהו גבורות ה'. הוא לכלול את אמא עלאה דכלא, שהיא בינה, שאע"פ, שהיא עצמה אינה דין, מצדה נמצא הדין, כי מצדה נמצא גבורה, שהיא מלכות הממותקת בבינה, ומשום זה נקראת צור העליון. ותשכח אל מחוללך, זהו אור אבא. מה הוא. הוא חסד עליון שהוא אור אבא.

(דפו"י דף ס"ד ע"א * דף ס"ד ע"ב)

לפני והיה תמים. ודא הוא ההפכי הצור אגם מים, ומשמע תמים פעלו, ודא אברהם.

תלג) בשעתא מ דא, אתהדר נ הצור, תמים. בשעתא אחרא תנינא, ס כד בעא משה לאפקא מיא בהאי צור, ע בחובייהו דישראל, לא אתהדר פ תמים, כקדמיתא. ביה זמנא, אתרעם משה ואמר, צור ילדך תשי. כלומר, חלשת ליה ממה דהוה בקדמיתא, ז דבגינך לא אשתכח תמים השתא, ואתעביד ר דינא, מה דלא הוה ר ביומי ילדך, כלומר עולימך.

תלד) א"ר אבא, מאי דכתיב היש יי בקרבנו אם אין. וכי טפשינן הווי ישראל דלא ידעי מלה דא, והא חמו שכינתא קמייהו, וענני כבוד עלייהו דסחרון לון, ואינון אמרו היש יי בקרבנו אם אין, גוברין דחמו זיו יקרא דמלכיהון על ימא, ותנינן, ראתה שפחה על הים מה שלא ראה יחזקאל, אינון ט אשתכחו טפשינן, ואמרו היש יי בקרבנו אם אין.

תלה) אלא הכי קאמר ר"ש, בעו למנדע, בין עתיקא סתימאה דכל סתימין, דאקרי אין. ובין זעיר אפין ת דאקרי יי. ועל דא, לא כתיב היש יי בקרבנו אם לא, א כמה דכתיב הילך בתורתי אם לא. אלא היש יי בקרבנו אם אין.

תלו) אי הכי אמאי אתענשו. אלא על דעבידו פרודא, ועבידו ב בנסינא, דכתיב ועל נסותם את יי. אמרו ישראל, אי האי נשאל בגוונא חד. ואי האי נשאל בגוונא אחרא. ג וע"ד מיד ויבא עמלק.

חלופי גרסאות

מ דאתהדר תמים. נ צור. ס כד אתענש משה ובעא. ע בחובייהו; ישראל ול"ג בחובייהו. פ המים. ז דבגינך; דבגינך כך. ק מוסיף ביה דינא. ר ביומי; מוסיף ביומי לכך כתיב הלא הוא אביך קנין. ש מוסיף אשתכחו כלבד. ת ל"ג דאקרי הי. א ל"ג מן כמה עד אלא. ב נסינא. ג ל"ג וע"ד.

מאמר

הסילם

היש הי בקרבנו

השכינה לפנייהם, וענני כבוד עליהם שסובבים אותם, והם אמרו, היש הי בקרבנו אם אין. אנשים שראו זיו יקר מלכם על הים. ולמדנו, ראתה שפחה על הים, מה שלא ראה יחזקאל. הם נמצאו שוטים, ואמרו, היש הי בקרבנו אם אין.

תלה) אלא הכי קאמר וכו': ומשיב, אלא כך אמר ר' שמעון, רצו לדעת בין עתיקא הסתום מכל סתומים, שהוא כתר, שנקרא אין, ובין ז"א, שנקרא הויה. ועל כן לא כתוב, אם יש הי בקרבנו אם לא, כמ"ש, אם ילך בתורתי אם לא אלא היש הי בקרבנו אם אין.

תלו) אי הכי אמאי וכו': שואל, איכ למה נענשו. ומשיב, אלא על שעשו פירוד בין עתיקא לז"א, ועשו בנסינו, שכתוב ועל נסותם את הי, אמרו ישראל אם זה בקרבנו נשאל באפן אחד, ואם זה, נשאל באפן אחר. וע"כ מיד ויבא עמלק.

ומי הוא, אברהם, שהוא חסד, שכתוב בו, התהלך לפני והיה תמים. וזה הוא ההפכי הצור אגם מים, שנהפך ממעשה הדין למעשה החסד. ומשמע שתמים פעלו, דהיינו חסד, וזה אברהם. שהוא חסד.

תלג) בשעתא דא אתהדר וכו': בשעה זו חזר הצור להיות תמים. בשעה אחרת, שניה, כשרצה משה להוציא מים מצור הוה, בענותיהם של ישראל לא חזר לתמים כבתחילה. בו בזמן התרעם משה, ואמר, צור ילדך תשי. כלומר החלשת אותו ממה שהיה בתחילה. שבשכילך לא נמצא תמים עתה, ונעשה דין, מה שלא היה כן בימי ילדך, כלומר, בימי נעורריך.

תלד) א"ר אבא וכו': אר"א, מה שכתוב, היש הי בקרבנו אם אין. וכי שוטים היו ישראל, שלא ידעו דבר זה. והרי ראו (דפו"י דף ס"ד ע"ב)

תלז) ויבא עמלק וילחם עם ישראל ברפידים. רבי יוסי פתח, אשריכם זורעי על כל מים משלחי רגל השור והחמור. אשריכם זורעי על כל מים, תמן תנינן, כמה מים וכמה מים משתכחין. זכאין אינון ישראל, דלית זרעא ד להו, אלא על המים, דכתיב ויחנו שם על המים, אינון ה דהוו תחות ענפי אילנא דקב"ה.

תלח) דתניא, אילנא אית לקב"ה, והוא אילנא רברבא ותקיפא, וביה אשתכח מזונא לכלא. והוא אתחם בתריסר תחומין, במתקלא, ואתתקף בארבע רוחי עלמא. ועי' ז ענפין אחידן ביה וישראל ה משתכחי בגופא דההוא אילנא. ואינון שבעין ט ענפין סחרנא דלהון.

תלט) והיינו דכתיב, ויבאו אלימה ושם שתיים עשרה עינות מים ושבעים תמרים, והא אוקמוה, ואתמר בכמה אתר. מאי ויחנו שם על המים. אלא בההוא זמנא, שליטו על אינון מיא, דאינון כ תחות ענפין דאילנא, דאקרון ה המים הזידונים. ועי' אשריכם זורעי על כל מים.

תמ) משלחי רגל השור והחמור, אינון תרין כתרי שמאלא, דאחידן בהו עמין עכו"ם, דאקרון שור וחמור. והיינו דכתיב ויהי לי שור וחמור. בגין דלבן חכים הוה בחרשין ובאינון כתרי תתאין, ובאינון בעא לאובדא ליעקב, כמה

חלופי גרסאות

ד דלהו. ה הו ענפי ול"ג תחות. ו מתקלא דאתקפו. ז אנפין. ח משתכח. ט אנפין. י שלימו. כ ל"ג תחות.

מסרת הזהר

כ ח"ב סה. ג (ישעיה ל"ב) ח"ב ה: ו': סד: תק"ח קב"א ט"ד שי"ד. מ (תהלים קכ"ד) גח ל"ה ז"א. נ (בראשית ל"ב) ח"ב ו. לט: מא: ת"ו בהקדמה י"ב. בהשמטות ת"י קמ"ז:

ויבא עמלק

וישראל נמצאים בגוף של האילן הזה, ועי' ענפין הם מסביב להם, מסביב לישראל האחוזים בגוף האילן.

תלט) והיינו דכתיב ויבואו וגו': והיינו שכתוב, ויבואו אלימה ושם שתי עשרה עינות מים ושבעים תמרים, וכבר בארנו, ולמדנו בכמה מקומות. מהו ויחנו שם על המים. אלא באותו זמן שלטו ישראל על אלו המים, שהם תחת ענפי האילן, הנקראים המים הזידונים. ועל זה כתוב, אשריכם זורעי על כל מים. דהיינו להכניע כל מיני מים דס"א.

תמ) משלחי רגל השור והחמור: הם ב' כתרים של השמאל, שנאחוים בהם העמים עכו"ם, הנקראים שור וחמור. והיינו שכתוב, ויהי לי שור וחמור. משום שלבן חכם היה בכשפים ובאלו כתרים התחתונים, ובאלו שור וחמור, רצה לאבד את יעקב, כמ"ש ארמי אובד אבי. וכבר למדנו. וכשישראל זוכים משלחים

מאמר

תלז) ויבא עמלק וילחם וגו': ר' יוסי פתח, אשריכם זורעי על כל מים משלחי רגל השור וחמור. אשריכם זורעי על כל מים. שם למדנו. כמה מים וכמה מים נמצאים, שיש כמה מיני אורות, דהיינו מים מתוקים דקדושה ויש מים המרים ומים הזדונים אשרי הם ישראל, שאין זרע להם אלא על המים, דהיינו להכניע כל מיני מים דס"א, שכתוב ויחנו שם על המים. היינו על אלו המים שהיו תחת ענפי האילן של הקב"ה. שהם מים זדונים, כמ"ש לפנינו.

תלח) דתניא אילנא אית וכו': שלמדנו, שיש אילן להקב"ה, שהיא בינה, והוא אילן גדול וחזק, שהוא ז"א, ובו נמצא מזונות לכל. והוא מוגבל ב"ב גבולים, דהיינו ג' קוין לכל אחד מחוג תו"מ, שהם י"ב. ומתחזק בד' רוחות העולם, שהם חוג תו"מ. ועי' ענפים אחוים בו. שהם עי' השרים של עי' האומות.

(דפו"י דף ס"ד ע"ב)

דכתיב ^ט ארמי אובד אבי, והא אתמר. וכשישראל זכאין, משלחי להו, ולא יכלי לשלטה עלייהו, הה"ד משלחי רגל השור והחמור דלא שלטי בהו. (תמא) א"ר אבא, כד מזדווגי כחדא, לא יכלי בני עלמא למיקם בהו, ועל דא (* כתיב ^ו) לא תחרוש בשור ובחמור יחדיו. יחדיו דייקא. ותנינן, לא יהיב איניש דוכתא לזינין בישין, דהא בעובדא ^ז דב"נ, אתער מה דלא אצטריך. וכד מזדווגי כחדא, ^ח לא יכלין למיקם בהו. מבין סטרא דלהון ^ט נפיק מתקיפותא דלהון דאקרי כלב, ודא חציפא מכלהו, הה"ד ^י ולכל בני ישראל לא יחרץ כלב לשונו. אמר קב"ה, אתון אמרתון, היש יי בקרבנו אם אין, הרי אני מוסר אתכם לכלב. מיד ויבא עמלק.

תמב) ר' יהודה אמר, ^{יא} ראשית גוים עמלק ואחריתו עדי אובד. וכי ראשית גוים עמלק, והלא כמה לישנין ועמין ואומין הוו בעלמא, עד לא אתא עמלק. (תמג) אלא, כד נפקו ישראל ממצרים, דחילו ואימתא ^{יב} נפלה על כל עמין דעלמא מישראל, הה"ד ^{יג} שמעו עמים ירגזון חיל אחז יושבי פלשת. ולא הוה עמא, דלא הוה דחיל מגבוראן עלאין דקב"ה, ועמלק לא הוה דחיל, הה"ד, ולא ירא אלהים. לא דחיל למקרב לגבך. ועל דא ראשית ^{יד} גוים.

תמד) ^{טו} קדמאה דאתו לאגחא קרבא בישראל עמלק הוה. ובגיני כך ואחריתו עדי אובד, דכתיב כי מחה אמחה את זכר עמלק, ^{טז} וכתיב, ^{יז} תמחה את זכר עמלק, הה"ד ואחריתו עדי אובד. עדי אבדו מבעי ליה. אלא עד דיתיי קב"ה ויאבד ^{יח} ליה,

מסרת הזהר

(דברים כ"ו) ויצא קמ"ו צ"א. (דברים כ"ב) וישלח ז' צ"ה ז"ח מ"ו ט"ג ש"א ע"ח ט"ג ש"י. ש"ח תק"ח צ"ט ט"ב ש"ג. (שמות י"א) ח"ג מח. (במדבר כ"ד) ח"ב רלה: (שמות ט"ו) ח"ב ס"ח. (דברים כ"ה) כ"א קצ"ו צ"ו.

חלופי גרסאות

ל יכיל; יכלין. מ ל"ג דב"נ; מוסיף דב"נ לתא. נ ל"ג מן לא עד מתקיפותא. ס מתקיפותא דלהון נפיק ההוא דאקרי. ע נפל. פ מוסיף גוים עמלק הוה. צ ל"ג קדמאה. ק ל"ג וכתיב. ר מוסיף ליה כלומר עד דקב"ה יהא אובד ליה.

מאמר

הסולם

וכי ראשית גוים עמלק, והלא כמה לשונות ועמים ואומות היו בעולם מטרם שבא עמלק.

משלחים אותם, ואינם יכולים לשלוט עליהם. ז"ש משלחי רגל השור והחמור. שאינם שולטים בהם.

תמג) אלא כד נפקי וכו': ומשיב. אלא, כשיצאו ישראל ממצרים, פחד ואימה של ישראל נפל על כל עמי העולם, ז"ש, שמעו עמים ירגזון וגו'. ולא היה עם שלא היה ירא מגבורות עליונות של הקב"ה, ועמלק לא היה ירא. ז"ש ולא ירא אלקים. לא ירא לקרב אליך, ועל כן הוא ראשית גוים.

תמא) א"ר אבא וכו': אמר ר' אבא, כשמזדווגים יחד, לא יכלו בני העולם לעמוד בהם. ועל זה כתוב, לא תחרוש בשור והמור יחדיו. יחדיו הוא בדיוק, ולמדנו, לא יתן אדם מקום למינים הרעים. כי במעשה האדם מתעורר מה שלא צריך. וכשמזדווגים יחד, לא היה אפשר לעמוד בהם. מבין הצד שלהם, יוצא מעצמותם קליפה אחת שנקרא כלב. וזה עז פנים יותר מכולם. ז"ש ולכל בני ישראל לא יחרץ כלב לשונו. אמר הקב"ה אתם אמרתם, היש ה' בקרבנו אם אין, הרי אני מוסר אתכם לכלב. מיד, ויבא עמלק.

תמד) קדמאה דאתו לאגחא וכו': הראשון שבא לעשות מלחמה בישראל היה עמלק, ומשום זה, ואחריתו עדי אובד. שכתוב, כי מחה אמחה את זכר עמלק. וכתוב, תמחה את זכר עמלק. ז"ש ואחריתו עדי אובד. שואל, עדי אבדו, היה צריך לומר, ומשיב, אלא עד שיבא הקב"ה ויאבד אותו. שכתוב, כי מחה אמחה

תמב) ר' יהודה אמר וכו': ר"א, ראשית גוים עמלק ואחריתו עדי אובד, שואל, (דפו"י דף ס"ד ע"ב *) דף ס"ה ע"א)

דכתיב כי מחה אמחה וגו'. אמר ר' אלעזר, ת"ח, אע"ג דהצור תמים פעלו, ועבד עמהון חסד לאפקא לון מיא, לא שבק דידיה, דהא כתיב ויבא עמלק.

תמה) ר' אבא פתח ואמר, (ט) יש רעה חולה ראיתי תחת השמש. כמה בני נשא אטימין לבא, בגין דלא משתדלי באורייתא. יש רעה חולה, וכי יש רעה דהיא חולה, ויש רעה דלאו היא חולה. אלא ודאי יש רעה חולה, דתנינו, מסטרא דשמאלא, נפקי כמה גרדיני נימוסין, (ז) דבקען באוירא.

תמו) וכד בעיין למיפק, אזלין ואשתאבין בנוקבא דתהומא רבה, לבתר נפקין ומתחברן כחדא, ובקעין אוירין, ושאטין בעלמא, ומתקרבין לגבייהו דבני נשא, וכל חד אקרי רעה, כד"א (ח) לא תאונה אליך רעה. ת מאי לא תאונה. בגין דאתיא בתסקופא על בני נשא.

תמו) חולה אמאי היא חולה. כד שריא האי על בני נשא, עביד לון קמצנין מממוניהון, אתיין גבאי צדקה גביה, היא מחאת בידיה. א"ל לא תיפוק מדידך. אתיין מסכני, (א) היא מחאת בידיה. אתי הוא למיכל מממוניה, מחאת בידיה, בגין

חלופי גרסאות

ש ומתבקען. ת ל"ג מאי לא תאונה ; לא תענה. א ל"ג היא.

מסרת הזהר

(ש) (קהלת ה') חיי שרה ט"ו צ"א. ת) (תהלים צ"א) וישלח כ"ב ח"ב רס"ה. ח"ג ע"ז : ע"ז. ק"ז. רס"ה. ז"ח מ"ח ט"ד של"ד פ"א ט"ב של"ג פ"א ט"ג שי"ח.

ויבא עמלק

הסולם

מאמר

הממותקת בבינה, ע"כ הם נבלעים תחילה ונשאבים בתהומא רבא.

ח"ש וכד בעיין למיפק, כשרוצים לצאת ולהזיק, אזלין ואשתאבין בנוקבא דתהומא רבא, כדי שיכלו להזיק הנשמות הבאים ממלכות הממותקת, ובקעין אוירין ושאטין בעלמא, היינו שמכניסים " באור של הנשמות ונעשה מן אור אויר (כנ"ל ב"ב דף צ"ח ד"ה פירוש ע"ש) ומדרגת הנשמה נבקעת, שבינה ותו"מ שלה נופלים ממנו כמ"ש שם. ח"ש, וכל חד אקרי רעה וגו' בגין דאתיין בתסקופא על בני נשא. כי מצד שורת הדין אינם יכולים להזיק רק הנשמות הנמשכות ממלכות דמדת הדין, אלא מחמת שנשאבו בנוקבא דתהומא רבא, מזיקים גם לנשמות דמלכות הממותקת שזהו עלילה בעלמא.

תמו) חולה, אמאי היא וכי? שואל, רעה חולה, למה היא חולה, ומשיב, כשהיא שורה על בני אדם עושה אותם קמצנים מכספם. באים גבאי צדקה אליו, היא מוחה בידו, אומרת לו, אל תוציא כלום משלך. באים עניים, היא מוחה בידו, בא לאכול מכספו, היא מוחה בידו, כדי לשמור הכסף לאחר. ומיום שהיא שורה

על

אמחה וגו'. אר"א, בוא וראה, אע"פ שהצור תמים פעלו, ועשה עמהם חסד להוציא להם מים, לא עזב את שלו. שהרי כתוב, ויבא עמלק.

תמה) ר' אבא פתח וכו' : רא"פ, ואמר יש רעה חולה ראיתי תחת השמש. כמה בני אדם הם אטומי הלב, משום שאינם עוסקים בתורה. יש רעה חולה, שואל וכי יש רעה שהיא חולה ויש רעה שאינו חולה. ואומר, אלא ודאי יש רעה חולה, שלמדנו, מצד שמאל יוצאים כמה בעלי הדין הבוקעים באויר.

תמו) וכד בעיין למיפק וכי? וכשרוצים לצאת, הולכים ונבלעים בנקב תהום הגדול, ואח"כ יוצאים ומתחברים יחד ובוקעים אוירים, ומשוטטים בעולם, ומתקרבים אל בני אדם, וכל אחד נקרא רעה, כמ"ש, לא תאונה אליך רעה. משום שבאים בעלילה על בני אדם.

פירוש. יש תהומא זוטא, והיא נאחזת במלכות דמדת הדין, ויש תהומא רבא, והיא נאחזת במלכות דמדת הרחמים הממותקת בבינה. והנה בעלי הדין הנ"ל נמשכים ממלכות דמדת הדין, ומקורם בתהומא זוטא, אלא שרוצים להאחזו בנשמות הבאים ממלכות

(דפו"י דף ס"ה ע"א)

לנטרא ליה לאחרא. ומן יומא דשריא עליה דבר נש, היא חולה, כהאי שכיב מרע דלא אכיל ולא שתי. ועל דא היא רעה חולה.

תמח) ושלמה מלכא צווח בחכמתא ואמר, א) איש אשר יתן לו האלהים עושר ונכסים וכבוד וגו'. ב) האי קרא, לאו רישיה סיפיה, ולא סיפיה רישיה, ג) כתיב איש אשר יתן לו האלהים עושר ונכסים וכבוד וגו', מאי ולא ישליטנו האלהים לאכול ממנו. אי הכי, לאו ברשותיה הוא דב"נ.

תמט) אלא, אי כתיב ולא יעזבנו האלהים לאכול ממנו, הוינא אמר הכי. אלא ולא ישליטנו, ד) דבגין דהוא הימניה לההיא רעה, ה) ואחיד בה. קב"ה ו) לא שלטיה ז) עליה, ח) לאתבראה תחותיה, ט) על דהוא אתרעי בה, ואחיד בה.

תנ) וכל ארחוי כשכיב מרע, דלא כ) אכיל ולא שתי, ולא קריב לממוניה, ולא ל) אפיק מיניה, ונטיר ליה עד דהוא יפוק מעלמא, וייתי אחרא, ט) ויטול ליה, דהוא בעליו.

תנא) ושלמה מלכא צווח ואמר, ב) עשר שמור לבעליו לרעתו. מאן בעליו. דא אחרא דירית ליה. ג) ולמה זכה ט) האי אחרא למהוי בעליו דההוא עתרא. בגין דהאי הימין לההיא רעה, ואתרעי ע) בה פ) ואתדבק בה. בג"כ, האי אחרא דלא אתדבק בההיא רעה, זכה ז) למהוי בעליו דההוא עתרא ק) הה"ד לרעתו, כלומר בגין רעתו דהוה מתדבק בה, רווח ליה האי.

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

א) (קהלת ו') ויצא די ח"ג קנ"ה : ב) (שם ה') לעיל א) חולה מאי ול"ג מן האי עד מאי. ג) מוסיף אי כתיב. א) חולה מאי ול"ג מן האי עד מאי. ג) מוסיף אי כתיב.

ד) בגין. ה) מוסיף דא ואחיד ; דא דאחיד. ו) דלא. ז) עלה

ח) ל"ג מן לאתבראה עד וכל ; לתברא. ט) עד. י) דשכיב. כ) ל"ג אכיל ולא שתי ולא. ל) גפיק. מ) ויפיק. נ) ובמה. ס) ל"ג האי אחרא. ע) מוסיף בה הה"ד לרעתו בשביל ההוא רעה. פ) דאתדבק בה אחרא זכה האי למהוי ול"ג מן ואתדבק עד זכה. צ) מוסיף האי למהוי. ק) ל"ג הה"ד לרעתו.

מאמר

הסולם

זיבא עמלק

על האדם, היא חולה כמו שוכב מחמת חליו, שאינו אוכל ואינו שותה. וע"כ היא רעה חולה.

תמח) ושלמה מלכא צווח וכו' ; ושלמה המלך, צעק בחכמה, ואמר, איש אשר יתן לו האלקים עושר ונכסים וכבוד וגו'. מקרא זה, אין ראשו סופו ואין סופו ראשו, שכתוב איש אשר יתן לו האלקים עושר וגו', א"כ מהו ולא ישליטנו האלקים לאכול ממנו. א"כ אינו ברשותו של אדם ולא נתן לו האלקים כלום.

תנא) ושלמה מלכא וכו' ; ושלמה המלך צעק ואמר, עשר שמור לבעליו לרעתו. מי הוא בעליו. הוא האחר שירש אותו. ולמה זכה האחר להיות בעליו של אותו עושר. הוא משום שזה האמין לרעה הוה ורצה בה, והתדבק בה. משום זה האחר שלא התדבק ברעה הוה, זכה להיות בעליו של אותו עושר. ז"ש, לרעתו, כלומר, משום רעתו שהתדבק בה, הרויח אותו האחר.

תמט) אלא אי כתיב וכו' ; ומשיב, אלא אם היה כתוב, ולא יעזבנו האלקים לאכול ממנו, הייתי אומר כך, שלא נתן לו כלום. אלא כתוב, ולא ישליטנו, שהיא משום שהאמין לרעה ההיא ונאחו בה. א"כ הוא עצמו גרם לו זה, הקב"ה לא השליט אותה, שהאדם יהיה

בש"ח

קכה

תנב) ד"א יש רעה חולה, האי מאן דיתיב בחולקא טבא, בבית אבוי, והוא אזיל לקבל אבוי, * [u] בתסקופי מלין, הא אתדבק בההוא רעה חולה, ר כבר נש שכיב מרע דכל ארחוי בתסקופא, דא בעינא, ודא לא בעינא, ו ובגין האי עותרא אתדבק בר נש ברעה חולה, ואתענש בהאי עלמא, ובעלמא דאתי, ודא הוא עושר שמור לבעליו לרעתו.

תנג) כך ישראל, קב"ה נטיל לון על גדפי נשרין, אסחר לון בענני יקרא, שכינתיה נטיל קמייהו, נחת לון מנא למיכל, אפיק לון מייא מתוקין, ואינון הוו אזלין עמיה בתסקופין. מיד ויבא עמלק.

תנד) a) ויבא עמלק, א"ר שמעון, רזא דחכמתא ת הכא, מגזרת דינא קשיא, קא אתיא א קרבא דא. וקרבא ב דא אשתכח לעילא ותתא. ולית לך מלה באורייתא, דלא אית בה רזין עלאין דחכמתא, דמתקשרין בשמא קדישא. כביכול, אמר קב"ה, כד ישראל אינון זכאין לתתא, אתגבר חילא דילי על כלא. וכד לא אשתכחו זכאין, כביכול, מתישין חילא דלעילא, ואתגבר חילא דדינא קשיא.

תנה) ת"ח, בשעתא דחבו ישראל לתתא, מה כתיב, ויבא עמלק וילחם עם ישראל, אתא לקטרגא דינא ברחמי. ג דכלא אשתכח לעילא ותתא. ברפידים: ברפוי ידים, דרפו ידיהון מאורייתא דקב"ה, כמה דאוקימנא. אמר ר' יהודה, תרי זמני אגח קרבא עמלק בישראל, חד הכא. וחד דכתיב, ד וירד העמלקי והכנעני וגו'.

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

ג) ז"ח לי ט"א ש"ח מ"ג ט"ג ש"ג. ד) (במדבר י"ד). ר מוסיף או כ"ג. ש ל"ג מן ובגין עד כך. ת ל"ג הכא. א ל"ג קרבא דא. ב תדא. ג וכלא.

דרך אמת [u] בעלילות.

מאמר

הסולם

ויבא עמלק

דבר בתורה, שלא יהיה בו סודות עליונים של החכמה, שמתקשרים בשם הקדוש. כביכול, אמר הקב"ה, כשישראל הם צדיקים למטה, מתגבר כחי על כל, וכשאינם נמצאים צדיקים, כביכול, מתישים כח שלמעלה, ומתגבר הכח של דין הקשה.

תנה) ת"ח בשעתא וכו': בוא וראה, בשעה שחטאו ישראל למטה, מה כתוב, ויבא עמלק וילחם עם ישראל. בא לקטרג דין על רחמים. שהוא המלחמה שלו למעלה. כי הכל נמצא למעלה ולמטה, ברפידים, פירושו ברפיון ידים, שרפו ידיהם מתורת הקב"ה, כמו שהעמדנו א"ר יהודה בשתי פעמים עשה עמלק מלחמה בישראל, אחד כאן, ואחד, שכתוב, וירד העמלקי והכנעני וגו'.

אמר

תנב) ד"א יש רעה חולה וכו': הוא, מי שיושב בחלק טוב בבית אביו, והוא הולך כנגד אביו בעלילות דברים, הוא מתדבק ברעה חולה הזו, כאדם השוכב מחמת חליו, שכל דרכיו בעלילה, שאומר זה אני רוצה וזה איני רוצה. ומשום עושר הזה, התדבק האדם ברעה חולה, ונענש בעולם הזה, ובעולם הבא. וזהו עושר שמור לבעליו לרעתו.

תנג) כך ישראל וכו': כך ישראל, הקב"ה לקחם על כנפי נשרים והקיף אותם בענני כבוד, השכינה נסעה לפניהם, הוריד להם את המן לאכול, הוציא להם מים מתוקים, והם הלכו עמו בעלילה. מיד ויבא עמלק.

תנד) ויבא עמלק וכו': אמר ר' שמעון סוד החכמה כאן. מגזרת דין הקשה באה מלחמה זו, ומלחמה זו נמצא למעלה ולמטה, ואין לך (דפו"י דף ס"ה ע"א *) דף ס"ה ע"ב)

תנו) אמר ר' שמעון, לעילא ותתא. קטרוגא דקודשא בריך הוא הוה, לעילא, כמה דאתמר. לתתא בקב"ה הוה, דהוּו נסבי לגברי, וגזרי לון ד ערלתא דרשימא קדישא, ונטלי להו וארמו לון לעילא, ואמרי טול לך מה דאתרעית. ועכ"פ דקב"ה הוה ה כלא.

תנו) (ה) ויאמר משה אל יהושע בחר לנו אנשים וצא [9] הלחם בעמלק. וכי מה חמא משה, דסליק גרמיה, מהאי קרבא קדמאה דקב"ה ו פקיד. אלא משה זכאה חולקיה, דאסתכל וידע עקרא דמלה. אמר משה, אנא אומין גרמי לההוא קרבא דלעילא, ואנת יהושע זמין גרמך לקרבא דלתתא.

תנח) והיינו דכתיב, והיה כאשר ירים משה ידו וגבר ישראל: ישראל דלעילא. ובגין כך סליק משה ז גרמיה מקרבא דלתתא, בגין לאזדרזא בקרבא דלעילא, ויתנצח על ידוי.

תנט) אמר ר' שמעון, ח וכי קלה היא בעיניך, קרבא דא דעמלק. תא חזי, מן יומא דאתברי עלמא, עד ההוא זמנא, ומההוא זמנא, עד דייתי מלכא משיחא, ואפילו ביומי דגוג ומגוג, לא ישתכח כוותיה. לאו בגין חיילין תקיפין וסגיין, אלא בגין דבכל סטרין דקב"ה הוה.

תס) ויאמר משה אל יהושע, אמאי ליהושע, ולא לאחרא, והא בההוא זמנא רביא הוה, דכתיב (י) ויהושע בן נון נער, וכמה ט הוּו בישראל תקיפין מניה. אלא

מסרת הזהר

(ה) ב"א רכ"ג צ"ה. (ו) (שמות ל"ג) ב"ב ק"פ צ"א ד אתא; על אתא. ה כל קובלנא; קובלא; קבלא. ו מוסיף פקיד אמאי סליק גרמיה. ז ל"ג גרמיה. ח מוסיף דא קרבא קטרוגא דקב"ה הוה לעילא כמה

דאתמר לתתא דקב"ה הוה דהוּו נסבי גברי וגזרי ואמריין טול לך מה דאת בעי ועכ"פ דקב"ה הוה קובלא וכי. ט מוסיף הוּו נערי. דרך אמת [9] ריש ויקהל.

הסולם

חלופי גרסאות

מאמר

ישראל. היינו ישראל של מעלה, שהוא ז"א, ומשום זה, סילק משה את עצמו ממלחמה שלמטה, כדי להודרו במלחמה שלמעלה, ותהיה מנוצחת על ידו.

תנט) אמר ר' שמעון וכו': אר"ש, וכי קלה היא בעיניך מלחמה זו של עמלק, בוא וראה, מיום שנברא העולם עד זמן ההוא, ומזמן ההוא עד שיבא מלך המשיח, ואפילו בימי גוג ומגוג, לא תהיה נמצא כמותו. ולא משום שהיו חילים גבורים ומרובים, אלא משום שבכל הצדדים של הקב"ה היתה.

תס) ויאמר משה אל יהושע וכו': שואל, למה ליהושע ולא לאחר. והרי בזמן ההוא היה נער. ויהושע בן נון נער, וכמה היו בישראל חזקים ממנו. ומשיב, אלא משה הסתכל בחכמה וידע, מה ראה. ראה את סמאל

תנו) אמר ר' שמעון וכו': אמר ר"ש למעלה ולמטה, היתה מלחמת עמלק, למעלה, היה הקטרוג על הקב"ה, כמו שלמדנו. למטה, ג"כ היה בהקב"ה, שהיו לוקחים אנשים וחותכים להם הערלה של הרושם הקדוש, ולקחו אותם וזרקו למעלה, ואמרו, קח לך מה שרצית ועל כל פנים כלפי הקב"ה היתה כל המלחמה. תנו) ויאמר משה אל יהושע וגו': שואל, וכי מה ראה משה, שסילק את עצמו ממלחמה הראשונה הזו של הקב"ה, ומשיב, אלא משה, אשרי חלקו, שהסתכל וידע שורש הדבר, אמר משה, אני אומין את עצמי למלחמה זו שלמעלה, ואתה יהושע, זמן אותך למלחמה שלמטה.

תנח) והיינו דכתיב וכו': והיינו שכתוב, והיה כאשר ירים משה ידו וגבר (דפו"י דף ס"ה ע"ב)

משה בחכמתא אסתכל וידע. מאי חמא. חמא לסמאל דהוה נחית מסטרא דלעילא, לסייעא לעמלק לתתא. אמר משה, ודאי קרבא . הכא כ תקיפא אתחזי. תסא) יהושע בהווא זמנא בדרגא עלאה יתיר אשתכח. אי תימא דבשכינתא אשתכח בהווא זמנא לאו הכי, דהא במשה אתנסיבת ואתאחדת. אשתכח יהושע ו דאתאחד לתא נ מינה. ובמה. אמר ר' שמעון, בהווא אתר, דאתקרי נער. תסב) והיינו דא"ר יהודה, מאי דכתיב ז עיניך תראינה ירושלם נוה שאנן אהל בל יצען בל יסע יתדותיו לנצח. ירושלם: דלעילא, דאקרי אהל בל יצען, דלא ו ישתכח יתיר למהך בגלותא, ו דא הוא רזא דכתיב, ויהושע בן נון נער. נער ודאי לא ימיש מתוך האהל, ההוא דאקרי אהל בל יצען. מלמד דבכל יומא ויומא, הוה יניק משכינתא, כמה ו דהווא נער דלעילא, לא ימיש מתוך האהל, ו יניק ו מניה תדירא. כך האי נער * דלתתא לא ימיש מתוך האהל, ויניק ו מנה תדירא.

תסג) בגין כך, ו כד חמא משה, לסמאל, נחית לסייעא לעמלק, אמר משה, ודאי האי נער ת יקום לקבליה, ו ישלוט עליה, לנצחא ליה. מיד ויאמר משה אל יהושע בחר לנו אנשים וצא הלחם בעמלק, ב דילך האי קרבא דלתתא, ואנא אודרו לקרבא דלעילא. בחר לנו אנשים, זכאין בני זכאין, דיתחזון למהך עמך. תסד) אר"ש, בשעתא דנפיק יהושע נער. אתער נער דלעילא, ואתתקן בכמה תיקונין בכמה זיינין, דאתקינת ליה אמיה, לקרבא דא, לנקמא נוקמא דברית.

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

י הכי כ ל"ג תקיפא. ל ואשתכח. ו לתתא מינה דאתאחד. ו מניה. ו אשתכח. ו ודאי. ו דאיהו. ו צ ל"ג ויניק מניה תדירא. ו מניה. ו ל"ג כד. ת ל"ג יקום. א דישלט; ו ישלט. ב מוסיף דילך היא.

ויבא עמלק

הסולם

מאמר

שהווא השכינה, מלמד, שבכל יום ויום, היה יונק מן השכינה, כמו שנער ההוא העליון, לא ימיש מתוך האהל, ויונק ממנה תמיד. כך ההוא נער שלמטה, שהווא יהושע, לא ימיש מתוך האהל ויונק ממנו תמיד. תסג) בגין כך, כד וכו': משום זה כאשר ראה משה את סמאל, שיורד לעזור לעמלק, אמר משה, ודאי נער הזה יקום כנגדו, וישלוט עליו לנצח אותו. מיד ויאמר משה אל יהושע בחר לנו וגו'. שלך הוא מלחמה הוה שלמטה, ואני אודרו למלחמה שלמעלה. בחר לנו אנשים. היינו צדיקים בני צדיקים, שיהיו ראויים ללכת עמך. תסד) אר"ש בשעתא וכו': א"ר שמעון, בשעה שיצא יהושע נער, התעורר נער העליון, מטטרון, והתתקן בכמה תקונים בכמה כלי זיין, שהתקינה לו אמה, שהיא השכינה, למלחמה זו, לנקום נקם ברית. והיינו שכתוב, חרב

סמאל שהיה יורד בצד של מעלה לעזור את עמלק למטה, אמר משה, ודאי מלחמה חזקה, נראה כאן. תסא) יהושע בהווא זמנא וכו': יהושע בזמן ההוא, היה נמצא במדרגה עליונה ביותר. אם תאמר שנמצא בהשכינה בזמן ההוא. אינו כן, כי במשה נלקחה והתאחדה, נמצא שיהושע התאחד למטה מן השכינה. ובמה א"ר שמעון, במקום ההוא שנקרא נער. שהווא מטטרון. תסב) והיינו דא"ר יהודה וכו': והיינו שאמר ר"י, מה שכתוב, עיניך תראינה ירושלים נוה שאנן אהל בל יצען וגו'. ירושלים, היינו ירושלים של מעלה, שנקרא אהל בל יצען, שפירושו, שלא תמצא יותר ללכת בגלות. וזה הוא סוד, ויהושע בן נון נער, נער ודאי, להיותו דבוק בנער העליון, מטטרון, לא ימיש מתוך האהל, היינו מההוא שנקרא אהל בל יצען (דמו"י דף ס"ה ע"ב *) דף ס"ו ע"א)

והיינו ג דכתיב, ח) חרב נוקמת נקם ברית, ודא הוא רוז דכתיב, ויחלש יהושע את
עמלק ואת עמו לפי חרב. לפי חרב ודאי, ולא לפום רומחין וזיינן, אלא בחרב
ד ודאי היא, האי דאקרי חרב נוקמת נקם ברית.

תסה) ומשה אתתקן לקרבא דלעילא, וידי משה כבדים: כבדים ממש,
יקירין, קדישין, לא אסתאבן לעלמין. יקירין דאתחזון לאגחא בהו קרבא דלעילא.
ויקחו אבן וישימו תחתיו וישב עליה, בגין דישראל שריין בצערא, ויהא עמהון
בצעריהון.

תסו) ואהרן וחור תמכו בידי מזה אחד ומזה אחד ויהי ידיו אמונה וגו',
ה מאי תמכו בידי. אמונה. וכי על דאהרן וחור ו תמיכו לידיו, הווי ידיו אמונה.
אלא, משה כלא בחכמתא עביד ז מה דעביד. אהרן וחור, דא מסטרא דיליה, ודא
מסטרא דיליה, וידוי באמצעיתא, וע"ד ויהי ידיו אמונה, ה מהימנותא. אהרן בגין
דיתער סטרא דיליה, וחור בגין דיתער סטרא דיליה, והווי אחידן בידי מכאן
ומכאן, דאשתכחא סיועא דלעילא.

תסז) והיה כאשר ירים משה ידו וגבר ישראל. כאשר ירים: דזקיף ימינא
על שמאלא, ואתכוון בפרישו דידוי. וגבר ישראל: ישראל דלעילא. וכאשר יניח
ידו וגבר עמלק, בשעתא דישראל לתתא, משתככי מצלותא, לא יכלין ידי משה
למיקם בזקיפו, וגבר עמלק. מכאן אוליפנא, אע"ג דכהנא ט פריש ידוי, בקרבנא,
לתקנא גרמיה בכלא, ישראל בעיין לאשתכחא בצלותהון, עמיה.

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

ח) (ויקרא כ"ו) נח ג"ס צ"ג. ט) ויחי ר"ל צ"ד. ג ל"ג דכתיב. ד האי היא ול"ג ודאי. ה אמונה
מהימנותא ודאי ול"ג מאי תמכו בידי אמונה. ו סמיכו;
דתמיכו. ז ל"ג מה דעביד. ח ל"ג מהימנותא. ט בעי; פריס.

מאמר

הסולם

ויבא עמלק

חרב נוקמת נקם ברית. וזהו סוד שכתוב, ויחלוש יהושע את עמלק ואת עמו לפי חרב. לפי חרב ודאי, ולא לפי רמחים וכלי זין, אלא בחרב, ודאי היא, זו שנקרא, חרב נוקמת נקם ברית.

תסה) ומשה אתתקן לקרבא וכו';
ומשה התתקן למלחמה של מעלה. וידי משה
כבדים. כבדים ממש, מכובדים קדושים לא
נטמאו לעולם. מכובדים, שראויים לעשות
בהם מלחמה שלמעלה. ויקחו אבן וישימו
תחתיו וישב עליה. היינו משום שישאל
שרוים בצער ויהיה עמהם בצער שלהם.

תסו) ואהרן וחור תמכו בידי וגו';
שואל. מהו תמכו בידי, אמונה, וכי בשביל
שאהרן וחור תמכו בידי, היו ידיו אמונה.
ומשיב, אלא הכל בחכמה עשה משה מה שעשה.

(דפו"י דף ס"ו ע"א)

תאנא

אהרן וחור, זה מצד שלו שהוא ימין, וזה מצד
שלו שהוא שמאל, וידיו של משה באמצע בקו
אמצעי, וע"כ, ויהי ידיו אמונה, נאמנים, אהרן,
כדי שיתעורר מצד שלו שהוא ימין, וחור, כדי
שיתעורר מצד שלו, שהוא שמאל. והיו אוזניים
בידי מכאן ומכאן, כדי שתמצא עזרה של
מעלה.

תסז) והיה כאשר ירים משה ידו וגו';
כאשר ירים, פירושו שהרים ימין על שמאל,
והיה מתכוון בזה כשפרש את ידיו, ואז וגבר
ישראל. ישראל של מעלה, שהוא ז"א, וכאשר
יניח ידו וגבר עמלק, היינו בשעה שישאל
שלמטה משתככים מתפלה, לא יכלו ידי משה
לקום ולהיות זקופים, וגבר עמלק. מכאן למדנו,
אע"פ שהכהן פורש ידיו בקרבן לתקן עצמו
בכל, צריכים ישראל להמצא עמו בתפלתו.

תסח) תאנא, בקרבא דא דעמלק, אשתכחו עלאין ותתאין, ועל דא, ויהי ידיו אמונה, בהימנותא כדקא חזי. ויהי ידיו אמונה. ויהיו ידיו מבעי ליה. אלא, בגין דתליא כלא בימינא, כתיב ויהי. וכתבי ידיו, בגין דהוא עקרא דכלא. וכתבי, ימינך יי נאדרי בכח ימינך יי תרעץ אויב.

תסט) ויאמר יי אל משה כתב זאת זכרון בספר וגו'. תא חזי, מה כתיב לעילא, ויחלוש יהושע את עמלק ואת עמו לפי חרב. ויחלוש, ויהרוג מבעי ליה. אלא, ויחלוש, כמה דאתמר, חולש על גוים. יהושע ח הוה חולש עלייהו, וההוא חרב נוקמת נקם ברית קטיל לון, דכתיב לפי חרב כמה דאתמר. תע) כתב זאת זכרון, זאת דיקא. ושים באזני יהושע, דהא הוא זמין לקטלא מלכין אחרנין. כי מחה אמחה, מחה : לעילא. אמחה : לתתא. זכר, דוכרנא דלעילא ותתא.

תעא) אמר רבי יצחק, כתיב כי מחה אמחה, וכתבי מ) תמחה את זכר עמלק. אלא, אמר קב"ה, אתון מחון דוכרניה לתתא, ואנא אמחה דוכרניה לעילא. תעב) אמר רבי יוסי, עמלק עמין אחרנין אייתין עמיה, וכלהו דחילו לקרבא בהו בישראל, בר איהו. ובגין כך, יהושע ח הוה חולש עלייהו. רבי ייסא אמר, ויחלוש יהושע, דתבר חילא דלהון מ) מלעילא. תעג) ויבן משה מזבח ויקרא נ שמו יי נסי. ויבן משה מזבח, לקבל ההוא

חלופי גרסאות

י) והימנותא. כ הוה. ל הוה. מ לעילא. נ מוסיף שמו דההוא מזבח.

מסרת הזהר

י) (שמות ט"ו) לך פ"א צ"ה ז"ח ע"ד ט"ד ש"ב. כ) ח"ב מ'. ס"ה. ל) (ישעיה י"ד) ח"ג רטו. ת"ז בהקדמה טז : תס"ג צ"ה. מ) (דברים כ"ה) לעיל אות תמ"ד צ"ה. נ) ח"ב ס"ו : ח"ג י"ה. ל' :

ויבא עמלק

כי הוא עתיד להרוג מלכים אחרים. דהיינו ל"א מלכים. כי מחה אמחה. מחה, הוא למעלה. אמחה למטה. זכר, היינו זכר שלמעלה ושלמטה.

תעא) אמר ר' יצחק וכו'! אר"י, כתוב, כי מחה אמחה, שמשמע שהקב"ה ימחה, וכתוב תמחה את זכר עמלק, שמשמע שאנו צריכים למחות אותו. ומשיב, אלא אמר הקב"ה, אתם תמחו את זכר עמלק שלמטה, ואני אמחה את זכר עמלק שלמעלה.

תעב) אמר ר' יוסי וכו' : אר"י עמלק, עמים אחרים באו עמו, וכולם היו מתיראים לקרב אל ישראל חוץ ממנו. ומשום זה, היה חולש עליהם יהושע. ר' ייסא אמר, ויחלוש יהושע, ששבר כחם מלמעלה.

תעג) ויבן משה מזבח וגו' ה' נסי : ויבן משה מזבח, כנגד מבח העליון. ויקרא שמו של מזבח ההוא העליון, ה' נסי. מהו ה' נסי

הסולם

מאמר

תסח) תאנא בקרבא דא וכו' : למדנו, במלחמה זו של עמלק, נמצאו עליונים ותחתונים, וע"כ ויהי ידיו אמונה, דהיינו באמונה כראוי. שואל, ויהי ידיו אמונה, ויהיו ידיו היה צריך לומר. ומשיב, משום שהכל תלוי ביד ימין, ע"כ כתוב ויהי, וכתוב ידיו, ללמד שהימין הוא עיקר הכל. וכתוב, מינך ה' נאדרי בכח ימינך ה' תרעץ אויב.

תסט) ויאמר וגו' כתוב זאת זכרון וגו' : בוא וראה, מה כתוב למעלה, ויחלוש יהושע את עמלק ואת עמו לפי חרב. שואל, ויחלוש ויהרוג היה צריך לומר. ומשיב, אלא ויחלוש, הוא כמו שלמדנו, חולש על גוים. יהושע היה חולש עליהם, וההיא חרב נוקמת נקם ברית הרג אותם, שכתוב, לפי חרב. כמו שלמדנו.

תע) כתוב זאת זכרון : זאת היא בדיוק, שהוא שם המלכות, ושים באזני יהושע.

(דפו"י דף ס"ו ע"א)

דלעילא. ויקרא [צ] שמו ם ההוא משה יי נסי. מאי יי נסי. בגין דאנקים נקמתא דההוא רשימא * (קדישא דישראל, ן ומההוא זמנא אתקרי, ן חרב נוקמת נקם ברית.

תעד) רבי יוסי אמר, ויבן משה מזבחה, מזבחה לכפרא עלייהו. ויקרא שמו. צ שמו דמאן. אמר רבי חייא שמיה דמדבחה ההוא. יי נסי: כד"א, ושם נסהו. וכלא מלה חד, על דאתפרעו ישראל, ואתגלייא ההוא את קיימא, רשימא קדישא. מכאן אולפינא, דכיון דאתגזור בריה דבר נש, ואתגלייא ביה את קדישא קיימא. ההוא אקרי מזבחה לכפרא עליה. ומה שמיה. יי נסי.

תעה) כגוונא דא ן יעקב, בנה מדבחה, דכתיב, ן ויצב שם מזבחה ויקרא לו אל אלהי ישראל. למאן. לההוא אתר דאקרי מזבחה. ומאן שמיה. אל אלהי ישראל.

תעו) אמר רבי יוסי, מאי דכתיב, ן ויראו את אלהי ישראל וגו'. וכי מאן יכיל למחמי ליה לקב"ה, והא כתיב ן כי לא יראני האדם וחי. והכא אמר ויראו ת אלא דאתגליא קשת עלייהו בגוונין נהירין, והכי תנינן, כל מאן דאסתכל בקשת, כמאן דמסתכל בשכינה, ולאסתכלא בשכינתא אסיר.

תעז) ועל דא, אסיר ליה לאיניש, לאסתכלא באצבעייהו דכהני, בשעתא דפרסי ידייהו. אסור לאסתכלא בקשת. מאן קשת. אמר רבי אבא, בקשת סתם. א אמר ליה מאי בקשת סתם. א"ל בקשת דלעילא, ובקשת דלתתא.

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

ס (בראשית ל"ג) תולדות ט"ו צ"ה. ט (שמות כ"ד) ב"א ע"ה צ"ב ת"ז בהקדמה ו'. י"ג: ט (שם ל"ג) וירא י"א צ"א ז"ח יוד ט"א ש"ה כ"ה ט"ד שכיט.

ס ל"ג ההוא משה; דההוא מזבחה. ן דהא מההוא. ן ל"ג חרב. צ ל"ג שמו. ק ל"ג רשימא קדישא. ר דבנה. ש ל"ג מן יעקב עד ויצב. ת אלא הכי ול"ג מן דאתגליא עד והכי תנינן. א ל"ג אמר ליה.

דרך אמת [צ] ע' בפ"י מאמרי הזהר פרשת בשלה.

מאמר

הסולם

ויראו את אלקי ישראל

נס. היינו משום שנקם נקמת רושם הקדוש ההוא של ישראל. ובזמן ההוא היה נקרא חרב נוקמת נקם ברית ומשה קרא לו ה' נסי.

תעד) ר' יוסי אמר וכו'; ר"א, ויבן משה מזבחה, היינו מזבחה לכפר על ישראל. ויקרא שמו, שמו של מי, אמר ר' חייא שמו של מזבחה ההוא. ה' נסי הוא כש"א ושם נסהו שפירושו התעלות, והכל דבר אחד, שנתעלו על שנתפרעו ישראל, ונגלה בהם אות ברית ההוא, רושם הקדוש. (כנ"ל אות שמ"ט) נכאן למדנן, כיון שנמול בנו של אדם ונגלה בו אות ברית רושם הקדוש, בן ההוא נקרא מזבחה לכפר עליו. ומה שמו ה' נסי.

תעז) ועל דא אסיר וכו'; וע"כ, אסור לו לאדם להסתכל באצבעותיהם של הכהנים בשעה שפורשים כפיהם. אסור להסתכל בקשת. שואל, מהו קשת. א"ר אבא בקשת סתם. אמר לו, מהו בקשת סתם. א"ל הן בקשת של מעלה, והן בקשת שלמטה.

בקשת

תעה) כגוונא דא יעקב בנה מזבחה, ויצב שם מזבחה ויקרא לו אל אלקי ישראל. למי קרא. לאותו (דפו"י דף ט"ו ע"א *) דף ט"ו ע"ב)

תעח) בקשת דלעילא, בגוונוי. דכל מאן דיסתכל בגוונוי, כאילו אסתכל באתר דלעילא, ואסיר לאסתכלא ביה, ולא יעביד קלא בשכינתא. קשת דלתתא מאי היא. ההוא את קיימא, דאתרשים ביה בבר נש, דכל מאן דיסתכל ביה, עביד קלא לעילא.

תעט) אמר רבי יצחק, אי הכי והכתיב (ז) שים נא ידך תחת ירכי, דהוה אומי ליה בהאי את. א"ל, אנח להו לאבהן דעלמא, דלית אינון כשאר בני עלמא. ועוד, שים נא ידך תחת ירכי כתיב, ולא כתיב ראה תחת ירכי, בג"כ אסיר לאסתכלא בקשת סתם, כמה דתנינן.

תפ) תאנא, ויראו את אלהי ישראל, דאתגליא קשת עליהו, בגוונוי נ שפירין נהירין, ד מלהטן לכל עיבר, משמע דכתיב, את אלהי ישראל ולא כתיב ויראו אלהי ישראל. אמר רבי יוסי, נהורא דבוצינא דשכינתא. ומאי ניהו. ההוא ה דאקרי נער, דמשמש לשכינתא, במקדשא. ובגין כך, את דייקא.

תפא) ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר, דאתרשים ביה תחות דוכתיה, חד לבינתא (ר) מאינון לבנין דהו בנין במצרים, דתנינן, אתתא חדא אולידת, במצרים. והוה אתיין סרכי פרעה, ועאלת ליה בחד לבינתא, ואתא ז פס ידא ואחיד ליה, ואתרשים תחות רגלוי דשכינתא, וקיימא קמיה, עד דאתוקד בי מקדשא דלתתא, דכתיב, (ר) ולא זכר הדום רגליו.

חלופי גרסאות

ב דאסתכל. ג ספירין. ד קלדיטי דנהרין. ה דמשמש לשכינתא דאקרי נער. ו מוסיף במצרים במדברא. ז פסידא.

מסרת הזהר

(ז) (בראשית כ"ד) חיי שרה מ"צ"א. (ק) (איכה ב') ב"א ר"י צ"ג.

דרך אמת (ק) מאותן שנאמר בהם ויעבידו וגו' בחומר ובלבנים מאותן לבנים נרשם תחת כסא הכבוד ממעשה שהיה באשה אחת שילדה במצרים כמבואר.

ויראו את אלקי ישראל

הסולם

מאמר

יפים, מאירים, לוחטים לכל צד. שהיא השכינה. זה משמע, שכתוב את אלקי ישראל ולא כתוב, ויראו אלקי ישראל והשכינה נקראת את. אמר ר' יוסי, היינו האור של מאור השכינה, ומי הוא, ההוא שנקרא נער, דהיינו מטטרון, המשמש את השכינה בבית המקדש. ומשום זה, את הוא מדויק. כי הוא שם השכינה, הכוללת מטטרון ומשמשה.

תפא) ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר; כי נרשם בו תחת מקומו, לבנה אחת, מאלו הלבנים שהיו בונים במצרים. שלמדנו, אשה אחת הולידה במצרים, והיו באים שרי פרעה, להשליכו לנהר, והכניסה אותו במקום לבנה אחת שבבנין. ובאה פיסת יד ואחו בו, ונרשם תחת רגליו של השכינה. ועמדה לפניו, עד שנשרף בית המקדש שלמטה. שכתוב, ולא זכר הדום רגליו. שהיא לבנת הספיר הנ"ל.

תעח) בקשת דלעילא בגוונוי וכו'; ומפרש דבריו. בקשת שלמעלה שאסור להסתכל היינו בצבעיו. לבן אדום וירוק, שה"ס ג' קוין המאירים בהשכינה. שכל מי שמסתכל בצבעיו, כאלו מסתכל במקום עליון, ואסור להסתכל בו, שלא ינהג בזיון בהשכינה. קשת שלמטה מהו. הוא, אות ברית ההוא, שנרשם בו באדם, שכל מי שמסתכל בו, נוהג בזיון למעלה.

תעט) אמר ר' יצחק וכו'; אר"י, אם כן, והרי כתוב, שים נא ידך תחת ירכי, שהשביע אותו באות הזה. אמר לו הנח להם לאבות העולם, שהם אינם כשאר בני העולם. ועוד, שים נא ידך תחת ירכי, כתוב, ולא כתוב, ראה תחת ירכי. משום זה, אסור להסתכל בקשת סתם, כמו שלמדנו.

תפ) תאנא ויראו וכו'; למדנו ויראו את אלקי ישראל, שנגלה עליהם הקשת בצבעים (דפו"י דף ס"ו ע"ב)

תפב) ר' חייא אמר, לבנת הספיר: נהירותא דספיר, ה קלדיטי ה בקנדיטי גליפין. עלאין דלעילא, דמתלהטא לשבעין ותריין עברי, הה"ד ה ויסדתין בספירים. ו) וכעצם השמים. מאי עצם השמים. א"ר אבא, מה עצם השמים, גליפא בשבעין ותריין ענפין, פרחין מלהטן בכל עיבר. אוף הכא, חיזו דהווא עצם השמים כחיזו שמיא ממש. רבי יהודה אמר, כלא אתרשים בהווא נהירו, דחיזו דמתגלפא מסטרא דשכינתא.

תפג) אמר רבי חזקיה, אי הכי, והא שתין אינון, בסחרניה דשכינתא, דכתיב ששים גבורים סביב לה. א"ל הכי הוא ודאי. אלא אינון שתין, אתנהירו בתריסר תחומין, ולא אעדיאו מסחרנותהא לעלמין. דתנינן, ה תריסר תחומין, גליפין עלאין, במתקלא סליקו, באילנא קדישא רבא ותקיף. וכלהו נהירין במטרוניתא, כד אתחברת במלכא. ודא הוא עצם השמים, ו) עצם השמים ממש. וכל אינון נהירין שבילין, מנהרין ביה, בנהירו דמטרוניתא.

תפד) ותאנא, נהירו דאלין שתין, דסחרנהא, רשימין ביה בהווא נע"ר, וקרין ג' להו ה) שתין פולסי דנורא, דאתלבש בהו ה) מסטר דשכינתא, מתלהטן בדינא, הה"ד * ששים גבורים סביב לה.

מסרת הוהר

חלופי גרסאות

ה) (ישעיה נ"ד) ח"ב קכ"ו ר"מ: ש) (שמות כ"ד) לעיל אות תע"ו צ"ע. ת) (שיר ג') ויחי ק"ה צ"א. ח) בקר דינוי ול"ג קלדיטי בקנדיטי. ט) בקנדיטי ול"ג גליפין. י) מוסף לאו עלאין; עלאה; דלעילא ול"ג עלאין; עלאין ול"ג דלעילא. כ) ל"ג עצם השמים. ל) ליה; ביה. מ) בסטר.

דרך אמר ה) בארות חקוקים הלוהטים בע"ב צדדים מסוד ע"ב שמותיו יתברך ויתעלה. ט) י"ב גבולי אלכסון מ"ב צרופי השם יוד"ד כמ"ט. ת) ששים ענפים המתפשטים מהגבור"ה כשבט הזה שמתפשט לכל צד הם של אש מדין החזק שבגבורה.

מאמר

הסולם

וירא את אלקי ישראל

א"כ, הרי ששים הם מסביב השכינה, שכתוב, ששים גבורים סביב לה, א"ל כן הוא ודאי, אלא אלו הששים האירו מן י"ב הגבולים שבז"א, ולא סרו מסביב השכינה לעולם. שלמדנו י"ב גבולים חקוקים עליונים עלו במשקל באילן הגדול והחזק, שה"ס ג' קוין המאיריס בדי' רוחות חו"ג תו"מ, שהס י"ב, וכולם מאירים במטרוניתא, שהיא השכינה, כאשר מתחברת בהמלך שהוא ז"א. עצם השמים ממש, שמקבלת כל מה שיש בשמים, שהוא ז"א, וכל אלו האורות והשבילים מאירים בו באור השכינה.

תפד) ותאנא, נהירו דאלין וכ"ו; ולמדנו האור של אלו ששים גבורים שמסביב השכינה רשומים בו בנער ההוא מטטרון. ואנו קורים אותם ששים הכאות של אש, שהתלבש בהם מצד השכינה לוחטים בדין. ז"ש ששים גבורים סביב לה.

תאנא

תפב) ר' חייא אמר וכ"ו; רח"א, לבנת הספיר, פירושו אור של ספיר, מפתחות יין הרקח, דהיינו המסך הממותק בבינה המכונה מפתחא לעיל (בהקס"ז אות מ"ב) שהוא פותח המוחין הנקראים יין הרקח. חקיקות עליונות שלמעלה הלוהטים לע"ב צדדים, כי ממסך דמפתחא מתגלה השם ע"ב, ז"ש ויסדתין בספירים. וכעצם השמים. מהו עצם השמים. אר"א, מה עצם השמים, שהוא ז"א, חקוק בע"ב ענפים פורחים לכל צד, דהיינו שם ע"ב המאיר הן בחכמה והן בחסדים. אף כאן המראה של עצם השמים ההוא, הוא כמראה השמים ממש, שהוא ז"א. רבי יהודה אמר הכל נרשם באור ההוא של המראה הנחקק מצד השכינה. קלדיטי פירושו מפתחות כמו אקלידי (חולין צ"ד: קנדיטי פירושו יין הרקח כמו קנדיטון (פסיקתא בחדש).

תפג) אמר רבי חזקיה וכ"ו; אר"ח. (דפו"י דף ס"ו ע"ב *) דף ס"ז ע"א)

ב ש ל ח

קלג

תפה) תאנא, ויבן משה מזבח כמה דאמינא. ויקרא שמו ה' נסי. ה' נסי ממש. אמאי. בגין דעמלק נטל כל אינון דהוו גזירין, ולא אתפרעו, וגזר לון ושדי להו לעילא, ואמר טול מה דאתרעית נ ביה. ביה שעתא מה כתיב. ויאמר כי יד על כס יה מלחמה לה' בעמלק מדר דר. מדר דר חסרין, ם מדירין דלעילא, ומדירין דלתתא.

תפו) א"ר יהודה, בכל דרא ודרא, בכל דרין דאתיין לעלמא, לית לך ם דר דלית בהו מההוא זרעא בישא, וקב"ה אגח בהו ן קרבא. ועלייהו כתיב (א) יתמו חטאים מן הארץ וגו'. מן הארץ: בעלמא דין, ובעלמא דאתי. ביה זמנא כתיב, ברכי נפשי את ה' הללויה.

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

(א) (תהלים ק"ד) ב"ב רי"א צ"א.

נ ל"ג ביה. ם ל"ג מדירין דלעילא ומדירין דלתתא.
ע ל"ג דר. ן מוסיף קרבא ר' יצחק אמר מדירא
דלתתא לדירא דלעילא.

מאמר

הסולם

ויבן משה מזבח

שאין השם שלם ואין הכסא שלם, וחסריים מדירים שלמטה, שאין שלמות לתחתונים. תפו) א"ר יהודה וכו': אר"י, בכל דור ודור, בכל הדורות הבאים לעולם, אין לך דור שאין בהם מזרע הרע ההוא של עמלק, והקב"ה עושה בהם מלחמה. ועליהם כתוב, יתמו חטאים מן הארץ וגו'. מן הארץ, היינו בעולם הזה ובעולם הבא. בו בזמן כתוב, ברכי נפשי את ה' הללויה.

תפה) תאנא ויבן משה וכו': למדנו, ויבן משה מזבח כמו שבארנו. ויקרא שמו ה' נסי. ה' נסי ממש. שלהו היה הנס. למה. משום שעמלק לקח כל אלו שהיו נמולים ולא פרעו, וחתך אותם וזרק אותם כלפי מעלה, ואמר קח מה שרצית בו. בה בשעה מה כתוב, ויאמר כי יד על כס יה מלחמה לה' בעמלק מדר דר. מדר דר חסריים ו', ללמד שדורות אלו שיש בהם מלחמה בעמלק, חסריים מדירים שלמעלה,

(דמו"י דף ס"ז צ"א)